

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DÖVLƏT NEFT FONDU

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin
İşlər İdarəsi
PREZİDENT KİTABXANASI

İLLİK HESABAT
2018

- 23893 -

MÜNDƏRİCAT

1. ARDNF HAQQINDA	4
2. ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏR	8
3. İDARƏETMƏ VƏ ŞƏFFAFLIQ	12
3.1. ARDNF-NİN İDARƏ EDİLMƏSİ	12
3.2. ŞƏFFAFLIQ VƏ HESABATLILIQ	16
4. ÖLKƏ İQTİSADİYYATI VƏ ARDNF	20
4.1. MAKROİQTİSADI İNKİŞAF	20
4.2. ARDNF-NİN GƏLİRLƏRİ	30
4.3. ARDNF-NİN XƏRCLƏRİ	33
5. İNVESTİSİYALAR	42
5.1. İNVESTİSİYA STRATEGİYASI	42
5.2. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİ	44
5.3. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİNİN GƏLİRLİLİYİ	61
5.4. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ	64
6. ARDNF-NİN 2018-Cİ İL BÜDCƏSİNİN İCRASI	68
7. ARDNF-NİN KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI	74
ƏLAVƏ	129

QISALTMALAR

ABƏŞ - AZƏRBAYCAN BEYNƏLXALQ ƏMƏLİYYAT ŞİRKƏTİ
AÇG - AZƏRİ-ÇİRAQ-GÜNƏŞLİ
AMB - AVROPA MƏRKƏZİ BANKI
ARDNF - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT FONDU
ARDSK - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ
ARMB - AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MƏRKƏZİ BANKI
BVF - BEYNƏLXALQ VALYUTA FONDU
CQD - CƏNUB QAZ DƏHLİZİ
DB - DÜNYA BANKI
FES - ABŞ FEDERAL EHTİYATLAR SİSTEMİ
HPBS - HASİLATIN PAY BÖLGÜSÜ SAZIŞLARI
İMB - İNGİLTƏRƏ MƏRKƏZİ BANKI
OPEC - NEFT İXRAC EDƏN ÖLKƏLƏR BİRLİYİ
RMD - RİSKƏ MƏRUZ DƏYƏR
SFBF - SUVEREN FONDLARIN BEYNƏLXALQ FORUMU
SFİ - SUVEREN FONDLAR İNSTİTUTU
ÜDM - ÜMUMİ DAXİLİ MƏHSUL

1. ARDNF HAQQINDA

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu (ARDNF) ümummilli lider Heydər Əliyevin 29 dekabr 1999-cu il tarixli 240 nömrəli Fərmanı ilə təsis edilmişdir. ARDNF neft və qaz ehtiyatlarına dair sənədlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının əldə etdiyi gəlirlərin toplanmasını, səmərəli idarə edilməsini, gələcək nəsillər üçün saxlanmasını təmin edən xüsusi qurumdur.

ARDNF ayrıca idarəetmə strukturuna malik hüquqi şəxs qismində yaradılmış xüsusi məqsədli dövlət qurumudur. ARDNF-nin Əsasnaməsi 2000-ci ildə təsdiq edilmişdir.

ARDNF-nin yaradılması fəlsəfəsinin əsasını neft sərvətlərinin nəsillər arasında ədalətli bölüşdürülməsinin təmin edilməsi təşkil edir.

ARDNF-NİN MISSİYASI

ARDNF-nin missiyası tükənən təbii sərvətlərdən əldə olunan gəlirlərin toplanması və Azərbaycan xalqının bugünkü və gələcək nəsillərinin daimi gəlir mənbəyinə çevrilməsidir.

ARDNF-NİN VƏZİFƏLƏRİ

ARDNF-nin fəaliyyəti ölkə qarşısında aşağıdakı mühüm vəzifələrin həllinə yönəlmişdir:

1. Ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunması, maliyyə-vergi intizamının təmin edilməsi, neft gəlirlərindən asılılığın azaldılması və qeyri-neft sektorunun inkişafının təmin edilməsi;
2. Ölkənin sosial-iqtisadi tərəqqisi naminə mühüm ümummilli layihələrin maliyyələşdirilməsi;
3. Neft və qazın bərpa edilməyən təbii ehtiyat olduğunu nəzərə alaraq, onlardan əldə edilən gəlirin nəsillər arasında bərabər bölüşdürülməsi və gələcək nəsillər üçün ehtiyat vəsaitin toplanması.

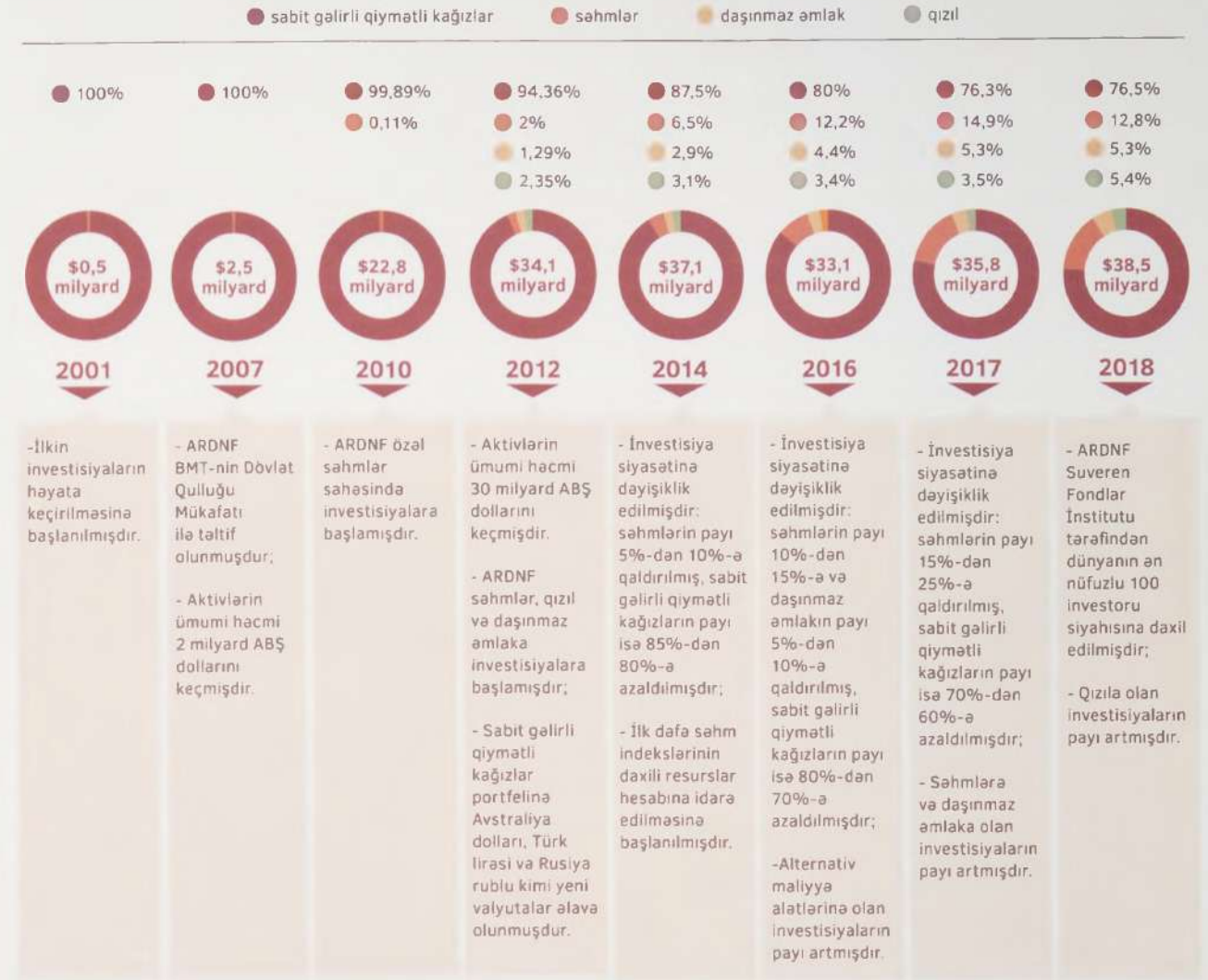
ARDNF-NİN HÜQUQİ ƏSASLARI

ARDNF-nin hüquqi fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, Azərbaycan Respublikasının qanunları, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin fərman və sərəncamları, ARDNF-nin Əsasnaməsi və daxili prosedur qaydalarına əsaslanır.

ARDNF-nin maliyyələşmə və vəsaitlərinin xərclənməsinə dair qaydaları ARDNF-nin Əsasnaməsi və "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun illik gəlir və xərclər

proqramının (bütçəsinin) tərtibi və icrası Qaydaları"nda aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. "Bütçə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulduğu kimi, ARDNF-nin xərcləri icmal dövlət büdcəsinin, yəni dövlət büdcəsinə daxil olan və büdcədən kənar dövlət fondlarının birgə büdcəsinin tərkib hissəsidir. İcmal dövlət büdcəsinin xərcləri isə hər il ölkə parlamenti tərəfindən baxılaraq təsdiq edilir. Beləliklə, hər bir vətəndaş öz seçdiyi millət vəkili vasitəsi ilə ARDNF-nin büdcəsinin müzakirəsində iştirak edir. Bu Qanuna uyğun olaraq ARDNF yalnız öz büdcəsi ilə nəzərdə tutulan xərcləri həyata keçirə bilər.

ARDNF-də investisiya və risklərin idarə olunması "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"a (İnvestisiya Qaydaları) və hər il Müşahidə Şurası tərəfindən baxıldıqdan sonra Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq olunan İnvestisiya siyasətinə əsaslanır. ARDNF-nin İnvestisiya siyasətinə əsasən investisiya qərarları risklər nəzərə alınmaqla gəlirliliyin əldə edilməsi məqsədinə əsaslanır. İnvestisiya Qaydalarına əsasən ARDNF öz investisiya qərarlarını tam müstəqil şəkildə qəbul edir.

Qeyd: Diaqramda idarəetmədə olan ümumi vəsaitlərin həcmi və investisiya portfelinin maliyyə alətləri üzrə bölgüsü göstərilmişdir.

BİZİM DƏYƏRLƏRİMİZ: HÖRMƏT, KOLLEKTİV İŞ, İNAM, ŞƏFFAFLIQ

Yarandığı gündən etibarən ARDNF Azərbaycanın, eləcə də dünyanın bir çox təşkilatları, maliyyə qurumları, bankları ilə sıx əməkdaşlıq edir. ARDNF əməkdaşlıq etdiyi bütün təşkilatlarla münasibətlərini hörmət, kollektiv iş, qarşılıqlı inam, şəffaflıq prinsipləri əsasında qurur.

HÖRMƏT

ARDNF digər beynəlxalq təşkilatlar, maliyyə qurumları, dövlət orqanları, xarici menecerlər, ictimaiyyət ilə işgüzar əlaqələrini qarşılıqlı hörmət və inam üzərində qurur. ARDNF daxilində əməkdaşların yüksək peşəkarlığının və qarşılıqlı münasibətlərinin inkişaf etdirilməsində hörmət ən önəmli faktorlardan biridir.

KOLLEKTİV İŞ

ARDNF-nin həm Azərbaycanda, həm də beynəlxalq arenada yüksək uğur və nüfuz qazanması kollektiv iş və birgə səy nəticəsində əldə edilmişdir. Uğurlu iş

münasibətlərinin qurulması, hər bir fərdin uğurunun qiymətləndirilməsi və qeyd edilməsi, komanda əməyinin qiymətləndirilməsi ARDNF-də uğurlu kollektiv iş prinsiplərinin yaranması üçün müsbət zəmin yaratmışdır.

İNAM

ARDNF bütün tərəfdaşlarının inam və etimadını qazanmaq məqsədi ilə fəaliyyətində daim etik standartlara və düzgünlüyə riayət edir. Fond tərəfdaşlarından da qarşılıqlı və etibarlı tərəfdaşlıq prinsiplərinə əməl edilməsini gözləyir.

ŞƏFFAFLIQ

ARDNF yüksək ixtisaslaşmış qurum olaraq fəaliyyətini şəffaflıq prinsipi və kriteriyaları əsasında qurur. Tərəfdaş təşkilatlarla, işçilər və xarici menecerlərlə birlikdə şəffaflıq prinsiplərinə əsaslanan müasir standartlara uyğun fəaliyyət göstərən ARDNF Azərbaycanda və beynəlxalq aləmdə etibarlılıq və şəffaflıq nümunəsi olan qurum kimi yüksək dəyərləndirilir.

İllərlə zəngin müstəqillik yolu

Böyük mənəvi, mədəni və iqtisadi potensiala malik Azərbaycan eyni zamanda təbii ehtiyatlarla da zəngindir. Onların sırasında əsas yeri "qara qızıl" adlandırılan neft tutur. Dünyada qədim neft diyarı kimi tanınan Azərbaycanda hələ XIX əsrin ortalarında neftin sənaye üsulu ilə hasilatı həyata keçirilirdi. 1846-cı ildə Bibiheybətdə dünyada ilk dəfə olaraq mexaniki üsulla qazılmış quyudan neft əldə edildi.

Neft quyularının qazılması ilə bağlı texnika və texnologiyanın inkişafı neft sənayesinin infrastrukturuna müsbət təsir göstərir, neftin hasilatı və emalı üzrə şirkətlər yaranırdı. Azərbaycanda ilk dəmir yolunun tikintisi və sonrakı inkişafı da məhz neftin daşınması ilə bağlı idi. Hətta 1899-1901-ci illərdə Azərbaycan dünya neft hasilatının yarısını təmin edərək neft hasilatı və emalı üzrə dünyada birinci yeri çıxmışdı. Ölkəmizə böyük həcmdə xarici investisiyalar axını başladı. Bu investisiyalar Rotşild, Nobel və digər şəxslərin adı ilə bağlı idi. Beləliklə, Bakı dünyanın sənaye mərkəzlərindən birinə çevrildi.

Neft sənayesinin inkişafı Azərbaycanda xüsusi ziyalı sinfinin yaranması ilə müşahidə olunurdu. Bunun nəticəsi olaraq, ölkəmizdə elm, ədəbiyyat və mədəniyyət mühüm dərəcədə inkişaf edir, doğma dilimizdə qəzetlər dərc olunmağa başlayır. İlk milli teatrın yaranması da məhz həmin dövrə təsadüf edir. 1901-ci ildə isə Bakıda Hacı Zeynalabdin Tağıyevin dəstəyi ilə müsəlman Şərqi qızlar üçün ilk məktəb açılır. 1908-ci ildə Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində daha bir mühüm hadisə baş verir. Bəstəkar Üzeyir Hacıbəyov Nizaminin "Leyli və Məcnun" poeması əsasında "Orta Şərqi ilk operasını yazır. Bununla da 22 yaşlı gənc bəstəkar Azərbaycan milli operasının bünövrəsini qoyur.

O günlərdən bu günə Azərbaycan fəxrəli xatırlayacağımız bir çox illərə imza atmışdır. Bu illərin mühüm hissəsi neftlə bağlıdır. Ölkəmizdə neft sənayesinin inkişafı bir çox yeni səhifələrin açılmasına təkan verib. Və bugün, uzun illərin keçməsinə baxmayaraq, Azərbaycan neft ölkəsi olaraq hələ də öz sözünü deməyə davam edir.

Mənbə:

"Visions of Azerbaijan" jurnalının rəsmi saytı

"Azerbaijan International" jurnalının rəsmi saytı

QÜRURLU

100 İL

1918-2018

QÜRURLU

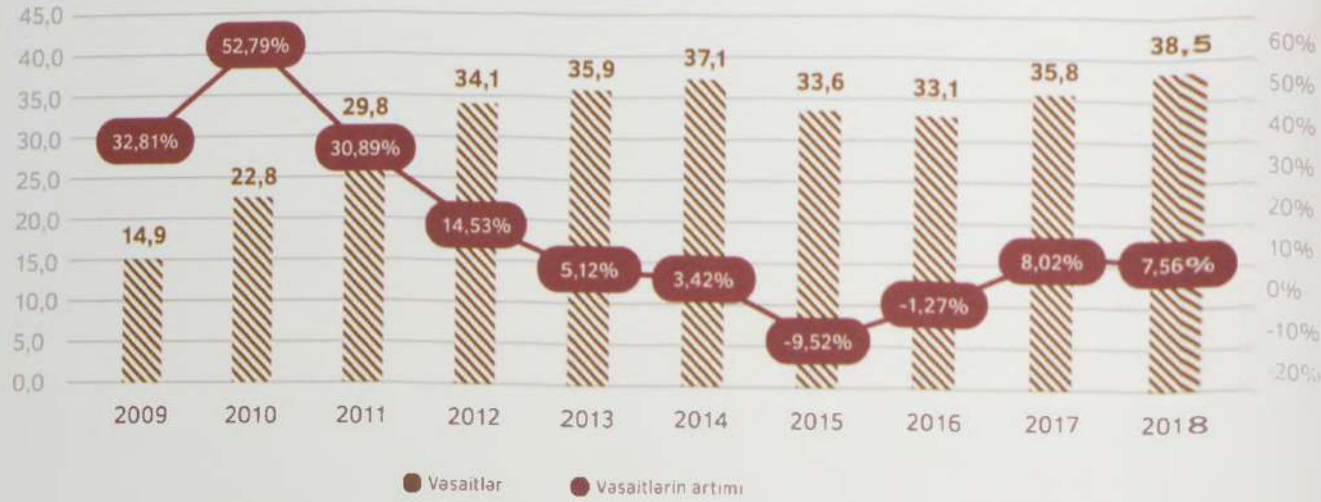
100 İL

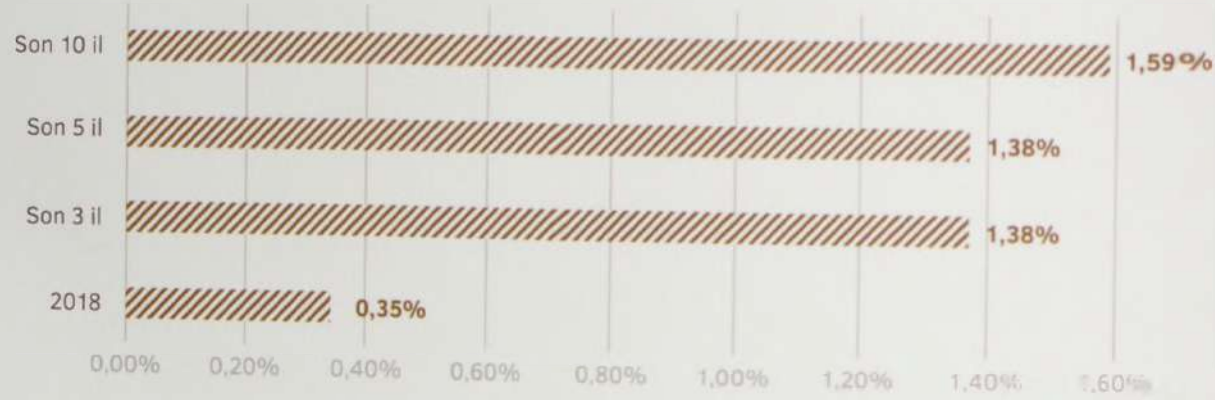
İLK QAZILMIŞ NEFT QUYUSU | BAKI, BİBİHEYBƏT, 1846

2. ƏSAS GÖSTƏRİCİLƏR

Qrafik 2.1. İdarəetmədə olan vəsaitlərin dinamikası (milyard ABŞ dolları ilə)

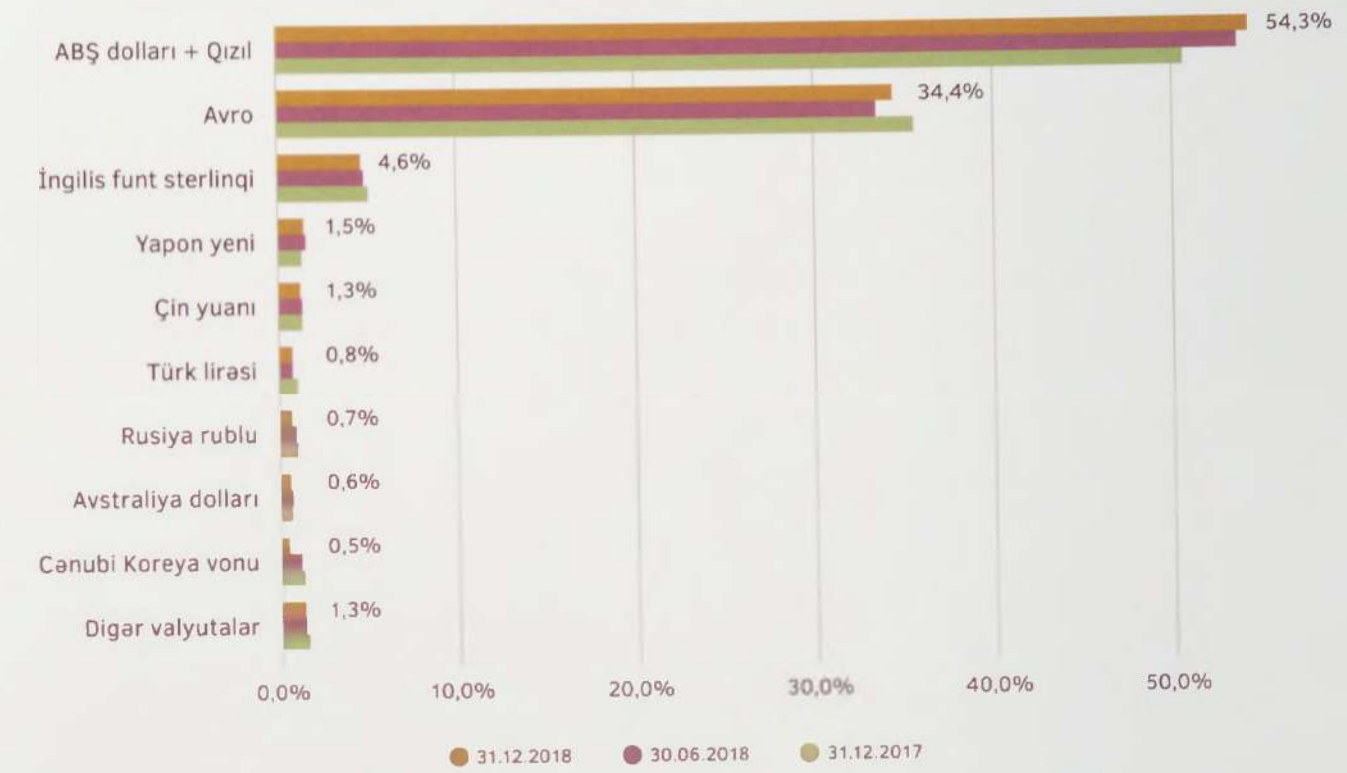

Qrafik 2.2. İnvestisiya portfeli üzrə orta illik gəlirlilik

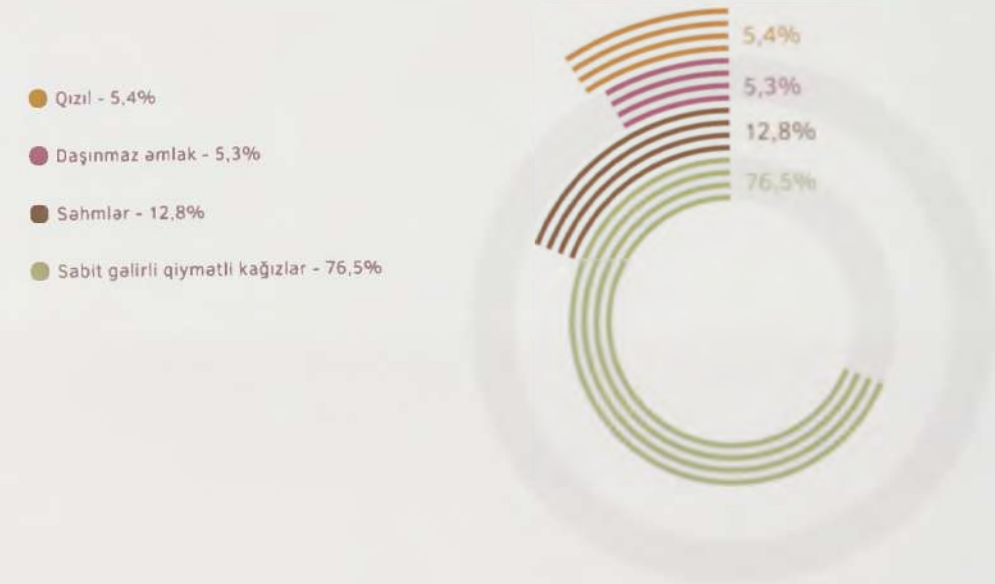

Əsas göstəricilər

Qrafik 2.3. İnvestisiya portfelinin valyuta tərkibi

Qrafik 2.4. İnvestisiya portfelinin strateji bölgüsü (31.12.2018)

Müsəlman Şərqinin ilk demokratik respublikası

1918-ci il 28 may. Həmin gün doğma Azərbaycanın tarixində başlıca dönüş nöqtəsinə çevrilərək yeni, şanlı səhifə açdı. Belə ki, 1917-ci ilin fevral ayında Rusiyada monarxiya rejimi devrildi və Tiflisdə Zaqafqaziya Seymi yaradıldı. Seymin 44 nəfərlik Müsəlman fraksiyası 1918-ci ildə mayın 27-də ayrıca toplantı keçirərək Azərbaycanın müstəqilliyini elan etməyə qərar verdi. Beləliklə, 1918-ci il 28 may tarixində bütün Müsəlman Şərqində ilk dəfə olaraq demokratik, hüquqi və dünyəvi parlament respublikası Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yarandı.

23 aylıq fəaliyyəti ərzində bu parlamentin qəbul etdiyi qanun və qərarlar ölkənin ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi və müstəqilliyinin qorunub saxlanılmasına, insan haqlarının tam mənada təmin olunacağı müasir demokratik dövlətin yaranmasına yönəlmişdi. Cümhuriyyət dövründə elmin, təhsilin və xalq maarifinin, səhiyyənin inkişafı diqqət mərkəzində saxlanılırdı. Xalq Cümhuriyyəti dövründə Azərbaycan dili dövlət dili elan edilmiş, Azərbaycan Dövlət Universiteti (indiki Bakı Dövlət Universiteti) açılmış, milli ordu quruculuğu, milli valyutanın buraxılması, milli bankın yaradılması, demokratikləşmə, azad seçkilər, beynəlxalq əlaqələr və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən Azərbaycanın rəsmən tanınması, Azərbaycanın bütövlüyünün təmin olunması, iqtisadi islahatların aparılması və digər sahələrdə çox mühüm işlər görülmüşdür.

100 il öncə yaradılmış Azərbaycan Demokratik Respublikası Azərbaycan dövlətçiliyi tarixində dərin iz buraxdı. Bu şanlı gün-28 may tarixi Azərbaycanda hər il Respublika Günü kimi qeyd olunur.

Mənbə: Prezident Kitabxanasının rəsmi saytı

QÜRURLU

100 İL

1918-2018

QÜRURLU
100 İL

AZƏRBAYCAN DEMOKRATİK RESPUBLİKASININ PARLAMENTİNİN İLK İCLASI, 7 DEKABR 1918

3. İDARƏETMƏ VƏ ŞƏFFAFLIQ

3.1. ARDNF-NİN İDARƏ EDİLMƏSİ

MÜŞAHİDƏ ŞURASI

ARDNF-nin fəaliyyətinə ümumi nəzarət dövlət orqanlarının və ictimai təşkilatların nümayəndələrindən təşkil edilmiş Müşahidə Şurası tərəfindən həyata keçirilir. Şura ARDNF-nin illik büdcə layihəsini, illik hesabat və maliyyə hesabatını auditor rəyi ilə birlikdə nəzərdən keçirir və rəy verir. Müşahidə Şurasının üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunur. Müşahidə Şurasının fəaliyyəti ictimai (əvazi ödənilmədən) əsaslarla həyata keçirilir.

Müşahidə Şurasının tərkibi aşağıdakı üzvlərdən ibarətdir:

Novruz Məmmədov

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Valeh Ələsgərov

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclis sədrinin müavini

Natiq Əmirov

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin iqtisadi siyasət və sənaye məsələləri üzrə köməkçisi – şöbə müdiri

Samir Şərifov

Azərbaycan Respublikasının Maliyyə naziri

Şahin Mustafayev

Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat naziri

Elman Rüstəmov

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin sədri

2018-ci il ərzində Müşahidə Şurası tərəfindən ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bir sıra qərarlar qəbul edilmişdir.

ARDNF-nin Müşahidə Şurasının 6 iyul 2018-ci il tarixli qərarı ilə Fondun 2017-ci ildə fəaliyyəti haqqında illik hesabatı, 2017-ci ildə maliyyə fəaliyyəti haqqında müstəqil auditorun ("Praysvoterhauskupers Audit Azərbaycan" MMC) rəyi məqbul hesab edilmiş və ARDNF-nin 2017-ci il üzrə büdcəsinin icrası layihəsi (2017-ci ilin büdcəsinin icrası barədə Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasının rəyi də əlavə edilməklə) Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir.

Bununla yanaşı, "Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il üçün dövlət büdcəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə" 29 iyun 2018-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının Qanunu

ilə dövlət və icmal büdcə xərclərində dəqiqləşdirilmə aparıldığını nəzərə alaraq Dövlət Neft Fondunun 2018-ci il üçün büdcəsində dəqiqləşdirmənin aparılması zərurəti yaranmışdır. Bununla bağlı olaraq ARDNF-nin Müşahidə Şurasının 6 iyul 2018-ci il tarixli qərarı ilə ARDNF-nin 2018-ci il büdcəsində dəyişikliklər edilməsi təklif olunmuşdur və sözügedən dəyişikliklər "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2018-ci il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 dekabr 2017-ci il tarixli 1770 nömrəli Fərmanında dəyişikliklərin edilməsini zəruri etmişdir. Beləliklə, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 iyul 2018-ci il tarixli Fərmanı ilə ARDNF-nin 2018-ci il büdcəsinin gəlirlərinin ümumi həcmi 11 559 256,2 min manatdan 15 310 823,9 min manata qədər, ARDNF-nin büdcə xərclərinin ümumi məbləği isə 9 730 221,8 min manatdan 11 480 221,8 min manata qədər artırılmışdır. ARDNF-nin büdcəsinə dəyişikliklərə dair müvafiq sənədlər Müşahidə Şurasının rəyləri ilə birlikdə təsdiq olunmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir.

18 dekabr 2018-ci il tarixində ARDNF-nin Müşahidə Şurasının növbəti iclası keçirilmişdir. İclasda Müşahidə Şurası tərəfindən ARDNF-nin 2019-cu il üçün büdcə layihəsinə, o cümlədən ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclərə dair ARDNF-nin İcraçı direktoru tərəfindən təqdim edilmiş məlumatlara baxılaraq, büdcə layihəsi (ARDNF-nin vəsaitinin istifadə edilməsinin əsas istiqamətləri və investisiya siyasəti daxil olmaqla) və ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı illik xərclər smetasının layihələri məqbul hesab edilmişdir.

Eyni zamanda iclasda ARDNF-nin valyuta vəsaitinin idarə edilməsi qaydalarının təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə bağlı ARDNF tərəfindən təqdim edilən "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"ında təklif edilən dəyişikliklərə baxılaraq məqbul sayılmışdır. Yuxarıda sadalanan məsələlərlə bağlı müvafiq sənədlər (ARDNF-nin büdcə layihəsinə dair Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasının rəyi də əlavə edilməklə) təsdiq olunmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilmişdir.

İCRAÇI DİREKTOR

ARDNF-nin fəaliyyətinə operativ rəhbərliyi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin edilən İcraçı direktor həyata keçirir.

ARDNF-nin İcraçı direktoruna ARDNF-ni qanuni olaraq təmsil etmək, işçiləri vəzifəyə təyin etmək və vəzifədən azad etmək, ARDNF-nin işini təşkil etmək, Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq olunmuş Qaydalara uyğun olaraq ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsi və yerləşdirilməsi üzrə sərəncam vermək səlahiyyətləri verilmişdir. İcraçı direktor ARDNF-nin illik büdcəsinə, ARDNF-nin vəsaitinin istifadə edilməsinə dair illik proqramını hazırlayır və təsdiq olunmaq üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinə təqdim edir.

İCRAÇI DİREKTORUN MÜAVİNİ

İcraçı direktorun müavini Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilir. İcraçı direktorun müavini İcraçı direktorun həvalə etdiyi vəzifələri yerinə yetirir və bunun üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 23 iyul 2013-cü il tarixli 3014 nömrəli Sərəncamı ilə İsrəfil Məmmədov ARDNF-nin İcraçı direktorunun müavini vəzifəsinə təyin edilmişdir.

İCRAÇI DİREKTORUN MÜŞAVİRİ

İcraçı direktorun müşaviri ARDNF-nin İcraçı direktoru tərəfindən vəzifəyə təyin və vəzifədən azad edilir. 6 iyul 2017-ci il tarixində Nərgiz Nəsrullayeva-Müdüroğlu ARDNF-nin İcraçı direktorunun müşaviri vəzifəsinə təyin edilmişdir.

ARDNF-NİN TƏŞKİLATI STRUKTURU

ARDNF tərəfindən həyata keçirilən xarici maliyyə bazarlarında investisiya fəaliyyəti ARDNF-nin tərkibində fəaliyyət göstərən üç departament – İntestisiya departamenti, Risklərin idarə edilməsi departamenti və Hesablaşmalar departamenti vasitəsi ilə aparılır.

İntestisiya departamenti

İntestisiya departamenti maliyyə bazarlarındakı vəziyyəti təhlil edərək investisiya strategiyasının hazırlanmasını və mövcud strategiyaya uyğun olaraq sabit gəlirli qiymətli kağızlar, pul bazarı alətləri, səhmlər, daşınmaz əmlak, qızıl və müxtəlif valyutaların alqı-satqısını həyata keçirir. Departamentdə üç şöbə fəaliyyət göstərir:

- Sabit gəlirli qiymətli kağızlar və pul bazarları şöbəsi;
- Səhmlər və alternativ investisiyalar şöbəsi;
- Daşınmaz əmlak şöbəsi.

Risklərin idarə edilməsi departamenti

Risklərin idarə edilməsi departamenti ARDNF-nin investisiya siyasətinin hazırlanması və bəncmarkların seçilməsi ilə bağlı müvafiq təhlillərin aparılması, risk

limitlərinin müəyyən olunması və təkliflərin hazırlanması işini həyata keçirir. Eyni zamanda, ənənəvi və alternativ maliyyə alətləri üzrə risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi, gəlirliliyin və bəncmarka nəzərən kənarlaşmanın hesablanması, ARDNF-nin investisiya fəaliyyətinin və investisiya portfelinin müvafiq qaydalara uyğun olmasına nəzarətin həyata keçirilməsi, investisiya siyasətinə uyğun olaraq investisiya portfeli üzrə müxtəlif bölgülərin nəzarət altında saxlanması da bu departament tərəfindən həyata keçirilir. Departamentdə iki şöbə fəaliyyət göstərir:

- Modelləşdirmə və gəlirliliyin ölçülməsi şöbəsi;
- Alternativ investisiyalar üzrə risklərin idarə edilməsi şöbəsi.

Hesablaşmalar departamenti

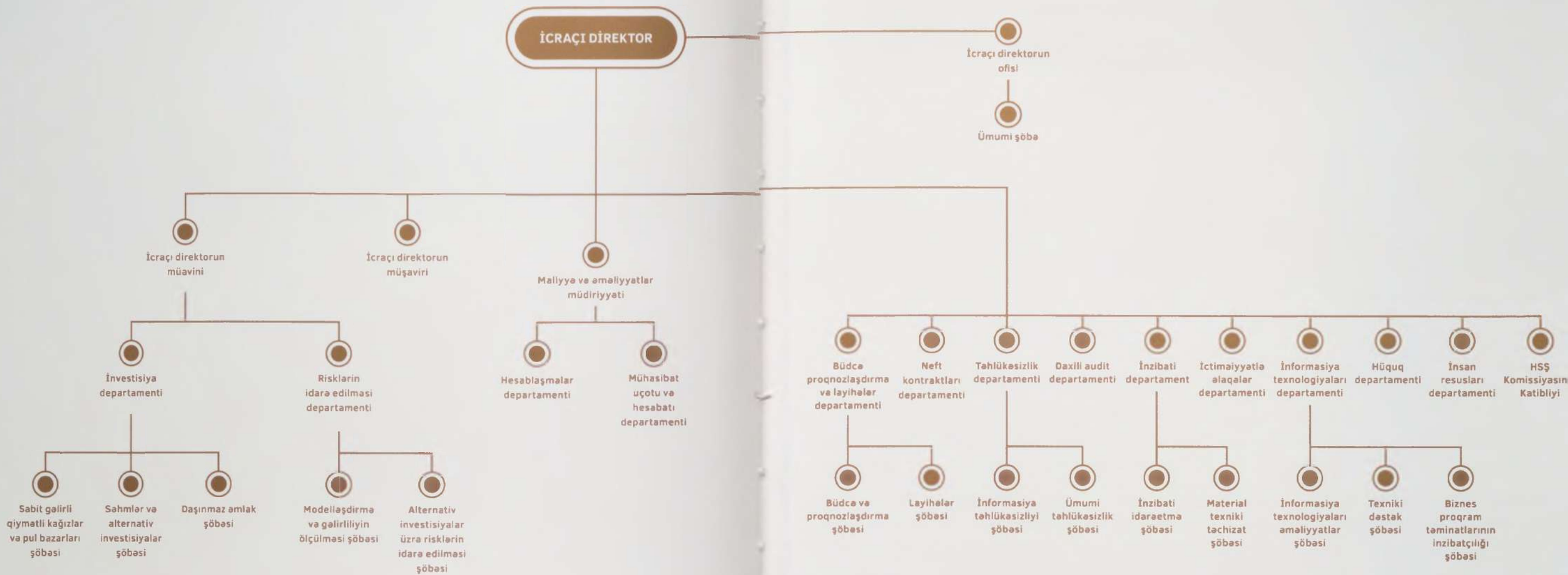
Maliyyə və əməliyyatlar müdiriyyəti nəzdində fəaliyyət göstərən Hesablaşmalar departamentində əqdlərin müəyyən edilmiş norma və qaydalara uyğunluğu yoxlanılır, əqdlərin verifikasiyası və icrası təmin edilir, eləcə də hesabların açılmasına dair sənədləşmə işləri həyata keçirilir, nağd vəsaitlər və əqdlər bank çıxarışları ilə, xarici menecerlərin əməliyyatları kastodial bankın məlumatları ilə gündəlik və aylıq olaraq tutuşdurulur.

Büdcə proqnozlaşdırma və layihələr departamenti

Büdcə proqnozlaşdırma və layihələr departamentinin əsas məqsədi ölkənin makroiqtisadi və fiskal tələblərinə, habelə ARDNF-nin dayanıqlı inkişaf məqsədlərinə cavab verən optimal büdcəsinin tərtibi və təsdiqini təmin etmək və ARDNF-nin büdcəsi çərçivəsində maliyyələşdirilən layihələrə effektiv nəzarət və monitoring sistemini yaratmaqdır. Departamentin tərkibində iki şöbə fəaliyyət göstərir:

- Büdcə və proqnozlaşdırma şöbəsi;
- Layihələr şöbəsi.

Sxem 1. ARDNF-nin təşkilati strukturu

ETİK DAVRANIŞ QAYDALARI

2013-cü ilin dekabr ayında qüvvəyə minmiş və özündə bir çox peşəkar biznes qaydalarını (Konfidensial informasiya ilə iş qaydaları, korrupsiyanın qarşısının alınması, korporativ dəyərlər, ətraf mühit və s.) birləşdirən Etik davranış qaydaları hər təşkilatda olduğu kimi ARDNF-də də mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

ARDNF-nin yüksək ixtisaslı kadrlardan formalaşmış kollektivi komandada işləmək, təşəbbüskar və yeni ideyalar üçün açıq olmaq, gənc, yeni kadrlara kömək etmək və təcrübəsini onlarla bölüşmək və s. peşəkar keyfiyyətlərə malikdir, hansı ki, bu məqamlar da etik davranış qaydalarının ayrılmaz tərkib hissəsidir. Bunlar da ARDNF-nin həm Azərbaycanda, həm də Azərbaycandan kənarında uğur əldə etməsinə təkan verən əsas amillərdəndir.

3.2. ŞƏFFAFLIQ VƏ HESABATLILIQ

Yaradıldığı gündən etibarən şəffaflıq və hesabatlılıq ARDNF-nin fəaliyyətinin əsas prinsiplərindən birini təşkil edir. ARDNF tərəfindən şəffaflığın təmin edilməsi ilk növbədə ARDNF-nin maliyyə fəaliyyəti haqqında hesabatının müstəqil beynəlxalq nüfuzlu auditor tərəfindən yoxlanılması vasitəsilə həyata keçirilir. ARDNF-nin 2018-ci il üzrə maliyyə fəaliyyətinin auditori "Prays Voter Haus Kupers" şirkəti tərəfindən keçirilmişdir.

ARDNF-nin ictimaiyyətlə əlaqələri ARDNF-nin İnformasiya siyasətinə uyğun olaraq qurulur. ARDNF-nin İnformasiya siyasəti "İnformasiya əldə etmək haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərini nəzərə alaraq ARDNF-nin tərəfdaşlar və ictimaiyyətlə informasiya dövriyyəsinə dair əlaqələrini düzgün və effektiv şəkildə təşkil etmək, həmçinin şəffaf dövlət təsisatı imicinin qorunması və inkişaf etdirilməsini təmin etmək məqsədi ilə hazırlanmışdır. İnformasiya siyasəti ARDNF-nin məqsəd və vəzifələrinin icrası çərçivəsində həyata keçirdiyi əməliyyatlar və tədbirlərə dair tərəfdaşların və ictimaiyyətin informasiya tələbatının ödənilməsinin prinsip, məqsəd və vəzifələrini müəyyən edir.

İctimaiyyət ARDNF-nin aktivləri, həyata keçirilən layihələr, gəlirlər və xərcləri, investisiya fəaliyyəti, ARDNF-nin təşkil etdiyi müxtəlif tədbir və görüşlər barədə press-relizlər vasitəsi ilə məlumatlandırılır.

ARDNF şəffaflığın təmin olunması məqsədi ilə gəlir və xərcləri haqqında rüblük məlumatları, fəaliyyəti barədə illik hesabatları ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində (www.oilfund.az) və sosial şəbəkələrdəki rəsmi sahifələrində yerləşdirir.

ARDNF suveren fondların fəaliyyətində şəffaflıq və hesabatlılığın artırılmasına dəstək vermək məqsədilə Suveren Fondlar İnstitutunun əməkdaşları Karl Linaburq və Maykl Maduel tərəfindən yaradılmış və 10 prinsipdən ibarət olan "Linaburq- Maduel Şəffaflıq İndeksi"ndə 10 bal toplayaraq 48 suveren fond arasında 13 fondla bərabər birinci yerdə qərarlaşmışdır.

ARDNF 2018-ci ildə mövcud şəraitdə vəsaitlərin idarə edilməsində fərqlənən dünyanın böyük suveren fondları, pensiya fondları, ianə fondları, mərkəzi bankları və s. təşkilatlarının arasından seçilmiş 100 ən nüfuzlu investor siyahısında 10-cu yeri tutmuşdur.

ARDNF-yə daxil olan müxtəlif şifahi və yazılı sorğular "İnformasiya əldə etmək" haqqında Qanunda nəzərdə tutulmuş vaxt çərçivəsində və sahibi olduğu informasiyanın təmin edilməsi şərti ilə cavablandırılır.

ARDNF-nin İcraçı direktoru Həsət Sənayesində Şəffaflıq üzrə Komissiyasının sədridir. HSS Komissiyasının fəaliyyəti barədə məlumatları <http://hssk.gov.az/> linkindən əldə etmək mümkündür.

SUVEREN FONDLARIN BEYNƏLXALQ FORUMU

Suveren Fondların Beynəlxalq Forumu (SFBF) Suveren Fondların Beynəlxalq İşçi Qrupunun 2009-cu il aprelin 5-6-da Əl-Küveyt şəhərində keçirilmiş iclasında yaradılmışdır. SFBF könüllü qrup olub, əsas məqsədi suveren fondların ümumi maraqlarına dair məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparmaq və Santyaqo Prinsipləri və suveren fondların fəaliyyətinin anlaşılmasını asanlaşdırmaqdır.

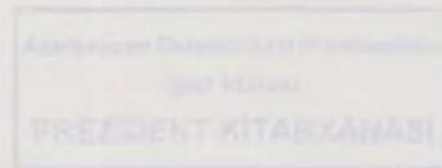
ARDNF SFBF-nin aktiv üzvüdür və davamlı olaraq Forumun iclaslarında iştirak edir. Təsadüfi deyil ki, SFBF-nin ilk görüşü 8-9 oktyabr 2009-cu il tarixlərində Azərbaycan hökuməti və ARDNF-nin təşkilatçılığı ilə Bakı şəhərində keçirilmişdir.

18-21 sentyabr 2018-ci il tarixində Mərakeşin "İthmar Capital" Strateji Investisiya Fondunun təşkilatçılığı ilə SFBF-nin onuncu illik yığıncağı keçirilmişdir. Tədbirdə SFBF-nin 31 üzvünün maliyyə və inkişaf institutlarını təmsil edən 70-dən çox nümayəndəsi iştirak etmişdir. Yığıncaq çərçivəsində SFBF-nin İdarə Heyətinin yeni tərkibinə seçkilər keçirilib və ARDNF-nin İcraçı direktoru Şahmar Mövsümov İdarə Heyətinə üzv seçilib. İdarə Heyətinin digər üzvlərinə Abu-Dabi Investisiya Fondunun Strategiya və planlaşdırma departamentinin icraçı direktoru Məcid Alromaiti (sədr), Alyaska Daimi Fondunun rəhbəri Angela Rodel (sədr müavini), Çin Investisiya Korporasiyasının prezidenti Tu Quanqşao, Sinqapurun Dövlət Investisiya Korporasiyasının Baş direktoru Deanna Onq daxildir. Yığıncaq zamanı keçirilən səsvermə nəticəsində

SFBF-nin 2020-ci ildə on ikinci illik yığıncağının ARDNF-nin təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilməsi qərara alınmışdır. "Dəyişən dünyada idarəçilik, investisiya və innovasiya" mövzusunda keçirilən tədbirdə uzunmüddətli və dayanıqlı investisiya, dünyada maliyyə sabitliyi, qloballaşma dövrünün çətinlikləri və innovativ texnologiyaya investisiya yatırımı kimi mövzular müzakirə edilib, panel sessiyalar təşkil olunmuşdur.

Santyaqo Prinsiplərinin 24-cü prinsipinə əsasən ARDNF bu prinsiplərin tətbiqi ilə bağlı ilk hesabatını 2011-ci ilin may ayında ictimaiyyətə açıqlamışdır və hesabat illik əsasda nəzərdən keçirilir. Hesabat ilə ətraflı şəkildə Əlavədə tanış olmaq olar.

- 23893 -

Şərqdə ilk dəfə qadınlara səsvermə hüququnun verilməsi

23 aylıq fəaliyyəti müddətində Azərbaycan Demokratik Respublikası bir çox böyük işlərə imza atmış, dövlətçiliklə bağlı mühüm qərarlar qəbul etmişdir. 1918-ci il mayın 28-də Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qəbul etdiyi İstiqlal Bəyannaməsinin IV bəndində milliyyətindən, dinindən, sinfindən və cinsindən asılı olmayaraq öz sərhədləri daxilində yaşayan bütün vətəndaşlara eyni siyasi hüquqlar və vətəndaşlıq hüququ təsbit edildi. Bu tarixi qərar nəticəsində Cümhuriyyət daxilində qadınların səsvermə hüququ öz qanuni təsdiqini tapdı. Nəticədə, Azərbaycan Şərqdə qadınlara seçmək və seçilmək hüququ verən ilk ölkə oldu.

Xalqımız bu əhəmiyyətli tarixə doğru uzun bir yol keçib. XIX əsrin ikinci yarısında neft sənayesinin inkişafı nəticəsində Azərbaycanda milli oyanış prosesi başlamışdır. Ölkənin mütərəqqi ictimai xadimləri qadınların maariflənməsini və onların hüquqlarının genişləndirilməsini ən vacib məsələlərdən biri hesab edirdilər.

Müsəlman dünyasında ilk dəfə olaraq kişilərlə bərabər, qadınlara seçkilərdə iştirak etmək – seçmək və seçilmək hüququnun verilməsi tarixi nailiyyət hesab olunurdu. Bununla da, nəinki Şərqdə, hətta demokratiyanın beşiyi sayılan bir sıra Avropa ölkələri və ABŞ-dan öncə qadına cəmiyyət həyatında siyasi proseslərə qoşulmaq hüququ Azərbaycanda verilməmiş oldu.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan qadınları ölkənin tərəqqisinin təəcəssümü idi. Bu ənənə XXI əsrdə də davam edir.

Mənbə: Prezident Kitabxanasının rəsmi saytı

"About Azerbaijan" internet saytı

QÜRURLU

100 İL

1918-2018

QÜRURLU
100 İL

AZƏRBAYCAN DEMOKRATİK RESPUBLİKASININ PARLAMENTİNDƏ QADIN İŞÇİLƏR, 1918

4. ÖLKƏ İQTİSADİYYATI VƏ ARDNF

4.1. MAKROİQTİSADİ İNKİŞAF

2018-ci ildə dünya neft bazarlarında nisbi gərginlik müşahidə edilmişdir. Bir tərəfdən, neftin orta illik qiymətində artım tendensiyası davam etmiş, Azərbaycan neftinin satış qiyməti əvvəlki il ilə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə artaraq il ərzində orta hesabla 71 ABŞ dolları təşkil etmişdir. Digər tərəfdən, oktyabr ayının əvvəlində Brent neftinin 1 barelinin qiyməti 80 ABŞ dolları səviyyəsini keçdikdən sonra neftin qiymətlərində gözlənilməz ucuzlaşma başlamış və üç ay müddətində neftin qiymətlərində 40%-lik azalma müşahidə olunmuşdur. Həmin ucuzlaşma bir sıra amillərə, o cümlədən güman edilən təklif çatışmazlığına və İrana qarşı sanksiya rejiminin bərpasına əsaslanmışdır ki, bu amillər neftin qiymətinin yuxarı səviyyədə qalma ehtimalını irəli sürmüş ekspertlərin proqnozlarını təkzib etmiş və ümumiyyətlə, neftin qiymətinin proqnozlaşdırılmasının olduqca çətin olduğunu bir daha sübut etmişdir. Resurs ixracatçıları olan ölkələr orta hesabla 2016-cı və 2017-ci

illərlə müqayisədə daha müsbət nəticələr sərgiləsələr də, bu nəticələr mötəbər global təşkilatların proqnozlarından xeyli geridə qalmışdır. Dünya Bankının (DB) ehtimallarına əsasən, 2018-ci ildə təbii resursların xalis ixracatçıları olan ölkələrdə Ümumi Daxili Məhsul (ÜDM) orta hesabla 1,7% artmışdır.

Global inkişaf baxımından 2018-ci il bütün dünya iqtisadiyyatı üçün müsbət tendensiyalarla xarakterizə olunmuşdur. Dünyanın ÜDM istehsalında 3%-lik artım qeydə alınmışdır ki, bu göstərici təxminən 2017-ci ilin səviyyəsinə (3,1%) bərabər olmuşdur. Daha spesifik olaraq, inkişaf etmiş ölkələrdə ÜDM artımı 2,2%, yeni sənayeləşən və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə isə 4,2% təşkil etmişdir. Lakin ötən ilin son rübündə təbii resursların qiymətlərindəki əhəmiyyətli enmə və aparıcı maliyyə bazarlarında əksər qiymətli kağızlar üzrə müşahidə edilmiş böyük itkilər dünya iqtisadiyyatının daha turbulent və təhlükəli dövrə qədəm qoyduğunu güman etməyə əsas verir.

2018-ci ildəki qiymətlər kimi, 2019-cu il üçün qiymət proqnozları da bir-birindən kifayət qədər fərqlənir. Beynəlxalq Valyuta Fondu (BVF) pessimist yanaşaraq növbəti il Brent markalı neftin 1 barelinin orta qiymətinin 14% azalacağı və təxminən 61 ABŞ dolları olacağını, DB isə bu göstəricinin 68 ABŞ dolları təşkil edəcəyini proqnozlaşdırır. Müxtəlif böyük bank və investisiya fondlarının proqnozlarına əsasən, Brent neftinin 1 barelinin qiyməti 60-72 ABŞ dolları arasında olacaq, WTI markalı neftin 1 bareli üçün müvafiq rəqəmlər 55-66 ABŞ dolları təşkil edəcəkdir. Ehtimal edilir ki, İrana qarşı sanksiyaların qüvvəyə minməsi və Venesuela böhranının kəskinləşməsi geniş yayılmış gözləntilərə rəğmən qiymətlərin əhəmiyyətli dərəcədə qalxmasına səbəb olmayacaq. ABŞ-da neft sahəsinin inkişafı sürətlə davam edir və OPEC təşkilatı 2019-cu ildə neft təklifinin tələbdən daha böyük sürətlə (gündə müvafiq olaraq 2,10 və 1,29 milyon barel) artacağını ehtimal edir. Həmçinin qiymət sabitliyi üçün risklərin əksəriyyəti məhz ucuzlaşma ilə bağlıdır: bunlar İran sanksiyalarına güzəşt rejiminin uzadılması, global iqtisadi geriləmə və ABŞ-da istehsalın daha da artmasını ehtiva edir. Əksinə, qiymətlərin əhəmiyyətli yüksəlməsi üçün güman olunan mümkün səbəblər son illərdə hasilata yatırılan investisiyaların azalması təsirləri ilə məhdudlaşır. Beləliklə, 2019-cu ildə neftin yenidən bahalaşma ehtimalı çox azdır. Eyni zamanda BVF ekspertləri neft qiymətlərinin yaxın bir neçə ildə 55-60 ABŞ dolları səviyyəsində sabit qalacağını ehtimal edir.

Neft qiymətləri məsələsində qeyri-müəyyənlik hökm sürsə də, son araşdırmalar əminliklə sübut edir ki, hələ bir neçə ay əvvəl proqnozlaşdırılan ciddi bahalaşmalar (90-100 ABŞ dolları səviyyəsində) davamlı ola bilməz. Global iqtisadiyyatın modelləri bu halda iqtisadi böhran ehtimalının birə-beş artacağına işarə edir və beləliklə, neft bazarının vacib amilləri (OPEC və qeyri-OPEC istehsalçıları) özləri bu ssenarinin qarşısını almağa çalışmalıdır. "Merrill Lynch" bankının hesablamalarına əsasən, cari ildə global artım proqnozlaşdırılan 3% əvəzinə ancaq 2% təşkil etsə, neftin 1 barelinin 35 ABŞ dolları qədər ucuzlaşması riski yarana bilər.

Neftin 2018-ci və 2019-cu illərdə qiymət dinamikası və onun səbəbləri

2018-ci ildə 2017-ci ildən fərqli olaraq, xam neftin qiymətləri qeyri-sabitliklə və ziddiyyətli tendensiyalarla fərqlənmişdir. İlin əksər hissəsi ərzində neft əsasən bahalaşdı və nəticədə, Brent markalı neftin barelinin dəyəri 62 ABŞ dollarından oktyabr ayının əvvəlində 85 ABŞ dollarına qədər yüksəlmişdir. Bunun səbəbləri kimi global neft tələbinin təklifə nisbətən artması və bunun nəticəsində ehtiyatların azalması, eləcə də Venesuela və Liviya kimi ölkələrdə istehsalın əhəmiyyətli azalması və İrana qarşı yenidən qüvvəyə minmiş sanksiyaların təsiri göstərilir. Lakin oktyabr ayından etibarən neft gözlənilməz şəkildə ucuzlaşmağa başlamış və iki ay müddətində dəyərinin təxminən 30%-ni itirmişdir. Bu prosesin birbaşa səbəbləri tam aydın olmasa da, ekspertlərin fərziyyələri 2019-cu il üçün iqtisadi artım gözləntilərinin aşağı düşməsi, İrana qarşı sanksiyaların effektivliyi o qədər böyük olmaması və ən böyük neft ixracatçısı olan Səudiyyə Ərəbistanının məruz qaldığı müəyyən siyasi təzyiqlərə işarə edir. OPEC kartelinin 7 dekabr 2018-ci il tarixində keçirilmiş iclasında istehsalın təxminən 1% azalacağı ilə bağlı qərarı ucuzlaşma prosesini dayandırsa da, bunun uzunmüddətli effektivliyi ilə bağlı fikirlər fərqlənir. Ümumilikdə ötən ildə Brent markalı neftin 1 barelinin orta qiyməti 71 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur.

2018-ci ildə Brent markalı neftin 1 barelinin qiyməti (ABŞ dolları)

Mənbə: Beynəlxalq Enerji Agentliyi

DB 2019-cu ildə dünyada iqtisadi artımın 2,9% olacağını (aparıcı iqtisadiyyatlarda 2,0%, inkişaf etməkdə olan ölkələr qrupunda 4,2%) proqnozlaşdırır. BVF isə daha optimist yanaşaraq global artımın 3,5% səviyyəsində (aparıcı iqtisadiyyatlarda 2,0%, inkişaf etməkdə olan ölkələr qrupunda 4,5%) olacağını güman edir. DB Azərbaycan iqtisadiyyatında iqtisadi artımın 2019-cu ildə 3,6% səviyyəsində olacağını və bu göstəricinin 2020-ci ildə 3,3% təşkil edəcəyini proqnozlaşdırır.

Ölkə iqtisadiyyatı və ARDNF. 2018-ci ildə qarşısına qoyulmuş məqsəd və vəzifələrin icrasına uyğun olaraq ARDNF tərəfindən neft və qaz satışlarının həyata keçirilməsi ilə bağlı gəlirlərin gələcək nəsillər üçün toplanması və vəsaitlərin idarə edilməsi təmin edilmişdir. Belə ki, ötən il ərzində xam neftin orta satış qiymətinin proqnoza qarşı yüksək olması şəraitində Fondun büdcəsi profisit ilə yekunlaşmış, yığımin və ARDNF-nin aktivlərinin artırılmasına nail olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (ARMB) tərəfindən tətbiq olunan "tənzimlənən üzən məzənnə rejimi" şəraitində 2018-ci ildə manatın məzənnəsinin sabitliyi təmin edilmişdir. İl ərzində ABŞ dollarının manata qarşı rəsmi məzənnəsi demək olar ki, dəyişməmiş və 1,70 təşkil etmişdir. Ötən ildə inflyasiya 2017-ci ilin yüksək göstəricilərindən sonra (12,9%) aşağı olmuş və onun orta illik göstəricisi cəmi 2,3% təşkil etmişdir. ÜDM-in həcmi 2018-ci ildə nominal rəqəmlərdə 79 797,3 milyon manata qədər, real ifadədə isə 1,4% artmışdır (müqayisə üçün, 2017-ci ildə ÜDM 0,1% artmış, 2016-cı ildə isə 3,1% azalmışdır).

2018-ci ildə adambaşına düşən ÜDM-in dəyəri 8 126,2 manat olmuş, 2017-ci ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə real hesabla 0,5% artmışdır. Eyni zamanda, BVF-nin qiymətləndirməsinə əsasən, alıcılıq qabiliyyəti nəzərə alınarkən hesablanan ÜDM-in adambaşına düşən payı 18 075,9 ABŞ dolları olmuş və real hesabla 0,1% yüksəlmişdir.

Əhalinin gəlirləri əvvəlki il ilə müqayisədə nominal ifadədə 9,2% artaraq, 53 688,6 milyon manata qədər yüksəlmişdir. Adambaşına düşən gəlirin məbləği 8,2% artaraq 5 467,4 manata, orta aylıq nominal əmək haqqı isə 2,9%* artaraq 540,1* manata çatmışdır.

* 2018-ci ilin yanvar-noyabr ayları üzrə

Bütün icbari və könüllü haqlar ödəniləndən sonra əhalinin sərəncamında əvvəlki ilin müvafiq məbləğindən nominal ifadədə 9,4% çox və ya 49 595,5 milyon manat səviyyəsində vəsait qalmışdır. Ölkədə istehsal edilən ÜDM-in 58,5%-lik payı qeyri-neft sektorunun payına düşmüşdür.

Qrafik 4.1.1. Alıcılıq qabiliyyəti pariteti qiymətləri ilə adambaşına düşən ÜDM (cari beynəlxalq dollar ilə)

Mənbə: BVF

Ümumi həcmi 79 797,3 milyon manat təşkil edən ÜDM-in 57,4%-i malların istehsalı, 34,8%-i xidmətlər, 7,8%-i isə məhsula və idxala xalis vergilərin payına düşmüşdür. Əvvəlki il ilə müqayisədə qeyri-neft sektorunda əlavə dəyər istehsalı real hesabla 1,8%, neft sektorunda isə 0,6% artmışdır.

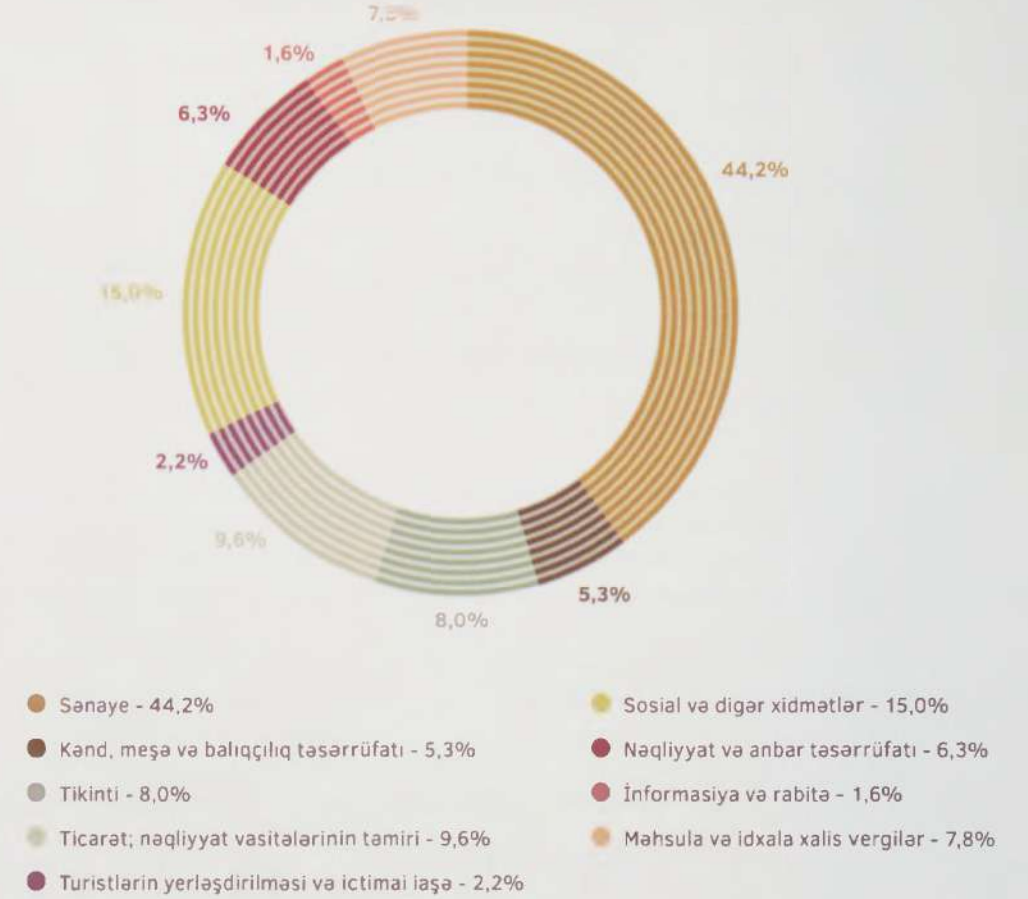
Qrafik 4.1.2. Qeyri-neft sektorunun ÜDM-də payı

Mənbə: Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi (ARDSK)

Eyni zamanda, xidmətlər sektorunda nisbi sabitlik hökm sürmüşdür. Ötən ildə sənaye sektorunun Azərbaycan iqtisadiyyatının strukturunda aparıcı mövqeyi möhkəmlənmiş, onun ÜDM-də payı 44,2% təşkil etmişdir.

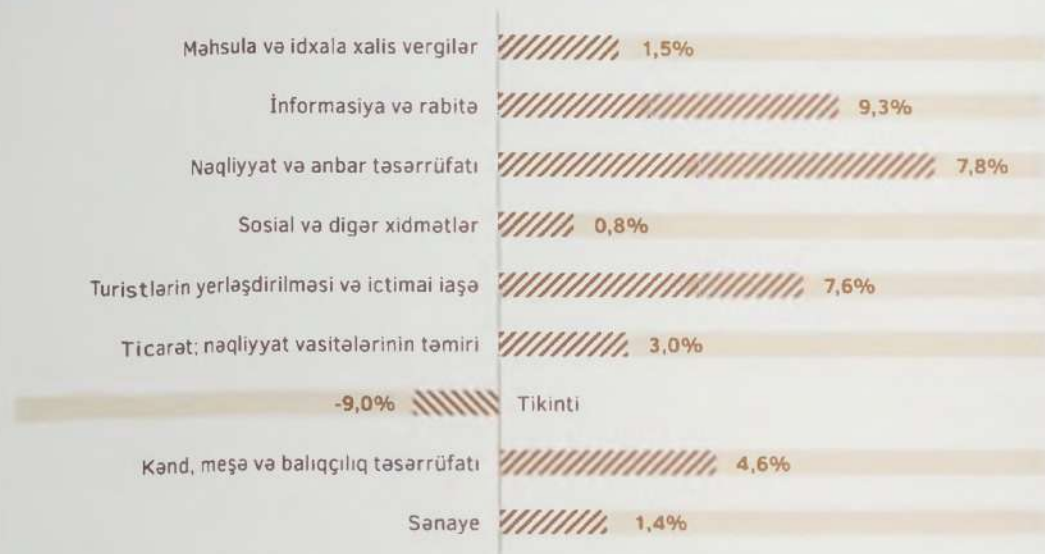
Qrafik 4.1.3. ÜDM-in istehsal strukturu

Mənbə: ARDSK

2018-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının əksər sahələrində real artım qeydə alınmışdır. Xüsusilə də, sözügedən sahələrin prioritet olduğunu nəzərə alaraq, informasiya və rabitə (9,3%), turizm və ictimai iaşə (7,6%) və kənd təsərrüfatı (4,6%) sektorlarının irəliləyişi diqqət çəkir. Həmçinin son illərdə aparılan islahatların bəhrəsi olaraq qeyri-neft sənayesinin əhəmiyyətli artması (8,5%) xüsusilə vurğulanmalıdır.

Qrafik 4.1.4. İstehsal sahələrinin artım templəri

Mənbə: ARDSK

Hesabat ilində Azərbaycanda əsas kapitala yönəldilmiş vəsait 2017-ci il ilə müqayisədə real ifadədə 4,4% azalaraq 17 238,2 milyon manat təşkil etmişdir. Həmin məbləğdən 69,7%-i daxili, 30,3%-i isə xarici investisiyaların payına düşmüşdür. Vəsaitin 68,0%-i bilavasitə tikinti-quraşdırma işlərinin yerinə yetirilməsinə sərf olunmuşdur.

Qrafik 4.1.5. Əsas kapitala qoyulan vəsaitlərin dinamikası (milyon manat ilə)

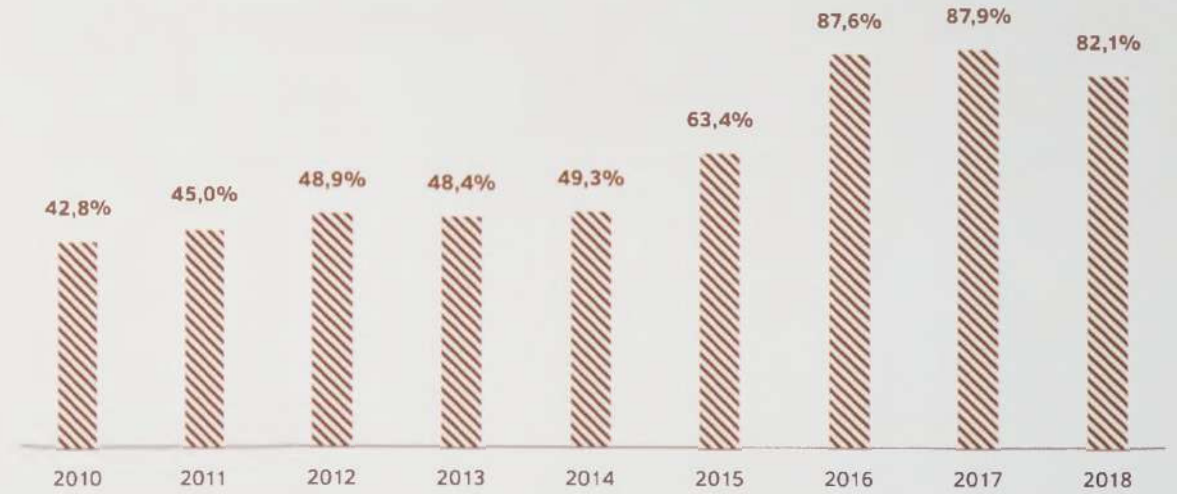
Mənbə: Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi

STRATEJİ VALYUTA EHTİYATLARI

31 dekabr 2018-ci il tarixinə, ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının (ARDNF və ARMB) həcmi 44 140,9 milyon ABŞ dolları təşkil edərək keçən ilin sonu ilə müqayisədə 3 milyard dollar və yaxud 10% artmışdır. Həmin ehtiyatların 87,3%-i ARDNF-nin aktivlərinin payına düşür.

2018-ci ildə dollar ifadəsində ARDNF-nin vəsaitinin ÜDM-ə nisbəti 82,1%-ə bərabər olmuşdur.

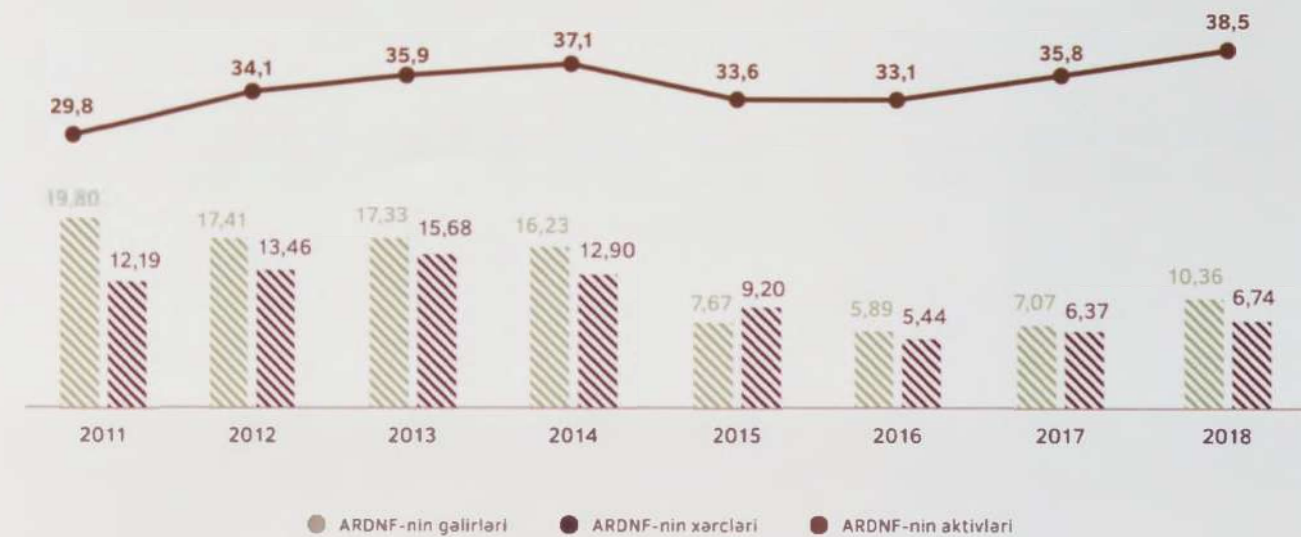
Qrafik 4.1.6. ARDNF-nin aktivlərinin ÜDM-ə nisbəti

Mənbə: ARDNF və ARDSK

2018-ci ildə əvvəlki illər ilə müqayisədə xam neftin qiymətlərinin artımı şəraitində ARDNF-nin gəlirlərində əhəmiyyətli artım qeydə alınmışdır. Belə ki, ARDNF-nin daxilolmaları 2014-cü ildə 16,2 milyard ABŞ dolları təşkil etsə də, neftin qiymətinin aşağı olması fonunda 2016-cı ildə bu rəqəm 5,9 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə qədər azalmış və bununla bağlı ARDNF-nin ehtiyatları 2014-cü ildəki 37,10 milyard ABŞ dollarından 2016-cı ildə 33,15 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə kimi azalmışdır. 2018-ci ildə isə xam neftin bir barelinin orta satış qiymətinin orta hesabla 71 ABŞ dollarına bərabər olması hesabına ARDNF-nin bütçə gəlirləri 10,36 milyard ABŞ dolları, ARDNF-nin ehtiyatları isə 38,5 milyard ABŞ dolları səviyyəsinə yüksəlmişdir.

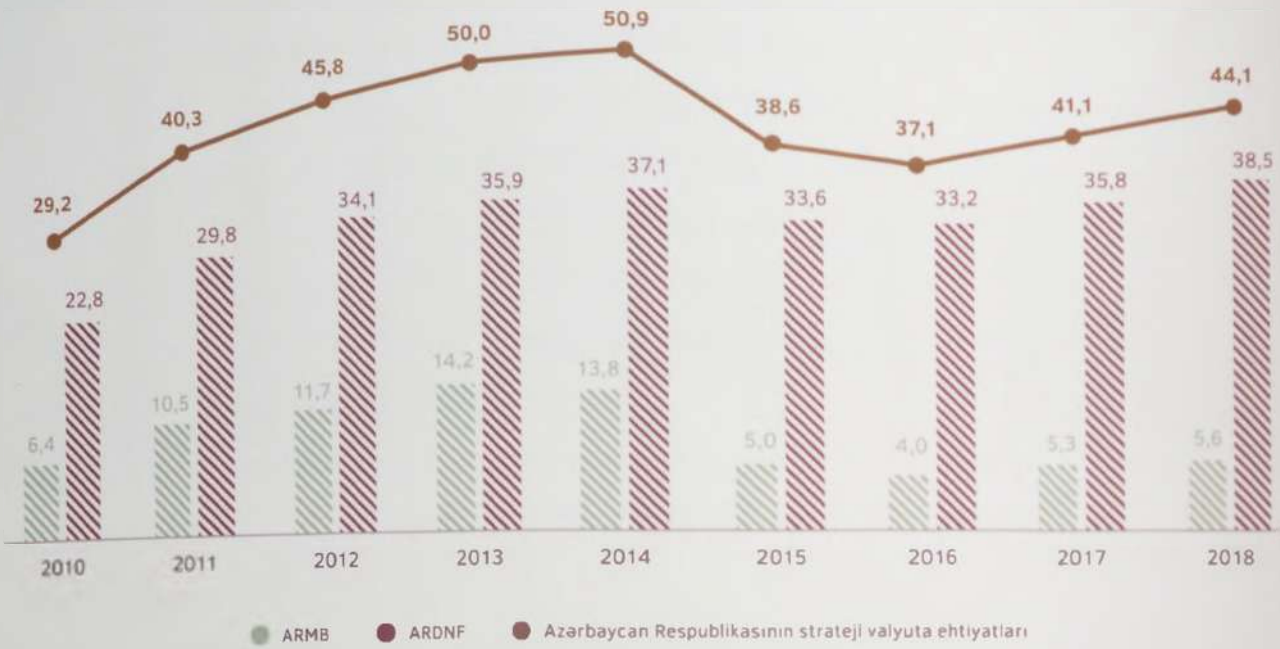
Qrafik 4.1.7. ARDNF-nin gəlir, xərc və aktivləri (milyard ABŞ dolları ilə)

2018-ci ilin sonuna ARMB-nin rəsmi valyuta ehtiyatları ilin əvvəli ilə müqayisədə təxminən 291,1 milyon ABŞ dolları (5,5%) artaraq 5 625,7 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Qrafik 4.1.8. Strateji valyuta ehtiyatları (milyard ABŞ dolları ilə)

Mənbə: ARDNF və ARMB

FİSKAL DAYANIQLIĞIN TƏMİN EDİLMƏSİ

2018-ci ildə ölkədə fiskal tarazlığın qorunmasında ARDNF-nin böyük rolu olmuşdur. Belə ki, 2018-ci ildə dövlət büdcəsinin daxilolmalarının 10,9 milyard manatı və yaxud 48,9%-i ARDNF-dən dövlət büdcəsinə köçürülən transfert ödənişləri hesabına formalaşmışdır ki, xam neftin qiymətlərindən asılı olmayaraq ARDNF tərəfindən dövlət büdcəsi qarşısında öhdəliklərin vaxtında icrası, fiskal sabitliyin qorunması təmin edilmişdir. ARDNF-nin aktivlərinin artması, ölkənin maliyyə dayanıqlığının qorunmasına və borclanma əmsalının aşağı düşməsinə müsbət təsir etmişdir.

Eyni zamanda 2018-ci ildə dövlət büdcəsinin gəlirləri 22 411,3 milyon manat, xərcləri 22 718,9 milyon manat həcmində icra olunmuş və 2018-ci ildə dövlət büdcəsinin kəsiri ÜDM-in (79 797,3 milyon manat) -0,4%-ni təşkil etmişdir.

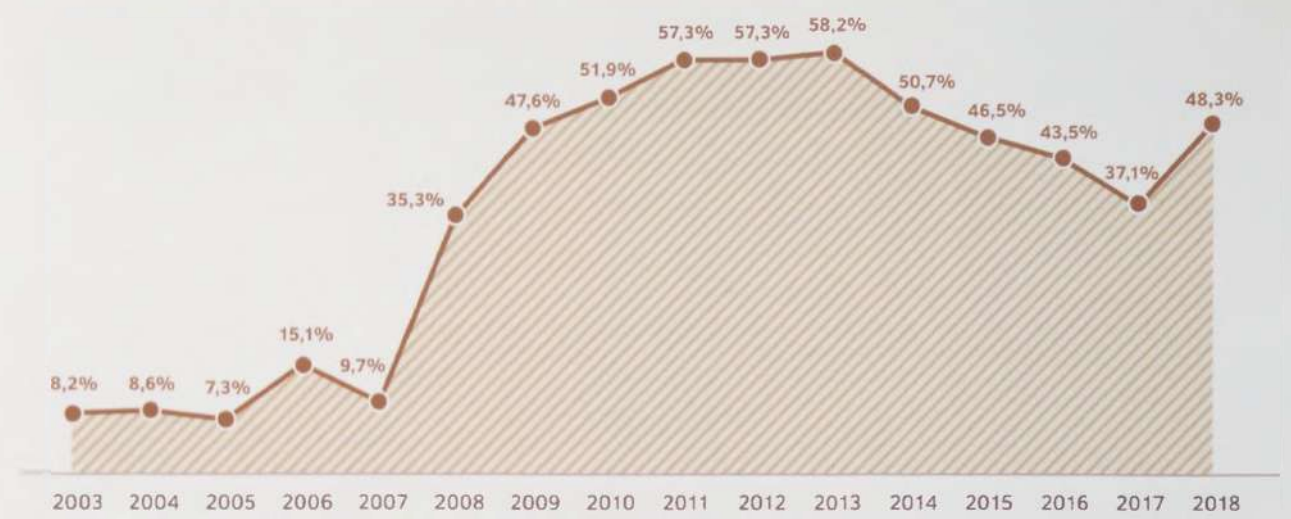
Qrafik 4.1.9. 2011-2018-ci illər ərzində Azərbaycan dövlət büdcəsinin profisiti/kəsirinin ÜDM-ə nisbəti

Mənbə: ARMB

2003-2018-ci illərdə ARDNF tərəfindən dövlət büdcəsinə ümumilikdə 88,6 milyard manat vəsait transfert edilmişdir.

Qrafik 4.1.10. ARDNF-nin transfertinin dövlət büdcəsinin gəlirlərində payı

Mənbə: ARDNF, ARDSK

Hesabat ilində xam neftin orta satış qiymətinin, büdcədə nəzərdə tutulmuş 55 ABŞ dollarından daha yüksək, 71 ABŞ dolları səviyyəsində olması ARDNF-nin ümumi gəlirlərinin büdcəyə nisbətən 15,0%, neft gəlirlərinin isə 25,1% artıq icrasına şərait yaratmışdır. 2001-2018-ci illər ərzində ARDNF-nin daxilolmaları 148,2 milyard ABŞ dolları səviyyəsində olmuş, bu vəsaitin təxminən 38,5 milyard ABŞ dolları (26%) yığıma yönəldilmişdir.

ARDNF-nin gəlirləri nəzərə alınmadan icmal büdcənin kəsiri. 2018-ci ildə ARDNF-nin gəlir və xərcləri icmal büdcənin gəlir və xərclərinin mühüm bir hissəsini təşkil etmişdir. 2018-ci ilin sonuna icmal büdcənin gəlirləri 31 034,7 milyon manat, xərcləri isə 26 334,4 milyon manat icra olunmuş və bunun müvafiq olaraq 56,8%-ni ARDNF-nin gəlirləri, 43,5%-ni isə ARDNF-nin xərcləri təşkil etmişdir.

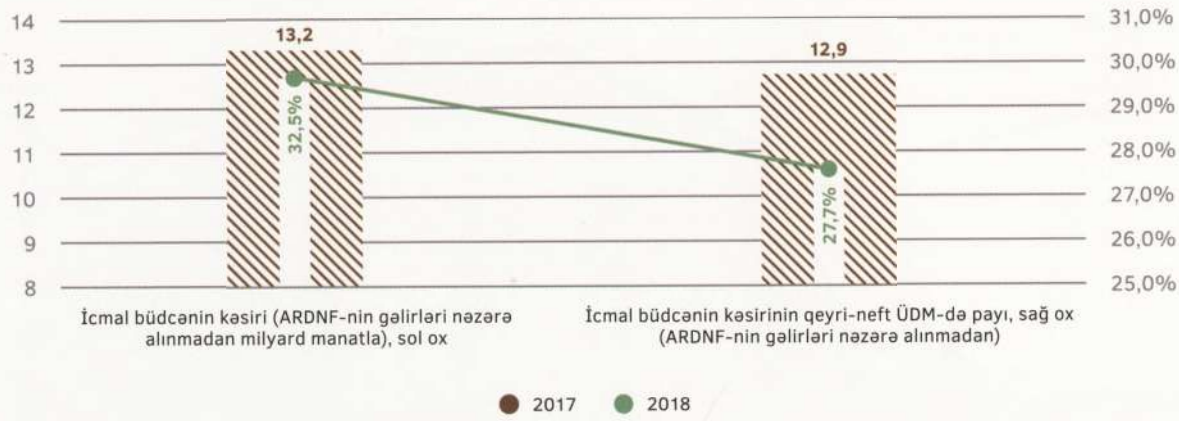
Qrafik 4.1.11. ARDNF-nin gəlir və xərclərinin icmal büdcədə payı

Mənbə: ARDNF və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi

Eyni zamanda ARDNF-nin gəlirləri nəzərə alınmadan icmal büdcənin kəsiri hesabat ilinin göstəricilərinə əsasən 12,9 milyard manata bərabər olmuşdur ki, bu da həmin il üzrə ÜDM-in 16,2%-nə, qeyri-neft ÜDM-in isə 27,7%-nə bərabərdir.

Qrafik 4.1.12. ARDNF-nin gəlirləri nəzərə alınmadan icmal büdcənin kəsiri

Mənbə: ARDNF, ARDSK və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi

Təbii resurslarla zəngin ölkələrdə optimal siyasət çərçivələri

Neft və digər əmtəələrin qiymətinin 2014-2015-ci illər azalması bir çox resursla zəngin ölkələrin iqtisadi strukturundakı zəiflik və qüsurları qabarıq şəkildə üzə çıxarmışdır. Eyni zamanda karbohidrat yanacaqlarının səbəb olduğu ətraf mühit problemləri və onların yenilənən enerji mənbələri ilə əvəz olunması gözlənilən "lazımsız aktivlər" (stranded assets) anlayışının yaranmasına əsas vermişdir. Bu yanaşma, mümkün qədər çox neft və qaz hasil edib indidən satmağa vadar edir ki, gələcəkdə ölkədə hasil olunmamış və artıq bazar dəyərini itirmiş resurslar qalması. Bu hal, həmçinin resursla zəngin ölkələri öz yaşayış standartlarını yüksəltmək üçün qarşılıqlı qoyduqları hədəfləri, eləcə də infrastruktur ehtiyaclarını qarşılamaq üçün həmin gəlirlərin gələcək dövrlər üçün təxirə salmaq əvəzinə onları cari dövr üzrə xərclərə istiqamətləndirməyi stimullaşdırır. Beləliklə, sözügedən ölkələrdə optimal siyasət çərçivəsinin qurulması çətinləşir. Lakin əksər ekspertlərin qeyd edilənlərlə razılaştığı bir sıra əhəmiyyətli məqamlar var.

Birincisi, yenilənən enerjiyə keçid ən yaxın gələcəkdə baş verməyə də, bu keçid qaçılmaz realıq kimi qəbul edilə bilər və bu keçidə ciddi səviyyədə hazırlaşma prosesini zəruri edir. Vacib bir əlamət olaraq 2013-cü ildə DB "müstəsna hallardan" başqa kömürlə bağlı layihələrə artıq sərmayə yatırmayacağı qərarına gələn, eynilə neft və qaz layihələrində də iştirakını tədricən azaldır. Uzunmüddətli investorlar (pensiya fondları və suveren sərvət fondları daxil olmaqla) neft-qaz aktivlərinin portfellerindəki paylarını azaltmaqdadırlar. Aktivlərinin 1 trilyon dollar təşkil etdiyi Norveç Pensiya Fondunu idarə edən "Norges Bank" ümumi dəyəri 35 milyard dollar təşkil edən neft və qaz aktivlərini başqa sahələrə yönəlmiş, 2018-ci ildə isə Nyu-York şəhərinin pensiya fondu da öz neft və qaz aktivlərini digər yatırımlarla əvəz edəcəyini bildirmişdir. Emissiyaların sərt tənzimlənməsi, yanacaq subsidiyalarına məhdudiyətlər və yeni texnologiyaların tətbiqinin neft ixracatçıların üzvləşdiyi şəraiti kökündən dəyişə biləcəyi güman edilir. Uzun müddətdə neft tələbinin tədricən sıfırlanacağı və nəqliyyatda istifadə olunan enerjinin elektrik, hidrogen və bioloji yanacaq kimi mənbələrdən alınacağı gözlənilir. İri sənaye ölkələri sözügedən dəyişikliklərə hazırlaşmaq üçün artıq öz qarşısında dəqiq hədəflər qoymuşdur: məsələn, ABŞ istixana qazlarının atmosferə atılmasını 2005-ci il səviyyəsi ilə müqayisədə 28% azaldacağını, Çin və Hindistan isə enerji sektorlarının karbon intensivliyini 2030-cu ilədək müvafiq olaraq 65% və 35% azaldacağını vəd edib. Eynilə, Çində də 2030-cu ilə qədər yenilənən mənbələrin hesabına alınan enerjinin payının 20%-dək çatdırılması məqsədi qoyulmuşdur. Bir sıra ölkələr və böyük şəhərlər ətraf mühitin qorunması məqsədilə daha mürəkkəb məhdudiyətlər tətbiq etməyi planlaşdırır (məsələn, yüksək kükürd tutumu olan yanacağın qadağası və ya ümumi təsərrüfatda karbon tutumunun məhdudiyəti və s.).

Cədvəl 4.2.3. 2018-ci ildə ARDNF-nin bonus ödənişləri ilə bağlı daxilolmaları

Vəsaiti köçürən qurumun adı	Yatağın adı	Tarix	Məbləğ	
			milyon ABŞ dolları	milyon manat
NICO	Şahdəniz	22.01.2018	0,01	0,02
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited*	Azəri-Çıraq-Güneşli	29.01.2018	450,00	765,05
BP Eksploreyşn (Kaspian Si) Limited	Şahdəniz	29.01.2018	0,04	0,06
Petronas	Şahdəniz	29.01.2018	0,02	0,03
TPAO	Şahdəniz	30.01.2018	0,02	0,04
LUKOIL	Şahdəniz	30.01.2018	0,01	0,02
Cəmi			450,1	765,2

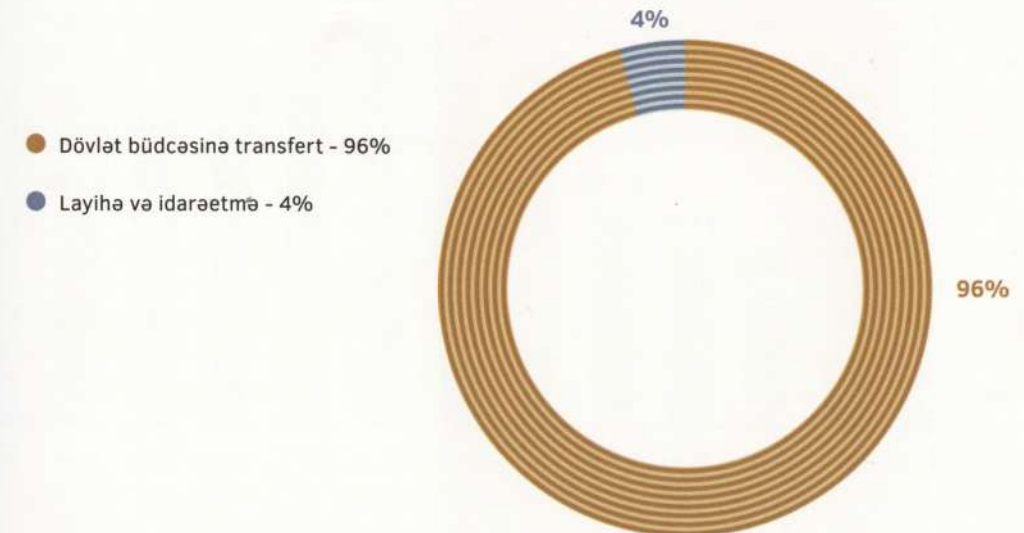
*Əməliyyatçı Şirkət qismində bütün podratçılar adından çıxış edən

Digər gəlirlər və daxilolmalar. Eyni zamanda neft-qaz sazişləri çərçivəsində sərmayəçilər tərəfindən verilən aktivlərin satışından 20,0 min manat məbləğində vəsait daxil olmuşdur.

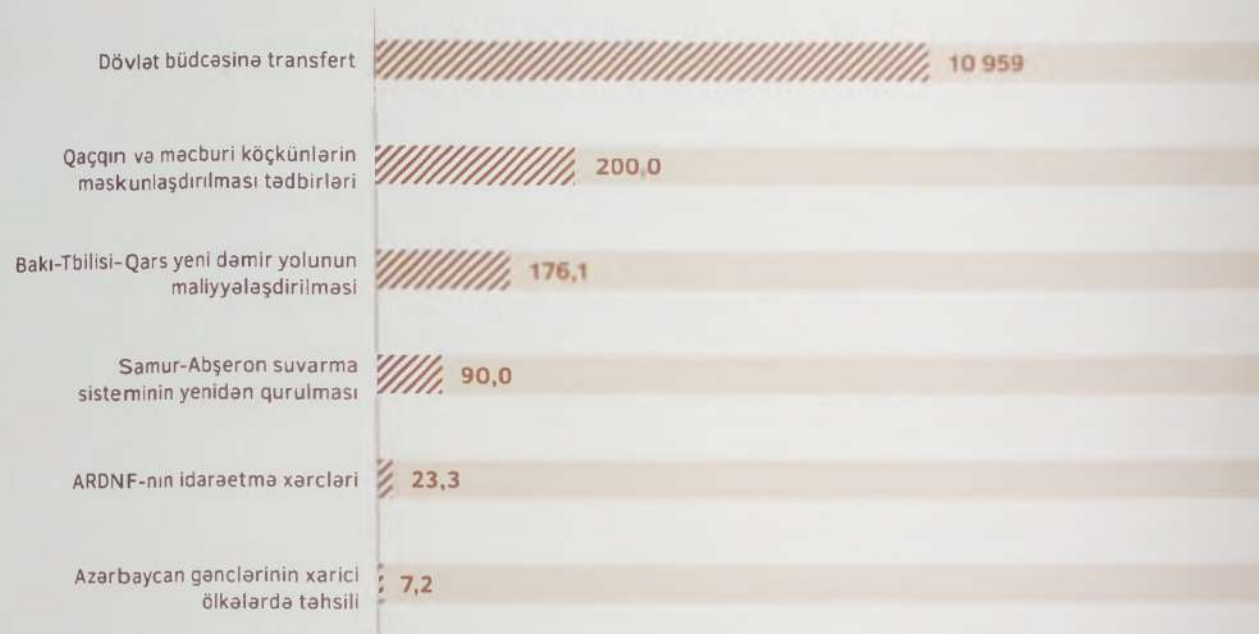
4.3. ARDNF-NİN XƏRCLƏRİ

Hesabat ilində ARDNF-nin büdcə xərcləri 11 455,6 milyon manat (6 738,6 milyon ABŞ dolları) təşkil etmişdir. 2018-ci ildə ARDNF-nin büdcəsindən dövlət büdcəsinə köçürülmüş transfertin məbləği ümumi büdcə xərclərinin 95,7%-ni təşkil etmişdir. Strateji əhəmiyyətli layihələrin və xaricdə təhsil ilə bağlı dövlət proqramının maliyyələşdirilməsinə ayrılmış xərclər ARDNF-nin 2018-ci ildəki büdcə xərclərinin 4,1%-ni və ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclər isə büdcə xərclərinin 0,2%-ni təşkil etmişdir. ARDNF-nin 2018-ci il büdcə xərclərinin xərc maddələri üzrə strukturu Qrafik 4.3.1. və Qrafik 4.3.2. vasitəsi ilə təqdim edilmişdir.

Qrafik 4.3.1. 2018-ci ildə ARDNF-nin xərclərinin strukturu

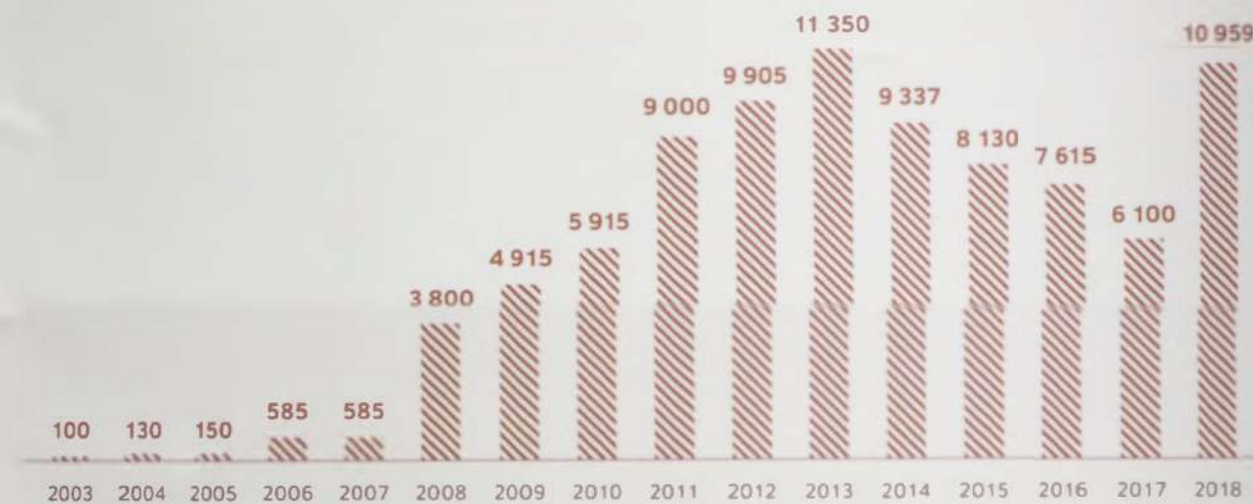
Qrafik 4.3.2. 2018-ci ildə ARDNF-nin xərcləri (milyon manat ilə)

Dövlət büdcəsinə transfert. Hesabat ilində ARDNF-dən dövlət büdcəsinə 10 959 milyon manat məbləğində vəsait transfert edilmişdir. Transfert dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 48,9%-ni, xərclərinin isə 48,2%-ni təşkil etmişdir.

2003-2018-ci illərdə dövlət büdcəsinə ümumilikdə ARDNF tərəfindən 88,6 milyard manat və yaxud 93 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsait köçürülmüşdür. Qeyd edilən dövrdə transfertin ümumi həcmi ARDNF-nin cəmi büdcə xərclərinin (102,0 milyard manat) 86,9%-ni təşkil etmişdir. Dövlət büdcəsinə transfertin illər üzrə bölgüsü, həmçinin 2001-2018-ci illərdə transfertin dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərində payı müvafiq olaraq Qrafik 4.3.3., 4.3.4. və 4.3.5.-də göstərilmişdir.

Qrafik 4.3.3. Dövlət büdcəsinə transfertin illər üzrə bölgüsü (milyon manat ilə)

Qrafik 4.3.4. Transfertin dövlət büdcəsinin gəlirlərində payı

Qrafik 4.3.5. Transfertin dövlət büdcəsinin xərclərində payı

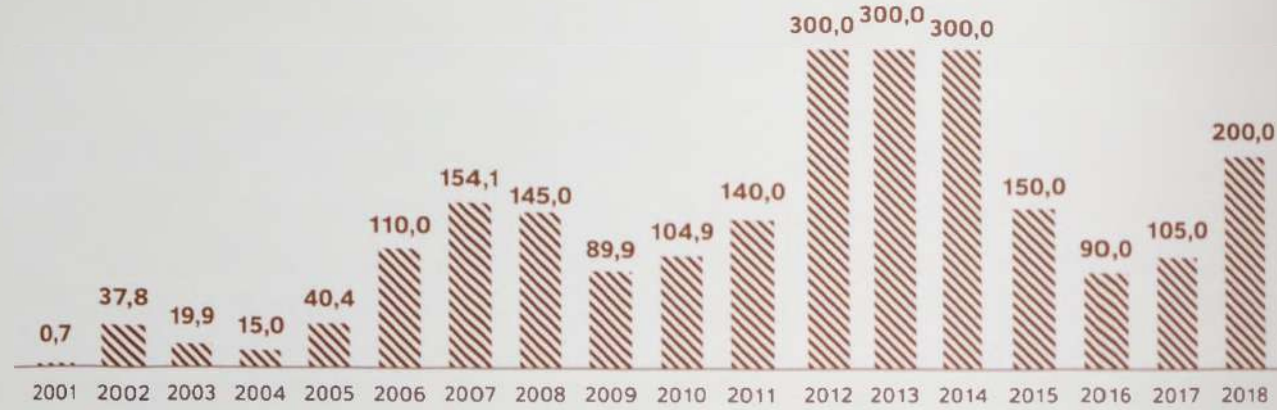
Mənbə: ARMB və ARDSK

SOSIAL VƏ İNFRASTRUKTUR LAYİHƏLƏRİNİN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ

2018-ci ildə ARDNF dövlət büdcəsinə transfert ödənişləri ilə bərabər strateji əhəmiyyətli sosial və infrastruktur yönümlü layihələrin maliyyələşdirilməsində xüsusi rolu olmuşdur.

Qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi. 2001-ci ildən başlayaraq "Qaçqınların və məcburi köçkünlərin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı" layihəsi ARDNF tərəfindən maliyyələşdirilməkdədir ki, 2018-ci ildə də qeyd edilən layihənin maliyyələşdirilməsi davam etdirilmişdir. 2001-2018-ci illər ərzində ARDNF-nin büdcəsindən ümumilikdə bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə 2 302,7 milyon manat vəsait xərclənmişdir (Qrafik 4.3.6). O cümlədən hesabat ilində ARDNF tərəfindən qaçqın və məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədi ilə 200 milyon manat vəsait ayrılmışdır.

Qrafik 4.3.6. ARDNF tərəfindən qaçqın və məcbur köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün ayrılan vəsaitin illər üzrə bölgüsü (milyon manat ilə)

2001-2018-ci illər ərzində bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə ARDNF-dən ümumilikdə 2 302,7 milyon manat vəsait ayrılmış və bu vəsait hesabına 33 781 ailə üçün fərdi evlərdən ibarət 71 qəsəbə, habelə hündürmərtəbəli binalardan ibarət 17 məhəllə və bir çox sosial-infrastruktur obyektləri tikilmişdir. 2018-ci ildə qeyd edilən tədbirlər çərçivəsində 2 məhəllədə 1 301 məcburi köçkün ailəsi üçün mənzillər tikilmiş və ailələr həmin mənzillərə köçürülmüşdür. Bundan əlavə 1 məktəb, 2 uşaq bağçası, 2 tibb məntəqəsi, 2 icma mərkəzi, 2 inzibati bina, 1 rabitə qovşağı, 4 su anbarı, 4 nasos stansiyası, 6 yüksək gərginlikli iri və kiçik transformatorlar, 1 elektrik yarımstansiyası, 6,0 km avtomobil yolları, 15,9 km içməli su xətti, 40,9 km elektrik xətləri, 5,1 km qaz xətti və 9,1 km kanalizasiya sistemi olan sosial-mədəni-infrastruktur obyektlərin tikintisi tamamlanmışdır.

Bu tədbirlər sayəsində qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraiti yaxşılaşmış və onlar arasında yoxsulluq səviyyəsi 2003-cü ildəki 75%-dən 2017-ci ildə 12%-ə qədər azalmışdır. Ölkə üzrə yoxsulluq səviyyəsi 2003-cü ildəki 44,7%-dən 2017-ci ildə 5,9%-ə qədər azalmışdır.

İNSAN KAPİTALININ İNKİŞAF ETDİRİLMƏSİ

"2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi. ARDNF tərəfindən "Qara qızılın insan kapitalı"na çevrilməsi ideyasının reallaşdırılmasına yönəldilmiş "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi həyata keçirilir. 2018-ci ildə Təhsil Nazirliyinin sifarişlərinə əsasən Dövlət proqramının maliyyələşdirilməsinə ARDNF-dən 7,2 milyon manat vəsait ayrılmışdır. Vəsaitin 3,43 milyon manatı yaşayış, 3,36 milyon manatı təhsil haqqı, 266,89 min manatı yol, təqribən 100 min manatı tibbi sığorta, 73,91 min manatı viza və qeydiyyat və digər xərclərin ödənilməsinə yönəldilmişdir.

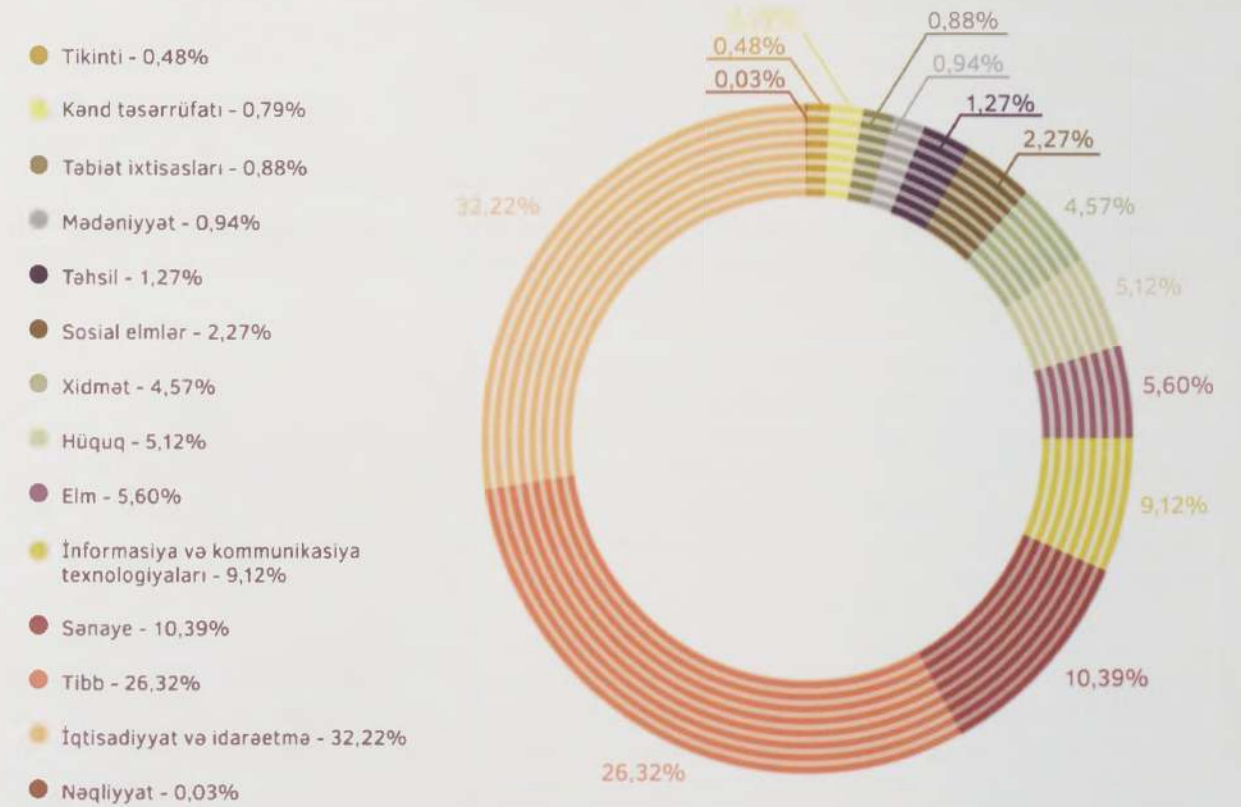
31 dekabr 2018-ci il tarixinə "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət proqramı" çərçivəsində 3 454 nəfərin təhsili ilə bağlı xərclər ARDNF tərəfindən maliyyələşdirilmişdir, onlardan 1913 nəfər artıq məzun olmuşdur. Proqram çərçivəsində oxuyanların 79%-i bakalavr və ya magistr dərəcələri üzrə təhsil almışdır (daha daqiqliklə, bakalavr tələbələrinin sayı 1 180, magistrələr isə 1 430 olmuşdur). Bundan əlavə, 692 tələbənin doktorantura və ya ali tibb dərəcələri üzrə təhsili maliyyələşdirilmişdir. Bakalavrların əksəriyyəti iqtisadiyyat və idarəetmə (320 nəfər), tibb (238 nəfər), sənaye (191 nəfər) və informasiya və kommunikasiya texnologiyaları (174 nəfər) üzrə ixtisaslaşmışdır. Magistr tələbələrinə gəldikdə, iqtisadiyyat və idarəetmə ixtisaslarında oxuyanlar üstünlük təşkil edir (722 nəfər), növbəti yerlərdə isə sənaye (138 nəfər) və hüquq (120 nəfər) qərarlaşır. Dövlət Proqramında iştirak edən gənclərin əksər hissəsi Böyük Britaniya (29,1%), Türkiyə (22,1%), Almaniya (12,4%), Kanada (7,2%), Niderland (5,2%) və Rusiya (3,8%) universitetlərində təhsil alırlar. 2008-2018-ci illər ərzində ARDNF tərəfindən bu proqramın maliyyələşdirilməsinə ümumilikdə 212,7 milyon manat məbləğində vəsait ayrılmışdır.

Proqram tərəfindən təhsili maliyyələşdirilmiş məzunların 95%-i aldığı ixtisas üzrə çalışırlar, bu da ixtisasların düzgün seçimi və bölüşdürülməsini təsdiq edir.

Proqram vasitəsi ilə məzun olan tələbələrin müəyyən bir hissəsi ölkənin qabaqcıl universitetlərində mühazirələr deyir və yaxud müxtəlif onlayn tədris platformaları vasitəsi ilə öz biliklərini paylaşır. Bu və proqram iştirakçılarının təhsil sahəsində gördüyü digər işlər onların xaricdə qazandıqları bilik və bacarıqlarını yaymağa və Proqramın təsirini daha davamlı və uzunmüddətli edərək çoxaltmağa zəmin yaradır. 2016-cı ildə proqrama tələbə qəbulu artıq dayandırılmışdır, ancaq 2015-ci ildə Proqrama qəbul olmuş tələbələrin 1 387 nəfəri təhsilini davam etdirməkdədir. Proqramın sonuncu məzunlarının isə 2021-ci ildə universitetləri bitirmələri gözlənilir.

Proqram çərçivəsində təhsil alan tələbələrin prioritet sahələr üzrə bölgüsü Qrafik 4.3.7. vasitəsi ilə verilmişdir.

Qrafik 4.3.7. İxtisaslar üzrə bölgü

Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu layihəsinin maliyyələşdirilməsi. Əsas məqsədi Trans-Avropa və Trans-Asiya dəmir yolu şəbəkələrini birləşdirmək, yük və sərnişinlərin birbaşa olaraq Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə ərazilərindən keçərək Avropa və Asiyaya çıxarılmasını təmin etmək olan layihə çərçivəsində Türkiyənin ərazisində 76 km və Gürcüstanın ərazisində 26 km uzunluğunda olan Qars-Axalkalaki dəmir yolu xəttinin tikintisi və Gürcüstan ərazisində 160 km uzunluğunda Axalkalaki-Marabda yolunun reabilitasiya-rekonstruksiyası işlərinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 21 fevral 2007-ci il tarixli 1974 nömrəli Sərəncamı ilə «Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu» layihəsinin Marabda - Axalkalaki hissəsinin bərpa və yenidən qurulması və Axalkaladən Türkiyə Respublikası ilə sərhədə qədər olan hissəsinin tikintisinin maliyyələşdirilməsi (Layihə) ARDNF-yə tapşırılmışdır.

2018-ci ildə ARDNF tərəfindən Layihənin maliyyələşdirilməsinə 103,6 milyon ABŞ dolları və ya 176,1 milyon manat Azərbaycan Respublikası Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyaları Nazirliyinin (Kreditor) müvafiq hesabına yönəldilmiş və bu maddə üzrə ARDNF-nin Layihə üzrə büdcəsində nəzərdə tutulana (176,1 milyon manat) nisbətən 100% səviyyəsində icra olunmuşdur. Qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi, Kreditor, Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ASC (Bank) və ARDNF arasında 2018-ci ildə ARDNF-dən ayrılması nəzərdə tutulmuş vəsaitin istifadə edilməmiş hissəsinin birdəfəlik ödənilməsinə dair Razılaşma Protokolu imzalanmışdır. Protokola əsasən, Layihə üzrə həmin qalıq vəsait ARDNF tərəfindən Kreditorun müvafiq hesabına, sonra isə Kreditorun Azərbaycan Beynəlxalq Bankında Layihə üzrə açılmış xüsusi (escrow) hesabına köçürülmüşdür. Bu vəsait, həmin xüsusi hesabdən növbəti illər ərzində layihə üzrə

maliyyələşdiriləcəkdir. Bununla da ARDNF tərəfindən Layihənin maliyyələşdirilməsi başa çatmış hesab edilir.

Ümumilikdə 2007-2018-ci illər ərzində ARDNF-dən Layihənin maliyyələşdirilməsinə 745,9 milyon ABŞ dolları və yaxud 748,6 milyon manat məbləğində vəsait ayrılmışdır.

Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsi. Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsinin ARDNF tərəfindən maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Dövlət Neft Fondunun 2006-cı il büdcəsi barədə 2005-ci il 28 dekabr tarixli 346 nömrəli Fərmanına əlavə və dəyişiklik edilməsi haqqında" Fərmanına əsasən həyata keçirilir. Fərmanın 5-ci bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinə Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsi ilə bağlı işlərin həyata keçirilməsi üçün sifarişçi təşkilatın seçilməsi tapşırılmış, Nazirlər Kabinetinin 24 fevral 2006-cı il tarixli 42s sayılı Sərəncamına əsasən "Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması" layihəsinin idarə edilməsi və sifarişçisi funksiyalarının icrası Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə tapşırılmışdır. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 23 dekabr 2005-ci il tarixli 411s nömrəli Sərəncamı ilə Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar tikinti dövründə ortaya çıxan məsələlərin operativ və təxirəsalınmadan həll edilməsi üçün Dövlət Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Agentliyi yanında İşçi Qrupu yaradılmışdır.

2018-ci ildə qeyd edilən layihənin maliyyələşdirilməsinə ARDNF-nin büdcəsindən 90 milyon manat məbləğində vəsait ayrılmışdır. 2006-2018-ci illər ərzində bu layihəyə ümumilikdə 1 469,6 milyon manat (1 664,6 milyon ABŞ dolları) vəsait ayrılmışdır.

Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidənqurulması layihəsi iki mərhələdən ibarət olmaqla həyata keçirilir ki, 2006-2014-cü illər ərzində Layihənin böyük hissəsini təşkil edən 1-ci mərhələ üzrə obyektlərin tikintisi yekunlaşmış və bu obyektlər istifadəyə verilmişdir. Belə ki, Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidənqurulması layihəsi çərçivəsində ümumi su tutumu 270 milyon m³ olan Taxtakörpü su anbarı, 25 MVT gücündə Taxtakörpü su elektrik stansiyası, uzunluğu 31,7 km olan Vəlvələçay-Taxtakörpü kanalı, 107,9 km olan Taxtakörpü –Ceyranbatan kanalı, Taxtakörpü su anbarına yanaşma yollarının tikintisi obyektləri dövlət qəbul komissiyasının 12 noyabr 2014-cü il tarixli aktı ilə istismara təhvil verilmişdir.

2014-2018-ci illər ərzində Layihənin 2-ci mərhələsi üzrə Siyəzən, Xızı və Şabran rayonları ərazisində mövcud suvarılan torpaqların su təminatının yaxşılaşdırılması və yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi, habelə Şimal çayları (Qusarçay, Qudyalçay, Çaqaçıqçay və Qaraçay) üzərində sugötürücü qurğuların və nəqliyici kanalların tikintisi həyata keçirilmişdir. Beləliklə, Siyəzən rayonu ərazisində mövcud suvarılan torpaqların su təminatının yaxşılaşdırılması və yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi obyektinə üzrə tikinti işləri və maliyyələşdirmə tam başa çatdırılaraq istifadəyə verilmiş, Şimal çaylarında (Qusarçay, Qudyalçay, Çaqaçıqçay və Qaraçay) sugötürücü qurğuların və nəqliyici kanalların tikintisi başa çatmış, 5%-lik icra təminatları saxlanılmışdır (Cədvəl 4.3.1).

Cədvəl 4.3.1. Samur-Abşeron suvarma sistemi layihəsi üzrə təhvil verilmiş və davam edən obyektlərin siyahısı

Dövlət qəbul komissiyasının aktı ilə istismara qəbul edilmiş obyektlər	2015-2018-ci illərdə tikintisi başa çatmış, lakin zəmanət müddəti davam edən obyektlər	Davam edən obyektlər
1. Taxtakörpü su anbarı	1. Şimal çaylarında sugötürən qurğuların və nəqliyici kanalların tikintisi (Qaraçay çayı üzrə)	1. "Şabran rayonu ərazisində mövcud suvarılan torpaqların su təminatının yaxşılaşdırılması və yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi, SAK sistemində qidalandırıcı-birləşdirici kanalın tikintisi" obyektinə (2019-cu ildə başa çatması nəzərdə tutulur).
2. Taxtakörpü su elektrik stansiyası (25 MVT gücündə)	2. Xızı rayonunun ərazisində mövcud suvarılan torpaqların su təminatının yaxşılaşdırılması və yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi və SAK sistemində birləşdirici kanalın tikintisi	
3. "Taxtakörpü su anbarının tikintisi" obyektinə üzrə yanaşma yolları		
4. Vəlvələçay-Taxtakörpü kanalı		
5. Taxtakörpü-Ceyranbatan kanalı		
6. Siyəzən rayonu ərazisində mövcud suvarılan torpaqların su təminatının yaxşılaşdırılması və yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi		
7. Şimal çaylarında sugötürücü qurğuların və nəqliyici kanalların tikintisi (Qusarçay, Qudyalçay, Çaqaçıqçay)		
8. Xızı rayonunun ərazisində mövcud suvarılan torpaqların su təminatının yaxşılaşdırılması və yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi və SAK sistemində birləşdirici kanalın tikintisi		

Şərqdə ilk konservatoriya

XX əsrin əvvəlləri Azərbaycan tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı. İqtisadi, mədəni və bir çox digər sahələrdə sürətli inkişaf prosesi gedirdi. Elə həmin dövrdə, 1921-ci ildə Şərqdə ilk ali musiqi məktəbi – konservatoriyanın Bakıda açılması da Azərbaycanın mədəniyyət, incəsənət və musiqisinin inkişafına böyük töhfə verdi. Qeyd etmək lazımdır ki, ilk təhsil ilində təhsil ocağında 383 tələbədən 350-si azərbaycanlı idi. 1926-cı ildə Üzeyir Hacıbəyov Konservatoriyanın rəhbəri və prorektoru vəzifəsinə təyin edildi.

Milli Konservatoriya Azərbaycana Fikrət Əmirov, Qara Qarayev, Tofiq Quliyev, Soltan Hacıbəyov, Vaqif Mustafazadə, Müslüm Maqomayev, Asaf Zeynallı kimi bir çox istedadlı və tanınmış musiqiçi, bəstəkar, ifaçılar bəxş etmişdir. Hal-hazırda adlarını böyük fəxr hissi ilə səsləndirdiyimiz bu dəhi şəxsiyyətlər Azərbaycanın bütün dünyada tanınmasında, mədəni irsimizin, milli musiqi dəyərlərimizin təbliğində böyük rol oynamışdır.

Mənbə: "Musiqi dünyası" jurnalı
Azərbaycan Milli Kitabxanasının rəsmi saytı

QÜRURLU

100 İL

1918-2018

1921

QÜRURLU

100 il

AZƏRBAYCAN DÖVLƏT KONSERVATORİYASI | İNDİKİ BAKI MUSİQİ AKADEMİYASI, 1980

5. İNVESTİSİYALAR

5.1. İNVESTİSİYA STRATEGİYASI

ARDNF-nin investisiya strategiyasının əsasını irihəcmli itkilərin minimuma endirilməsi şərti ilə maksimal gəlirliliyin əldə edilməsi təşkil edir. Portfelin maliyyə alətləri və ölkələr üzrə geniş diversifikasiyası, eləcə də makroiqtisadi mühitin daimi təhlili bu məqsədə nail olmağa və investisiya portfelinin stabil gəlirliliyinin təmin edilməsinə xidmət edən amillərdəndir.

ARDNF-nin investisiya fəaliyyətinin hüquqi bazasını təyin etmək və yüksək şəffaflığın təmin edilməsi məqsədilə dövlət tərəfindən ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsinin əsas prinsip və istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir. ARDNF-nin vəsaitləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitlərinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar"a (İnvestisiya Qaydaları) və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamları ilə illik əsasda təsdiq olunan "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun İnvestisiya siyasəti" nə əsasən idarə olunur.

İnvestisiya Qaydaları ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsinin ümumi prinsiplərini müəyyən edir. Belə ki, qeyd olunan İnvestisiya Qaydaları vəsaitlərin maliyyə alətlərinə və valyutalara görə bölgüsünü, investisiya

alətləri üzrə məhdudiyyətləri, xarici menecerlərə qarşı olan tələbləri, eləcə də ARDNF-nin tərəf müqabilləri (kastodial banklar, müxbir banklar və s.) ola biləcək qurumların minimal kredit reyting dərəcələrini müəyyənləşdirir.

İnvestisiya siyasəti ARDNF-nin investisiya portfelinin hədəflərini, proqnozlaşdırılan həcmi, valyuta tərkibini, vəsaitlərin strateji bölgüsünü, hədəf gəlirliliyi (bençmark) və bir sıra risk hədlərini müəyyən edir.

ARDNF-nin uzunmüddətli hədəflərinə uyğun olaraq, portfelin investisiya alətləri üzrə bölgüsü illik əsasda nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir. 2018-ci il İnvestisiya siyasətinə əsasən investisiya portfelini aşağıdakı altportfellərə bölünmüşdür:

- 60% - borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri;
- 25% - səhm;
- 10% - daşınmaz əmlak;
- 5% - qızıl.

2018-ci ilin dekabr ayına olan vəsaitlərin strateji bölgüsünə əsasən ARDNF-nin investisiya portfelinin 76,5%-i sabit gəlirli qiymətli kağızlar və pul bazarı alətlərindən, 12,8%, 5,4%, 5,3%-i isə müvafiq olaraq səhmlər, qızıl və daşınmaz əmlak investisiyalarından ibarət olmuşdur.

Cədvəl 5.1.1. Vəsaitlərin hədəf bölgüsü

Sabit gəlirli qiymətli kağızlar və pul bazarları alətləri üçün seçilmiş hədəf gəlirliliyi 6 aylıq LIBOR faiz dərəcəsi (avroda ifadə olunan aktivlər üçün 6 aylıq EURİBOR faiz dərəcəsi), cari səhm portfelinin hədəf gəlirliliyi isə "MSCI

World" indeksi olaraq müəyyən edilmişdir.

Cədvəl 5.1.2. ARDNF-nin investisiya fəaliyyətinin cari istiqamətlərini cəmləşdirir.

Cədvəl 5.1.2. İnvestisiya istiqamətləri

Qlobal aktiv növləri	Portfelə daxil olan aktiv növləri	Hayata keçirilən strategiya	Hayata keçirilmə metodları
Ənənəvi	Səhmlər	Qlobal səhm bazarlarına investisiya	"MSCI World", "MSCI Europe ex UK", "S&P 100" indeksləri, Bank VTB-də olan strateji səhm payı
	Sabit gəlirli qiymətli kağızlar	İstiqrazlara və pul bazarları alətlərinə investisiya	Dövlət, beynəlxalq təşkilatlar, agentlik və korporativ investisiya dərəcəli sabit gəlirli qiymətli kağızların və pul bazarları alətlərinin alınması
	Özəl səhmlər	Özəl səhm fondlarına investisiya	Satınalma ("buyout") və inkişaf ("growth") fondlarına investisiyalar; "Neuberger Berman" şirkəti ilə birgə qurulmuş Ayrıca İdarə Olunan Özəl Səhm Mandatı; Xəzər dənizində yeni müasir üzən qazma qurğusunun tikinti layihəsində Azərbaycan Respublikasının iştirak payının maliyyələşdirilməsi (AzRiqs)
Alternativ	Daşınmaz əmlak	Kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlakın alınması, müştərək və daşınmaz əmlak fondlarına investisiyalar	Moskva, London, Paris, Seul, Tokio və Milan şəhərlərində yerləşən kommersiya tipli daşınmaz əmlaka yatırılan birbaşa investisiyalar; Almaniya, Yaponiya, Çin, ABŞ və Sinqapurun mərkəzi biznes ərazilərində yerləşən ofis və kommersiya tipli daşınmaz əmlaka yatırılan müştərək investisiyalar; Asiya və Sakit Okean hövzəsi, Avropa və ABŞ-da kommersiya, həmçinin, Yaponiyada logistika təyinatlı daşınmaz əmlaka yatırım edən fondlara investisiyalar
	Qızıl	Fiziki qızıla investisiya	Qızıl külçələrinə investisiya

Qrafik 5.1.1. ARDNF-nin investisiya portfelinin coğrafi regionlar üzrə təsnifatı

Xarici menecerlər tərəfindən idarə olunan vəsaitlər

2018-ci ilin dekabr ayının nəticələrinə əsasən investisiya portfelinin 9,6%-i xarici menecerlər tərəfindən idarə edilir. ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə olunmasında xarici menecerlərin xidmətlərindən istifadə edilməsi onların müvafiq sahələrdəki bilik və bacarıqlarından faydalanmaq, eləcə də qabaqcıl dünya təcrübəsinin daxili idarəetmədə olan portfelə tətbiqi nöqtəyi-nəzarindən ciddi əhəmiyyət kəsb edir.

ARDNF-nin vəsaitlərinin bir hissəsi aşağıda qeyd edilən xarici menecerlər tərəfindən idarə olunur:

Sabit gəlirli qiymətli kağızlar üzrə:

- Dünya Bankı – ARDNF-nin aktivlərinin 232 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 0,6%-ni) idarə edir.
- "DWS International" (daha öncə "Deutsche Bank Advisors") – ARDNF-nin aktivlərinin 106 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 0,3%-ni) idarə edir.

Sahmlar üzrə:

- "UBS Asset Management" – ARDNF-nin aktivlərinin 1 406 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 3,6%-ni) idarə edir.
- "State Street Global Advisors" (SSgA)* – ARDNF-nin aktivlərinin 1 100 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 2,9%-ni) idarə edir.
- "Mellon Investments Corporation" (daha öncə "Mellon Capital Management") – ARDNF-nin investisiya portfelinin 304 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin investisiya portfelinin 0,8%-ni) idarə edir.

- "BlackRock Investment Management" – ARDNF-nin investisiya portfelinin 289 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin aktivlərinin 0,7%-ni) idarə edir.
- "Sumitomo Mitsui Trust International" (Sumitomo)* – ARDNF-nin investisiya portfelinin 270 milyon ABŞ dollarını (ARDNF-nin aktivlərinin 0,7%-ni) idarə edir.

*Qeyd: 10 yanvar 2018-ci il tarixində SSgA tərəfindən idarə olunan səhm portfelinin təxminən 20%-i yeni xarici menecer olan Sumitomoya köçürülmüşdür.

Qızıla investisiya

İnvestisiya siyasətinə əsasən investisiya portfelinin məcmu dəyərinin 5%-ə qədər qızıla investisiya edilə bilər. 2018-ci il ərzində ARDNF tərəfindən 20 778 kq (668 041 troya unsiyası) miqdarında qızıla əlavə investisiya edilmiş və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə qızılın investisiya portfelinə ümumi miqdarı 50 953 kq (1 638 186 troya unsiyası) və ya 2 093 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Qeyd edilən qızılın 99%-dən çox hissəsi ARDNF-nin inzibati binasında inşa edilmiş xəzinəyə gətirilmişdir.

5.2. ARDNF-NİN İNVESTİSİYA PORTFELİ

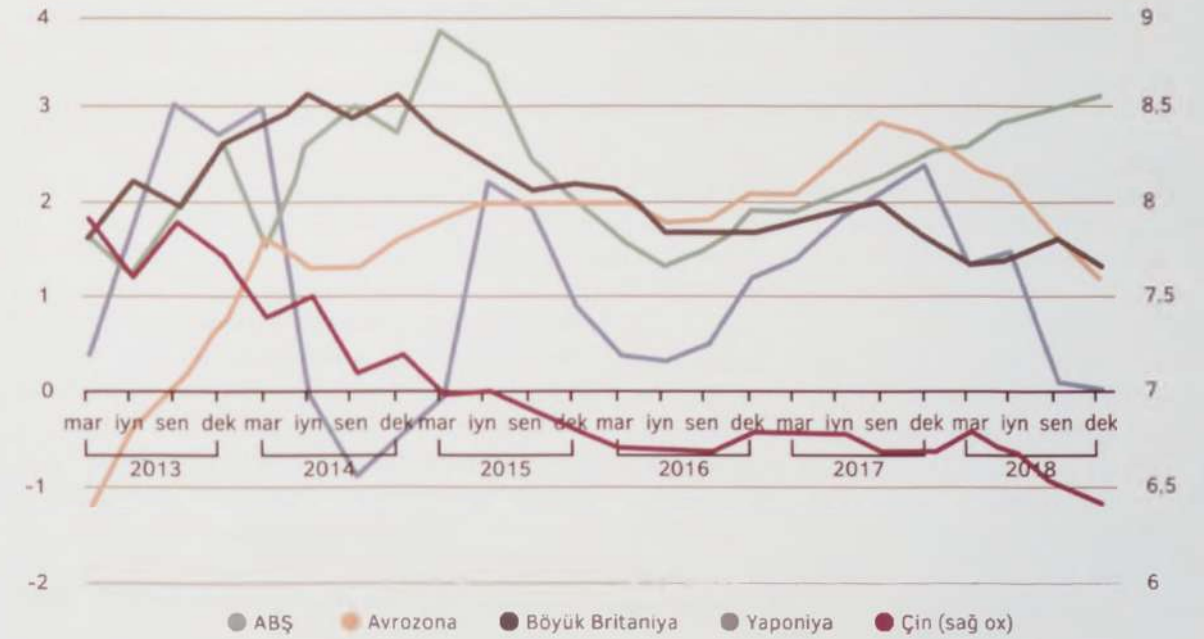
Dünyada makroiqtisadi vəziyyət

2018-ci ildə dünya iqtisadiyyatında 4%-ə yaxın artım qeydə alınmışdır. Ölkələrarası ticarətdə davam edən gərginlik əsasən Avrozonada ölkələri və Çin Xalq Respublikasında iqtisadi artıma mənfi təsir göstərmişdir. Digər tərəfdən yumşaq fiskal və vergi siyasəti ABŞ-ın iqtisadi inkişafına müsbət təsir göstərmişdir.

İnvestisiyalar

2017-ci ildə 2,2% böyüyən ABŞ iqtisadiyyatının həcmi 2018-ci ildə 2,9%-ə yaxın artmışdır ki, bu da 2005-ci ildən ən yüksək artım kimi qeydə alınmışdır. Yumşaq fiskal siyasət ABŞ iqtisadiyyatının artımının əsas səbəbi olmuşdur. Yüksək iqtisadi aktivlik əmək haqqı artımını sürətləndirmiş və işsizlik səviyyəsinin son yarım əsrdə ən aşağı səviyyəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Yaponiya və Avrozonada ölkələrində isə zəif xarici tələblə yanaşı bəzi xüsusi faktorlar iqtisadi aktivliyin düşməsinə səbəb olmuşdur. "Brexit" riskləri fonunda iqtisadiyyata investisiyaların azalması Böyük Britaniya iqtisadiyyatının artım tempini zəiflətməmişdir. 2018-ci ildə müşahidə olunan istehlakın azalması və zəifləyən xarici amillərlə bağlı Çin iqtisadiyyatında yavaşlama davam etmişdir. Rusiyada isə güclü iqtisadi aktivlik və yüksək neft qiymətləri ÜDM-də 2,3% artıma səbəb olmuşdur.

Qrafik 5.2.1. Aparıcı ölkələr üzrə ÜDM-in artım dinamikası (2013-2018-ci illər, faiz ilə)*

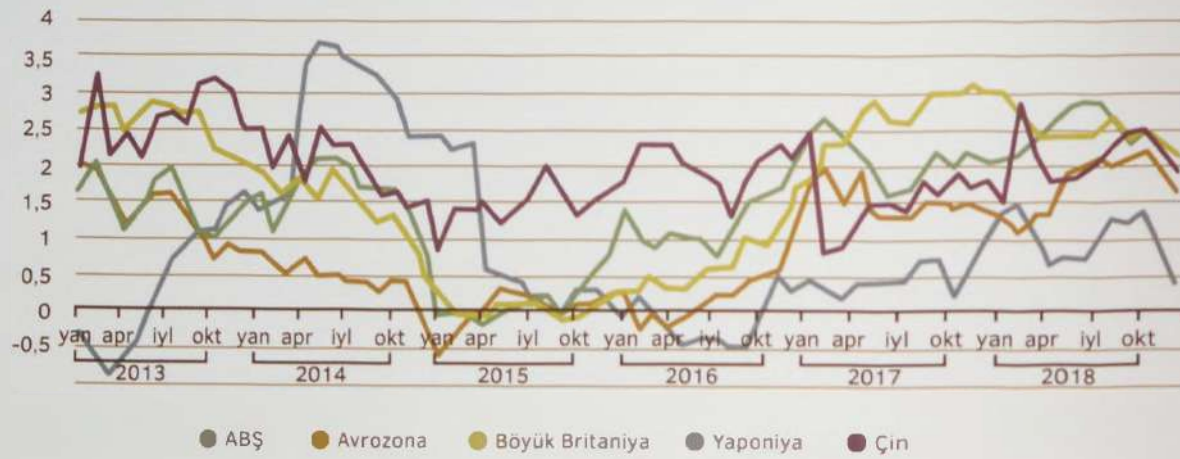

*İllik dərəcələr, mövsümi tədillər aradan qaldırılmaqla

Mənbə: Blumberq

2018-ci ildə inkişaf etmiş iqtisadiyyatlar üzrə ümumi inflyasiya dərəcələri yüksəlmiş və bunun əsas səbəbi neft qiymətlərindəki artım olmuşdur. Digər tərəfdən əmək bazarlarında tələbin artması və müvafiq əmək haqqı artımının inflyasiyaya təsiri əhəmiyyətli olmamış və baza inflyasiyası il ərzində zəif olmuşdur. ABŞ-da inflyasiya 2011-ci ildən bu ilə ən yuxarı səviyyədə, 2,5%-də qərarlaşmışdır. Avrozonada inflyasiyanın səviyyəsi 2017-ci ilin 1,5%-lik göstəricisi ilə müqayisədə 2018-ci ildə 1,8% səviyyəsinə qalxmışdır. Əvvəlki illərdə qeydə alınan aşağı göstəricilərdən sonra ötən il Yaponiyada inflyasiya 1%-də qərarlaşmışdır.

Qrafik 5.2.2. Aparıcı ölkələr üzrə inflyasiya dinamikası (2013-2018-ci illər, faiz ilə)

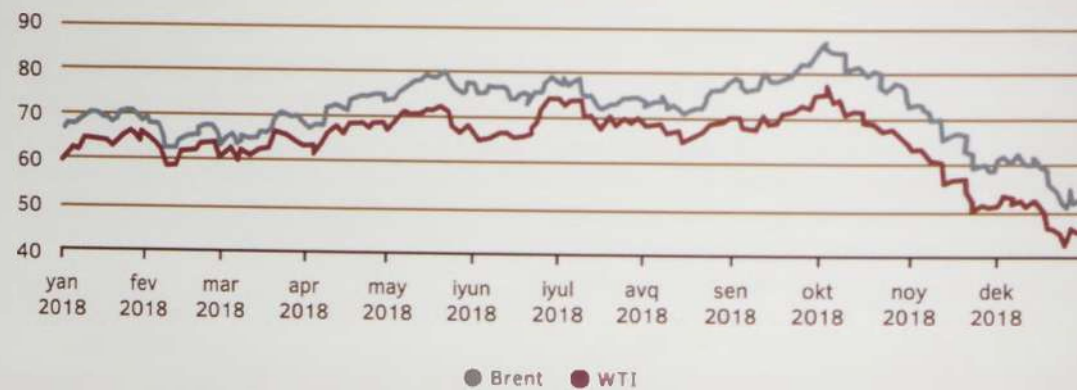
Mənbə: Blumberq

Neft

İl ərzində neftin qiymətinin istiqaməti əsasən ABŞ prezidenti Donald Trampın siyasi qərarları və OPEC-in həyata keçirdiyi tədbirlərdən asılı olmuşdur. İlin əvvəlində neft bazarında müşahidə olunan stabillik ABŞ administrasiyasının İranla nüvə razılaşmasının dayandırması təklifi nəticəsində neft qiymətlərinin artması ilə əvəz olunmuşdur. İnvestorların neft təklifində potensial enmə ehtimalları qiymətlərdə öz əksini

tapmışdır və bu səbəbdən bazarda müəyyən çaxnaşma yaranmışdır. Buna baxmayaraq, bir neçə həftə sonra OPEC-in açıqlamasında üzv ölkələrdə neft istehsalının razılaşdırılmış hədəfdən aşağı olması və istehsalın hədəf səviyyəsinə çatdırılması planı qiymətlərdə müəyyən sabitliyi bərpa etmişdir. 2018-ci ilin sonuna doğru ABŞ hökumətinin xam neft idxalçılara güzəştlərin tətbiqi nəticəsində Brent markalı neftin qiyməti ilin sonuna bir barel üçün 60 ABŞ dollarından aşağı səviyyəyə düşmüşdür.

Qrafik 5.2.3. 2018-ci ildə neftin qiyməti (ABŞ dolları ilə)

Mənbə: Blumberq

Monetar siyasət – mərkəzi banklar

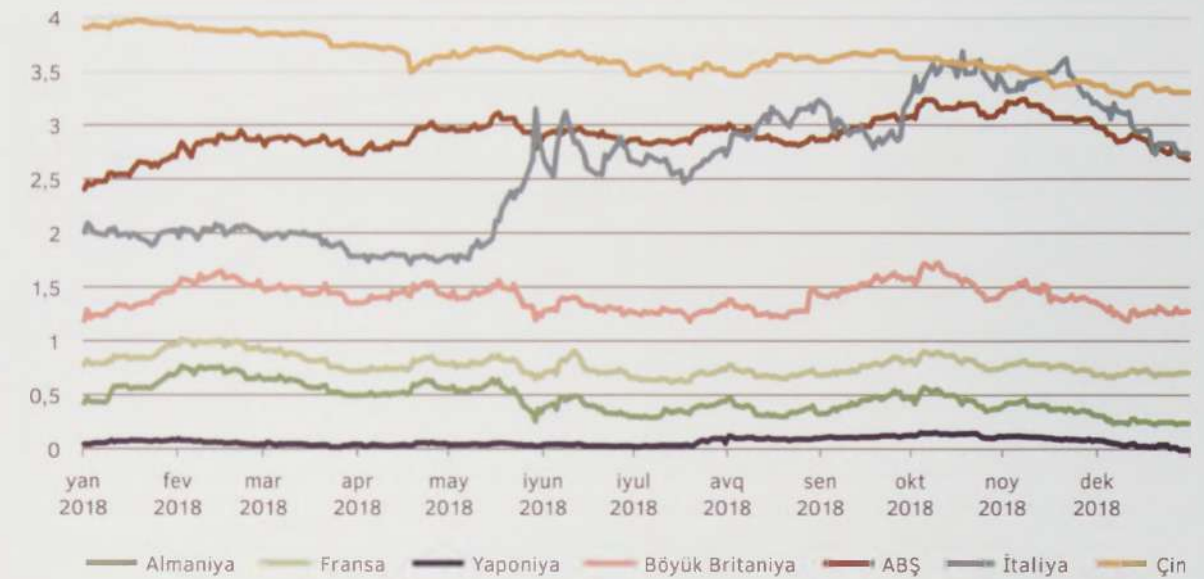
Son illərdə inkişaf etmiş ölkələrin mərkəzi banklarının aktivlərində müşahidə olunan artım zəifləsə də, bu proses bütün ölkələri əhatə etməmişdir. Digər mərkəzi bankları qabaqlayan ABŞ-ın Federal Ehtiyat Sisteminin (FED) ardınca bir neçə inkişaf etməkdə olan ölkələr də sərt monetar siyasəti ilə seçilmişdir. Avropa Mərkəzi Bankı (AMB) da öz növbəsində istiqraz aktivlərinin satınalma proqramını dayandırmışdır.

ABŞ-da müşahidə olunan iqtisadi artım və inflyasiya dərəcəsinin 2% ətrafına yaxınlaşması fonunda FED sərt pul siyasətinə davam etmək qərarını vermişdir. Belə ki, 2018-ci il üzrə faiz dərəcələrini hər rüb 0,25% qaldıraraq ilin sonuna hədəf faiz dərəcəsi 2,25-2,5% səviyyəsinə çatdırılmışdır. Bu qərar da öz növbəsində gəlirlilik ayrısının sabitləşməsi ilə nəticələnərək, bazarda yüksək qiymət dəyişkənliyinə səbəb olmuşdur.

Bu il aktivlərin satınalma proqramı çərçivəsində satınalmaları dayandıraraq AMB sərt pul siyasətinə keçidində ilk addımını atmışdır. Eyni zamanda, iyun ayından etibarən makroiqtisadi mühitin zəifləməsi zəminində 2 trilyon avro həcmində mövcud dövlət istiqraz vasitələrini yenidən investisiya etməklə AMB suveren istiqrazların gəlirlilik dərəcəsinə təsirini davam etdirmək qərarını vermişdir.

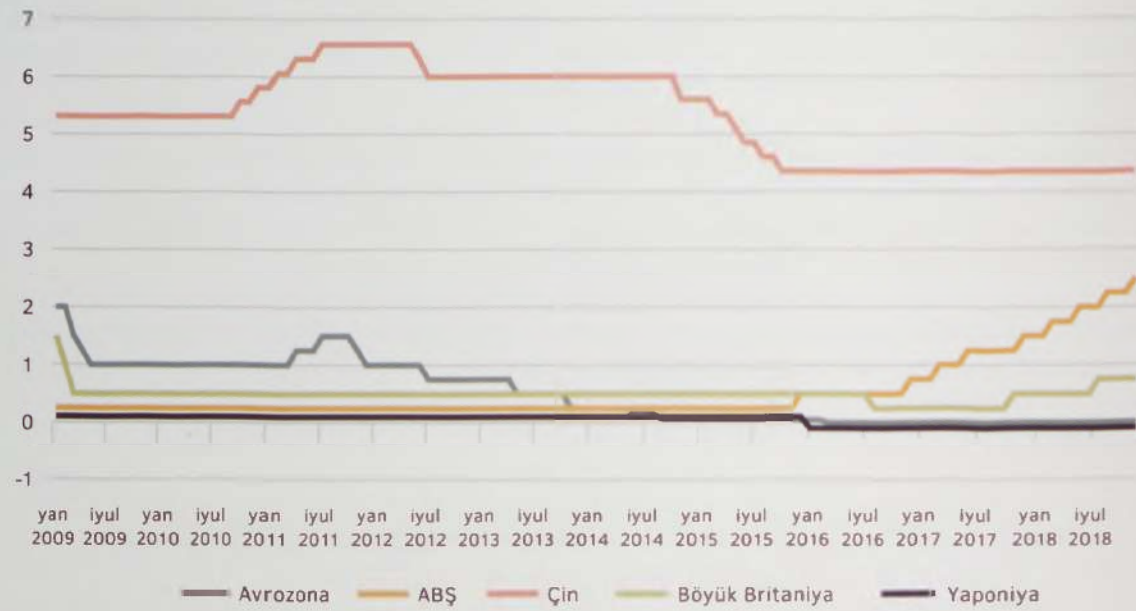
"Brexit"-in təsirlərini yumşaltmaq məqsədi ilə avqust ayında baza faiz dərəcəsinin 0,25% artırmasına baxmayaraq, İngiltərə Mərkəzi Bankı (İMB) yumşaq pul siyasətinə davam etmişdir. Qeyd edilməlidir ki, İMB-nin gələcək monetar siyasəti "Brexit" danışıqlarının inkişafından xeyli asılıdır. Belə ki, "Brexit" ilə əlaqədar olan qeyri-müəyyənlikləri, artan inflyasiya dərəcəsinə və əmək bazarının mövcud dinamikasını nəzərə alan İMB faiz dərəcəsinə il ərzində yalnız bir dəfə artırmışdır.

Qrafik 5.2.4. 10-illik gəlirlilik dərəcələri (faiz ilə)

Mənbə: Blumberq

Qrafik 5.2.5. Aparıcı ölkələrin mərkəzi banklarının uçot dərəcələri (2009-2018-ci illər, faiz ilə)

Mənbə: Blumberq

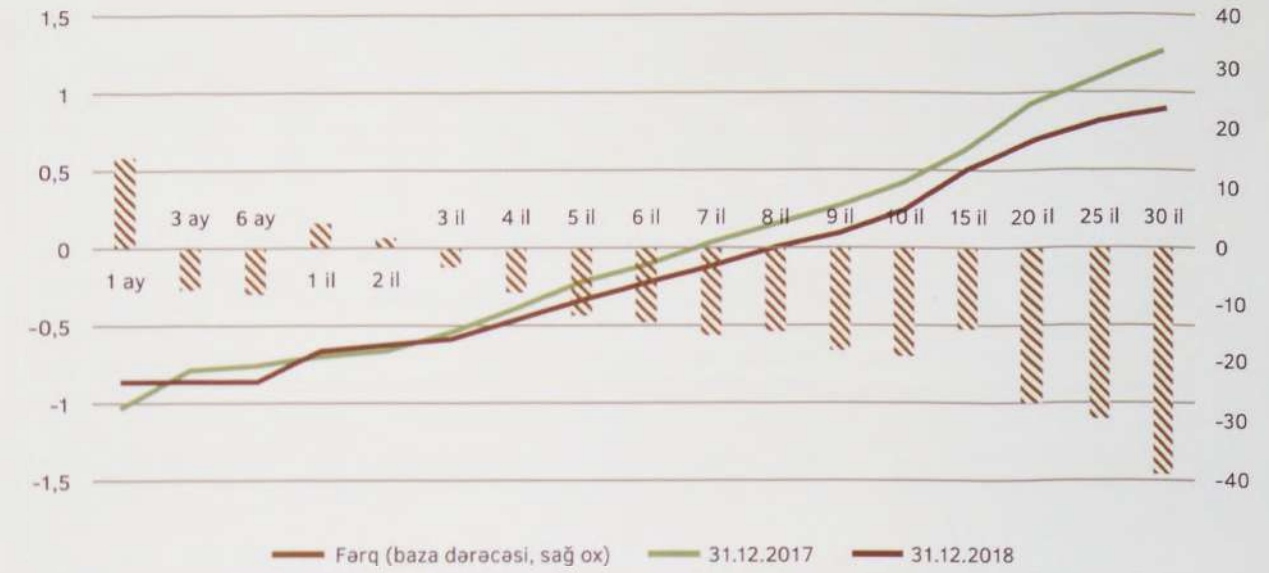
Sabit gəlirli qiymətli kağızlar bazarı

2018-ci ildə qısa və uzunmüddətli ABŞ xəzinə istiqrazlarının gəlirlilik səviyyələri fərqli trayektoriyalarda hərəkət edirdi. Müsbət iqtisadi artım gözləntiləri, daha çox xəzinə istiqrazlarının bazara buraxılması və sərt monetar siyasətin aparılması 10 illik istiqrazların 3% səviyyəsinə çatacağına işarə etsə də, qlobal iqtisadi yavaşlama bunun qarşısını aldı. FED-in uçot dərəcəsinə artırmağa davam etməsi və daha çox qısamüddətli xəzinə istiqrazlarına üstünlük verməsi maliyyə bazarlarını narahat etdi və gəlirlilik əyrisinin qısamüddətli hissəsini ortalama olaraq 100 baza dərəcəsi qaldıraraq 2 illik hissəsinin 5 illik hissəsindən daha çox olmasına gətirib çıxartdı. Bazardakı narahatlıqlar iqtisadi göstəricilərin aşağı düşməsi və iqtisadi tənəzzülün yaxınlaşması ilə əsaslandırılmışdır. Bundan əlavə, FED öz aktivlərini azaltmaq planını davam etdirdi və nəticədə, FED-in ehtiyat balansında 600 milyard ABŞ dolları dəyərində azalma müşahidə olundu.

İtaliyada "M5S and Lega" koalisiyasının seçkilərdə qalib gəlməsi Avrozonada riskli aktivlərə olan tələbatı azaltmışdır. Xüsusilə İtaliyanın 2019-cu il üçün nəzərdə tutulan büdcə planında Avropa Birliyi ilə danışıqlar zamanı müəyyən problemlər yarandığına görə, 10 illik alman suveren istiqrazlarının faiz dərəcələri 2017-ci ildə olan səviyyəsinə qayıtmışdır. Zəif inflyasiya göstəriciləri, qlobal iqtisadi yavaşlama və İtaliya və Fransada yaşanan siyasi gərginlik alman suveren gəlirlilik əyrisinin aşağı düşməsinə səbəb olmuşdur. FED-in öz aktivlərini azaltmasına davam etməsi və AMB-nin uçot dərəcəsinin qaldırılacağı tarixi bir neçə dəfə təxirə salması ABŞ və Almaniyanın suveren istiqrazları arasındakı spredin ən yüksək səviyyəyə çatmasına səbəb olmuşdur (280 baza dərəcəsi – 10 illik suveren istiqrazları üzrə) və ili 245 baza dərəcəsinə bitirmişdir. İtaliyada olan qeyri-müəyyənlik isə periferiya ölkələrinin spredlərinin artmasına səbəb olmuşdur.

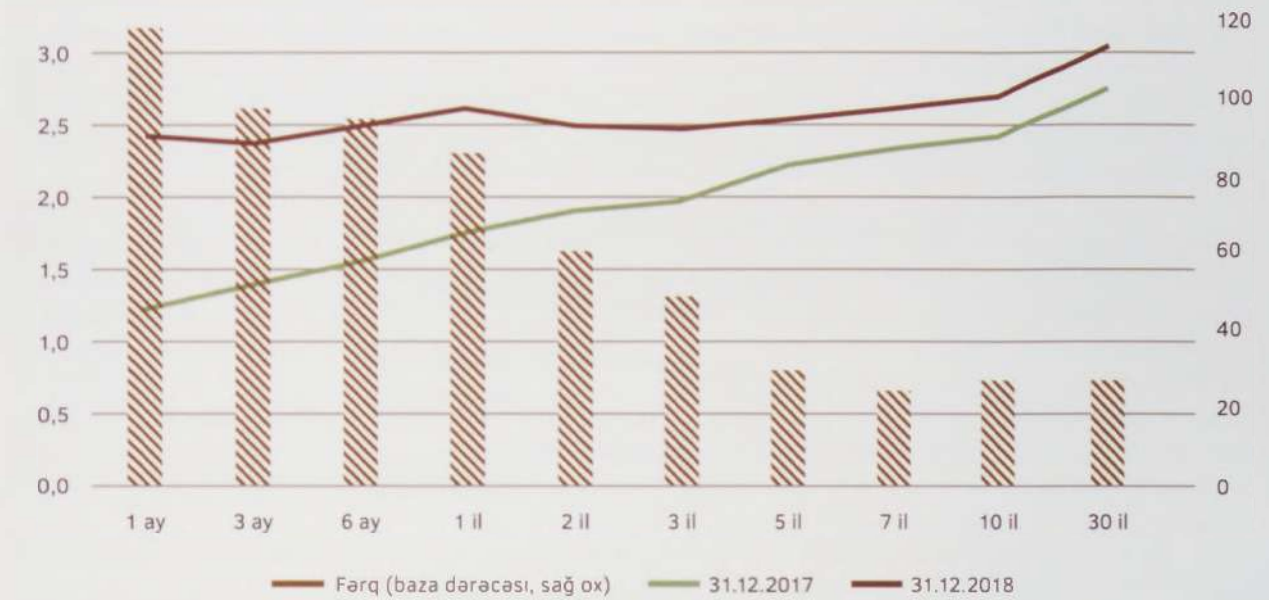
İngiltərə Mərkəzi Bankı monetar siyasətin "Brexit" danışıqlarının nəticəsindən asılı olduğunu bəyan etmişdir. "Brexit"lə bağlı gözləntilər dəyişdikcə 10 illik suveren istiqrazların faiz dərəcələri 1,20%-lə 1,70% arasında dəyişmiş və ilin sonuna 1,25% səviyyəsinə çatmışdır.

Qrafik 5.2.6. Almaniya suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi (faiz ilə)

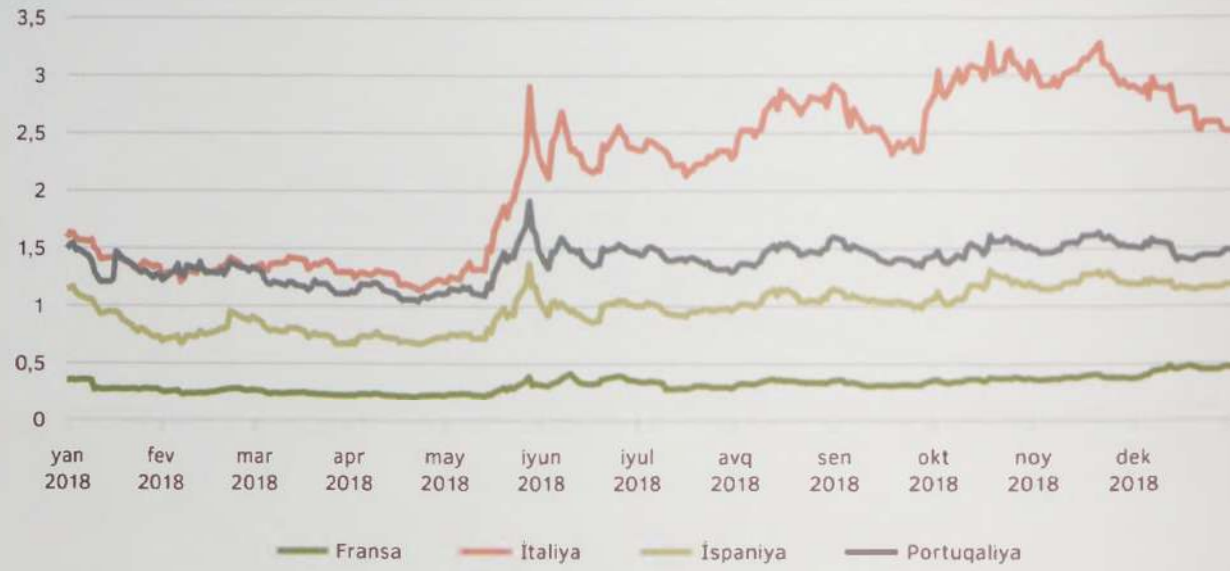
Mənbə: Blumberq

Qrafik 5.2.7. ABŞ suveren istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi (faiz ilə)

Mənbə: Blumberq

Qrafik 5.2.8. Almaniya suveren istiqrazları ilə müqayisədə 10 illik spredlər (faiz ilə)

Mənbə: Blumberq

Valyuta məzənnələri

İnkişaf etməkdə olan ölkələrin valyutalarının böyük onluq ölkələrinin valyutalarına qarşı dəyər itirməsi 2018-ci ilin ən nəzərə çarpan hadisələrindən biri idi. 2017-ci ildəki gözlənilməz ucuzlaşmadan sonra ABŞ dolları möhkəmlənərək 2018-ci ildə Yapon yeni istisna olmaqla digər bütün valyutalara qarşı dəyər qazanmışdır. ABŞ dollarının kəskin dəyər qazanmasının əsas səbəbləri risklərin azaldılmasına meyilliyin artması, ABŞ və Çin arasındakı ticarət məsələlərinə görə gərginlik, qlobal iqtisadi inkişafın yavaşlaması və İtaliya və Böyük Britaniyada olan siyasi risklər olmuşdur. Bundan əlavə, ABŞ-da olan müsbət iqtisadi göstəricilər və FED-in uçot dərəcəsinə qaldırması digər ölkələrlə olan uçot dərəcə fərqi bir qədər də artırmışdır (AMB, İngiltərə Mərkəzi Bankı və Yaponiyanın Mərkəzi Bankı ilə).

Avro ABŞ dollarına qarşı 5%-dən daha çox dəyər itirərək ili 1,14 ətrafında bitirmişdir. İtaliyada olan siyasi böhran, Avropada iqtisadi inkişafın yavaşlaması və zəif inflyasiya gözləntiləri AMB-nin yaxın zamanda uçot dərəcəsinə qaldırması ehtimalını azaltmışdır. Ümumilikdə bu faktorlar avronun məzənnəsinin ABŞ dollarına qarşı zəifləməsi ilə nəticələnmişdir.

İngilis funt sterlinqi, xüsusilə də ilin sonuna doğru "Brexit" ətrafında olan qeyri-müəyyənliliyə görə tez-tez dəyişən məzənnəsi ilə seçilirdi. İngiltərə Mərkəzi Bankının uçot dərəcəsinə bir dəfə qaldırmasına baxmayaraq, iqtisadi yavaşlama, zəif inflyasiya və sərt "Brexit" təhlükəsi məzənnəyə mənfi təsir göstərmişdir.

2018-ci ildə Çin yuanı ABŞ dollarına qarşı kəskin azalaraq psixoloji səviyyə sayılan 7-yə yaxınlaşmışdır. Əsas səbəblər arasında Çində iqtisadi tempin aşağı düşməsi və ABŞ-la ticarət məsələlərində olan gərginlik göstərilir.

Bu hesabat ilində Türk lirası ABŞ dollarına qarşı 28%-dən çox dəyər itirmişdir. Sentyabr ayından sonra uçot dərəcəsinin 24%-ə qaldırılması və ABŞ-la diplomatik münasibətlərin nisbətən yaxşılaşması liranın möhkəmlənməsinə kömək etsə də, məzənnə ilin əvvəlində olan səviyyəsindən çox uzaqda qərarlaşmışdır.

Qrafik 5.2.9. Böyük onluq ölkələrinin valyutaları (2018-ci il, ABŞ dollarına qarşı)

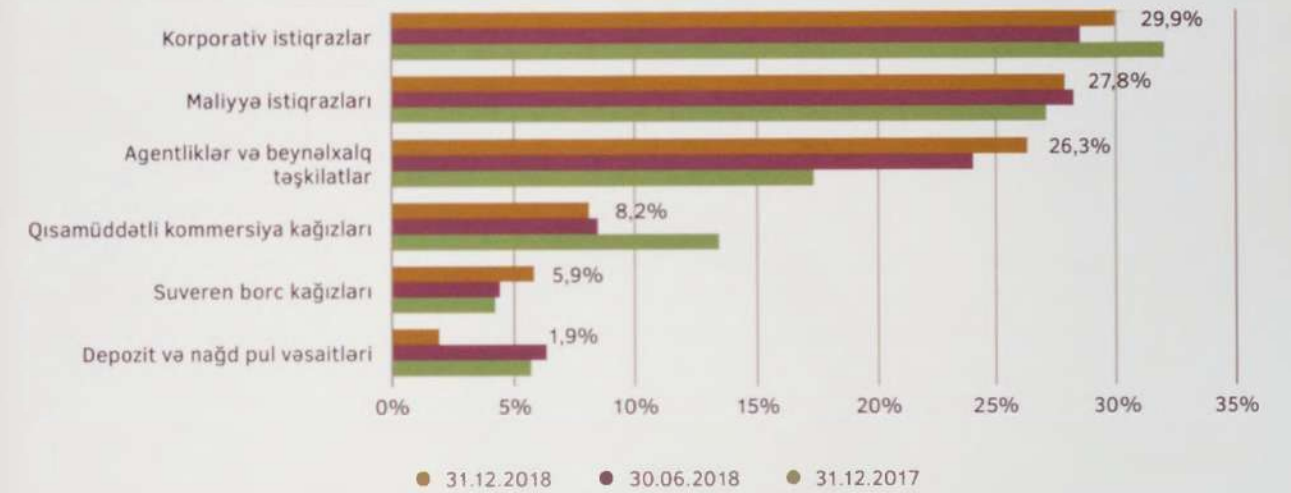

Mənbə: Blumberq

ARDNF-nin sabit gəlirli qiymətli kağızlara investisiyası

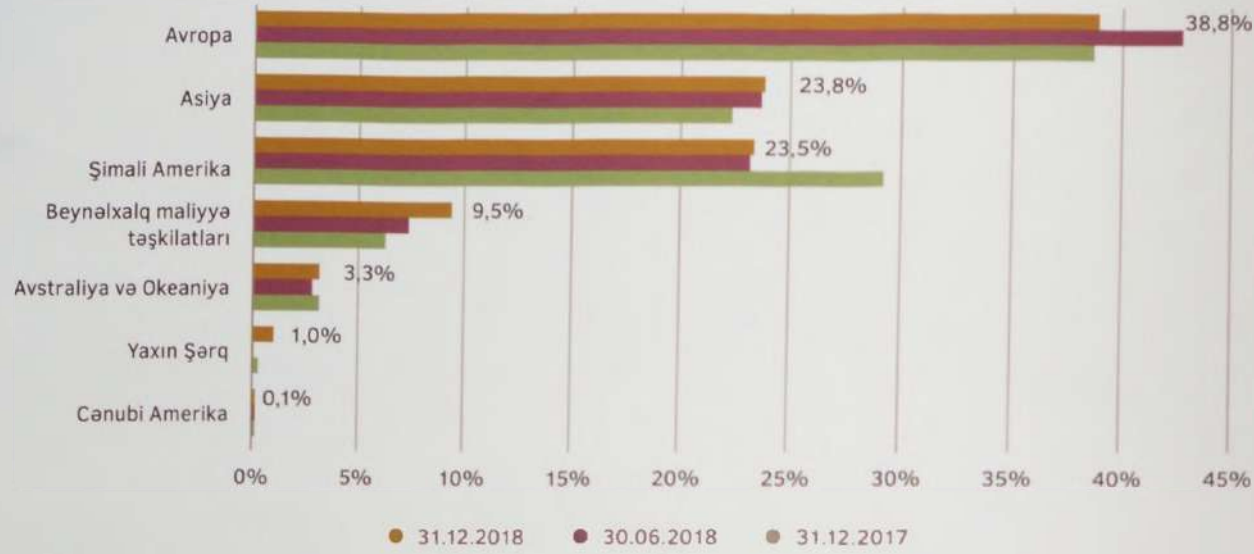
2018-ci ildə ARDNF-nin suveren dövlətlər, agentliklər və beynəlxalq təşkilatların emissiya etdiyi istiqrazlara olan investisiyalarının həcmi ötən ilə nisbətən əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Ümumilikdə aşağı dərəcəli və o cümlədən yüksək reytingli kağızlara investisiyaların artırılması strategiyası davam etdirilmişdir. Həm agentliklər və beynəlxalq təşkilatlar, həm də suveren dövlət istiqrazlarına olan investisiyaların payı müvafiq olaraq 8,9% və 1,6% artırılmışdır. Maliyyə istiqrazlarına edilən investisiyaların payı 2017-ci il ilə müqayisədə eyni səviyyədə saxlanılmışdır. Aşağı gəlirliliyi və məhdud imkanlara görə qısamüddətli kommersiya kağızlarının həcmi azaldılmışdır. Bundan əlavə korporativ istiqrazlara olan investisiyalarda da bir qədər azalma müşahidə olunur.

Qrafik 5.2.10. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif alətlər üzrə bölgüsü

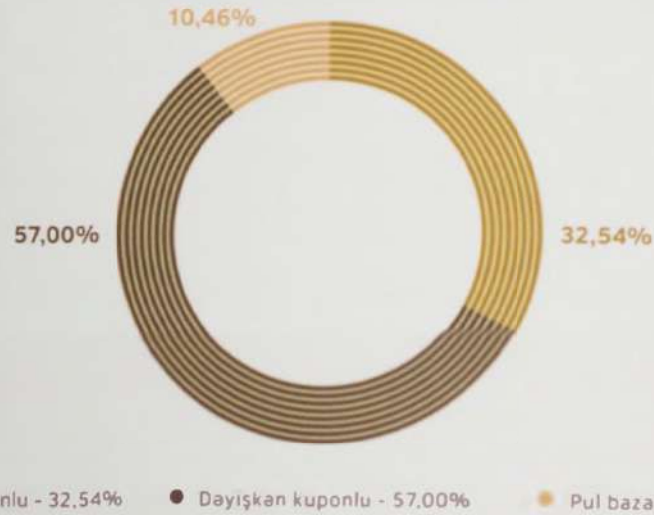
2018-ci ildə ARDNF sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin regionlar üzrə diversifikasiyası siyasətinə davam etmişdir. ARDNF Şimali Amerikaya olan investisiyaların həcmi azalmış (23,5%), eyni zamanda Asiya regionuna və beynəlxalq maliyyə təşkilatlarına olan investisiyalarının həcmi müvafiq olaraq 23,8% və 9,5%-ə qədər artırmışdır. Digər regionlardakı investisiyaların sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinə çəkisi təqribən stabil qalmışdır.

Qrafik 5.2.11. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin coğrafi regionlar üzrə bölgüsü

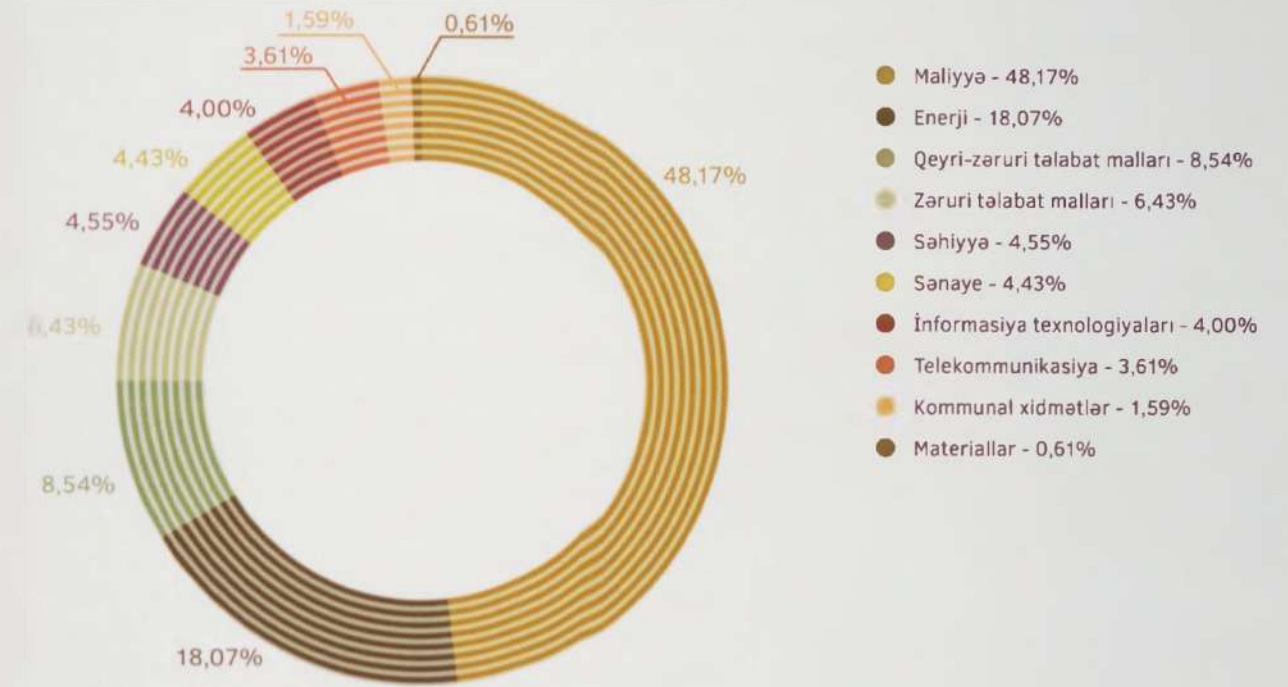
ARDNF-nin 2018-ci ildə sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif istiqraz növləri üzrə bölgüsü əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmişdir. Sabit kuponlu istiqrazların portfeldəki payında ciddi dəyişiklik olmasa da, dəyişkən kuponlu istiqrazların ümumi payı 49,16%-dən 57%-ə qədər çatdırılmışdır. Pul bazarları alətlərinə nəzər saldıqda isə onların ümumi payı 19,25%-dən 10,46%-ə endirilmişdir. Yüksələn faiz dərəcəsi mühiti səbəbindən dəyişkən kuponlu istiqrazların həcmi 2018-ci il ərzində artırılmışdır. Pul bazarları alətlərinin payının azaldılmasının səbəbi ARDNF-nin Türkiyə banklarındakı depozitlərinin il ərzində müddəti bitdikcə geri qayıdan vəsaitlərin sabit gəlirli qiymətli kağızlara yerləşdirilməsi olmuşdur. Qeyd edilmiş strategiyaların başlıca məqsədi faiz dərəcələrinin artmasından faydalanmaqla yanaşı inkişaf etməkdə olan bazarlardakı riskləri aradan qaldırmaqdır. Ümumilikdə, sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin dürasıyası faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər zamanı yarana biləcək mənfi təsirlərdən qorunmaq məqsədilə aşağı səviyyədə saxlanılmışdır.

Qrafik 5.2.12. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif istiqraz növləri üzrə bölgüsü

Əlavə olaraq, sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin sənaye və sektorlar üzrə diversifikasiyası əvvəlki maksimallığını qorumuşdur. 2018-ci ildə sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinə sektorlar üzrə ən yuxarı paylar maliyyə, enerji, zəruri və qeyri-zəruri tələbat malları sektorlarına düşmüşdür.

Qrafik 5.2.13. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin müxtəlif sektor növləri üzrə bölgüsü

SƏHM İNVESTİSİYALARI

Səhm bazarlarının icmalı

2018-ci il səhm bazarları üçün uğurlu il olmamışdır. Dayanıqlı makro və mikroiqtsadi göstəricilərə baxmayaraq aparıcı ölkələrin səhm indekslərində mənfi gəlirlilik qeydə alınmışdır. İnkişaf etmiş ölkələrin əsas səhm indeksi olan "MSCI World" indeksinin dəyəri 2018-ci il ərzində 10,44% düşmüşdür. İlin ilk doqquz ayında qazanılan gəlirlər son üç ay ərzində itirilmişdir. Belə ki, global səhmlər 2018-ci ilin ilk üç rübü ərzində 4,6% qazanc əldə etmişdisə, son rübdə 13%-dən artıq itki ilə üzləşmişdir. İnkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin səhm bazarlarını izləyən "MSCI World ACWI" indeksi 2018-ci il 11% itki ilə başa çatdırmışdır. Bu nəticə 2008-ci ildən etibarən qeydə alınan ən aşağı göstəricidir. Avropa səhm bazarlarının aparıcı göstəricisi olan "Euro STOXX 600" indeksi 13% geriləmə, ABŞ səhm bazarlarının əsas göstəricisi olan "S&P 500" indeksi isə ilin ilk üç rübü ərzində 9% gəlirlilik əldə etsə də, il 6,2% itki ilə başa vurmuşdur.

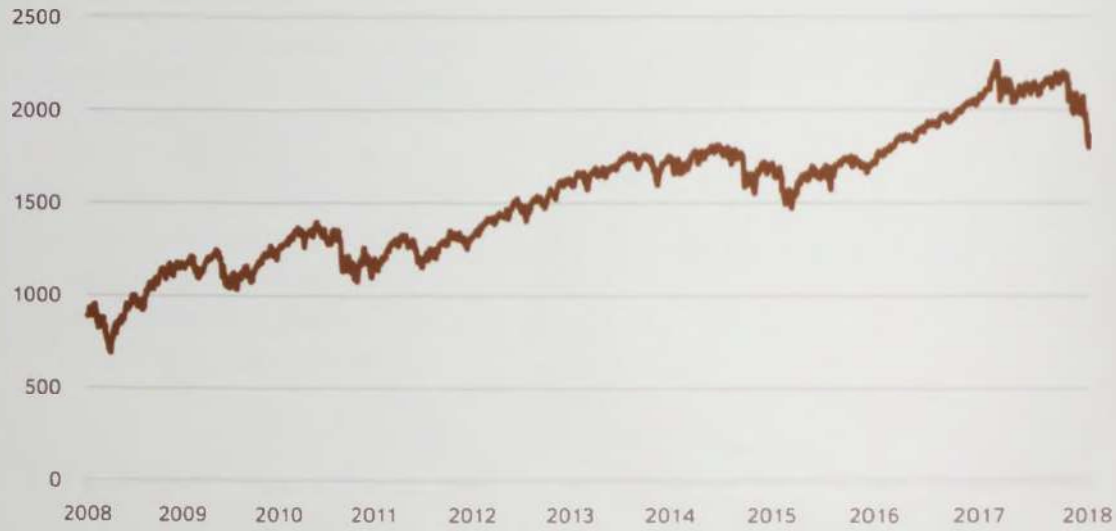
ABŞ prezidenti Donald Trampın vergi islahatı və həmçinin maliyyə böhranından bəri davam etdirilən yumşaq pul siyasəti 2018-ci ilin ikinci rübündə ABŞ-in ÜDM-in 4,2% artımına səbəb olmuşdur, bu da öz növbəsində həmin dövr səhm bazarının müsbət gəlirliliyində öz əksini tapmışdır. ABŞ-in səhm bazarlarında ilin sonuncu rübü ərzində, xüsusilə dekabr ayında kəskin enmə müşahidə olunmuşdur. Buna səbəb olan bəzi amillər qismində faiz dərəcələrinin il ərzində bir neçə dəfə artırılması və ABŞ ilə Çin arasında davam edən ticarət müharibəsinin güclənməsi göstərilə bilər.

Avrozonada ÜDM-in rüblük artım tempi 2018-ci ilin birinci rübündən dördüncü rübünə 0,4%-dən 0,2%-ə düşmüşdür. Buna səbəb kimi ətraf mühitin tənzimlənməsi sahəsində dəyişikliklərlə əlaqədar avtomobil istehsalatının azalmasını və Çindən gələn tələbatın zəifləməsi ilə əlaqədar istehsalat sektorunda yeni ixrac sifarişlərinin aşağı düşməsinə göstərmək olar. Avropada iqtisadi artımın zəifləməsində daxili siyasi faktorlar da rol oynamışdır. İtaliyanın büdcə problemləri, Böyük Britaniyada davam edən "Brexit" qeyri-müəyyənliyi və Fransada benzin qiyməti ilə əlaqədar etirazlar biznes inamının zəifləməsinə gətirib çıxarmışdır.

Sektorlara gəldikdə, informasiya texnologiyaları və "müdəfiə" xarakterli sektorlardan (gəlirliliyin aşağı olan dövrlərdə bazarda orta gəlirlilikdən yüksək nəticə göstərən sektorlar) sayılan kommunal xidmətlər və səhiyyə ili müsbət gəlirliliklə bitirən yeganə üç sektor olmuşdur. Biznes dövrlərinə yüksək həssaslığı xüsusiyyətinə görə maliyyə sektoru -16,5% gəlirlilik ilə il ərzində ən aşağı göstəricisi olan sektor kimi qeydə alınmışdır. Polad və alüminiuma qoyulan

tariflərdən ən çox zərər çəkən materiallar sektoru da 16%-dən çox itki ilə ən aşağı göstəricisi olan sektorlar sırasına düşmüşdür.

Qrafik 5.2.14. "MSCI World" indeksi (2008-2018-ci illər, indeks qiyməti ilə)

Mənbə: Blumberq

ARDNF-nin səhm portfeli

2017-ci il ilə müqayisədə 2018-ci ilin sonuna səhmlərin ARDNF-nin investisiya portfelində həcmi 11,7%-dən 9,57%-ə düşmüşdür. ARDNF-nin səhm portfelinin lokal valyutada gəlirliliyi il ərzində -8,74% (ABŞ dollarında -11,55%) olmuşdur. ARDNF səhm portfelinin qiymət dəyişikliyinə azaldılması məqsədi ilə portfelin böyük hissəsini "MSCI World" indeksinə investisiya etmişdir. Bu indeks replikasiya edən səhm portfelinin gəlirliliyi il ərzində lokal valyutada -6,92% (ABŞ dollarında -8,24%) təşkil etmişdir. Daxili idarəetmədə olan və "S&P 100" indeksini replikasiya edən portfel il ərzində lokal valyutada 3,98% itkiyə məruz qalmışdır. ARDNF 2013-cü ildən etibarən Rusiyanın dövlət tərəfindən idarə olunan və aparıcı banklarından biri olan VTB Bankında səhm payına malikdir. İlin sonuna VTB Bankın səhmlərindən olan gəlirlilik Rusiya rublunda -23,56% (ABŞ dollarında -36,51%) təşkil etmişdir. 2018-ci ildə "MSCI Europe ex-UK" indeksini replikasiya edən portfelinin gəlirliliyi avroda -10,44%, ABŞ dollarında isə -14,14% təşkil etmişdir.

ÖZƏL SƏHM

2018-Cİ İL ÜZRƏ ÖZƏL SƏHM BAZARLARINA ÜMUMİ BAXIŞ

2018-ci il özəl səhm bazarları üçün qənaətbəxş il olmuş və 1 175 özəl səhm fondu tərəfindən 426 milyard ABŞ dolları ekvivalentində kapital cəlb edilmişdir. Bu məbləğdən 240 milyard ABŞ dolları Şimali Amerika, 90 milyard ABŞ dolları Avropa və 80 milyard ABŞ dolları Asiya regionuna investisiya olunmuşdur. İlk dəfədir ki, Asiya Avropaya nisbətən daha çox vəsait toplamışdır. Qlobal özəl səhm bazarında yatırılmamış kapital il ərzində yüksəlməyə davam edərək 2018-ci ilin dekabr ayında 1,20 trilyon ABŞ dollarına çatmışdır. 2018-ci ildə bazarda olan fondların ortalama həcmi 363 milyon ABŞ dollarına çatmışdır. Bu göstərici 2017-ci ildə 339 milyon ABŞ dolları olmuşdur. Hesabat ili ərzində bazarda on ən böyük fond toplam olaraq 125 milyard ABŞ dolları ekvivalentində investisiya cəlb etmişdir və bunlar arasında ən iri həcmdə yatırım cəlb etmiş (18,5 milyard ABŞ dolları) fond ARDNF-nin də investor olduğu "Carlyle Partners VII" olmuşdur.

Hazırda özəl səhm bazarında ən böyük problemlər yatırılmamış kapitalın çox olması, əməliyyatlarda istifadə olunan borc miqdarının və bazar dəyərləndirməsinin yüksək olmasıdır. 2018-ci il ərzində də investorları narahat edən əsas bu məqamlar olmuşdur. Bu səbəbdən ARDNF özəl səhm fondlarına investisiya edərkən iqtisadi durğunluq vaxtı aşağı gəlirlilik əldə etmiş, hal-hazırda borc vəsaitlərindən həddindən artıq istifadə edən və portfelindəki şirkətlərə satınalma zamanı bazar ortalamasından yüksək qiymət verən fondlardan yayınmağa çalışmışdır.

İnvestisiyalar

ARDNF-NİN ÖZƏL SƏHM PORTFELİ

2018-ci il ərzində ARDNF 5 satınalma ("buyout") fonduna və bir inkişaf ("growth") fonduna investisiya etmişdir. Aşağıda bu investisiyalar haqqında qısa məlumat verilir:

- "Carlyle Europe V" fondu "Carlyle Group" şirkəti tərəfindən idarə olunur və 5,5 milyard avro həcmindədir. Fond əsasən Avropada satınalmalar sahəsində investisiyalar həyata keçirməyi planlaşdırır. ARDNF-nin "Carlyle Europe V" fondunda iştirak payı 50 milyon avro həcmindədir.
- "Warburg Pincus Global Growth" fondu "Warburg Pincus" şirkəti tərəfindən idarə olunur və 13,5 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Fond əsasən Şimali Amerika və qismən Avropa və Asiyada inkişaf edən şirkətlərə investisiya etməyi planlaşdırır. ARDNF-nin "Warburg Pincus Global Growth" fondunda iştirak payı 50 milyon ABŞ dolları həcmindədir.
- "Vista Equity Partners VII" fondu "Vista Equity Partners" şirkəti tərəfindən idarə olunur və 15 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Fond əsasən Amerika Birləşmiş Ştatlarında satınalmalar sahəsində texnologiya və proqram təminatı üzrə investisiyalar həyata keçirməyi planlaşdırır. ARDNF-nin "Vista Equity Partners VII" fondunda iştirak payı 40 milyon ABŞ dolları həcmindədir.
- "Thoma Bravo XIII" fondu "Thoma Bravo" şirkəti tərəfindən idarə olunur və 12,6 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Fond əsasən Amerika Birləşmiş Ştatlarında satınalmalar sahəsində texnologiya və proqram təminatı üzrə investisiyalar həyata keçirməyi planlaşdırır. ARDNF-nin "Thoma Bravo XIII" fondunda iştirak payı 25 milyon ABŞ dolları həcmindədir.
- "Baring Private Equity Asia VII" fondu "Baring Private Equity Asia" şirkəti tərəfindən idarə olunur və 5,5 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Fond əsasən Asiyada satınalmalar sahəsində investisiya etməyi planlaşdırır. ARDNF-nin "Baring Private Equity Asia VII" fondunda iştirak payı 50 milyon ABŞ dolları həcmindədir.
- "PAG Asia III" fondu "PAG" şirkəti tərəfindən idarə olunur və 4,5 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Fond ARDNF əsasən Asiyada satınalmalar sahəsində investisiya etməyi planlaşdırır. ARDNF-nin "PAG Asia III" fondunda iştirak payı 30 milyon ABŞ dolları həcmindədir.

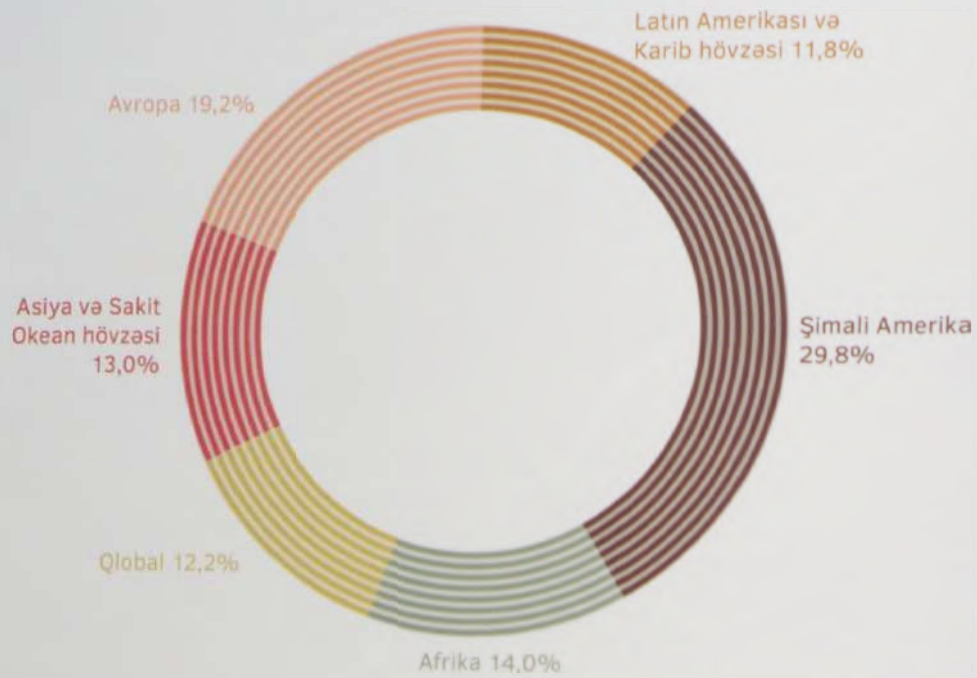
Qeyd: Fondların yuxarıda qeyd olunmuş həcmi ARDNF tərəfindən investisiya tarixlərinə olan hədəf həcmərini göstərir və fondların son həcmərindən fərqlənə bilər.

Cədvəl 5.2.1.-də ARDNF-nin əvvəlki illər ərzində həyata keçirdiyi özəl səhm investisiyalarının məzmunu verilmişdir.

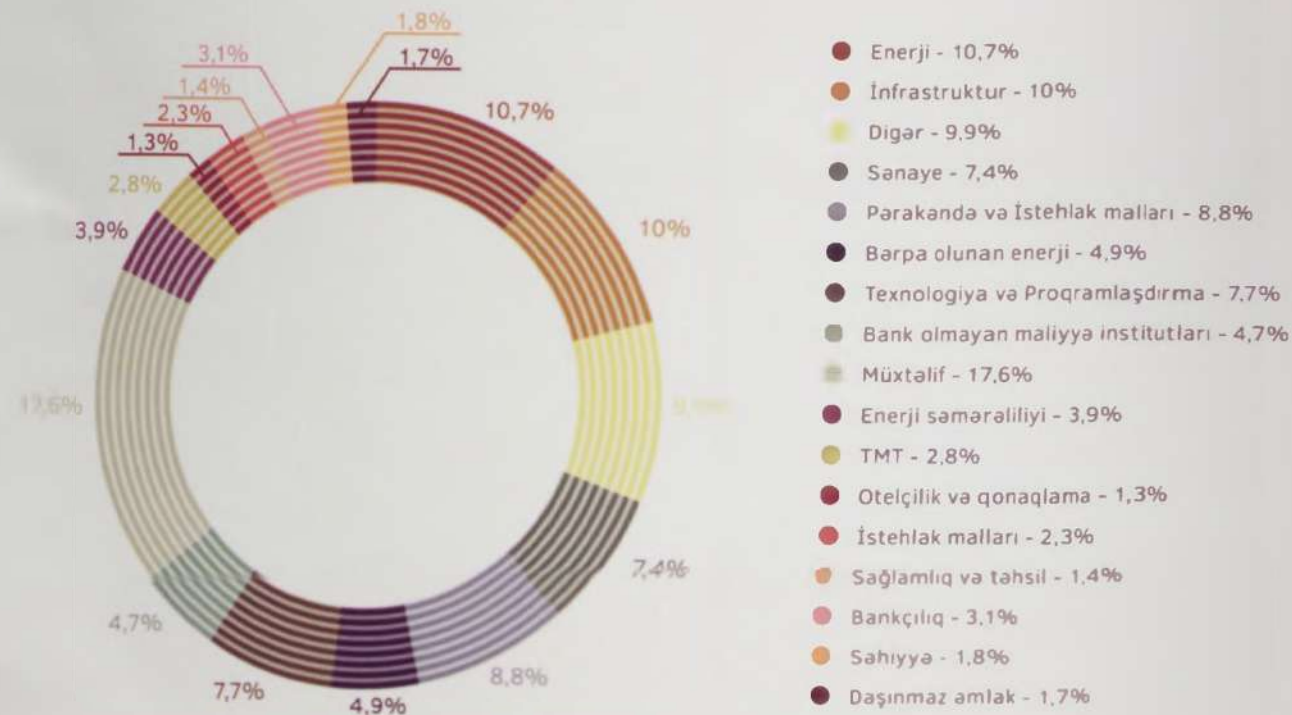
Cədvəl 5.2.1. ARDNF-nin əvvəlki illərdə həyata keçirdiyi özəl səhm investisiyaları

Fondlar	İnvestisiya ili	Baza valyutası	İnvestisiya məbləği, milyon
"ALAC Fund"	2010	ABŞ dolları	100
"Global Infrastructure Fund"	2013	ABŞ dolları	200
"The Catalyst Fund"	2013	ABŞ dolları	50
"NB Caspian Fund"	2016	ABŞ dolları	200
"EBRD EPF"	2016	Avro	100
"Carlyle Partners VII"	2017	ABŞ dolları	50
"Blackstone Core Equity Partners"	2017	ABŞ dolları	50
"BC European Partners X"	2017	Avro	56
"Apollo Fund IX"	2017	ABŞ dolları	85
"FSI Mid-market Growth Fund"	2017	Avro	20

Qrafik 5.2.15. Özəl səhm fondlarının regionlar üzrə bölgüsü

Qrafik 5.2.16. Özəl səhm fondlarının sektorlar üzrə bölgüsü

YARIMDALMA QAZMA QURĞUSUNA İNVESTİSİYA

2018-ci ilə qədər "Azerbaijan Rigs" MMC-nin nizamnamə kapitalına təsisçiləri ARDNF (90% iştirak payı, 904,2 milyon ABŞ dolları) və SOCAR (10% iştirak payı, 100,5 milyon ABŞ dolları) tərəfindən ümumilikdə 1 004,7 milyon ABŞ dolları (1 075,0 milyon AZN, ödəniş tarixində olan məzənnədən istifadə edərək) məbləğində yatırım olunmuşdur. Layihənin maksimum büdcə limiti 1 116,7 milyon ABŞ dolları olmuşdur. Podratçılara edilən ödənişlər ARDNF və SOCAR tərəfindən olunan dövrü kapital ödənişləri əsasında həyata keçirilmişdir. Layihə üzrə podratçı funksiyalarının yerinə yetirilməsi layihənin sifarişçisi ilə 24 iyun 2013-cü il tarixində bağlanmış Baş Podrat müqaviləsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının hüquqi şəxsi olan, SOCAR-ın təsisçiliyi ilə yaradılan və Xəzər dənizində mövcud üzən qazma qurğularına sahiblik edən Kaspian Drilling Kompani MMC-yə həvalə edilmişdir. "Heydər Əliyev" Yarımdayma Qazma Qurğusunun təntənəli açılış mərasimi Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin iştirakı ilə 18 may 2017-ci il tarixində baş tutmuşdur. 2018-ci il ərzində "Azerbaijan Rigs", Qurğunun ona təhvil verildiyi 26 dekabr 2018-ci il tarixinə qədər Qurğunun əməliyyatlara hazırlığı üçün lazım olan inventarının yığılmasına davam etmişdir.

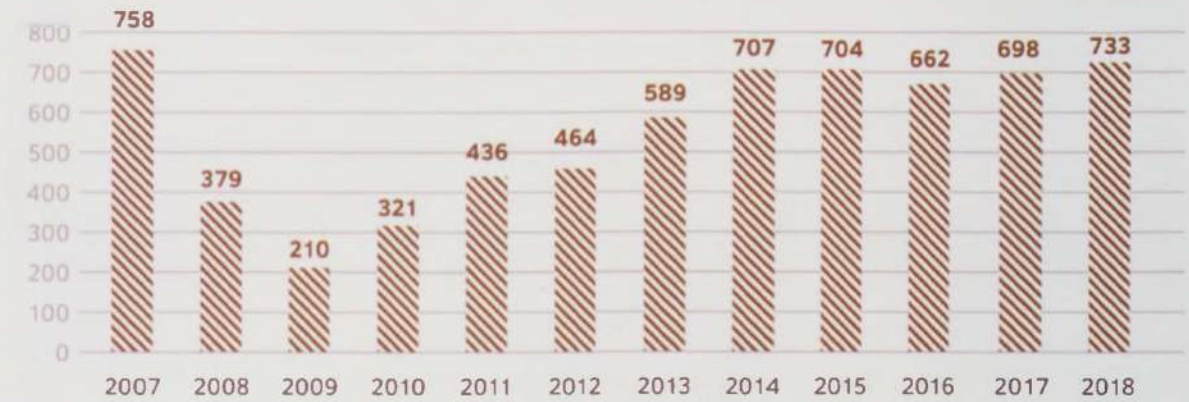
QLOMAL DAŞINMAZ ƏMLAK BAZARLARI

İqtisadi və siyasi qeyri-müəyyənliyin və qeyri-stabilitənin artması fonunda global kommersiya tipli daşınmaz əmlak bazarları 2018-ci ildə uğurlu fəaliyyət göstərmiş, investisiya və icarəçi tələbləri 2017-ci ilin uyğun göstəricilərini üstələmiş və 2007-ci ildən sonra ən yüksək həddə çatmışdır. Həmçinin, 2018-ci il ofis tipli daşınmaz əmlak bazarında sağlam icarəçi tələbinin olması, logistika tipli daşınmaz əmlak sektorunda tələbin rekord həddə çatması və bu sektor üzrə icarəyə verilməmiş sahə həcminin tarixi ən aşağı həddə düşməsi ilə xarakterizə edilir.

İNVESTİSİYA AKTİVLİYİ

Global kommersiya tipli daşınmaz əmlak bazarlarında investisiyaların həcmi 5% artaraq 2007-ci ildən sonra ən yüksək illik həddə - 733 milyard ABŞ dollarına çatmışdır. Yüksək keyfiyyətli əmlaklar, böyük icarəçilər və uzunmüddətli icarələr sabit gəlir mənbəyi kimi investorların diqqətində olmağa davam etmişdir. Gəlirliliyin keçən ilin minimumları həddində və ya daha aşağı olmasına baxmayaraq icarə haqlarının artımı davam etmişdir.

Qrafik 5.2.17. Qlobal kommersiya tipli daşınmaz əmlaka investisiya həcmi (milyard ABŞ dolları ilə)

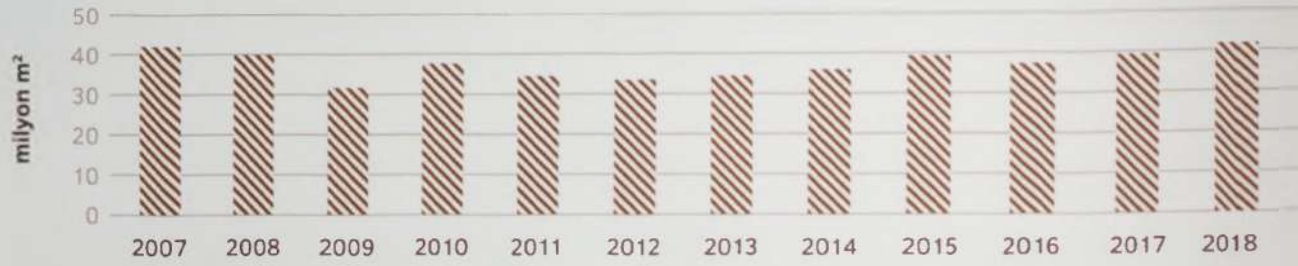
Mənbə: JLL

OFİS TİPLİ DAŞINMAZ ƏMLAK BAZARI

2018-ci ildə tikintisi yeni bitmiş ofis binalarının artımına baxmayaraq global ofis tipli daşınmaz əmlak üzrə icarəyə verilməmiş sahə həcmi 11,3%-ə qədər enmişdir. Həmçinin, dünyanın 30 şəhəri üzrə icarə haqları 3,8% artmışdır. İcarəyə verilməmiş sahə həcmi Avropa və Amerikada 20-30% azalaraq müvafiq olaraq 6,2% və 14,7% təşkil etmiş, Asiya və Sakit Okean Hövzəsi regionunda isə 10,2% həddində sabit qalmışdır.

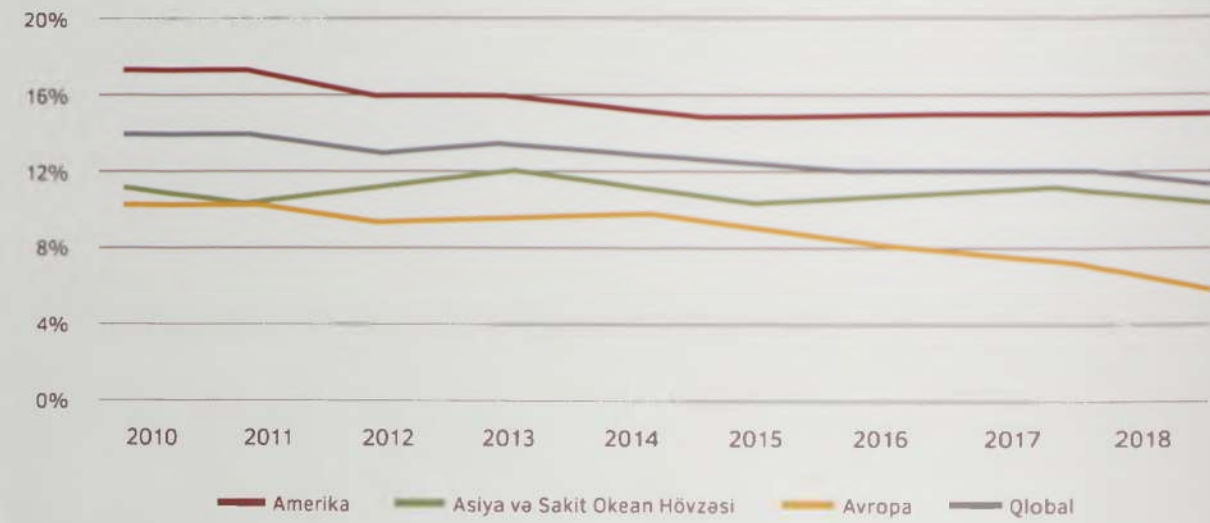
İcarəyə verilmiş sahə həcmi 2018-ci ildə rekord səviyyəyə çatmış və dünyanın 96 bazarı üzrə 5% artım göstərərək 43 milyon kvadrat metrə çatmışdır. Asiya və Sakit Okean Hövzəsi regionunda 2018-ci ildə icarəyə verilmiş sahə həcmi 21% artmaqla yüksək nəticə göstərmiş, ABŞ-da isə icarə fəaliyyəti 3%-lə orta artım göstərmişdir. Avropada ofis tipli daşınmaz əmlak bazarlarında təklifin azlığı ilə əlaqədar icarəyə verilməmiş sahə həcmi üzrə göstəricilər keçən il ilə eynilik təşkil etmişdir.

Qrafik 5.2.18. Qlobal ofis tipli daşınmaz əmlak üzrə icarəyə verilmiş sahə həcmi

Mənbə: JLL

Qrafik 5.2.19. Ofis tipli daşınmaz əmlak üzrə icarəyə verilməmiş sahə həcmi (faiz ilə)

Mənbə: JLL

TİCARƏT VƏ LOGİSTİKA TİPLİ DAŞINMAZ ƏMLAK BAZARI

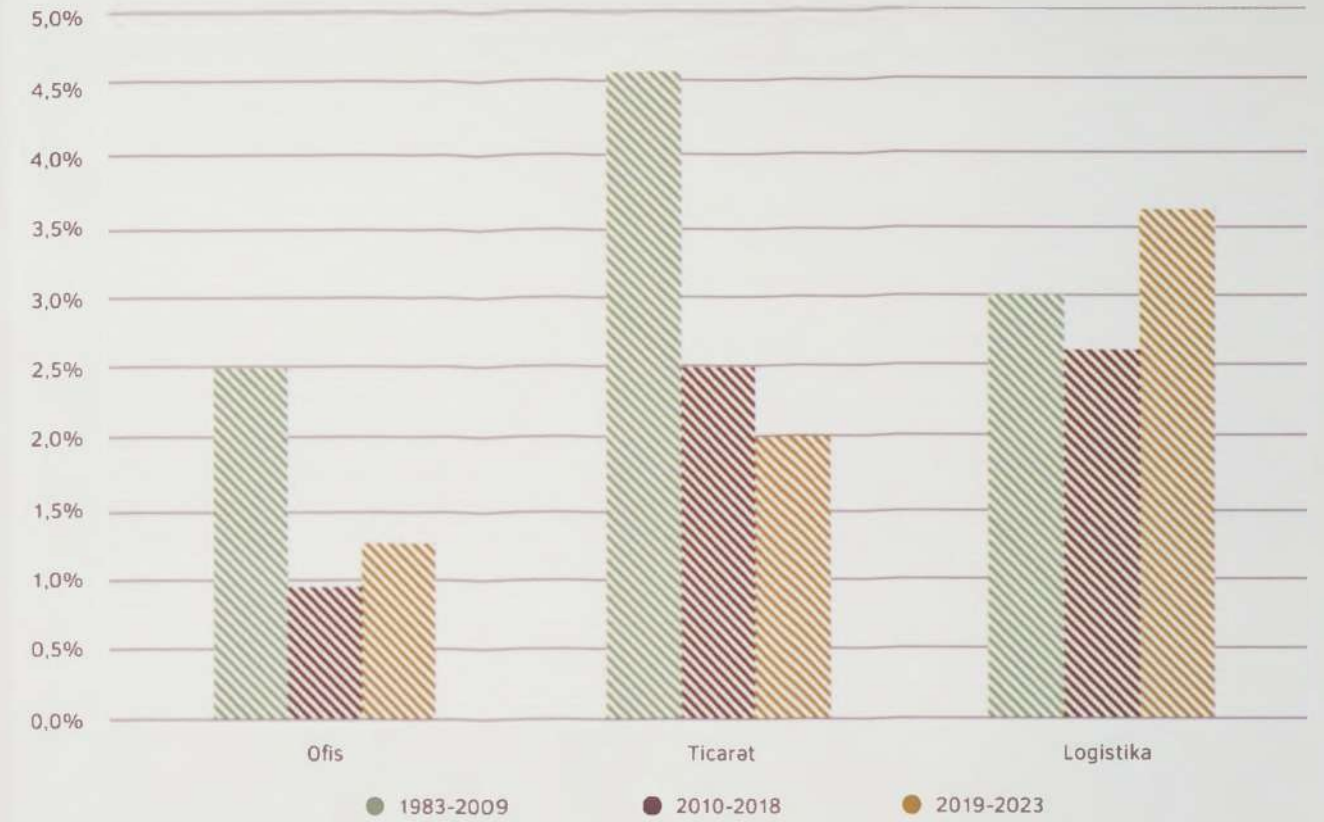
2018-ci ildə elektron ticarətin artım trendinin davam etməsi ilə əlaqədar ticarət tipli daşınmaz əmlak bazarına mənfi təsirlər davam etmiş və bu tipli əmlaklara investisiyalar zəif olmuşdur. Bazarda təklifin azlığı ilə əlaqədar ticarət tipli əmlakın alçatanlığı nisbətən azalmış, ancaq icarəyə verilməmiş sahə həcmi qlobal maliyyə böhranından sonra ən yüksək həddə çatmışdır.

ABŞ-da zəif bazar iştirakçılarının bazardan çıxması və çoxşaxəli istifadə üçün nəzərdə tutulmuş mərkəzlərə marağın artması ilə əlaqədar yeni ticarət mərkəzlərinin tikintisi azalmışdır. Lakin icarəçilərin əlverişli ərazilərə olan marağı sayəsində mərkəzi ərazilərdə yerləşən bu tip əmlaklara tələb yüksək olaraq qalmışdır. Avropa, Asiya

və Sakit Okean Hövzəsi regionunda isə icarə haqlarının artımı qeyri-stabil olmuşdur.

Ticarət tipli daşınmaz əmlak bazarlarından fərqli olaraq, 2018-ci il qlobal logistika tipli daşınmaz əmlak bazarları üçün əlamətdar il olmuş, tələb rekord səviyyəyə çatmış, əvvəlcədən icarəyə vermə inamı şəkildə davam etmiş və icarəyə verilməmiş sahə həcmi tarixi aşağı həddə düşmüşdür. Ticarət və tarif qeyri-müəyyənlərinə baxmayaraq, ABŞ sənaye bazarı yüksək icarə səviyyəsinə və ən aşağı icarəyə verilməmiş sahə həcmə nail olmuşdur. Avropa icarəçi tələbinin ikirəqəmli artımını saxlayaraq 2018-ci ildə 6-cı artım ilini qeyd etmişdir. Asiya və Sakit Okean Hövzəsi regionunda yüksək tələb və aşağı həddə icarəyə verilməmiş sahə həcmi icarə haqlarının region boyu artmasına səbəb olmuşdur.

Qrafik 5.2.20. Daşınmaz əmlak üzrə qlobal təklif həcmi (faiz ilə)

Mənbə: PGIM Real Estate

Qrafik 5.2.21. 2018-ci ildə logistika tipli daşınmaz əmlak üzrə icarə

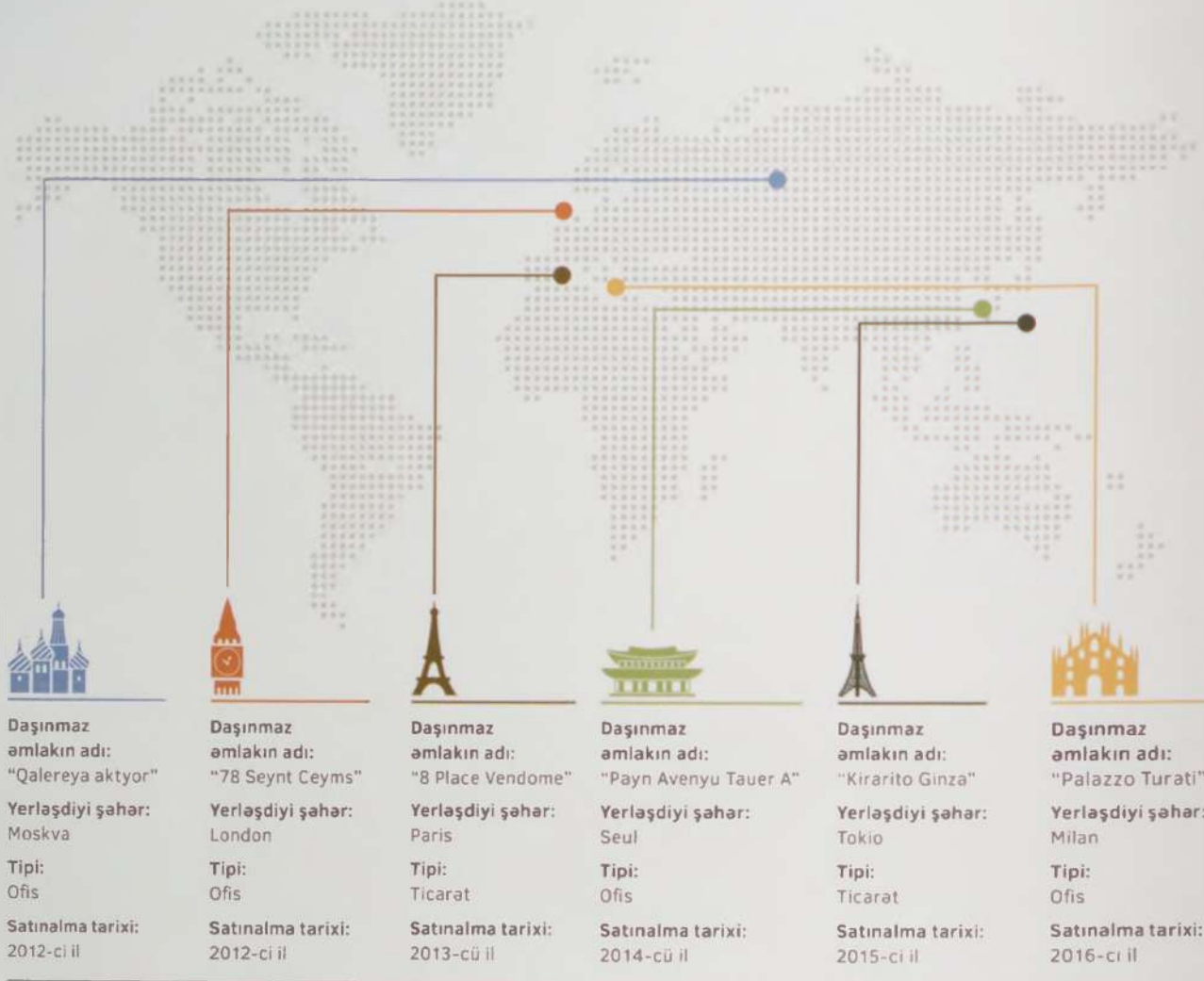

Mənbə: Prologis

ARDNF-NİN DAŞINMAZ ƏMLAK PORTFELİ

Daşınmaz əmlaka birbaşa investisiyalar

2018-ci il ərzində daşınmaz əmlak fondlarına investisiyalar

ARDNF daşınmaz əmlaka hazırkı investisiya çərçivəsində adıçəkilən portfelin coğrafi mövqe, aktivlərin növü və risklilik dərəcəsi üzrə diversifikasiyasının təmin olunması məqsədi ilə aşağıdakı daşınmaz əmlak fondlarına investisiya yatırmışdır:

• "Gaw Capital Partners" şirkəti tərəfindən idarə olunan "Gaw US Fund III" fondu. Fond 2017-ci ildə təsis olunmuşdur və ümumi həcmi 412 milyon ABŞ dolları təşkil edir. Fond Amerika Birləşmiş Ştatlarında müxtəlif kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlak tiplərinə investisiya yatırımları həyata keçirir. ARDNF-nin "Gaw US Fund III" fondunda iştirak payı 63,5 milyon ABŞ dollarıdır;

• "GreenOak" şirkəti tərəfindən idarə olunan "GreenOak

US Fund III" fondu. Fond 2017-ci ildə təsis olunmuşdur və ümumi həcmi 1,55 milyard ABŞ dolları təşkil edir. Fond Amerika Birləşmiş Ştatlarında müxtəlif kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlak tiplərinə investisiya yatırımları həyata keçirir. ARDNF-nin "GreenOak US Fund III" fondunda iştirak payı 100 milyon ABŞ dollarıdır;

• "PAG" şirkəti tərəfindən idarə olunan "PAG Real Estate Partners II" (PREP II) fondu. Fond 2018-ci ildə təsis olunmuşdur və planlaşdırılmış ümumi həcmi 2 milyard ABŞ dolları təşkil edir. Fond Asiya və Sakit Okean Hövzəsi ölkələrində müxtəlif kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlak tiplərinə investisiya yatırımları həyata keçirir. Investisiya həyata keçirilən əsas ölkələr Avstraliya, Çin Xalq Respublikası, Honq-Konq və Yaponiyadır. ARDNF-nin PREP II fondunda iştirak payı 50 milyon ABŞ dollarıdır;

• "Angelo, Gordon & Co" şirkəti tərəfindən idarə olunan

"AG Realty Value X" fondu. Fond 2018-ci ildə təsis olunmuşdur və planlaşdırılmış ümumi həcmi 2,5 milyard ABŞ dolları təşkil edir. Fond Amerika Birləşmiş Ştatlarında müxtəlif kommersiya təyinatlı daşınmaz əmlak tiplərinə investisiya yatırımları həyata keçirir. ARDNF-nin "AG Realty Value X" Fondunda iştirak payı 100 milyon ABŞ dollarıdır.

2018-ci il ərzində daşınmaz əmlaka müştərək investisiyalar

• ARDNF "Gaw Capital Partner" şirkəti tərəfindən idarə olunan "Gateway Real Estate Fund V" fondu ilə birlikdə Honq Konqda yerləşən ticarət tipli daşınmaz əmlaklardan ibarət portfelə birgə investisiya qoyuluşunun həyata keçirilməsinə dair razılıq əldə etmişdir. Müştərək investisiyada ARDNF-nin payına düşən kapital qoyuluşu 50 milyon ABŞ dolları təşkil edir.

• ARDNF Almaniya Federativ Respublikasında daşınmaz əmlak üzrə investisiyalar həyata keçirən "Around Town" şirkəti ilə birlikdə Frankfurt şəhərinin mərkəzi-biznes ərazisində yerləşən ofis tipli daşınmaz əmlaka birgə investisiya qoyuluşunun həyata keçirilməsinə dair razılıq əldə etmişdir. Müştərək investisiyada ARDNF-nin payına düşən kapital qoyuluşu 75 milyon avro təşkil edir.

İllik mənfəət

2018-ci ilin sonuna ARDNF-nin daşınmaz əmlak portfelində birbaşa investisiyalar London, Paris, Moskva, Seul, Tokio və Milan şəhərlərində yerləşən 6 aktivdən ibarət olmuşdur. 2018-ci il üzrə qeyd olunan aktivlər üzrə illik toplam icarə gəlirləri aşağıdakı kimidir:

• London, 78 Seynt Ceyms küçəsi – 41 437 361 ingilis funt sterlinqi. Göstərilən məbləğin 4 637 361 ingilis funt sterlinqi icarə gəlirləri, 36 873 242 ingilis funt sterlinqi isə icarə müqaviləsinə vaxtından önce xitam verilməsinə görə ödənilən məbləğdir.

• Paris, Vendom Meydanı 8 – 5 332 000 avro;

• Moskva, Tverskaya 16 (Qalereya Aktyor binası) – 322 607 000 Rusiya rublu;

• Seul, Payn Avenyu Tauer A – 13 520 217 383 Koreya vonu;

• Tokio, Kirarito Ginza – 1 500 380 904 yapon yeni;

• Milan, Palazzo Turati – 4 896 525 avro.

2018-ci ilin sonunda portfelə yer alan aktivlər müstəqil qiymətləndirmə şirkətləri tərəfindən qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmənin nəticələri və qiymətləndirici şirkətlər

aşağıdakı kimidir:

• London, 78 Seynt Ceyms küçəsi. "JLL" – 120 000 000 ingilis funt sterlinqi dəyərində qiymətləndirilmişdir.

• Paris, Vendom Meydanı 8. "BNP Paribas Real Estate" – 186 114 750 avro dəyərində qiymətləndirilmişdir.

• Moskva, Tverskaya 16 (Qalereya Aktyor binası). "Cushman & Wakefield" – 3 269 000 000 Rusiya rublu dəyərində qiymətləndirilmişdir.

• Seul, Payn Avenyu Tauer A. "Kyungil Appraisal" – 515 500 000 000 Koreya vonu dəyərində qiymətləndirilmişdir.

• Tokio, Kirarito Ginza. "Daiwa Real Estate Appraisal" – 58 400 000 000 yapon yeni dəyərində qiymətləndirilmişdir.

• Milan, Palazzo Turati. "CBRE" – 104 000 000 avro dəyərində qiymətləndirilmişdir.

5.3. ARDNF-NİN İNVESTİSIYA PORTFELİNİN GƏLİRLİLİYİ

GƏLİRLİLİYİN HESABLANMASI METODOLOGİYASI

ARDNF-nin investisiya portfelini üzrə gəlirliliyinin hesablanması 29 noyabr 2017-ci il tarixli 31 nömrəli daxili sərəncam ilə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitlərinin və investisiya portfelinin tərkib hissələri olan altportfellərin gəlirliliyinin hesablanması Metodologiyası"na uyğun müvafiq qaydada həyata keçirilir. Sözügedən metodologiyada qeyd edildiyi kimi, ümumi investisiya portfelini üzrə gəlirliliyin hesablanması baza valyutası Azərbaycan manatı, ABŞ dolları və ya avro seçilməklə, eyni zamanda baza valyutasının məzənnə təsiri nəzərə alınmadan (lokal valyutada) aparılır. Altportfellər üzrə gəlirliliyin hesablanması bu portfellər üzrə lokal valyutada və ABŞ dolları baza valyutası seçilməklə (valyuta məzənnə təsiri nəzərə alınmaqla) həyata keçirilir. Aşağıda qeyd olunan nəticələr investisiya portfelinin lokal valyutalarda hesablanmış gəlirliliyinə əsaslanır.

ARDNF-NİN 2018-Cİ İL ÜZRƏ GƏLİRLİLİYİ

ARDNF-nin ümumi investisiya portfelinin gəlirliliyi 0,35% təşkil etmişdir. 2009-cu ildən başlayan 10 illik dövr ərzində illər üzrə hesablanmış gəlirlilik, həmçinin 2018-ci il ərzində aylar üzrə hesablanmış kumulyativ gəlirlilik göstəriciləri müvafiq olaraq Qrafik 5.3.1 və 5.3.2.-də əks olunmuşdur.

Qrafik 5.3.1. ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirliliyi (lokal valyutada)

Qrafik 5.3.2. Aylıq kumulyativ gəlirlilik (lokal valyutada)

2018-ci ildə sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfeli üzrə illik gəlirlilik 0,89%, səhm portfeli (özəl səhmlər daxil olmaqla) üzrə -6,57%, daşınmaz əmlak portfeli üzrə isə 9,90% təşkil etmişdir. İnvestisiya portfelinin toplam gəlirliliyinə (0,35%) sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin töhfəsi 0,68%, səhm (özəl səhmlər daxil olmaqla) və daşınmaz əmlak portfellerinin töhfəsi isə müvafiq olaraq -0,87% və 0,54% təşkil etmişdir.

Qrafik 5.3.3. Maliyyə alətləri üzrə illik gəlirlilik və onların toplam gəlirlilikdə (0,35%) payları*

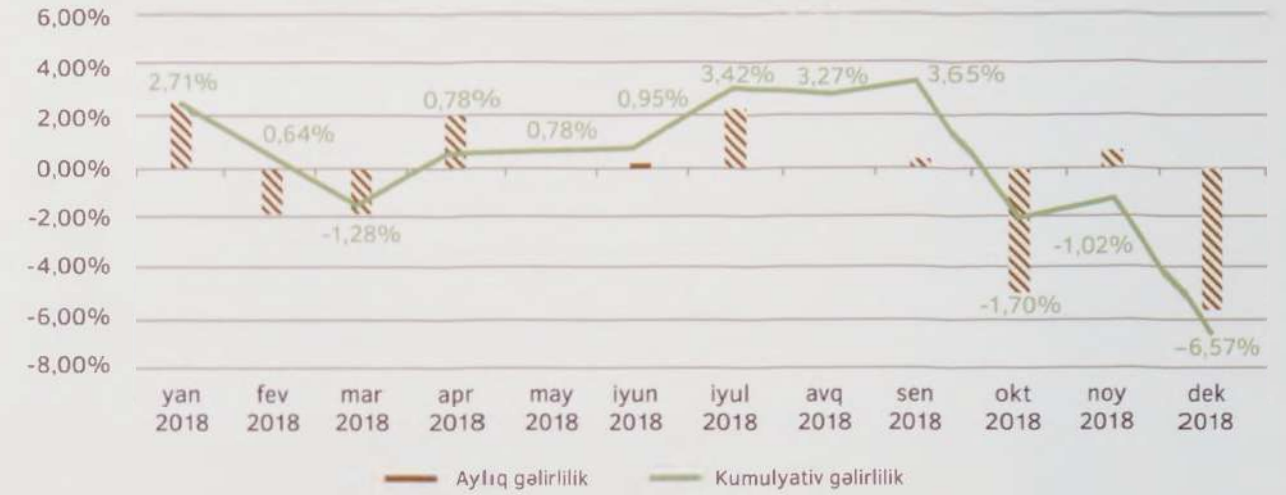

* Qızıl portfelinin gəlirliliyi lokal valyutada göstərilmiş ümumi portfelin gəlirliliyinə daxil edilmir, belə ki, valyutaların məzənnə fərqi yaranan gəlirlilik kimi hesablanır.

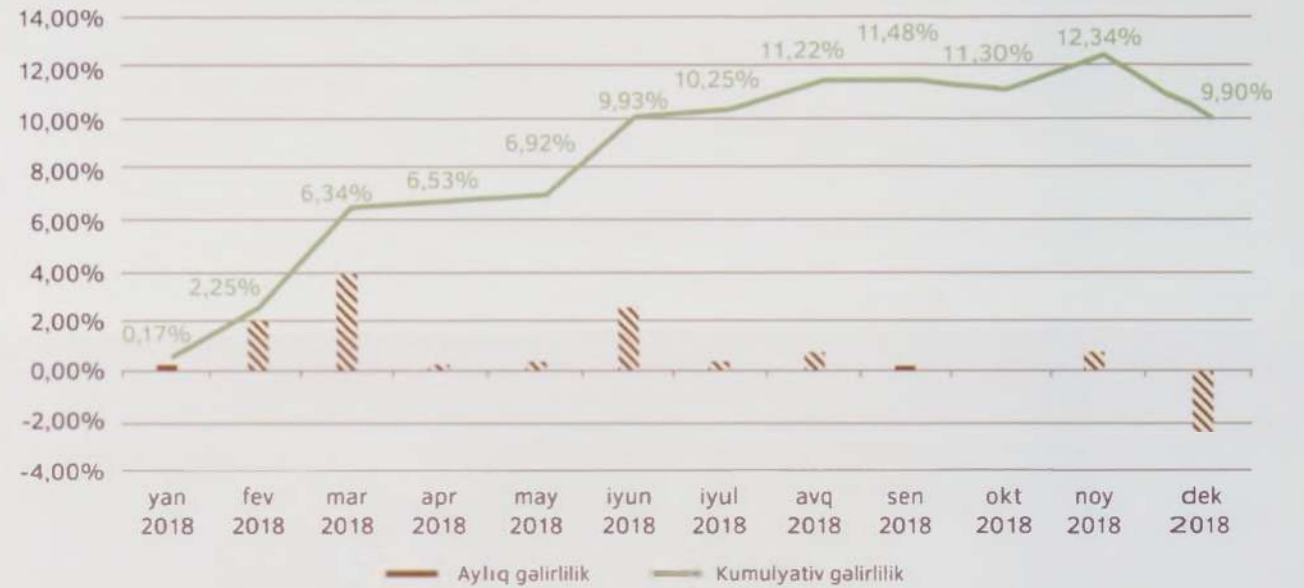
Qrafik 5.3.4. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar üzrə aylıq kumulyativ gəlirlilik

Qrafik 5.3.5. Səhmlər üzrə aylıq kumulyativ gəlirlilik

Qrafik 5.3.6. Daşınmaz əmlak üzrə aylıq kumulyativ gəlirlilik

5.4. RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ

ARDNF-də risklərin idarə edilməsi və monitorinqi prosedurlarının müəyyən edilməsi müvafiq risk növləri üzrə təhlillərin aparılması yolu ilə həyata keçirilir. Bazar riski və kredit riski indikatorları, eləcə də digər müvafiq risk göstəriciləri daxili və xarici hesabatlılıqda öz əksini tapır. ARDNF-nin bazar riski mühitinin qiymətləndirilməsi üçün riskə məruz dəyər (RMD), izləmə xətası ("tracking error") kimi metriklərdən, həmçinin stress test, ssenarilər üzrə təhlillərdən istifadə olunur.

ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirlilik və risk parametrlərinin müvafiq bencmark göstəricilərindən kənarlaşmasının monitorinqi məqsədi ilə izləmə xətası göstəricisi davamlı əsasda nəzarət altında saxlanılır. Xarici menecer qismində fəaliyyət göstərən "UBS Global Asset Management" (UBS), "State Street Global Advisors" (SSgA), "Mellon Investments Corporation" (Mellon), "BlackRock Investment Management" (BlackRock) və "Sumitomo Mitsui Trust International" (Sumitomo) tərəfindən idarə olunan səhm altportfelləri üçün izləmə xətası həddi illik olaraq 30 baza dərəcəsi həddində öncədən müəyyən olunmuşdur. Hesabat ilinin son gününə olan izləmə xətası SSgA portfelini ("MSCI World

index" mandati) üzrə 13 baza dərəcəsi; Mellon portfelini ("MSCI World index" mandati) üzrə 9 baza dərəcəsi; BlackRock portfelini ("MSCI World index" mandati) üzrə 13 baza dərəcəsi; Sumitomo ("MSCI World index" mandati) üzrə 7 baza dərəcəsi; UBS portfelinin "MSCI World" və "MSCI Europe ex UK" indeksi mandatları üzrə isə müvafiq olaraq 12 və 21 baza dərəcələri təşkil etmişdir.

Risklərin idarə edilməsi prosesində ümumi riskin göstəricisi kimi RMD metriki geniş tətbiq edilir. İntestisiya portfelinin RMD-sini hesablamada üçün Monte Karlo və tarixi göstəricilərə əsaslanan simulyasiya metodlarından istifadə edilir.

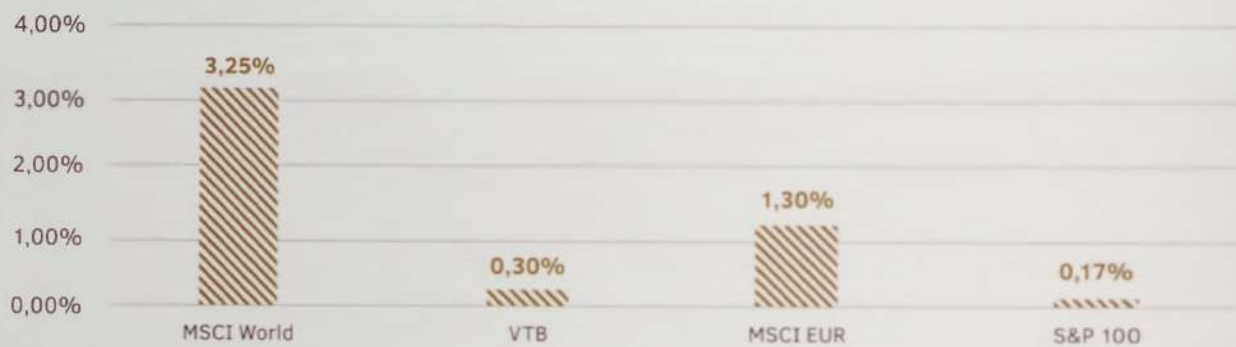
ARDNF-nin 31 dekabr 2018-ci il tarixinə hesablanmış 20 günlük, 95% etibarlılıq intervalında RMD-si 233 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bu rəqəm ötən ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə azalmışdır (2017-ci il üzrə 258 milyon ABŞ dolları hesablanmışdır).

Səhm portfelini istisna olmaqla, digər portfeller və altportfellər üzrə RMD-nin və RMD-də pay bölgüsünün hesablanması zamanı məzənnə dəyişkənliyinin təsiri nəzərə alınmayıb. Bu da məzənnə dəyişkənliyinin təsirinə səhm portfelinin risk bölgüsündə əhəmiyyətli dərəcədə rol oynamamasından irəli gəlir.

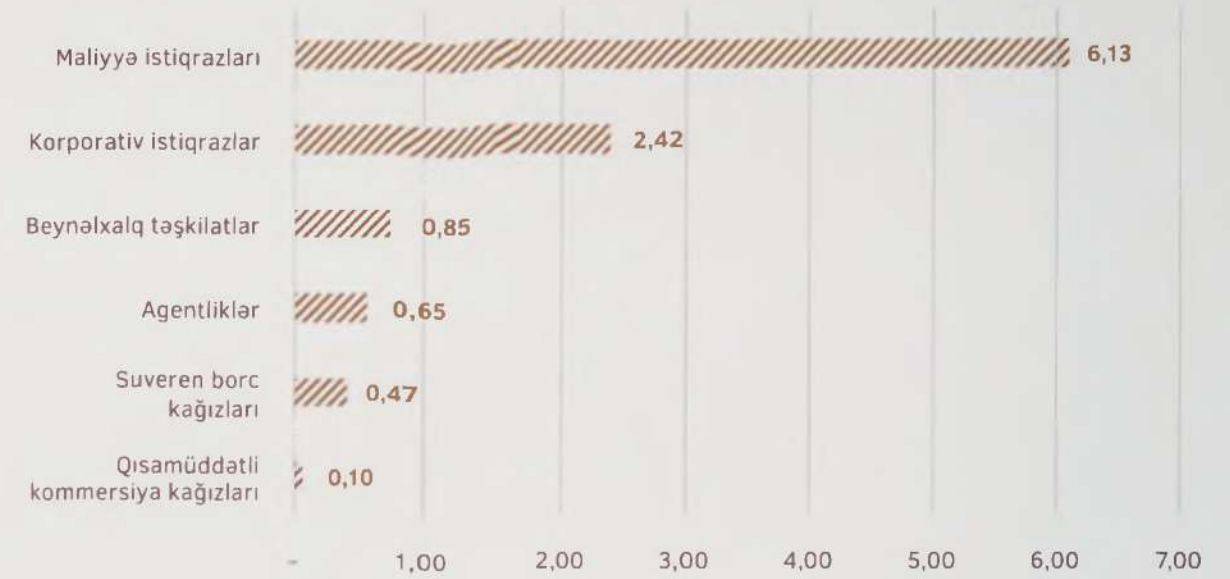
Qrafik 5.4.1. Bütün maliyyə alətləri daxil olmaqla RMD-də pay bölgüsü (məzənnə dəyişkənliyi nəzərə alınmadan)

Qrafik 5.4.2. Səhm altportfellərinin ümumi səhm RMD-sində pay bölgüsü

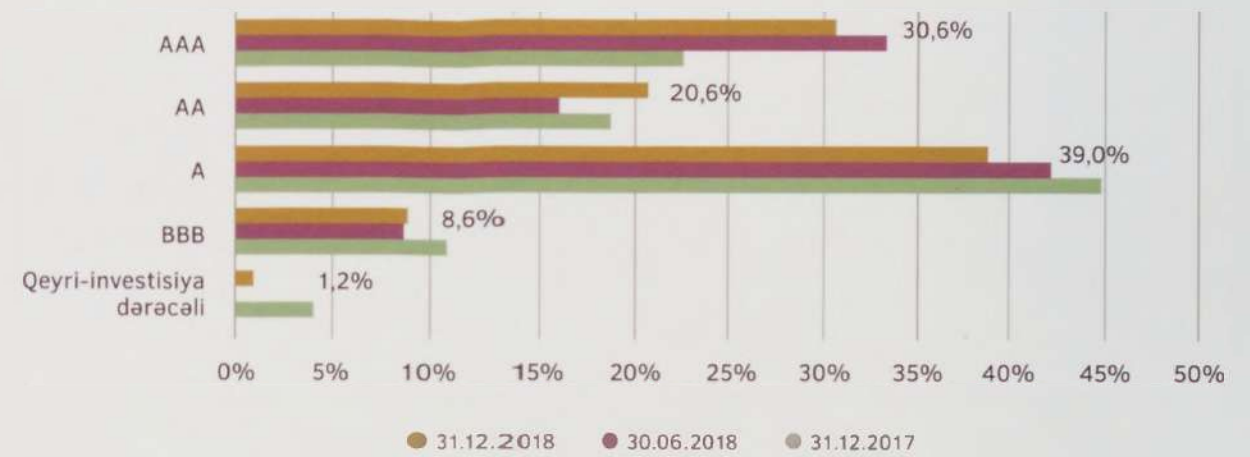

Qrafik 5.4.3. Ümumi sabit gəlirli qiymətli kağızlar RMD-sində müxtəlif alətlər üzrə pay bölgüsü (məzənnə dəyişkənliyi nəzərə alınmadan, baza dərəcəsi)

Kredit risklərinin idarə edilməsi ARDNF-nin əməliyyatlarının mühüm tərkib elementidir. ARDNF-nin investisiya etdiyi qiymətli kağızların, eləcə də qiymətli kağız emittentlərinin kredit reytingləri ARDNF-nin İntestisiya Qaydaları vasitəsi ilə tənzimlənir. 31 dekabr 2017-ci il–31 dekabr 2018-ci il aralığında kredit reytingi göstəricilərinə görə sabit gəlirli qiymətli kağızlar tərkibinin dinamikası Qrafik 5.4.4-də əks olunmuşdur.

Qrafik 5.4.4. Sabit gəlirli qiymətli kağızlar portfelinin kredit reytingləri üzrə bölgüsü

Dünyada ilk dəniz neft platforması

XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda sənayeləşmə prosesi tam gücü ilə davam edirdi. O ərzələrdə çoxlu sayda unikal texniki layihələr yaradılmışdır. Bunlardan biri dünyada ilk neft platforması olan Neft Daşları layihəsi idi. Açıq dənizdə estakada dirəkləri üzərində qurulan bu mədən, sözün əsl mənasında, dəniz üzərində salınmış bir şəhərdir. Bu unikal texnika möcüzəsinin yaranma səbəbi, təbii ki, neft hasilatı idi.

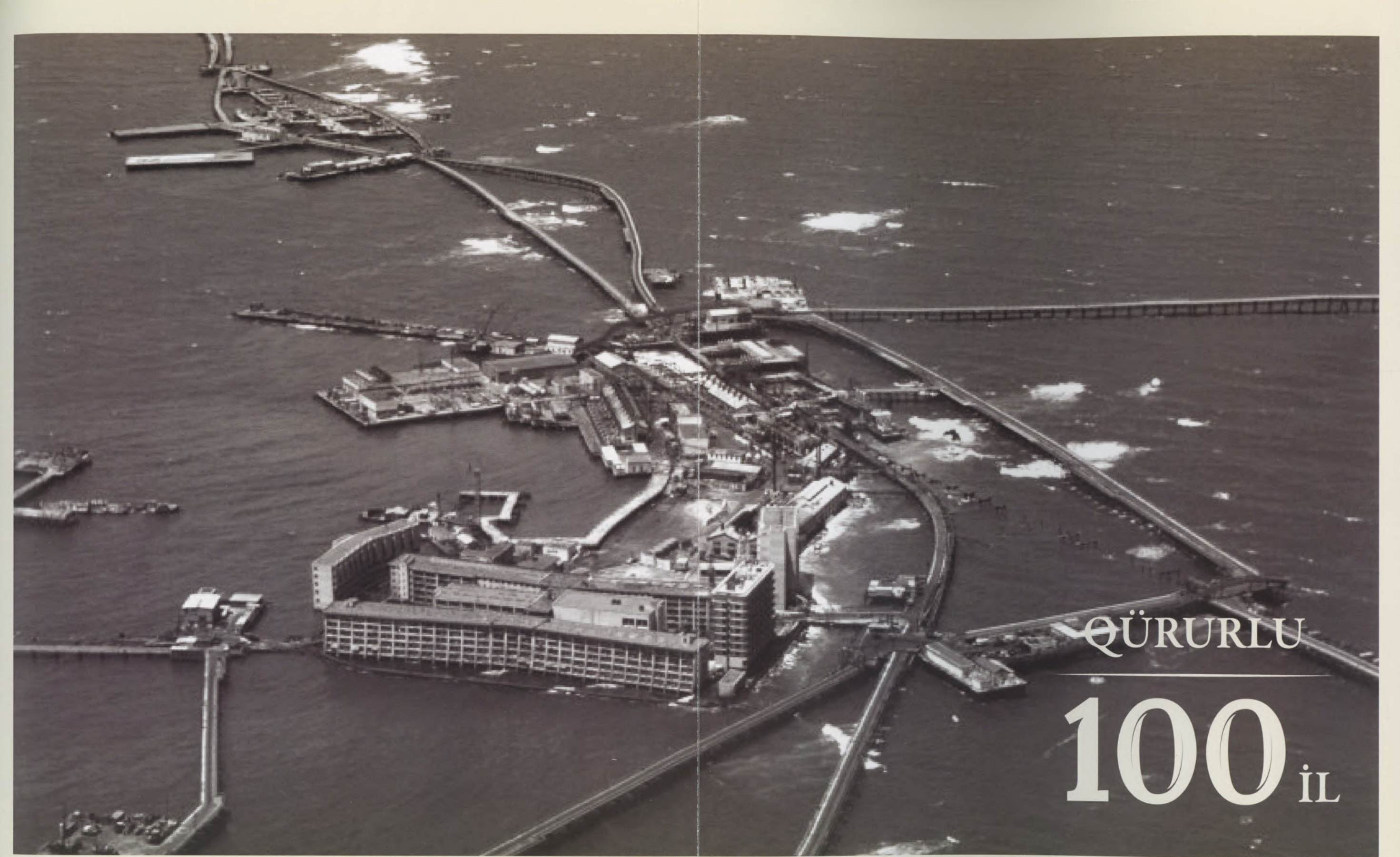
1949-cu ildə Neft Daşları yatağında Xəzər nefti fəvvarələndi və bununla da dənizdə neftçıxarmanın yeni mərhələsinin təməli qoyuldu. Azərbaycan dünyada ilk dəfə olaraq dəniz dərinliklərindən neftçıxarma əməliyyatına başladı. Neftçi və inşaatçıların nəsillərinin yaratdığı Neft Daşları infrastrukturu istənilən şəraitdə təbiəti özünə rəm etməyi bacaran insan ruhunun gücünü təəcəssüm edən bir abidə kimi hələ uzun müddət yaddaşlarda qalacaq.

Mənbə: Vikipediya onlayn ensiklopediyası
Ginnesin rekordlar kitabının rəsmi saytı

QÜRURLU

100 İL

1918-2018

QÜRURLU
100 İL

XƏZƏR DƏNİZİNDƏ NEFT PLATFORMASINDA ŞƏHƏR | NEFT DAŞLARI, 1949

6. ARDNF-NİN 2018-Cİ İL BÜDCƏSİNİN İCRASI

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 28 dekabr tarixli 1770 nömrəli Fərmanına əsasən, ARDNF-nin 2018-ci il büdcəsinin gəlirləri 11 559 956,2 min manat, xərcləri 9 730 221,8 min manat səviyyəsində təsdiq edilmişdir. Bununlayanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 iyul 2018-ci il tarixli Fərmanı ilə ARDNF-nin 2018-ci il büdcəsinə dəyişikliklər edilmişdir. Dəyişikliklərə əsasən, icmal büdcədə aparılmış dürüstləşdirmə çərçivəsində ARDNF-nin gəlir və xərclərini dəqiqləşdirmək məqsədilə ARDNF-nin gəlirləri 11 559 956,2 min manatdan 15 310 823,9 min manata qədər, xərcləri isə 9 730 221,8 min manatdan 11 480 221,8 min manata qədər artırılmışdır.

2018-ci ilin 1 yanvar tarixinə ARDNF-nin vəsaiti 60 304,3 milyon manat və yaxud 35 806,5 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Hesabat ilində ARDNF-nin vəsaiti ilin əvvəlinə nisbətən 2 708,7 milyon ABŞ dolları və ya 7,6 %-ə qədər artaraq 38 515,2 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Eyni zamanda 2018-ci il ərzində ARDNF-nin manat ifadəsi ilə vəsaiti ilin əvvəlinə nisbətən 4 601,3 milyon manat və ya 7,6% artaraq ilin sonuna 64 905,6 milyon manat təşkil etmişdir.

2018-ci il ərzində ARDNF-nin gəlirlərinin ümumi həcmi 17 614,1 milyon manat və yaxud 10 361,0 milyon ABŞ dolları təşkil etməklə, büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (15 310,8 milyon manat) 115,0% səviyyəsində yerinə yetirilmişdir. 2018-ci ildə ABŞ dolları ifadəsi ilə ARDNF-nin ümumi gəlirləri 2017-ci il ilə müqayisədə (31.12.2017-ci il tarixinə icra – 7 065,5 milyon ABŞ dolları) 46,6% çox olmuşdur.

2018-ci il ərzində ARDNF-nin büdcə xərcləri 11 455,6 milyon manat və ya 6 738,6 milyon ABŞ dolları təşkil etməklə, büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (11 480,2 milyon manat) 99,8% səviyyəsində icra edilmişdir.

2018-ci ilin sonuna ARDNF-nin büdcəsində 6 158,5 milyon manat və yaxud 3 622,4 milyon ABŞ dolları məbləğində profisit yaranmışdır ki, bu da 2017-ci il ilə müqayisədə (1 122,0 milyon manat) manat ifadəsilə 5 036,5 milyon manat və yaxud təxminən 5 dəfəyə qədər çoxdur. Hesabat ili ərzində yaranmış 3 622,4 milyon ABŞ dolları məbləğində büdcə profisiti yığıma yönəldilmişdir.

Gəlirlər. 2018-ci ildə ARDNF-nin gəlirlərinin formalaşma mənbələrini Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilmiş gəlirlər,

akrhesabı ödənişlər, neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (tranzit haqqı), bonus ödənişləri və ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər təşkil etmişdir.

2018-ci ildə ARDNF-nin büdcəsinin **mənfəət neftinin və qazın satışından əldə edilən gəlirlər** maddəsi üzrə daxilolmaları 16 645,6 milyon manat və ya 9 791,4 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Hesabat ilində AÇG yatağında hasilatın həcmi 213,51 milyon barel təşkil etməklə, proqnoza (204,4 milyon barrel) nisbətən 4,5% artıq olmuşdur. Hesabat dövründə hasilatın və xam neftin satış qiyməti proqnoza nisbətən yuxarı olmuşdur və nəticədə mənfəət neftinin və qazın satışından əldə edilən gəlirlər maddəsi üzrə nəzərdə tutulan büdcə gəlirləri (13 307,41 milyon manat) 125,1% səviyyəsində icra olunmuşdur. Belə ki, ARDNF-nin 2018-ci ilin büdcəsində xam neftin ixrac qiyməti 55 ABŞ dolları proqnozlaşdırıldığı halda il ərzində bir barelin ortaçəkili satış qiyməti 71 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

2018-ci ildə Dövlət Neft Şirkəti tərəfindən "Şahdəniz" Faza 1 layihəsi çərçivəsində SOCAR (Azərbaycan dövləti) və alıcılar arasında qazın alqı satqısı üzrə bağlanmış sazişlər çərçivəsində müvafiq illik qaz həcmələrinin artıq həcmdə SOCAR tərəfindən alışı səbəbindən həmin artıq həcmərin alışına yönəldilmiş 288,4 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait ARDNF-yə daxil edilməyib. Bununla yanaşı qaz satışından 2016-cı ildə 134,6 milyon ABŞ dolları, 2017-ci ildə isə 227,6 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait ARDNF-nin hesabına daxil olmamışdır. Beləliklə 2016-2018-ci illərdə Şahdəniz yatağı üzrə qaz satışından ümumilikdə 650,6 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait ARDNF-yə daxil olmamışdır.

2018-ci ildə karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar xarici sərmayəçilər tərəfindən köçürülən **akrhesabı ödənişlər** ARDNF-nin büdcəsinin digər gəlir maddəsini təşkil etmişdir. Hesabat ilində Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda Şəfəq-Asiman dəniz blokunun kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti ilə BP Eksplorəyşn (Azərbaycan) limited və ARDNŞ-nin orta qaz şirkəti arasındakı sazişə uyğun olaraq 2,4 milyon ABŞ dolları və ya 4,1 milyon manat məbləğində akrhesabı ödənişlər köçürülmüşdür.

Hesabat ilində ARDNF-yə təqribən 765,2 milyon manat

və yaxud 450,1 milyon ABŞ dolları məbləğində **bonus ödənişləri** daxil olmuş və bu gəlir maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (450,1 milyon manat) 100% icra olunmuşdur.

Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər (tranzit haqqı) 18,1 milyon manat və yaxud 10,6 milyon ABŞ dolları təşkil etmişdir. Bu gəlir maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana (17 370,0 min manat) nisbətən 4,0% artıq icra olunmuşdur.

2018-ci il üzrə **ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən** 106,5 milyon ABŞ dolları və yaxud 181,1 milyon manat məbləğində gəlir əldə edilmişdir. 2018-ci il üzrə ARDNF-nin investisiya portfelinin gəlirliliyi 0,35% təşkil etmişdir ki, bu göstərici ötən ilin müvafiq göstəricisi ilə müqayisədə 1,53% azalmışdır. Gəlirliliyin aşağı olmasının əsas səbəbləri kimi səhm bazarlarında mənfəət gəlirliliyin qeydə alınması, həmçinin MHBS-nin 9 nömrəli standartın tələblərinə uyğun "amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən" maliyyə aktivləri təsnifatından "mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərlə" ifadə olunan maliyyə aktivləri təsnifatına keçməsinə qeyd etmək olar.

Digər gəlirlər və daxilolmalar. Eyni zamanda neft-qaz sazişləri çərçivəsində sərmayəçilər tərəfindən verilən aktivlərin satışından 20,0 min manat məbləğində vəsait daxil olmuşdur.

Cədvəl 6.1. ARDNF-nin 2018-ci il üzrə gəlirləri

№	Gəlir mənbələri	Gəlirlərin məbləği (milyon manat)		İcra faizi
		Təsdiq olunmuş	Faktiki	
1.	Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən xalis gəlirlər (karbohidrogenlərin nəql edilməsi üzrə məsrəflər bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (sörveyer), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin sərmayəçiləri, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirlər istisna olmaqla)	13 307,4	16 645,6	125,1
2.	Karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar sərmayəçilər tərəfindən müqavilə sahəsindən istifadə üçün ödənilən akrhesabı ödənişlər	4,1	4,1	100,0
3.	Neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər	17,4	18,1	104,0
4.	Neft-qaz sazişlərinin imzalanması və ya icrası ilə bağlı sərmayəçilər tərəfindən ödənilən bonuslar (mükafatlar)	765,2	765,2	100,0
5.	Dövlət Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə edilən gəlirlər	1 216,7	181,1	14,9
6.	Digər gəlirlər		0,02	
7.	Cəmi gəlirlər	15 310,8	17 614,1	115,0
8.	Büdcədənəkar gəlirlər		32,5	

Büdcədənəkar gəlirlər. 2018-ci il ərzində ARDNF-nin investisiya portfelinə daxil olan valyutaların manata qarşı dəyişməsindən yaranan fərq üzrə büdcədənəkar gəlirlər (qızıl portfel üzrə) 32,5 milyon manat təşkil etmişdir.

Xərclər. 2018-ci ildə ARDNF-nin büdcə xərcləri 11 455,6 milyon manat təşkil etməklə, büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən 99,8% icra olunmuşdur. Hesabat ili ərzində ARDNF-nin büdcə xərclərinin strukturu aşağıdakı kimi olmuşdur:

Qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial-məişət vəziyyətinin yaxşılaşdırılması tədbirlərinin maliyyələşdirilməsi. 2018-ci ildə ARDNF-nin büdcəsinin icrası çərçivəsində bu tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə ümumilikdə

200,0 milyon manat vəsait ayrılmış və bu xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (200,0 milyon manat) 100,0% səviyyəsində icra olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi. 2018-ci ildə ARDNF-dən dövlət büdcəsinə 10 959 milyon manat vəsait transfert edilmiş və bu xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (10 966 milyon manat) 99,9% səviyyəsində icra edilmişdir.

Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsinin maliyyələşdirilməsi. 2018-ci ildə qeyd edilən layihənin maliyyələşdirilməsinə ARDNF-nin büdcəsindən 90,0 milyon manat məbləğində vəsait ayrılmış, bu xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nəzərən (90 milyon manat) 100,0% səviyyəsində icra olunmuşdur.

Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu layihəsinin maliyyələşdirilməsi. 2018-ci ildə ARDNF tərəfindən layihənin maliyyələşdirilməsinə 176,1 milyon manat və ya 103,6 milyon ABŞ dolları yönəldilmiş və bu maddə üzrə ARDNF-nin xərcləri ARDNF-nin büdcəsində nəzərdə tutulana nisbətən (176,1 milyon manat) manat ifadəsində 100,0% səviyyəsində icra olunmuşdur.

"2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı"nın maliyyələşdirilməsi. 2018-ci ildə ARDNF tərəfindən qeyd edilən Dövlət proqramının maliyyələşdirilməsinə 7,23 milyon manat vəsait ayrılmış və bu xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulana nisbətən (16,22 milyon manat) 44,57% səviyyəsində icra olunmuşdur.

"2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı" (Dövlət Proqramı) çərçivəsində xaricdə təhsil alanların təhsil xərclərinin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə 2018-ci il üçün proqnoz edilən məbləğ (16,2 milyon manat) müəyyən edilərkən növbəti ildə devalvasiya olması ehtimal edilərək 1 nəfər tələbə üzrə illik xərc orta hesabla 36 000,0 manat olaraq hesablanmışdır. Həmçinin proqnoz edilən vəsaitdə Dövlət Proqramı çərçivəsində əvvəlki tədris illərindən qəbul olunan, lakin təhsil xərclərinin maliyyələşdirilməsi müvəqqəti olaraq dondurulmuş bir qrup tələbələrin xərcləri də nəzərdə tutulmuşdur. Lakin həmin tələbələrin təhsillərində olan problemlər aradan qaldırılmadığı üçün onlarla bağlı heç bir maliyyələşdirilmə aparılmamışdır. Bununla yanaşı 2018-ci ilin dekabr ayının sonuncu ongunluyunda maliyyələşdirilməsi sifariş edilməmiş tələbələr, eləcə də 2018-ci il ərzində Nazirliyin müvafiq hesabına geri qaytarılmış vəsaitə təhsil xərcləri ödənilmiş tələbələr də olmuşdur. Yuxarıda qeyd olunan səbəblərlə bağlı olaraq, 2018-ci il üçün sözügedən xərc maddəsi büdcədə nəzərdə tutulandan az icra olunmuşdur.

ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərcləri. ARDNF-nin idarə edilməsi ilə bağlı xərclər ARDNF-nin 2018-ci il üçün təsdiq edilmiş smeta xərcləri ilə (31,9 milyon manat) müqayisədə 23,3 milyon manat və ya 73% səviyyəsində icra olunmuşdur.

Büdcədənəkar xərclər. 2018-ci ildə Fondun valyuta məzənnəsinin dəyişməsindən yaranan fərq üzrə büdcədənəkar xərcləri 1 589,8 milyon manat təşkil etmişdir.

Cədvəl 6.2. ARDNF-nin 2018-ci il üzrə xərc istiqamətləri

№	Xərc istiqamətləri	Xərclərin məbləği (milyon manat)		İcra faizi
		Təsdiq olunmuş	Faktiki	
1.	Qaçqınların və məcburi köçkünlərin sosial məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi	200,00	199,98	99,99
2.	Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il dövlət büdcəsinə transfert	10 966,00	10 959,00	99,94
3.	Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması layihəsinin maliyyələşdirilməsi	90,00	90,00	100,00
4.	Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yolu layihəsinin maliyyələşdirilməsi	176,13	176,13	100,00
5.	2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramının maliyyələşdirilməsi	16,22	7,23	44,57
6.	ARDNF-in idarə edilməsi ilə bağlı xərclər	31,88	23,26	72,96
7.	Cəmi xərclər	11 480,23	11 455,60	99,80
8.	Büdcədənəkar xərclər		1 589,80	

Dünyada ilk Avropa Oyunları

2015-ci ildə Bakıda unudulmaz və möhtəşəm hadisələrdən biri kimi yaddaşlarda qalmış ilk Avropa Oyunları keçirildi. Tarixdə ilk Avropa Oyunlarının Bakıda keçirilməsi qərarı 2012-ci il, 8 dekabr tarixində Romada baş tutmuş Avropa Olimpiya Komitəsinin 41-ci Baş Assambleyasında qəbul edildi. Avropa Oyunlarının Təşkilat Komitəsinə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti, birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, Azərbaycan Respublikası Milli Olimpiya Komitəsinin İcraiyyə Komitəsinin üzvü, UNESCO və ISESCO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyeva sədrlik edirdi. İyun ayında keçirilmiş Bakı 2015 Avropa Oyunları yarışlarında dünyanın 49 ölkəsindən 30 idman növü üzrə 6000-ə yaxın idmançı iştirak etmişdir. Bu möhtəşəm idman hadisəsi bütün dünyada böyük marağa səbəb olmuş və ölkəyə minlərlə turist cəlb etmişdir.

Mənbə: Avropa oyunlarının rəsmi saytı

Birinci Avropa oyunlarının rəsmi saytı

QÜRURLU

100 İL

1918-2018

2015

QÜRURLU

100 İL

İLK AVROPA OYUNLARININ AÇILIŞ MƏRASİMİ | BAKI OLİMPİYA STADİONU, BAKI, 2015

7. ARDNF-NİN KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI

31 dekabr 2018-ci il tarixinə

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına
uyğun Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə
Hesabatları və Müstəqil Auditorun Hesabatı

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI 76

KONSOLIDASIYA EDİLMİŞ MALİYYƏ HESABATLARI 78

Konsolidasiya Edilmiş Maliyyə Vəziyyəti Haqqında Hesabat 78

Konsolidasiya Edilmiş Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir Haqqında Hesabat 79

Konsolidasiya Edilmiş Kapitalda Dəyişikliklər Haqqında Hesabat 80

Konsolidasiya Edilmiş Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat 81

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər 82

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu və onun fəaliyyəti	82
2. Fondun əməliyyat mühiti	83
3. Əsas uçot siyasətləri	84
4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr	95
5. Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi	95
6. Yeni uçot qaydaları	98
7. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	99
8. Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri	101
9. Qızıl külçələr	106
10. İnvestisiya mülkiyyəti	106
11. Birgə müəssisələrə investisiyalar	109
12. Kapital qoyuluşları	110
13. Uzunmüddətli öhdəliklər	111
14. Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	112
15. Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqi	112
16. Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/gəlir	112
17. Əməliyyat xərcləri	112
18. Fond tərəfindən köçürmələr	113
19. Mənfəət vergisi	113
20. Ədalətli dəyər haqqında açıqlamalar	113
21. Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi	116
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	118
23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	125
24. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	125
25. Strukturlaşdırılmış müəssisələrdə iştirak payları	127
26. Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr	127
27. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasətləri	127

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun Müşahidə Şurasına:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun ("ARDNF") və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə - "Fond") 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasətləri və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Fondun asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fərqlilik və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Fondu ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, Fondun öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslər Fondun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz fərqlilik yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilməyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fərqlilik və ya səhv nəticəsində yaranacaq təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Fərqlilik yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fərqlilik nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fərqlilik gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.

- Fondun daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işləyib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.

- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.

- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Fondun fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Fondun fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

- Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair rəy bildirmək üçün Fonda daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və ya fəaliyyəti ilə bağlı yetərli müvafiq audit sübutu əldə edirik. Biz qrup auditinin idarə edilməsi, nəzarəti və həyata keçirilməsi üçün məsuliyyət daşıyıyıq. Biz auditor rəyimizə görə tam məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

11 aprel 2019-cu il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

PraysvoterhausKupers Audit Azərbaycan MMC
Landmark Ofis Plaza III, 12ci mərtəbə, Nizami 90A
AZ 1010, Bakı, Azərbaycan
T: +994 (12) 497 25 15, F:+994 (12) 497 74 11, www.pwc.com/az

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	31 dekabr 2018	31 dekabr 2017
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
İnvestisiya mülkiyyəti	10	2,584,684	2,763,757
Əmlak və avadanlıqlar		127,487	132,992
Qeyri-maddi aktivlər		5,407	8,204
Birgə müəssisələrə investisiyalar	11	1,167,214	979,598
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri		-	5,199,931
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		3,884,792	9,084,482
Qısamüddətli aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	1,264,588	2,747,381
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri	8	57,338,275	46,933,160
Qızıl külçələr	9	3,558,246	2,137,212
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri		-	137,285
Sair qısamüddətli aktivlər		25,821	32,888
Cəmi qısamüddətli aktivlər		62,186,930	51,987,926
CƏMİ AKTİVLƏR		66,071,722	61,072,408
Kapital			
Kapital qoyuluşu	12	33,689,328	27,688,603
Xarici valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat		766,965	1,173,876
Bölüşdürülməmiş mənfəət		30,592,664	31,656,494
Təsisçiyə aid olan kapital		65,048,957	60,518,973
Nəzarət olunmayan iştirak payı		8,436	8,020
Cəmi kapital		65,057,393	60,526,993
Öhdəliklər			
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Törəmə müəssisələrin borcları		935,981	469,979
Zəmanət depozitləri		48,414	40,087
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi		13,780	16,408
Sair uzunmüddətli öhdəliklər		-	3,375
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər	13	998,175	529,849
Cari öhdəliklər		16,154	15,566
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR		1,014,329	545,415
CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		66,071,722	61,072,408

82-128-ci səhifələrdəki qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat

Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	2018	2017
Effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanmış faiz gəliri		86,042	295,820
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri üzrə faiz gəliri	14	840,516	502,314
Dividend gəliri		266,518	178,967
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqi xalis (zərər)/gəlir	15	(1,411,237)	744,033
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/gəlir	16	(847,509)	73,663
Qızıl külçələr üzrə xalis gəlir	9	32,497	168,743
İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis (zərər)/gəlir	10	(108,674)	15,466
İcarə gəliri		167,236	92,063
Sair əməliyyat gəliri		271,253	16,426
Cəmi əməliyyat gəliri/(zərəri)		(703,358)	2,087,495
Əməliyyat xərcləri	17	(103,513)	(68,744)
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	11	38,887	(1,491)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət/(zərər)		(767,984)	2,017,260
Mənfəət vergisi	19	(455)	(17,937)
İL ÜZRƏ XALIS MƏNFƏƏT/(ZƏRƏR)		(768,439)	1,999,323
Sair məcmu gəlir:			
<i>Sonradan mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilə bilən maddələr</i>			
Xarici əməliyyatlar üzrə maliyyə məlumatlarının təqdimat valyutasına çevrilməsi		(404,055)	224,386
İL ÜZRƏ SAİR MƏCMU GƏLİR/(ZƏRƏR)		(404,055)	224,386
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR/(ZƏRƏR)		(1,172,494)	2,223,709
Mənfəətin/(zərərin):			
- Təsisçiyə aid olan hissəsi		(768,927)	1,998,045
- Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan hissəsi		488	1,278
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT/(ZƏRƏR)		(768,439)	1,999,323
Cəmi məcmu gəlirin/(zərərin):			
- Təsisçiyə aid olan hissəsi		(1,175,838)	2,219,681
- Nəzarət olunmayan iştirak payına aid olan hissəsi		3,344	4,028
İL ÜZRƏ CƏMİ MƏCMU GƏLİR/(ZƏRƏR)		(1,172,494)	2,223,709

82-128-ci səhifələrdəki qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

Qeyd	Təsisçiyə aid olan hissə			Nəzarət olunmayan iştirak payı	Cəmi kapital
	Kapital qoyuluşu	Valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat	Bölüşdürülmüş mənfəət		
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	27,632,157	952,240	29,658,449	58,242,846	58,250,054
İl üzrə mənfəət	-	-	1,998,045	1,998,045	1,999,323
Sair məcmu gəlir	-	221,636	-	221,636	224,386
2017-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir	-	221,636	1,998,045	2,219,681	2,223,709
Fonda daxil olmuş vəsaitlər	12	11,053,917	-	11,053,917	11,053,917
Məzənnə fərqləri	18	(6,100,000)	-	(6,100,000)	(3,216)
Dövlət Büdcəsinə köçürülmüş vəsaitlər	18	(735,422)	-	(735,422)	(6,100,000)
"Star" neft emalı kompleksinin tikintisi ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(105,000)	-	(105,000)	(735,422)
Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fonduna köçürülmüş vəsaitlər	18	(69,997)	-	(69,997)	(105,000)
Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(20,557)	-	(20,557)	(69,997)
Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yol xəttinin çəkilməsi ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(17,010)	-	(17,010)	(20,557)
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət proqramı ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(3,949,485)	-	(3,949,485)	(17,010)
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına transfert	18	-	-	-	(3,949,485)
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	27,688,603	1,173,876	31,656,494	60,518,973	60,526,993
MHBS 9-a keçid:					
- Əvvəlki dövrlərdə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərle qiymətləndirilməsinin təsiri			(294,903)	(294,903)	(294,903)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə düzəliş edilmiş qalıq	27,688,603	1,173,876	31,361,591	60,224,070	60,232,090
İl üzrə mənfəət/(zərər)	-	-	(768,927)	(768,927)	(768,439)
Sair məcmu gəlir/(zərər)	-	(406,911)	-	(406,911)	(404,055)
2018-ci il üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)	-	(406,911)	(768,927)	(1,175,838)	(1,172,494)
Fonda daxil olmuş vəsaitlər	12	17,433,067	-	17,433,067	17,433,067
Məzənnə fərqləri	18	(10,959,000)	-	(10,959,000)	(2,928)
Dövlət Büdcəsinə köçürülmüş vəsaitlər	18	(199,979)	-	(199,979)	(10,959,000)
Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fonduna köçürülmüş vəsaitlər	18	(89,999)	-	(89,999)	(199,979)
Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(176,128)	-	(176,128)	(89,999)
Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yol xəttinin çəkilməsi ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	(7,236)	-	(7,236)	(176,128)
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət proqramı ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18	-	-	-	(7,236)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	33,689,328	766,965	30,592,664	65,048,957	65,057,993

82-128-ci səhifələrdəki qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

	Min Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	2018	2017
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti:				
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət/(zərər)			(767,984)	2,017,260
Maliyyə nəticələrini əməliyyat fəaliyyətində istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri ilə uyğunlaşdırmaq üçün edilmiş düzəlişlər:				
Əmlak və avadanlığın amortizasiyası			5,695	5,757
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası			2,783	3,263
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi üzrə reallaşdırılmamış (gəlir)/zərər	5,16		1,294,052	(75,740)
Məzənnə fərqləri üzrə xalis reallaşdırılmamış (gəlir)/zərər			1,071,438	(874,299)
Qızıl külçələrin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir	9		(32,497)	(168,743)
İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsi üzrə (gəlir)/zərər	10		108,674	(15,466)
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	11		(38,887)	1,491
ƏDV üzrə debitor borcların və mənfəət vergisi aktivlərinin silinməsi			13,596	-
Faiz gəliri			(926,558)	(798,134)
Dividend gəliri			(266,518)	(178,967)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklər:				
Mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərində artım	8		(7,683,782)	(4,279,839)
Qızıl külçələrin alınması	9		(1,388,537)	-
Amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülən maliyyə aktivlərində azalma			-	74,943
İnvestisiya mülkiyyətində artım	10		(6,863)	(4,412)
Birgə müəssisələrə investisiyalarda artım	11		(151,646)	(193,500)
Sair aktivlərdə azalma/(artım)			(6,557)	8,900
Qısamüddətli öhdəliklərdə (azalma)/artım			588	2,917
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri			(8,773,003)	(4,474,569)
Ödənilmiş mənfəət vergisi			-	(1,529)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri			(8,773,003)	(4,476,098)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti:				
Alınmış faizlər			758,490	718,264
Alınmış dividendlər			266,518	178,967
Əmlak və avadanlığın alınması			(176)	-
Sair uzunmüddətli aktivlərdə azalma			-	2,280
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			1,024,832	899,511
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti:				
Fonda daxil olmuş vəsaitlər	12		17,433,067	11,053,917
Dövlət Büdcəsinə köçürülmüş vəsaitlər	18		(10,959,000)	(6,100,000)
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına transfertlər	18		-	(3,949,485)
"Star" neft emalı kompleksinin tikintisi ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18		-	(735,422)
Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18		(89,999)	(69,997)
AR Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinə və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fonduna köçürülmüş vəsaitlər	18		(199,979)	(105,000)
Bakı-Tbilisi-Qars yeni dəmir yol xəttinin çəkilməsi ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18		(176,128)	(20,557)
Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət proqramı ilə əlaqədar köçürülmüş vəsaitlər	18		(7,236)	(17,010)
Borclanmadan daxilolmalar	13		456,300	-
Sair uzunmüddətli aktivlər üzrə daxilolmalar			2,330	1,388
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			6,459,355	57,834
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			(193,977)	48,099
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma			(1,482,793)	(3,470,654)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7		2,747,381	6,218,035
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7		1,264,588	2,747,381

82-128-ci səhifələrdəki qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə qeydlər**1. AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI DÖVLƏT NEFT FONDU VƏ ONUN FƏALİYYƏTİ**

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ("ARDNF") və onun törəmə müəssisələri ("Fond") üçün 31 dekabr 2018-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

ARDNF Azərbaycan Respublikasında yaradılmış və bu ölkədə fəaliyyət göstərir.

Fondun əsas fəaliyyəti. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondu Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 1999-cu il tarixli 240 nömrəli "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Fondunun Yaradılması haqqında" Fərmanı ("Fərman") ilə yaradılmışdır. ARDNF, neft və qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı və inkişafına dair müqavilələr çərçivəsində gəlirlərin, digər pul axınlarının, habelə ARDNF-nin öz fəaliyyəti nəticəsində əldə edilən gəlirlərin toplanması, səmərəli idarə edilməsi və Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının və gələcək nəsillərin rifahı naminə istifadə edilməsi məqsədilə yaradılmışdır.

Aşağıda müzakirə olunmuş Fərman və əsasnamələrə uyğun olaraq, ARDNF ayrıca hüquqi şəxs kimi təsis edilmiş büdcədənəkar dövlət təsisatı olaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti qarşısında hesabat verir və məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına ARDNF-nin, onun aşağıdakı cədvəldə sadalanan birbaşa və dolayı törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatları və birgə müəssisəsinin vergidən sonrakı maliyyə nəticələri daxildir:

Törəmə müəssisələr	% iştirak payı		Ölkə	Təsis edildiyi tarix	Əldə etmə tarixi	Fəaliyyət sahəsi
	2018	2017				
SOFAZ RE Limited	100	100	Cersi	22-may-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE UK L.P.	100	100	Cersi	6-avq-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Min Limited	100	100	Cersi	13-avq-12	-	əmlakın idarə edilməsi
78 St James`s Street Unit Trust	100	100	Cersi	2-okt-12	-	əmlakın idarə edilməsi
JSC Tverskaya 16	100	100	Rusiya Federasiyası	29-iyun-93	21-dek-12	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Europe Holding S.a.r.l	100	100	Lüksemburq	31-okt-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Europe S.a.r.l.	100	100	Lüksemburq	31-okt-12	-	əmlakın idarə edilməsi
SCI 8 Place Vendome	100	100	Fransa	14-noy-12	-	əmlakın idarə edilməsi
MAPS 21	100	100	Cənubi Koreya	30-okt-11	31-mart-14	əmlakın idarə edilməsi
Godo Kaisha GK001	98	98	Yaponiya	21-Avq-15	26-avq-15	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ RE Fund S.a.r.l	100	100	Lüksemburq	27-may-15	-	investisiyanın idarə edilməsi
SOFAZ PE Fund S.a.r.l	100	100	Lüksemburq	28-sen-15	-	investisiyanın idarə edilməsi
SOFAZ Italy Fund	100	100	İtaliya	19-okt-15	-	əmlakın idarə edilməsi
SOFAZ Europe S.C.S.	100	100	Lüksemburq	6-dek-17	-	investisiyanın idarə edilməsi
SOFAZ Fund Limited	100	-	Cersi	28-dek-18	-	investisiyanın idarə edilməsi

Fonda daxil olmuş vəsaitlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 29 dekabr 2000-ci il tarixli 434 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş və "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun fəaliyyətini tənzimləyən bəzi qanunvericilik aktlarında dəyişikliklərin edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 fevral 2003-cü il tarixli 849 nömrəli və 1 mart 2005-ci il tarixli 202 nömrəli Fərmanlarına əsasən edilmiş əlavə və dəyişikliklər nəzərə alınmaqla Fondun Əsasnaməsinə ("Əsasnamə"), habelə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin yuxarıda qeyd edilən 849 və 202 nömrəli Fərmanları ilə edilmiş əlavə və düzəlişlər nəzərə alınmaqla Azərbaycan Respublikası Prezidentinin

12 sentyabr 2001-ci il tarixdə təsdiq olunmuş 579 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq "Fondun illik gəlir və xərclər proqramının ("Büdcəsinin") tərtibi və icrası Qaydaları"nın 2.3 bəndində göstərilən aşağıdakı mənbələrə əsasən formalaşır:

a) SOCAR və ya səlahiyyətli dövlət orqanı ilə sərmayəçilər arasında bağlanmış Azərbaycan Respublikasında, o cümlədən Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan hissəsində neftin və qazın kəşfiyyatı, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsünə dair Sazişlərin, habelə neft-qaz ehtiyatlarının kəşfiyyatı, işlənməsi və nəqliyə dair digər Sazişlərdən əldə edilən gəlirlər:

i. Neft-qaz sazişlərində Azərbaycan Respublikasının payına düşən karbohidrogenlərin satışından əldə edilən gəlirlər (karbohidrogenlərin nəql edilməsi üzrə məsrəflər, bank, gömrük rəsmiləşdirilməsi, müstəqil nəzarət (topoqraf), marketing və sığorta xərcləri çıxılmaq şərti ilə, habelə SOCAR-ın sərmayəçisi, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirləri istisna olmaqla);

ii. Bonus ödənişləri - neft-qaz sazişlərinin imzalanması və ya onların həyata keçirilməsi ilə bağlı SOCAR-a və ya Azərbaycan Respublikasının digər səlahiyyətli orqanlarına xarici neft şirkətləri tərəfindən ödənilən bonuslar (mükafatlar);

iii. karbohidrogen ehtiyatlarının işlənməsi ilə əlaqədar sərmayəçilər tərəfindən müqavilə sahəsindən istifadə üçün SOCAR-a və ya səlahiyyətli dövlət orqanına ödənilən akrhesabı ödənişlər;

iv. neftin və qazın Azərbaycan Respublikasının ərazisi ilə Bakı-Supsa ixrac boru kəməri vasitəsi ilə ötürülməsindən əldə edilən gəlirlər;

v. neft-qaz layihələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı Azərbaycan Respublikasının payına düşən dividendlər və mənfəətin bölüşdürülməsindən əldə edilən gəlirlər (SOCAR-ın sərmayəçisi, payçısı və ya tərəfdaşı olduğu layihələrdə onun sərmayəsinə və ya iştirak payına düşən gəlirləri istisna olmaqla).

b) Neft Fondu tərəfindən Fondun vəsaitinin (aktivlərinin) (o cümlədən, maliyyə aktivlərinin və neft-qaz sazişləri çərçivəsində sərmayəçilərin verdiyi aktivlərinin) yerləşdirilməsindən, idarə olunmasından, satışından və ya digər təqdim edilməsindən və yaxud satışdan əldə edilən gəlirlər, Fondun aktivlərinin hesabat valyutasında (Azərbaycan manatı) yenidən qiymətləndirilməsindən alınan gəlirlər və sair;

c) Qrantlar və digər təmənnasız yardımlar;

d) Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq digər gəlirlər və daxilolmalar.

Fondun Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiq olunmuş Əsasnaməsinə uyğun olaraq, SOCAR və ya səlahiyyətli hökumət orqanı yuxarıda göstərilən vəsaitlərin yığılmasını və ARDNF-yə köçürülməsini həyata keçirir.

Qaydalara əsasən, Fondun gəlir və aktivlərinin mənbələri siyahısından aşağıdakılar istisna olunmuşdur:

- Xarici şirkətlərlə bağlanmış müqavilələr çərçivəsində dövlət əmlakından istifadə üçün icarə haqqı;
- SOCAR-ın sərmayəçi, iştirakçı və ya saziş bağlayan tərəf olan layihədə SOCAR-ın iştirak payı və ya sərmayəsi ilə bağlı karbohidrogen satışından əldə edilən gəlirləri; və
- Xarici şirkətlərlə birgə fəaliyyət nəticəsində əldə edilən digər gəlirlər.

2018 və 2017-ci illər ərzində Fond vəsaitlərin saxlanılmasına dair "Bank of New York Mellon" ilə sazişə tərəf olmuşdur. Fondun maliyyə aktivlərinin müəyyən hissəsinin idarə edilməsi hüququ aşağıdakı maliyyə qurumlarına verilmişdir: DWS International GmbH, Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (BYİB - Dünya Bankı Qrupu), State Street Global Advisors Limited (SSGA), UBS Asset Management (UK) LTD, Sumitomo Mitsui Trust International LTD, Blackrock Investment Management (UK) LTD və Mellon Capital Management Corporation. Vəsaitlərin saxlanılmasına dair sazişə əsasən maliyyə qurumları Fondun aldığı qiymətli kağızları saxlayır və investisiyaların idarə edilməsi haqqında sazişlərə uyğun olaraq Fondun vəsaitlərini Fondun qəbul etdiyi ümumi investisiya qaydaları əsasında idarə edir.

ARDNF-nin hüquqi və faktiki ünvanı: Heydər Əliyev prospekti 165, Bakı, Azərbaycan, AZ1029.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə və bu tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması 11 aprel 2019-cu il tarixində ARDNF-nin rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir.

Təqdimat valyutası. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda min Azərbaycan Manatı ilə ("AZN") təqdim olunur.

2. FONDUN ƏMƏLİYYAT MÜHİTİ

2018-ci ildə də Azərbaycanda çoxşaxəli və ardıcıl islahatlar davam etdirilmiş, qeyri-neft ixracının artırılması üzrə kompleks stimullaşdırıcı tədbirlər görülmüş, regionların tarazlı inkişafı təmin edilmiş, dövlət-sahibkar münasibətlərinin və biznes-investisiya mühitinin təkmilləşdirilməsi, qeyri-neft sektorunun inkişafı, özəl sektorda təşviq alətlərinin tətbiqi, aqrar sektora, kiçik və orta sahibkarlığa dövlət dəstəyi daima diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

Ölkənin mövcud sosial iqtisadi vəziyyətinin təhlili onu göstərir ki, həyata keçirilən davamlı islahatların nəticəsi olaraq iqtisadiyyatın dayanıqlığı güclənmiş və ölkədə makroiqtisadi sabitlik hökm sürmüşdür.

2018-ci ildə həyata keçirilən pul siyasəti aşağı və stabil

inflasiyanın təmin edilməsinə yönəlmişdir. İl ərzində inflasiyanın və inflasiya gözləntilərinin əhəmiyyətli azaldığını nəzərə almaqla pul siyasətinin yumşaldılması istiqamətində qərarlar qəbul edilmişdir. Bu qərarlar makroiqtisadi sabitliyə xələl gətirmədən iqtisadi artımın dəstəklənməsinə xidmət etmişdir. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (ARMB) tərəfindən tətbiq olunan "tənzimlənən üzən məzənnə rejimi" şəraitində 2018-ci ildə manatın məzənnəsinin sabitliyi təmin edilmişdir. İl ərzində ABŞ dollarının manata qarşı rəsmi məzənnəsi demək olar ki, dəyişməmiş və 1.70 təşkil etmişdir. 2017-ci ilin yüksək göstəricilərindən sonra, ötən ildə inflasiya aşağı olmuş və onun orta illik göstəricisi cəmi 2,3% təşkil etmişdir. ÜDM-in həcmi 2018-ci ildə nominal rəqəmlərdə 79 797,3 milyon manata qədər, real ifadədə isə 1,4% artmışdır (müqayisə üçün, 2017-ci ildə ÜDM 0,1% artmış, 2016-cı ildə isə 3,1% azalmışdır).

Yeni islahatlar kursuna əsasən, vergi sistemində idarəetmə prinsiplərinin yenidən təşkili və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsi, strateji yol xəritələri üzrə müvafiq işlərin görülməsi, müasir innovativ texnologiyaların tətbiq olunması, şəffaflığın təmin edilməsi, vergi ödəyiciləri ilə vergi orqanları arasında qarşılıqlı etimadın yüksəldilməsi və s. ilə bağlı əhatəli tədbirlər həyata keçirilib. Vergi qanunvericiliyində mövcud olan bəzi boşluqların aradan qaldırılması, müasir çağırışların tələbindən irəli gələn bir sıra məsələlərin həlli məqsədilə müxtəlif dövlət qurumları və ictimai təşkilatların, assosiasiyaların, sahibkarların rəy və təklifləri nəzərə alınmaqla Vergi Məcəlləsinin yeni redaksiyası işlənib hazırlanmışdır.

2018-ci il üzrə "Standard & Poor's" kredit reyting agentliyi Azərbaycanın uzunmüddətli və qısamüddətli suveren kredit reytinglərini 'BB+/B' səviyyəsində saxlayıb. Agentlik reytingin bu səviyyədə saxlanılmasını ölkənin sağlam maliyyə vəziyyəti, xüsusilə də Dövlət Neft Fondunun valyuta ehtiyatları ilə əlaqələndirib.

Fondun rəhbərliyi iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Fondun dayanıqlı inkişaf strategiyasını dəstəkləmək üçün qabaqçılıq tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3. ƏSAS UÇOT SİYASƏTLƏRİ

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanımaqla, əmlak və avadanlıqlar, investisiya mülkiyyəti, qızıl külçələri yenidən qiymətləndirməklə, eləcə də maliyyə alətlərini

mənfəət və ya zərər hesablarında ədalətli dəyərlə ölçülən ("FVTPL") kateqoriyasında qiymətləndirməklə, MHBS-ə uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 1 yanvar 2018-ci il tarixindən MHBS 9 və MHBS 15-ə keçid ilə əlaqədar olaraq uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasətləri başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir. (Qeyd 5 və 27-yə baxın). Maliyyə alətləri ilə bağlı 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qədər tətbiq edilən əsas uçot siyasətləri Qeyd 27-də göstərilir.

Maliyyə hesabatlarının MHBS-ə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, Fond uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr Qeyd 4-də açıqlanır.

Fond konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatını qısamüddətli və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri ayırmaqla təqdim edir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixindən (qısamüddətli) sonrakı 12 ay ərzində və ya maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixindən sonra 12 aydan çox müddət (uzunmüddətli) ərzində əvəzləşdiriləcək və ödəniləcək məbləğlərin təhlili göstərilir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları. Fond (i) investisiya olunan müəssisələrin gəlirlərinə əhəmiyyətli təsir göstərən müvafiq funksiyaları idarə etmək səlahiyyətinə malik olduqda (ii) investisiya olunan müəssisələrdə iştirakından yaranan dəyişən gəlirlər ilə əlaqədar risklərə məruz qaldıqda və ya belə gəlirləri əldə etmək hüququna malik olduqda və (iii) investora gəlirlərinə təsir göstərmək məqsədilə investisiya olunan müəssisələrin üzərində öz səlahiyyətlərindən istifadə etmək imkanına malik olduqda belə müəssisələr, o cümlədən strukturlaşdırılmış müəssisələr Fondun nəzarəti altında olan törəmə müəssisələr sayılır. Fondun digər müəssisə üzərində səlahiyyətlərini müəyyən edərkən əsaslı hüquqların mövcudluğu və təsiri, o cümlədən potensial səsvermə hüquqları nəzərə alınır. Hüquq o halda əsaslı olur ki, belə hüquq sahibi investisiya olunan müəssisənin fəaliyyətinin əhəmiyyətli hissəsi ilə bağlı qərar qəbul etdiyi zaman belə hüququ praktiki olaraq icra etmək imkanına malik olsun. Fond hətta investisiya olunan müəssisənin səsvermə hüquqlarının çox hissəsinə malik olmadıqda belə, investisiya obyektinin üzərində səlahiyyətlərə malik olub bilər. Belə hallarda Fond investisiya

olunan müəssisə üzərində real səlahiyyətlərə malik olub-olmadığını müəyyən etmək məqsədilə digər səsvermə hüquqlu şəxslərin hüquqlarının həcmi və bölüşdürülmə dərəcəsi ilə əlaqədar öz səsvermə hüququnun həcmi qiymətləndirməlidir. Törəmə müəssisələrin əməliyyatları üzərində nəzarət Fonda keçdiyi tarixdən (alış tarixi) belə müəssisələr konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir və nəzarətin itirildiyi tarixdən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır.

Fond tərəfindən törəmə müəssisələrin alınması alış metodu ilə uçota alınır. Alınmış identifikasiya edilə bilən aktivlər və müəssisələrin birləşməsi zamanı qəbul edilmiş öhdəliklər və şərti öhdəliklər nəzarət olunmayan iştirak payının həcmindən asılı olmayaraq alış tarixinə ədalətli dəyərdə əks etdirilir.

Fond mövcud iştirak paylarını əks etdirən və pay sahibinə müəssisənin likvidasiyası halında xalis aktivlərdə proporsional həcmdə pay əldə etmək hüququ verən nəzarət olunmayan iştirak payını hər bir əməliyyat üzrə fərdi qaydada a) ədalətli dəyərlə və ya b) əldə edilmiş müəssisənin xalis aktivlərində nəzarət olunmayan iştirak payına proporsional şəkildə qiymətləndirir. Mövcud iştirak paylarını əks etdirməyən nəzarət olunmayan iştirak payı ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir.

Qudvil əldə edilmiş şirkətin xalis aktivlərini əldə edilmiş şirkətə görə ödənilmiş ümumi məbləğdən, əldə edilmiş şirkətdəki nəzarət olunmayan iştirak payından və alış tarixinə qədər artıq əldə edilmiş şirkətə məxsus olan payın ədalətli dəyərindən çıxmaqla müəyyən edilir. Mənfəət məbləğ rəhbərliyin əldə edilmiş bütün aktivlərin, eləcə də qəbul edilmiş öhdəliklərin və şərti öhdəliklərin müəyyən edildiyinin bir daha qiymətləndirməsindən və onların qiymətləndirilməsinin düzgünlüyünü təhlil etməsindən sonra mənfəət və ya zərərə aid edilir.

Əldə edilmiş şirkətə görə ödənişlər təqdim edilmiş aktivlərin, buraxılmış pay alətlərinin və qəbul edilmiş və ya yaranmış öhdəliklərin ədalətli dəyərində, o cümlədən şərti ödənişlər üzrə razılaşmalar nəticəsində yaranmış aktiv və öhdəliklərin ədalətli dəyərində qiymətləndirilir. Bu zaman məsləhət xidmətləri, hüquq xidmətləri, qiymətləndirmə və analoji peşəkar xidmətlərə görə ödənişlər kimi alış xərcləri nəzərə alınmır. Pay alətlərinin buraxılması zamanı yaranmış əməliyyat xərcləri kapitaldan çıxılır; borc qiymətli kağızların buraxılması ilə bağlı yaranmış əməliyyat xərcləri onların balans dəyərindən çıxılır və alış ilə bağlı bütün digər əməliyyat xərcləri xərcə silinir.

Fond daxilindəki əməliyyatlar, bu əməliyyatlar üzrə qalıqlar, eləcə də qrup şirkətləri arasında həyata keçirilən əməliyyatlar üzrə reallaşdırılmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmir. Bundan

əlavə, reallaşdırılmamış zərərlər də çəkilməmiş xərclər bərpə edilmədiyi halda maliyyə hesabatlarından çıxarılır. Fond və onun bütün törəmə müəssisələri Fondun siyasətinə uyğun vahid uçot siyasəti tətbiq edir. Zərurət yarandıqda, törəmə müəssisələrin hesabatlarında əks etdirilən məbləğlər Fondun uçot siyasətinə uyğunlaşdırılmışdır.

Nəzarət olunmayan iştirak payı Fondun birbaşa və ya dolayısı ilə sahib olmadığı paya düşən törəmə müəssisənin xalis fəaliyyət nəticələrinin və kapitalının bir hissəsini əks etdirir. Nəzarət olunmayan iştirak payı Fondun kapitalının ayrıca komponentini formalaşdırır.

Nəzarət olunmayan iştirak paylarının alış və satışı. Fond nəzarət olunmayan iştirak payının sahibləri ilə nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən əməliyyatların uçotu üçün kommersiya müəssisəsi modelini tətbiq edir. Alışdan əldə olunan vəsait ilə əldə edilmiş iştirak payının balans dəyəri arasında hər hansı fərq olarsa, bu, birbaşa olaraq kapitalda kapital əməliyyatı kimi qeydə alınır. Fond nəzarət olunmayan iştirak payının satışından əldə olunan vəsait ilə onun balans dəyəri arasındakı fərqi kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda kapital əməliyyatı kimi tanıyır.

Birgə müəssisələr. MHBS 11-ə əsasən birgə müəssisələrə investisiyalar hər bir investora müqavilə üzrə hüquq və vəzifələrindən asılı olaraq, birgə əməliyyatlar və birgə müəssisələr kimi təsnifləşdirilir. Fond öz birgə fəaliyyətinin xarakterini qiymətləndirmiş və onu birgə müəssisələr kateqoriyasına aid etmişdir. Birgə müəssisələrin fəaliyyəti pay iştirakı üzrə uçot metodu ilə tanınır.

Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən birgə müəssisələrdəki iştirak payları əvvəlcə ilkin dəyərdə tanınır və bu məbləğə sonradan birgə müəssisələrin alışdan sonrakı mənfəətində və zərərində Fondun payını və sair məcmu gəlirdəki dəyişiklikləri tanımaq üçün düzəliş edilir. Fondun birgə müəssisələrin zərərində payı onun həmin müəssisədəki iştirak payına bərabər və ya ondan çox olarsa (məhiyyətə Fondun birgə müəssisələrə xalis investisiya qoyuluşlarının bir hissəsini təşkil edən uzunmüddətli iştirak payları daxil olmaqla), Fond birgə müəssisələrin adından üzərinə öhdəlik götürdüyü və ya ödənişlər etdiyi hallar istisna olmaqla, gələcək zərərləri tanıyır.

Fond və onun birgə müəssisələri arasındakı əməliyyatlar üzrə realizasiya olunmamış gəlirlər Fondun birgə müəssisələrdəki payına proporsional həcmdə silinir; bundan əlavə, realizasiya olunmamış zərərlər birgə müəssisənin aktivlərinin dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranmadığı halda silinir. Zərurət yarandıqda, birgə müəssisələrin uçot siyasəti Fondun uçot siyasətinə

uyğunlaşdırılmışdır.

Törəmə, asılı və birgə müəssisələrin silinməsi. Fond şirkət üzərində nəzarəti və ya əhəmiyyətli təsiri itirdikdə, müəssisədəki hər hansı bölüşdürülməmiş mənfəət nəzarətin itirildiyi tarixdə ədalətli dəyər dəyərindən qiymətləndirilir və balans dəyərindəki dəyişikliklik mənfəət və ya zərərdə tanınır. Ədalətli dəyər əlaqəli müəssisələr, birgə müəssisələr və ya maliyyə aktivləri kimi mövcud iştirak paylarının sonrakı uçuotu məqsədilə istifadə edilən ilkin balans dəyəridir. Bundan əlavə, həmin müəssisə ilə bağlı əvvəlki illərdə sair məcmu gəlirlərdə tanınmış hər hansı məbləğ Fondun müvafiq aktiv və öhdəliklərini birbaşa satması kimi uçota alınır. Bu, əvvəlki illərdə sair məcmu gəlirlərdə uçota alınmış məbləğlərin mənfəət və zərəre yenidən təsnifləşdirilməsidir.

Asılı müəssisədəki iştirak payının azaldılması, lakin əhəmiyyətli təsir itirilmədiyini təqdirdə əvvəllər məcmu gəlirdə tanınmış məbləğin yalnız mütənasib payı müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə yenidən təsnifləşdirilir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Fondun konsolidasiya edilmiş müəssisələrinin əməliyyat valyutası həmin müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Fondun əməliyyat və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN"). Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Fondun təqdimat valyutası olan AZN ilə əks olunmuşdur.

Əməliyyatlar və qalıqlar. Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə hər bir müəssisənin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərdə tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay alətləri ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə təqdimat valyutasına çevrilir. Məzənnə dəyişikliklərinin xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə təsiri ədalətli dəyərin dəyişməsindən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi əks etdirilir.

Qrup müəssisələri. Qrup müəssisələri arasında verilmiş kreditlər və yaranan müvafiq məzənnə gəlir və zərərləri konsolidasiya zamanı silinir. Lakin kredit əməliyyatları

fərqli əməliyyat valyutalara malik qrup müəssisələri arasında baş verdikdə, məzənnə gəliri və ya zərəri tam silinə bilməz və kreditin yaxın gələcəkdə ödənilməsi gözlənilmədiyini hallardan başqa, konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərərdə tanınır və beləliklə, xarici əməliyyata xalis investisiyanın bir hissəsini təşkil edir. Bu halda məzənnə gəliri və ya zərəri sair məcmu gəlirlərdə tanınır.

Hər bir Qrup müəssisəsinin əməliyyat nəticəsi və maliyyə vəziyyəti (bu müəssisələrdən heç birinin əməliyyat valyutası hiperinflasiya iqtisadiyyatlı ölkələrin valyutası deyil) aşağıdakı şəkildə təqdimat valyutasına çevrilir:

- (i) təqdim edilmiş hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, müvafiq hesabat dövrünün sonunda qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadığı halda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir);
- (iii) kapitalın komponentləri ilkin dəyərle çevrilir; və
- (iv) bütün məzənnə fərqləri sair məcmu gəlirlərdə əks etdirilir.

Xarici müəssisə və ya Fondun əməliyyat və təqdimat valyutasından fərqli valyutadan istifadə edən törəmə müəssisə üzərində nəzarət itirildikdə, əvvəlki dövrlərdə sair məcmu gəlirlərdə tanınmış məzənnə fərqləri silinmədən yaranan gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi il üzrə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnifləşdirilir. Törəmə müəssisə üzərindəki nəzarəti itirmədən onu qismən satdıqda, yığılmış məzənnə fərqlərinin müvafiq hissəsi kapitalda qeyri-nəzarət payına yenidən təsnifləşdirilir.

Xarici müəssisənin alınması nəticəsində yaranan qudvil və ədalətli dəyər üzrə düzəlişlər xarici müəssisənin aktiv və öhdəliyi kimi tanınır və ilin sonuna olan məzənnə ilə çevrilir. Bu zaman yaranan məzənnə fərqləri sair məcmu gəlirlərdə tanınır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN; 1 Avro = 1.9468 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1521 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.1529 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5366 AZN; 1 Rus rublu = 0.0245 AZN (2017: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN; 1 Avro = 2.0307 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1591 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.2881 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5079 AZN; 1 Rus rublu = 0.0295 AZN). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə gəlir və xərclərin çevrilməsində istifadə olunan rəsmi orta valyuta məzənnələri aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN; 1 Avro = 2.0069 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1545 AZN; 1 İngilis funt

sterlinqi = 2.2679 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5384 AZN; 1 Rus rublu = 0.0272 AZN (2017: 1 ABŞ dolları = 1.7205 AZN; 1 Avro = 1.9464 AZN; 100 Cənubi Koreya vonu = 0.1523 AZN; 1 İngilis funt sterlinqi = 2.2196 AZN; 100 Yapon yeni = 1.5347 AZN; 1 Rus rublu = 0.0295 AZN).

İnvestisiya mülkiyyəti. İnvestisiya mülkiyyəti icarə gəlirləri əldə etmək və ya gələcəkdə daha yüksək qiymətə satılmaq yaxud hər iki məqsədlə icarəyə verilmiş və Fondun sərəncamında olmayan mülkiyyətdir. İnvestisiya mülkiyyətinə gələcəkdə investisiya mülkiyyəti kimi istifadə edilmək üçün başa çatdırılmamış tikililər daxildir.

İnvestisiya mülkiyyəti ilkin olaraq əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla ilkin dəyərde uçota alınır və sonradan hesabat dövrünün sonuna mövcud olan bazar şərtlərini əks etdirmək üçün yenidən nəzərdən keçirilmiş ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir. İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri adi əməliyyat zamanı əməliyyat xərcləri çıxılmadan belə mülkiyyətin satışından əldə ediləcək dəyərdir. Ədalətli dəyərin ən yaxşı sübutu eyni məkanda yerləşən və analoji vəziyyətdə olan mülkiyyət üçün fəal bazarda mövcud olan qiymətlərdir.

Analoji mülkiyyət üçün fəal bazarda cari qiymətlər mövcud olmadıqda Fond müxtəlif mənbələrdən əldə edilmiş məlumatlara əsaslanır, o cümlədən:

- (a) fərqli xarakter, vəziyyət və ya əraziyə malik olan mülkiyyət üzrə fəal bazardakı cari qiymətlər (həmin fərqlər nəzərə alınmaqla);
  - (b) daha az fəal bazarlarda analoji mülkiyyət üçün eyni qiymətlərlə əməliyyatların həyata keçirildiyi tarixdən sonra iqtisadi şərtlərdəki hər hansı dəyişikliyi əks etdirmək üçün dəyişdirilmiş son qiymətlər; və
  - (c) mövcud icarə müqavilələri və digər müqavilələrin şərtlərinə uyğun olaraq hesablanmış gələcək nağd pul axınları üzrə etibarlı təxminlərə əsaslanan və (mümkün olduqda) kənar mənbələrin məlumatları (məsələn, analoji ərazidə və şəraitdə yerləşən bənzər kateqoriyadan olan mülkiyyət üçün cari bazar qiymətləri, eləcə də nağd pul axınlarının məbləği və müddəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik üzrə cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən diskont dərəcələri) ilə təsdiqlənən diskontlaşdırılmış gələcək nağd pul axınları üzrə proqnozlar.
- Fondun investisiya mülkiyyətinin bazar dəyəri bu sahədə tanınmış və peşəkar səriştə qazanmış, habelə analoji ərazidə yerləşən və bənzər kateqoriyadan olan mülkiyyətin qiymətləndirilməsində ən son təcrübəyə malik olan müstəqil qiymətləndiricilərin tərtib etdikləri hesabatlarla əsasən müəyyən edilir.

İnvestisiya mülkiyyəti üzrə qazanılmış icarə gəlirləri il üzrə mənfəət və ya zərərdə icarə gəlirləri kimi göstərilir. İnvestisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyərinin dəyişməsi

nəticəsində yaranan gəlir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə ayrıca əks etdirilir.

Mülkiyyət üzrə sonrakı xərclər Fondun həmin xərclər ilə bağlı gələcəkdə iqtisadi sərəmə əldə edəcəyi ehtimalı olduqda və onun dəyəri etibarlı şəkildə qiymətləndirildikdə aktivin balans dəyərində kapitallaşdırılır. Bütün digər təmir və texniki xidmət xərcləri baş verdiyi anda xərcə silinir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrüyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. Qeyd 20-yə baxın.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər ("AC") əsas məbləğ üzrə ödənişləri çıxmaqla və hesablanmış faizləri üstə gəlməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün müvafiq dövr ərzində faiz gəlirləri və ya xərclərinin bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir. İlkin tanınma zamanı alınarkən və ya yaradılarkən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsinə kredit riski nəzərə alınmaqla düzəliş edilir, yəni, müqavilə üzrə nağd pul axınlarına

əsasən deyil, ilkin tanınma zamanı gözlənilən nağd pul axınlarına əsasən hesablanır.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Sövdələşmə qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə sübut edilir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən ("FVOCI") borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("müntəzəm" alış və satışlar), Fondun maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatların qeydə alınması müəssisə həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda həyata keçirilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Fond maliyyə aktivlərini aşağıdakı qiymətləndirmə kateqoriyalarından istifadə etməklə təsnifləşdirir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi aşağıdakılardan asılıdır: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Fondun biznes modeli və (ii) aktiv üzrə nağd pul axınlarının xüsusiyyəti.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Fondun nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə aktivlərin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Fondun məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Fondun həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Fondun nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar, aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları və aktivlərin idarə edilməsi menecerlərinə ödənişlərin sxemi daxildir. Fondun öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: nağd pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Fond nağd pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili). Asılı törəmə alətli maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını müəyyən etmək üçün belə aktivlər məcmu şəkildə nəzərdən keçirilir. Belə bir qiymətləndirmə apararkən Fond müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əsas kredit razılaşmasının şərtlərinə uyğun olub-olmadığını, yəni faizlərə yalnız kredit riski üzrə ödənişlərin daxil olmasını, pulun zaman dəyərini, əsas kredit razılaşmasının digər risklərini və mənfəət marjasını nəzərə alır.

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilməlidir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat. Fond proqnozlar əsasında amortizasiya olunmuş dəyərlə və FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (ECL) qiymətləndirir. Fond hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və maliyyə və müqavilə aktivləri üzrə xalis dəyərsizləşmə zərərlərini

tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri və müqavilə aktivləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərinə dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərinə digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirlərdə FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri üzrə "zərər çıxılmaqla gəlir" kimi tanınır.

Fond maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Bank ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Fond maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsini müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Alınmış və ya yaradılmış, lakin dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün gözlənilən kredit zərərləri daim bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi ölçülür.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Fondun bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Fond belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Fond müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış

gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Fond aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: **(a)** aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya **(b)** Fond maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağlandıqda və bu zaman **(i)** həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürüldükdə və ya **(ii)** bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Fond bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya əks halda dəyişdirir. Bu zaman Fond digər məsələlərlə yanaşı, aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə nağd pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olub-olmadığını qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsinə əhəmiyyətli dəyişiklik, valyuta denominasiyasında dəyişiklik, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərlə təsnifləşdirilir: **(i)** FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə öhdəlikləri: bu təsnifat törəmə maliyyə alətləri, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri (məsələn, qiymətli kağızlar üzrə qısamüddətli mövqelər), bizneslərin birləşməsi zamanı alıcı tərəfindən tanınan şərti ödənişlər və ilkin tanınma zamanı belə öhdəliklər kimi müəyyən edilən digər maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir və; **(ii)** maliyyə zəmanəti müqavilələri və kredit öhdəlikləri.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Fond ilə onun əvvəlki kreditorları arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, eləcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin

maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən nağd pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan nağd pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərinə düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Maliyyə alətlərinin əvəzləşdirilməsi. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktiv realizasiya edərək müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ **(a)** gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və **(b)** aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır **(i)** adi fəaliyyət gedində **(ii)** defolt halı olduqda və **(iii)** ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, banklardakı qısamüddətli depozitlər, eləcə də ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya daha az olan qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: **(i)** müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və **(ii)** FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Yalnız qanunvericiliklə müəyyən edilmiş şərtlər (məsələn, bəzi ölkələrdə borcun kapitala konvertasiya edilməsi üzrə müddəalar), müqavilənin şərtlərinə daxil ediləcəyi və hətta qanunvericiliyin dəyişdirilməsindən sonra tətbiq ediləcəyi hallar istisna olmaqla, SPPI təhlilinin nəticələrinə təsir göstərmir.

Pul bazarı fondları. Pul bazarı fondlarına investisiyalar pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin tərkibində göstərilir və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilir. Onlar müəyyən pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyərinin dəyişməsi riski cüzi olan qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalardan ibarətdir və ödəmə müddətləri yaxınlaşdıqda faiz dərəcəsinə dəyişikliklərə görə dəyərinin dəyişməsi riski azdır.

Ticarət və digər debitor borcları. Ticarət və digər debitor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınır.

Ticarət və digər kreditor borcları. Ticarət və digər kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirdiyi zaman hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınır.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri istiqrazlara və səhmlərə investisiyalardan ibarətdir. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə faizlərə istiqrazlar və səhmlər üzrə hesablanmış faizlər daxildir. Fondun dividend ödənişlərini almaq hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin əldə edilməsi ehtimalı yüksək olduqda, dividendlər maliyyə gəlirlərinin tərkibində göstərilir. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri və tanınmanın dayandırılması zamanı yaranan gəlir və ya zərər yarandığı dövrdə ticarət üçün investisiyalar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Səhm investisiyaları. Emitentin nöqtəy nəzərindən kapital anlayışına cavab verən maliyyə aktivləri, yəni müqavilə üzrə nağd pulun ödənilməsi öhdəliyini nəzərdə tutmayan və emitentin xalis aktivlərində qalıq payını təsdiqləyən alətlər Fond tərəfindən səhm investisiyaları kimi hesab edilir. Səhm investisiyaları Fondun ilkin tanınma zamanı dəyişdirilməmək şərti ilə səhm investisiyalarını FVOCI kateqoriyasına təsnifləşdirməsi istisna olmaqla, FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilir. Fondun siyasəti səhm investisiyalarını yalnız investisiya gəlirləri yaratmaq üçün deyil, strateji məqsədlər üçün saxlandıqda FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirməkdir. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə zamanı ədalətli dəyərin dəyişməsi üzrə gəlir və zərər sair məcmu gəlirlərdə tanınır və sonra, o cümlədən silinmə zamanı mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilmir. Dəyərsizləşmə zərərləri və onların geri qaytarılması ədalətli dəyərdəki digər dəyişikliklərdən ayrıca qiymətləndirilmir. Fondun dividend ödənişlərini almaq hüququ müəyyən edildikdə, dividendlər belə ödənişlərin investisiya üzrə gəlirləri

deyil, investisiyanın qaytarılmasını nəzərdə tutduğu hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Borclar. Borclar ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdə, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya edilmiş dəyərdə tanınır.

Mənfəət vergisi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq əks etdirilir. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Lakin həmin və ya başqa dövrdə sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan əməliyyatlara aid olan vergilər sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya vergi orqanları tərəfindən geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlk uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri cari vergi aktivləri və vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquq mövcud olduqda, eləcə də təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri vergiyə cəlb edilən eyni və ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən eyni

vergi orqanına ödənilmiş vergiyə aid olduqda və bu zaman hesablaşmaları əvəzləşdirmə yolu ilə aparmaq niyyəti mövcud olduğu halda əvəzləşdiirlə bilər. Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri yalnız Fondun ayrı-ayrı müəssisələri arasında əvəzləşdirilir.

Fond törəmə müəssisələrin dividendləri və ya onların satışından əldə edilən gəlirlərə tətbiq edilən vergilər üzrə müvəqqəti fərqlərin qaytarılmasına nəzarət edir. Rəhbərliyin yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılmasını gözlədiyi hallar istisna olmaqla, Fond belə müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəliklərini tanımır.

Bizneslərin birləşməsi. Bizneslərin birləşməsi satınalma metodundan istifadə etməklə uçota alınır. Bizneslərin birləşməsi zamanı köçürülmüş kompensasiya Fond tərəfindən köçürülmüş aktivlərin, əldə edilmiş müəssisənin keçmiş sahibləri üçün Fond tərəfindən yaranan öhdəliklərin və əldə edilmiş müəssisədə nəzarət müqabilində Fond tərəfindən buraxılan səhm payı üzrə iştirakın alındığı tarixdəki ədalətli dəyərlərin cəmi kimi hesablanacaq ədalətli dəyərdə ölçülür. Satınalma ilə əlaqəli xərclər adətən yarandığı anda mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Qızıl külçələr. Fond tərəfindən qızıl külçələrin satın alınmasında məqsəd, həmin qızılın gələcəkdə satıla bilməsi imkanı ilə ümumi investisiya portfelinin diversifikasiyası olmuşdur. Qızıl külçələr ilkin olaraq ədalətli dəyərdə qeydə alınır və sonradan müvafiq gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə göstərməklə ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Fondun əmlak və avadanlığı əsasən inzibati məqsədlər üçün saxlanılan, təxmin edilən faydalı istifadə müddəti bir hesabat dövründən çox olan maddi aktivlərdir. Əmlak və avadanlıqlar yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır.

Binaların yenidən qiymətləndirilməsi balans dəyərinin hesabat dövrünün sonunda ədalətli dəyərdən istifadə etməklə müəyyən edilə biləcək balans dəyərinə əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməməsi üçün kifayət qədər müntəzəm qaydada həyata keçirilməlidir. Yenidən qiymətləndirmə nəticəsində balans dəyərinin artması sair məcmu gəlirlərdə və kapitalda “yenidən qiymətləndirmə üzrə artım” kimi göstərilir. Eyni aktivin balans dəyəri üzrə əvvəlki artımları əvəzləşdirən azalmalar sair məcmu gəlirlərdə göstərilir və əvvəlki illərdə kapitalda tanınmış “yenidən qiymətləndirmə üzrə artımı” azaldır; bütün digər azalma halları il üzrə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir. Aktivin silinməsi və ya satılması zamanı yenidən

qiymətləndirmə üzrə artım realizasiya olunduqda, kapitalda göstərilən binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı birbaşa olaraq bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür. Ədalətli dəyər haqqında bazar məlumatı olmadıqda, ədalətli dəyər gəlir yanaşması əsasında müəyyən edilir.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcudluğunu qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə kapitalda göstərilən əvvəlki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan hissəsi qədər tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir.

Aktivlərin silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə (sair əməliyyat gəliri və ya xərci kimi) tanınır.

Amortizasiya. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Əmlak və avadanlıqlar üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yəni əmlak və avadanlıqların təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	İllər
Binalar	50
Nəqliyyat vasitələri	7
Ofis avadanlığı	4
Mebel	5
Digər əsas vəsaitlər	3

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra, Fond tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. İlkin tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün 5 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya dövrlərinə və üsullarına ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılması. Qeyri-maddi aktivlər satılaraq hesabdan silindikdə yaxud onların sonrakı istismarı və ya satılması gələcəkdə iqtisadi mənfəət gətirmədikdə, belə aktivlərin tanınması dayandırılır. Qeyri-maddi aktivlərin tanınmasının dayandırılmasından yaranan gəlir və ya zərər, belə aktivlərin balans dəyəri ilə satışdan əldə olunan xalis gəlir məbləği arasındakı fərq kimi ölçülür və aktivin tanınması dayandırıldığı zaman mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

Ehtiyatlar. Ehtiyatlar Fondun keçmişdə baş vermiş hadisənin nəticəsi olaraq hazırda öhdəliyi (hüquqi yaxud konstruktiv) olduqda tanınır; bu zaman Fondun öhdəliyin yerinə yetirilməsinin tələb olunacağı ehtimal edilir və öhdəlik məbləği etibarlı şəkildə hesablanı bilər.

Ehtiyatlar kimi tanınan məbləğ öhdəliklə bağlı risk və qeyri-müəyyənlikləri nəzərə almaqla hesabat-dövrünün sonunda cari öhdəliyin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar tələb olunan məbləğlərin ən düzgün hesablanmasıdır. Ehtiyat ayırmaları hazırkı öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün hesablanmış pul vəsaitləri axınına istinad etməklə ölçülərsə, onun balans dəyəri (pulun zaman dəyərinin təsiri əhəmiyyətli olduqda) həmin pul vəsaitlərinin cari dəyərinə bərabər olur).

Şərti aktiv və öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı yarana biləcək hər hansı ödəmələrin ehtimalının çox az olması hallarından başqa, belə hesabatlarda açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi mənfəətin daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Kapital ehtiyatları. Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında kapital (sair məcmu gəlirlər) üzrə qeyd edilmiş ehtiyatlara daxildir:

- Xarici əməliyyatlar üzrə xalis investisiyaların

çevrilməsindən yaranan məzənnə fərqlərini qeydə almaq üçün istifadə olunan ‘xarici valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat’;

- ‘Bölüşdürülməmiş mənfəət’

Qeyd 18-də göstərilədiyi kimi, Fərmanlara və Qaydalara uyğun olaraq, Fond büdcədən kənar dövlət təsisatıdır. Fondun daxilolmaları və köçürülmələri ilə bağlı bütün qərarlar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanları əsasında həyata keçirilir və təsdiqlənir.

Fondun daxilolmaları/köçürmələri kapital qoyuluşlarını/çıxarışlarını əks etdirir və müvafiq olaraq kapitalda alınmış/ödənilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyəri ilə qeydə alınır.

Dövlət Büdcəsinə köçürmələr, habelə hökumət idarələri, hökumətə məxsus müəssisə və şirkətlərə köçürmələr ödəniş tarixində tanınır. Bütün köçürmələr Fondun təsdiq olunmuş büdcəsi çərçivəsində həyata keçirilir və büdcə ilə nəzərdə tutulmuş müvafiq benefisiarlara (dövlət təşkilatları, hökumətə məxsus müəssisə və şirkətlər) təqdim etdikləri sifariş məktublarının əsasında ödənilmək üçün Azərbaycan Respublikasının Dövlət Xəzinədarlığına köçürülür.

Faiz gəlir və xərclərinin tanınması. Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən bütün maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlir və xərcləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və ödənişlər, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir. FVTPL kateqoriyasında nominal faiz dərəcəsi ilə hesablanmış borc və səhm alətləri üzrə faiz gəlirləri mənfəət və ya zərərin tərkibində “FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər üzrə faiz gəlirləri” sətrində göstərilir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar Fond tərəfindən əldə edilmiş və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Yaradılmış və ya alınmış, lakin dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri üçün effektiv faiz dərəcəsi gözlənilən nağd pul axınlarını (ilkin gözlənilən kredit zərərləri daxil olmaqla) ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə diskontlaşdırılan dərəcədir (adətən alış qiymətinə uyğun gəlir). Nəticədə effektiv faiz dərəcəsi kredit riskinə uyğun dəyişdirilmiş

olur.

Faiz gəlirləri aşağıdakılar istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsini tətbiq etməklə hesablanır: (i) dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ). Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir və (ii) alınarkən və ya yaradılarkən dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində kredit riskinə uyğun dəyişdirilmiş ilkin effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə dividend gəlirləri Fondun ödənişləri əldə etmək hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Sair əməliyyat gəlirləri, o cümlədən icarə gəlirləri hesablama metodu ilə, yəni gəlir qazanıldığı zaman tanınır.

Xərclər hesablama metodu ilə, yəni, çəkildiyi zaman tanınır.

Nağd şəkildə daxilolmaların və köçürmələrin uçotu. Qeyd 1-də göstəriləndiyi kimi, Azərbaycan Respublikasında neft və qaz sahəsində həyata keçirilən müxtəlif fəaliyyətlər üzrə yaranan gəlirlərdən Fonda vəsaitlər daxil olur. Bu daxilolmalar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müəyyən fərmanlarına uyğun olaraq həyata keçirilir. Əhəmiyyətli layihələrə və Dövlət büdcəsinə köçürmələr, həmçinin Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarına uyğun olaraq həyata keçirilir. ARDNF hesab edir ki, bu daxilolmalar və köçürmələr müvafiq olaraq kapital qoyuluşlarını və çıxarışlarını əks etdirir. Müvafiq olaraq, ARDNF bu daxilolmaları və köçürmələri konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda kapitalın hərəkəti kimi tanıyır.

Maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi. Mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyər hesablanmış aktivlər kimi təsnif edilmiş maliyyə alətləri ədalətli dəyərle göstərilir. Bu cür maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri alətin məcburi və ya likvidasiya satışından başqa, könüllü tərəflər arasında aparılan cari əməliyyat nəticəsində mübadilə edildiyi məbləğdir. Əgər alətin bazar dəyəri açıqlanmışdırsa, onun ədalətli dəyəri bazar qiymətinə əsaslanmaqla hesablanır. Bazarda qiymətləndirmə parametrlərini müşahidə etmək mümkün olmadıqda və ya müşahidə edilən bazar qiymətlərinə istinad etmək mümkün olmadıqda, ədalətli dəyər hər bir məhsul üçün uyğun olan digər bazar məlumatını və qəbul edilmiş maliyyə nəzəriyyələrindən əsaslandığımız riyazi metodologiyayı istifadə edən qiymətləndirmə modelini

təhlil etməklə əldə olunur. Qiymətləndirmə modelləri qiymətli kağızların müqavilə şərtlərini, habelə bazara əsaslanan qiymətləndirmə parametrlərini (məsələn, faiz dərəcələrini, dəyişkənliyi, mübadilə məzənnələrini və tərəf-müqabilərin kredit reytingini) nəzərə alır.

Bazara əsaslanan qiymətləndirmə parametrlərini müşahidə etmək mümkün olmadıqda, alətin bazarda necə qiymətləndiriləcəyinin məntiqi əksini müəyyən etmək məqsədilə rəhbərlik həmin parametrlərin ən yaxşı qiymətləndirilməsinə dair mühakimə işlədəcək. Bu mühakimə işlənilərkən, müxtəlif vasitələrdən o cümlədən, müşahidə edilən məlumatın etibarlılığı, tarixi məlumatlar və ekstrapolyasiya mexanizmləri istifadə olunur. Alət bazarda müşahidə olunan məlumatla müqayisə edilməklə sübuta yetirildiyi hallar istisna olmaqla, ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin ədalətli dəyərini qiymətləndirməsi üçün ən yaxşı sübut əməliyyat qiyməti olur. Əməliyyat qiyməti ilə qiymətləndirmə mexanizminə əsaslanmaqla müəyyən edilmiş dəyər arasındakı hər hansı fərq ilkin tanınma zamanı konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilmir. Sonrakı gəlirlər və ya zərərlər yalnız bazar iştirakçılarının qiymət təyin edərkən nəzərə ala biləcəkləri amillərdəki dəyişikliklərdən irəli gələrək tanınır.

Fond elan olunmuş bazar qiymətləri olmayan maliyyə alətlərinin qiymətləndirilməsi ilə bağlı mühasibat proqnozunu aşağıdakı səbəblərdən qeyri-müəyyənliyin əsas mənbəyi hesab edir: (i) onlar dövrdən-dövrə dəyişməyə çox həssasdır, çünki bu rəhbərliyin faiz dərəcələri, dəyişkənlik, mübadilə məzənnələri, tərəf-müqabilin kredit reytingi, qiymətləndirmə düzəlişləri və əməliyyatın spesifik xüsusiyyəti ilə bağlı fərziyyələr irəli sürməsinə tələb edir və (ii) qiymətləndirmələrdəki dəyişikliyin tanınmasından irəli gələn təsirin Fondun maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında, eləcə də mənfəət/(zərər) hesabında açıqlanan aktivlərinə əhəmiyyətli olması ehtimal edilir.

Rəhbərlik elan edilmiş bazar qiymətləri mövcud olmadıqda, faiz dərəcələri, dəyişkənlik, mübadilə məzənnələri, partnyorun kredit reytingi və qiymətləndirmə düzəlişləri ilə bağlı öz bilik və bacarıqlarından, eləcə də Fondun qəyümlərindən (əsasən Bank of New York Mellon) və Bloomberg agentliyindən əldə edilmiş məlumatlara əsasən müxtəlif fərziyyələrdən istifadə edir. Qeyd 20-yə baxın.

İnvestisiya mülkiyyətinin və əmlak və avadanlıqların (bina) ədalətli dəyərini ölçülməsi. İnvestisiya mülkiyyətinin, eləcə də əmlak və avadanlıqların (binanın) ədalətli dəyəri müstəqil peşəkar qiymətləndiricilər tərəfindən müəyyən edilir. Ədalətli dəyər daxili

kapitalizasiya metodu (diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metodu) və satışların müqayisə edilməsi metodunun qarışığı və ən yüksək və ən yaxşı istifadə metodundan istifadə edərək müəyyən edilir.

İşçi heyəti üzrə xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklinə olmayan imtiyazlar Fondun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Fondun yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquq və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

4. UÇOT SİYASƏTİNİN TƏTBİQİ ZAMANI ƏHƏMİYYƏTLİ EHTİMALLAR VƏ MÜLAHİZƏLƏR

Fond konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Strukturlaşdırılmış müəssisələr. Strukturlaşdırılmış müəssisələr elə şəkildə yaradılmışdır ki, onlara kimin nəzarət etdiyini müəyyən edərkən səsvermə hüquqları və ya oxşar hüquqlar əsas amillər hesab edilmir. Fond və strukturlaşdırılmış müəssisə arasındakı əlaqənin belə strukturlaşdırılmış müəssisənin Fondun nəzarəti altında olmasını bildirdiyini müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizə tələb olunur.

Fond nəzarət etmədiyi strukturlaşdırılmış müəssisələrin konsolidasiya etməsi Fondun strukturlaşdırılmış müəssisələr üzərində nəzarətini müəyyən etmək bəzən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərlik belə müəssisələr ilə bağlı risk və faydalar, eləcə də onların fəaliyyətinə dair qərarların qəbul edilməsi imkanları ilə bağlı öz mülahizələrini irəli sürür. Bir çox hallarda ayrıca baxıldıqda, belə strukturlaşdırılmış müəssisələr üzərində nəzarətin mövcud olub-olmadığını görmək olar, lakin ümumi baxıldıqda, tam nəticə əldə etmək asan olmur. Nəzarətin mövcudluğuna dair daha çox arqumentlərin olduğu hallarda, strukturlaşdırılmış müəssisə konsolidasiya edilir.

Fond konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında strukturlaşdırılmış müəssisənin aktivləri, öhdəlikləri və əməliyyat nəticələrini əks etdirməsəydi, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis aktivlər 427,795 min AZN az (31 dekabr 2017: xalis aktivlər 407,961 min AZN az) və mənfəət 23,300 min AZN (2017: 63,917 min AZN az) az olardı. Fondun strukturlaşdırılmış müəssisəsi haqqında əlavə məlumat üçün Qeyd 25-ə baxın.

5. YENİ VƏ YA YENİDƏN İŞLƏNMİŞ STANDARTLARIN VƏ ONLARA DAİR ŞƏRHLƏRİN TƏTBİQİ

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar və onlara dair şərhlər 1 yanvar 2018-ci il tarixindən Fondun fəaliyyəti üçün məcburi xarakter daşmışdır:

MHBS 9 "Maliyyə alətləri". Fond 1 yanvar 2018-ci il tarixindən MHBS 9 "Maliyyə alətləri" standartını tətbiq etmişdir. Fond müqayisəli dövrün göstəricilərini dəyişdirməmək yanaşmasını seçmişdir və standartın ilk tətbiq olunma tarixinə (1 yanvar 2018-ci il) maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərində düzəlişləri dövrün əvvəlində bölüşdürülməmiş mənfəətin tərkibində tanımışdır. Müvafiq olaraq, MHBS 7-nin "Maliyyə alətləri: Açıqlamalar" yenidən işlənmiş tələbləri yalnız cari dövrə tətbiq edilmişdir. Müqayisəli dövr üzrə məlumatlar ondan əvvəlki ildə açıqlanan məlumatları təkrarlayır.

Cari dövrdə tətbiq olunan əsas yeni uçot siyasətləri Qeyd 3-də göstərilmişdir. 1 yanvar 2018-ci il tarixinə qədər qəbul edilmiş və müqayisəli məlumatlara tətbiq edilən uçot siyasətləri Qeyd 27-də açıqlanır.

Aşağıdakı cədvəldə maliyyə aktivlərinin balans dəyərini MUBS 39-a uyğun olaraq qiymətləndirmə kateqoriyaları ilə 1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş MHBS 9-a uyğun yeni qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Qiymətləndirmə kateqoriyası		MUBS 39-a uyğun balans dəyəri (31 dekabr 2017-ci il tarixinə yekun qalıq)	MHBS 9-un tətbiqinin təsiri		MHBS 9-a uyğun balans dəyəri (1 yanvar 2018-ci il tarixinə ilkin qalıq)
	MUBS 39	MHBS 9		Yenidən təsnifləşdirmə	Yenidən qiymətləndirmə	
				Könüllü	Digər	
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	Kreditlər və debitor borcları	AC	2,747,381			2,747,381
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri:						
- Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	FVTPL	FVTPL (məcburi)	8,056,922			8,056,922
- Korporativ istiqrazlar	FVTPL	FVTPL (məcburi)	22,056,430			22,056,430
- Suveren istiqrazlar	FVTPL	FVTPL (məcburi)	2,008,809			2,008,809
- Pul bazarı alətləri	FVTPL	FVTPL (məcburi)	6,280,328			6,280,328
- Korporativ istiqrazlar	Ödəniş tarixinədək saxlanılan	FVTPL (məcburi)	5,337,216	5,337,216	(294,903)	5,042,313
- Korporativ səhmlər	FVTPL	FVTPL (məcburi)	7,090,424			7,090,424
- Özəl səhm fondları	FVTPL	FVTPL (məcburi)	441,542			441,542
- Daşınmaz əmlak fondları	FVTPL	FVTPL (məcburi)	998,705			998,705
Cəmi FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri:			52,270,376			51,975,473
<i>Sair maliyyə aktivləri</i>						
- Ticarət debitor borcları	Kreditlər və debitor borcları	AC	2,397			2,397
Cəmi sair maliyyə aktivləri			2,397			2,397
Cəmi maliyyə aktivləri			55,020,154			54,725,251

(a) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Qeyd 7-də açıqlanan bütün pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri MHBS 9-a keçid tarixində MUBS 39-a əsasən "kreditlər və debitor borcları" kateqoriyasından MHBS 9-a uyğun olaraq amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri kateqoriyasına yenidən təsnifləşdirilmişdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri əhəmiyyətsiz olmuşdur.

(b) Borc qiymətli kağızlara investisiyalar

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsinin əsas səbəbləri aşağıda göstərilir:

- Əvvəlki dövrlərdə FVTPL kateqoriyası kimi müəyyən edilən borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Fondun borc qiymətli kağızları portfelində əvvəlki dövrlərdə FVTPL

kateqoriyası kimi müəyyən edilən bəzi investisiyalar mövcuddur. Bunun səbəbi həmin qiymətli kağızların ədalətli dəyər prinsipi ilə idarə edilməsi olmuşdur. MHBS 9-a keçid çərçivəsində bu qiymətli kağızlar artıq "digər" biznes modelə daxildir və bu səbəbdən ilkin tanınma zamanı FVTPL kimi müəyyən edilmiş əvəzinə, FVTPL (məcburi) kateqoriyasında təsnifləşdirilməlidir.

- Əvvəlki dövrdə ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri kateqoriyasında tanınan borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Fondun borc qiymətli kağızları portfelində əvvəlki dövrlərdə ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri kateqoriyasında tanınan bəzi investisiyalar mövcuddur. Bunun səbəbi həmin qiymətli kağızların ödəniş tarixinədək saxlanılma prinsipi ilə idarə edilməsi olmuşdur. MHBS 9-a keçid çərçivəsində Fondun rəhbərliyi bu aktivləri ədalətli dəyər prinsipi ilə izlənməsi və idarə

olunması səbəbindən könüllü olaraq FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirməyi qərara almışdır. Fond bu aktivlərin ümumi borc qiymətli kağızları portfelinin bir hissəsini təşkil etdiyini hesab edir və belə qiymətli kağızların alınması, saxlanması və ya onlara gələcəkdə investisiya qoyulması ilə bağlı qərarlar müstəsna olaraq ədalətli dəyər prinsipi ilə qəbul edilir.

Aşağıdakı cədvəldə 1 yanvar 2018-ci il tarixinə vergi çıxılmaqla, MHBS 9-a keçidin ehtiyatlara və bölüşdürülməmiş mənfəətə təsiri təhlil edilir.

Min Azərbaycan manatı ilə	Təsisçiyə aid olan hissə				Nəzarət olunmayan iştirak payı	Cəmi kapital
	Kapital qoyuluşu	Valyutanın çevrilməsi üzrə ehtiyat	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi		
MHBS 9-a keçiddən əvvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə məbləğlər	27,688,603	1,173,876	31,656,494	60,518,973	8,020	60,526,993
MHBS 9-a uyğun yenidən təsnifləşdirilmiş maliyyə alətlərinin ədalətli dəyər ilə yenidən qiymətləndirilməsi	-	-	(294,903)	(294,903)	-	(294,903)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə (MHBS 9-a uyğun)	27,688,603	1,173,876	31,361,591	60,224,070	8,020	60,232,090

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2018-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Fonda əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- MHBS 2-yə dəyişikliklər, "Səhm əsasında ödənişlər" (20 iyun 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MHBS 4-ə dəyişikliklər "MHBS 9 "Maliyyə alətləri" və MHBS 4 "Sığorta müqavilələri" standartlarının tətbiqi" - (12 sentyabr 2016-cı ildə dərc olunub və yanaşmadan asılı olaraq: müvəqqəti azadolma metodunu seçən müəssisələr üçün 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; birgə tətbiq yanaşmasını seçən müəssisələr üçün müəssisə MHBS 9-u ilk dəfə tətbiq etdiyi ildən qüvvəyə minir).
- 2014-2016-cı illər üzrə MHBS-lərin illik təkmilləşdirilməsi – MHBS 1 və MUBS 28-ə dəyişikliklər (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHŞK 22 "Xarici valyutada əməliyyatlar və qabaqcadan ödənişlər" (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MUBS 40-a dəyişikliklər "İnvestisiya mülkiyyətinə/mülkiyyətindən köçürmələr" (8 dekabr 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MHBS 15, "Müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir" (28 may 2014-cü ildə dərc olunub və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6. YENİ UÇOT QAYDALARI

1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və ya Fond tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərtlər dərc olunmuşdur.

MHBS 16 "İcarələr" (13 yanvar 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standart icarənin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdimatı və açıqlanması ilə bağlı prinsipləri müəyyən edir. Bütün icarə müqavilələri icarənin başladığı tarixdən icarəyə götürənin aktivdən istifadə hüququ, eləcə də müvafiq dövrlər ərzində icarə ödənişləri həyata keçirildiyi halda maliyyələşdirmə əldə etməsinə gətirib çıxarır. Müvafiq olaraq, MHBS 16 icarənin MUBS 17-də nəzərdə tutulduğu kimi əməliyyat və ya fəaliyyət icarəsi kimi təsnifləşdirilməsini ləğv edir və bunun əvəzində icarəyə götürənlər üçün vahid uçot metodu təqdim edir. İcarəyə götürənlər aşağıdakıları tanımalıdır: (a) icarəyə verilən aktivin dəyərinin aşağı olduğu hallar istisna olmaqla, 12 aydan artıq müddəti olan bütün icarə müqavilələrindəki aktiv və öhdəlikləri və (b) mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda icarəyə verilmiş aktivlərin icarəyə verilmiş öhdəliklər üzrə faizlərdən ayrıca amortizasiyası. MHBS 16 mahiyyət etibarilə icarəyə verənin MUBS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxlayır. Müvafiq olaraq, icarəyə verən icarə müqavilələrini əməliyyat və ya maliyyə icarəsi kimi təsnifləşdirməkdə və onları ayrıca uçota almaqda davam edir.

Fond əvvəlki dövrün rəqəmlərini dəyişdirmədən, modifikasiya edilmiş retrospektiv metoddan istifadə etməklə bu standartı məcburi tətbiq olunma tarixindən (1 yanvar 2019-cu il) tətbiq etməyi qərar almışdır. Daşınmaz əmlakdan istifadə hüququ formasında aktivlər keçid zamanı yeni qaydaların sanki daim tətbiq edildiyi şəkildə qiymətləndirilir. İstifadə hüququ formasında olan digər aktivlər standartın tətbiq edildiyi tarixdə (bütün avanslar və ya hesablanmış xərcləri nəzərə alaraq) icarə öhdəliyinin məbləğində qiymətləndirilir. MHBS 16 mahiyyət etibarilə icarəyə verənin MUBS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxladığına görə, Fond onun fəaliyyətinə aid olan əməliyyatların icarəyə verən kimi tanınması ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına hər hansı əhəmiyyətli təsir gözləmir.

MHBS 17 "Sığorta müqavilələri" (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). MHBS 17 şirkətlərə sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə mövcud praktikanı tətbiq etməyə icazə verən MHBS 4-ü əvəz edir. MHBS 4-ə əsasən investorlar analoji sığorta şirkətlərində maliyyə nəticələrini müqayisə etmək və

üzvləşdirməkdə çətinlik çəkirdilər. MHBS 17 sığortaçının təkrar sığorta müqavilələri daxil olmaqla, bütün növ sığorta müqavilələrinin uçotu standartının prinsiplərinə əsaslanan yeganə standartdır. Bu standartın tələbinə görə sığorta müqavilələri qrupları (i) müqavilələrin yerinə yetirilməsi üçün nağd pul axınları üzrə mövcud olan bütün məlumatları müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına uyğun olaraq nəzərə alan riskə görə düzəldilmiş gələcək nağd pul axınlarının diskont dəyəri ilə (müqavilələrin yerinə yetirilməsi üzrə nağd pul axınları); (ii) müqavilələr qrupu üzrə bölüşdürülməmiş mənfəəti (müqavilələr üzrə servis marjası) toplamaqla (dəyər öhdəlik olduqda) və ya çıxmaqla (dəyər aktiv olduqda) tanınmalı və qiymətləndirilməlidir. Sığortaçılar sığorta müqavilələri qrupundan yaranan gəliri sığorta proqramını təqdim etdiyi dövr ərzində, eləcə də riskdən azad olunduğu halda əks etdirəcəklər. Müqavilələr qrupu üzrə zərər mövcuddursa və ya mövcud olarsa müəssisə dərhal zərəri əks etdirəcək. Hazırda Fond yeni standartın onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilir:

- Mənfə kompensasiyanı nəzərdə tutan vaxtından əvvəl həyata keçirilmiş ödənişlərin xüsusiyyətləri – MHBS 9-a dəyişikliklər (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHŞK 23 "Mənfəət vergisinin uçotundan yaranan qeyri-müəyyənlik" (7 iyun 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi - MHBS 10 və MUBS 28-ə dəyişikliklər (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub və BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli iştirak payları – MUBS 28-ə dəyişikliklər (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2015-2017-ci illər üzrə MHBS-lərin illik təkmilləşdirilməsi – MHBS 3, MHBS 11, MUBS 12 və MUBS 23-ə dəyişikliklər (12 dekabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- MUBS 19-a dəyişikliklər "Pensiya planının dəyişdirilməsi, azaldılması və tənzimlənməsi" (7 fevral 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

- Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Biznes anlayışı – MHBS 3-ə dəyişikliklər (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir).
- Əhəmiyyətlilik anlayışı – MUBS 1 və MUBS 8-ə dəyişikliklər (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda yeni standartlar və şərtlərin Fondun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7. PUL VƏSAİTLƏRİ VƏ ONLARIN EKVİVALENTLƏRİ

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Qısamüddətli depozitlər	4,437	2,134,556
Pul bazarı fondları	553,139	198,518
Bank hesabları	707,012	414,307
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,264,588	2,747,381

Pul bazarı fondları

Pul bazarı fondlarına investisiyalar bu fondların tələb əsasında ödənilən səhmlərindən ibarətdir. Pul bazarı fondlarındakı investisiyalar yüksək dərəcədə likvidlidir. Pul bazarı fondları öz aktivlərini qısamüddətli borc və borcla bağlı alətlərə, misal üçün, kommersiya kağızlarına, depozit şəhadətnamələrinə, faiz dərəcəsi dəyişkən olan istiqrazlara, ABŞ xəzinə istiqrazlarına, Avrobondlara və aktivlərlə təmin edilmiş qiymətli kağızlara yatırır. Fonda ödəniləcək faiz və dividendlər yenidən investisiya edilir. Pul bazarı fondlarının ədalətli dəyəri təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

Fondun kredit reytingləri AAA olan aşağıdakı pul bazarı fondlarında investisiyaları olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
BlackRock ICS-Institution Liquidity Funds plc	502,712	173,933
The Goldman Sachs Group, Inc	50,427	24,585
Cəmi pul bazarı fondları	553,139	198,518

Bank hesabları

Bank hesabları aşağıdakı valyutalarla ifadə edilmişdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Azərbaycan manatı	895	11,332
ABŞ dolları	465,938	278,035
İngilis funt sterlinqi	77,284	7,171
Çin yuanı	1,515	1,687
İsveçrə frankı	3,625	1,617
Avstraliya dolları	5,899	1,626
Avro	106,213	69,875
Rusiya rublu	2,543	3,352
Cənubi Koreya vonu	2,596	1,437
Kanada dolları	697	967
Honq Konq dolları	143	226
Norveç kronu	199	273
Danimarka kronu	114	159
Yeni Zelandiya dolları	64	76
Yapon yeni	37,516	35,754
Sinqapur dolları	181	303
İsveç kronu	126	326
İsrail şəkeli	151	57
Türk lirəsi	1,313	34
Cəmi bank hesabları	707,012	414,307

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fond Azərbaycan Beynəlxalq Bankı və Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankındakı bank hesablarında müvafiq olaraq 112 min AZN və 820 min AZN (2017: 51 min AZN və 11,288 min AZN) məbləğində vəsait saxlamışdır.

Xarici valyuta ilə digər hesablar uzunmüddətli reytingləri B/B2 və daha yuxarı (Standard & Poor's/Fitch/Moody's) olan qeyri-rezident banklarda açılmışdır.

Depozitlər

Fondun depozitlərə investisiyaları aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Wells Fargo	4,437	-
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	-	472,222
Akbank T.A.Ş., İstanbul	-	292,613
Türkiye İş Bankası A.Ş. İstanbul	-	687,892
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	-	681,829
Cəmi depozitlər	4,437	2,134,556

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fond 4,437 min AZN (31 dekabr 2017: 2,134,556 min AZN) məbləğində pul vəsaitlərini kredit reytingləri A/A2 (Standard & Poor's/Fitch/Moody's) olan qeyri-rezident banklarda müddəti 2019-cu ilin yanvar ayında başa çatan depozitlərdə yerləşdirmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə (Standard & Poor's/ Fitch/Moody's agentliklərinin reytinglərinə əsasən) pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Bank hesabı	Qısamüddətli depozit	Pul bazarı fondları	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>				
AAA	-	-	553,139	553,139
AA	5,560	-	-	5,560
A	147,496	4,437	-	151,933
BBB*	550,050	-	-	550,050
BB*	1,661	-	-	1,661
B	1,425	-	-	1,425
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri**	706,192	4,437	553,139	1,263,768

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə daxil edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətsiz olduğuna görə Fond pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyat yaratmamışdır.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə (Standard & Poor's/ Fitch/Moody's agentliklərinin reytinglərinə əsasən) pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Bank hesabı	Qısamüddətli depozit	Pul bazarı fondları	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>				
AAA	-	-	198,518	198,518
A	62,606	-	-	62,606
BBB	335,669	-	-	335,669
BB	4,693	2,134,556	-	2,139,249
CCC	51	-	-	51
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	403,019	2,134,556	198,518	2,736,093

*Bu məbləğin 4,198 min AZN-lik hissəsi (2017: 4,654 min AZN) Fondun törəmə müəssisələrində olan və Fondun birbaşa iştirakı ilə yerləşdirilməyən nağd pul qalıqlarını əks etdirir.

**Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında yerləşdirilmiş 820 min AZN məbləğində (2017: 11,288 min AZN) nağd pul qalıqları Mərkəzi Bankların kredit reytingləri olmadığına görə yuxarıdakı cədvəldə əks etdirilmir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 22-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

8. MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HESABLARINDA ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ ÖLÇÜLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	13,082,224	8,056,922
Korporativ istiqrazlar	28,786,959	22,056,430
Suveren istiqrazlar	2,915,648	2,008,809
Pul bazarı alətləri	4,070,231	6,280,328
Özəl səhm fondları	641,363	441,542
Daşınmaz əmlak fondları	1,612,098	998,705
Səhmlər	6,229,752	7,090,424
Cəmi FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	57,338,275	46,933,160

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fond maliyyə təşkilatları ilə ("xarici menecerlərlə") aktivlərin idarə edilməsi haqqında razılaşmalara əsasən 6,301,821 min AZN (2017: 6,918,143 min AZN) məbləğində vəsait, o cümlədən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərini saxlamışdır. 2018-ci ildə xarici menecerlər qarşısında idarəetmə haqları 2,887 min AZN (2017: 2,450 min AZN) olmuşdur.

Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları. Bu istiqrazlar Avropa, Asiya və Amerikada müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyalarla təmsil olunur. Bu qiymətli kağızlar üzrə ildə 0.125% - 5.75% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə -0.05% dərəcəsinədən +0.9% dərəcəsinədək geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, 5-günlük orta CNY SHIBOR hesablanır (2017: +0.01% dərəcəsinədən +0.875% dərəcəsinədək geniş civarda olan USD LIBOR, EURIBOR, GBP LIBOR, 5-günlük orta CNY SHIBOR hesablanır) və müddəti 2019-cu ilin yanvar ayından 2023-cü ilin noyabr ayınadək dövrdə başa çatır (2017: 2018-ci ilin yanvar ayından 2022-ci ilin dekabr ayınadək dövrdə). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə cəmi hesablanmış faiz 52,411 min AZN olmuşdur (2017: 27,470 min AZN). Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan DWS International GmbH və BYİB - Dünya Bankı Qrupu tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

Korporativ istiqrazlar. Korporativ istiqrazlar Avropa, Asiya, Avstraliya və Amerikadakı korporasiyalar tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyalarla təmsil olunur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə ildə 0.0% - 7.5% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə +0.16% dərəcəsinədən +4% dərəcəsinədək geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, EURIBOR və Avstraliya Bankının Qısamüddətli İstiqraz Dərəcəsi hesablanır (2017: ildə 0.0% - 7.5% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə +0.17% dərəcəsinədən +1.75% dərəcəsinədək geniş civarda olan USD LIBOR, GBP LIBOR, EURIBOR və Avstraliya Bankının Qısamüddətli İstiqraz Dərəcəsi) və müddəti 2019-cu ilin yanvar ayından 2031-ci ilin yanvar ayınadək dövrdə başa çatır (2017: 2018-ci ilin yanvar ayından 2031-ci ilin yanvar ayınadək dövrdə). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə cəmi hesablanmış faiz 555,575 min AZN olmuşdur (2017: 131,962 min AZN). Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan DWS International GmbH və BYİB - Dünya Bankı Qrupu tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

Suveren istiqrazlar. Suveren istiqrazlar Avropa, Asiya, Avstraliya və Amerikada müxtəlif təşkilatlar tərəfindən buraxılmış borc qiymətli kağızlarına investisiyalarla təmsil olunur. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə ildə 0.05% - 11.75% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə +1.20% geniş civarda olan EURIBOR hesablanır (2017: ildə 0.75% - 11.625% müəyyən dərəcə ilə faiz və ildə +1.20% geniş civarda olan EURIBOR) və müddəti 2019-cu ilin yanvar ayından 2029-cu ilin sentyabr ayınadək dövrdə başa çatır (2017: 2018-ci ilin yanvar ayından 2029-cu ilin sentyabr ayınadək dövrdə). 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu qiymətli kağızlar üzrə cəmi hesablanmış faiz 31,060 min AZN olmuşdur (2017: 19,452 min AZN). Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan DWS International GmbH və BYİB - Dünya Bankı Qrupu tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

Özəl Səhm Fondları

BMK-nın Fondları üç müstəqil investisiya fondundan ibarətdir: BMK-nın Qlobal İnfrastruktur Fondu (IFC GIF),

BMK-nın Katalizator Fondu (IFC CF) və BMK-nın Afrika, Latin Amerikası və Karib Fondu (IFC ALAC).

“IFC GIF” inkişaf etməkdə olan bazarlarda infrastruktur investisiyaların müəyyən edilməsi, alınması, saxlanması və silinməsi məqsədilə yaradılmışdır. Fondun “IFC GIF” qarşısında 340,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “IFC GIF”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 174,850 min AZN (2017: 152,690 min AZN) təşkil etmişdir.

“IFC CF” inkişaf etməkdə olan bazarlarda məhdud tərəfdaşlıq, investisiya fondları və ya digər birgə investisiya vasitələrinin (“İnvestisiya Fondlarının”) ekvivalent paylarına sərmayə yatırılması və əsasən resursların səmərəli istifadəsinə və aşağı emissiyalı məhsul və xidmətlərin hazırlanmasına birgə investisiyaların yönəldilməsi məqsədilə yaradılmışdır. Fondun “IFC CF” qarşısında 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “IFC CF”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 53,845 min AZN (2017: 35,486 min AZN) təşkil etmişdir.

“IFC ALAC” Afrika, Latin Amerikası və Karib regionlarında inkişaf investisiyalarının müəyyən edilməsi, alınması, saxlanması və silinməsi məqsədilə yaradılmışdır. Fondun “IFC ALAC” qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “IFC ALAC”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 60,035 min AZN (2017: 67,953 min AZN) təşkil etmişdir.

Elan edilmiş bütün dividendlər ARDNF tərəfindən yuxarıda qeyd edilmiş fondlara təkrar investisiya edilmişdir.

“NB Caspian Partners” inkişaf etmiş bazarlarda əsasən “buy-out” fondlarına investisiya məqsədi ilə yaradılmış ayrıca idarə olunan Özəl Kapital mandatıdır. Fondun “NB Caspian Partners” qarşısında 330,480 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “NB Caspian Partners” mandatında investisiyasının ədalətli dəyəri 183,129 min AZN (2017: 112,950 min AZN) təşkil etmişdir.

“AYİB EPF” Mərkəzi və Şərqi Avropa, Aralıq Dənizi bölgəsi və Mərkəzi Asiyada investorların iştirak paylarının mübadiləsi vasitəsilə AYİB-in səhmlərinə investisiya yatırımı həyata keçirmək məqsədilə formalaşmışdır. Fondun “AYİB EPF” qarşısında 193,290 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “AYİB EPF”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 62,956 min AZN (2017: 22,633 min AZN) təşkil etmişdir.

“BC European Capital X” əsasən Avropada dayanıqlı artım xüsusiyyətləri nümayiş etdirən böyük müəssisələrin alışı üzrə ixtisaslaşmış fondur. Fondun “BCEC X” qarşısında 108,822 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr

2018-ci il tarixinə Fondun “BCEC X”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 53,169 min AZN (2017: 25,745 min AZN) təşkil etmişdir.

“FSI” Milanda yerləşən müstəqil idarəetmə şirkətidir. FSI qapalı tipli özəl kapital fondu olan “FSI Orta Həcmli Şirkətlər Bazarının Artım Kapitalı Fondunu” idarə edir. Fond investorlara yüksək investisiya gəlirlərini birləşdirmək imkanı və İtaliyanın sənaye sektorunda və xidmət sahələrində əhəmiyyətli artım imkanları nümayiş etdirən orta biznes bazarına daxil olmaq üçün unikal imkan təklif edir. Fondun “FSI Fund” qarşısında 38,658 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “FSI Fund”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 9,002 min AZN (2017: 147 min AZN) təşkil etmişdir.

“Blackstone Core Equity Partners L.P.” əsasən Şimali Amerikada alışlar və satınalma investisiyaları sahəsində ixtisaslaşmışdır. Fondun “Blackstone Core Equity Partners L.P.” qarşısında 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “Blackstone Core Equity Partners L.P.”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 41,436 min AZN (2017: 23,938 min AZN) təşkil etmişdir.

“Apollo Fund IX” əsasən Şimali Amerikada alışlar və satınalma investisiyaları sahəsində ixtisaslaşmışdır. Fondun “Apollo Fund IX” qarşısında 144,500 min AZN öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Apollo Fund IX” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

“Carlyle Partners VII” Carlyle Group-un Şimali Amerikada böyük və iri həcmli əqdlər üzrə satınalma sahəsində ixtisaslaşmış fondudur. Fondun “Carlyle Partners VII” qarşısında 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “Carlyle Partners”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 2,941 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

“Carlyle Europe Partners V” Carlyle Group-un Avropada satınalma sahəsində ixtisaslaşmış fondudur. Fondun “Carlyle Partners V” qarşısında 96,645 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Carlyle Europe Partners V” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

“Vista Equity Partners VII” Robert Smith tərəfindən təsis edilmiş Vista Equity Partners şirkətinin əsasən Şimali Amerika regionuna yönəlmiş texnoloji satınalma fondudur. Fondun “Vista Equity Partners VII” qarşısında 68,000 min AZN öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Vista Equity Partners VII” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

“Warburg Pincus Global Growth” Warburg Pincus şirkətinin əsasən Şimali Amerika, Asiya və Avropa regionuna yönəlmiş diversifikasiya edilmiş inkişaf

fondudur. Fondun “Warburg Pincus Global Growth” şirkəti qarşısında 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Warburg Pincus Global Growth” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

“PAG Asia Capital Fund III” PAG şirkətinin Asiya regionuna yönəlmiş satınalma fondudur. Fondun “PAG Asia Capital Fund III” qarşısında 51,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “PAG Asia Capital Fund III” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

“Thoma Bravo Fund XIII” Thoma Bravo şirkətinin Şimali Amerika regionuna yönəlmiş texnoloji satınalma fondudur. Fondun “Thoma Bravo Fund XIII” qarşısında 42,500 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Thoma Bravo Fund XIII” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

Fondun “Baring Private Equity Asia VII” qarşısında 85,000 AZN öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə “Baring Private Equity Asia VII” Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

Daşınmaz Əmlak Fondları

Daşınmaz əmlak portfeli üzrə dolayı investisiyalar daşınmaz əmlak fonduna investisiyalardan və ortaqlar investisiyadan ibarətdir.

“PEVAV” Böyük Britaniya, Almaniya, Fransa, İspaniya, İtaliya, Niderland Krallığı, Polşa və Şimal/Skandinaviya regionu daxil olmaqla, Avropa ölkələrinə yönəlmiş “value-add” strategiyalarının həyata keçirilməsi üçün yaradılmışdır. Fondun “PEVAV” qarşısında 194,680 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “PEVAV”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 114,577 min AZN (2017: 129,394 min AZN) təşkil etmişdir.

“EVP” əsasən Fransa, Almaniya, İtaliya və İspaniya daxil olmaqla Avrozone ölkələrində daşınmaz əmlakın alınması məqsədilə yaradılmış “value-add” strategiyalı daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “EVP” qarşısında 194,680 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “EVP”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 149,296 min AZN (2017: 65,565 min AZN) təşkil etmişdir.

“BREP EUROPE V” opportunist daşınmaz əmlak fondudur və əsasən Böyük Britaniya, Almaniya, İspaniya və İtaliyada investisiyalar həyata keçirir. Fondun “BREP EUROPE V” qarşısında 194,680 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “BREP EUROPE V”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 121,223 min AZN (2017: 57,946 min AZN) təşkil etmişdir.

“PREP” əsasən Yaponiya, Çin və Avstraliya kimi ölkələrə yönəlmiş “value-add” strategiyalı daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “PREP” qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “PREP”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 155,509 min AZN (2017: 162,271 min AZN) təşkil etmişdir.

“ASPF III” əsasən Avstraliya, Çin, Yaponiya, Malaziya və Sinqapurdakı əsas bazarlarda “value-add” strategiyalı investisiyalar həyata keçirir. Fondun “ASPF III” qarşısında 194,680 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “ASPF III”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 111,452 min AZN (2017: 154,357 min AZN) təşkil etmişdir.

“RJLF II” əsasən Yaponiyada logistika tipli daşınmaz əmlak investisiya yatırımları həyata keçirən opportunist daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “RJLF II” qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “RJLF II”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 103,623 min AZN (2017: 82,941 min AZN) təşkil etmişdir.

“EF IV Feeder” Avropa regionuna yönəlmiş “value-add” strategiyalı daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “EF IV Feeder” qarşısında 194,680 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “EF IV Feeder”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 132,522 min AZN (2017: 67,068 min AZN) təşkil etmişdir.

“GREF V” APAC regionuna yönəlmiş “value-add” strategiyalı daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “GREF V” qarşısında 57,970 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “GREF V”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 47,371 min AZN (2017: 13,450 min AZN) təşkil etmişdir.

“GAW US Fund III” Şimali Amerika regionunda daşınmaz əmlak investisiya yatırımları həyata keçirən “value-add” strategiyalı investisiya fondudur. Fondun “GAW US Fund III” qarşısında 107,950 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “GAW US Fund III”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 8,174 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

“WSREF VIII” Walton Street Capital tərəfindən təsis edilmişdir. “WSREF VIII” ABŞ-a yönəlmiş “core-plus” / “add-value” strategiyalı daşınmaz əmlak fondudur. Fondun “Walton Street R.E Fund VIII” qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun “Walton Street R.E Fund VIII”-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 110,612 min AZN (2017: 60,917 min AZN) təşkil etmişdir.

“CREDO” kommersiya təyinatlı ipoteka ilə təmin edilən

qiymətli kağızlara və daşınmaz əmlakla bağlı digər investisiya kateqoriyalı borclara investisiyalar yatırır. "CREDO" daşınmaz əmlakla bağlı borc bazarlarına investisiya etmək üçün kommersiya daşınmaz əmlakın nəzarət və idarə olunmasında öz təcrübəsindən istifadə edir. Fondun "AG Commercial R.E Debt Fund" qarşısında 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun "AG Commercial R.E Debt Fund"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 68,816 min AZN (2017: 45,532 min AZN) təşkil etmişdir.

Fondun "AG Realty Value Fund" qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə "AG Realty Value Fund" Fondun hələ kapital cəlb etməmişdir.

Fondun ABŞ regionuna yönəlmiş "value-add" strategiyalı daşınmaz əmlak fondu olan "Ares Real Estate Fund IX" ilə öhdəlik müqaviləsi vardır. Fondun "Ares Real Estate Fund IX" qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun "Ares Real Estate Fund IX"-dakı investisiyasının ədalətli dəyəri 33,823 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

Fondun "Gateway Real Estate Fund V" ilə Sinqapurda "value-add" strategiyalı müxtəlif təyinatlı investisiyası üçün öhdəlik müqaviləsi vardır. Fondun "Gateway Real Estate Fund V" qarşısında 34,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun "Gateway Real Estate Fund V"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 32,673 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

"SOF XI" fondu Şimali Amerika və Avropa regionunda "opportunistic" daşınmaz əmlak strategiyalarını tətbiq etmək üçün yaradılmışdır. Fondun "SOF XI" qarşısında 340,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun "SOF XI"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 14,408 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

"PREP II" fondu Asiya və Sakit okean regionunda əsasən Yaponiya və Cənubi Koreyaya yönəlmiş "core-plus" / "add-value" strategiyalı daşınmaz əmlaklara investisiyalar etmək üçün yaradılmışdır. Fondun "PREP II" qarşısında 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun "PREP II"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 15,891 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

"GreenOak US III" Şimali Amerikaya investisiya etmək üçün yaradılmış "value-add" strategiyalı investisiya fondudur. Fondun "GreenOak US III" qarşısında 170,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun "GreenOak US III"-dəki investisiyasının ədalətli dəyəri 19,401 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

Fond "PGIM's EVP" ilə Almaniyanın Frankfurt şəhərində yerləşən müxtəlif təyinatlı ofis kompleksinə "value-add" strategiyalı birgə investisiya etmişdir. Fondun "PGIM's EVP" qarşısında 71,912 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyasının ədalətli dəyəri 96,540 min AZN (2017: 60,761 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "Gaw Capital's GREF V" ilə Yaponiyanın Yokohama şəhərində ofis kompleksinə "core-plus" strategiyalı birgə investisiya etmişdir. Fondun "Gaw Capital's GREF V" qarşısında 34,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyasının ədalətli dəyəri 66,083 min AZN (2017: 30,727 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "PGIM ASPF III" ilə birlikdə Yaponiyanın Kyoto şəhərində otelin inkişafı layihəsinə "opportunistic" strategiyalı birgə investisiya etmişdir. Fondun bu investisiya ilə bağlı 32,791 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyasının ədalətli dəyəri 45,762 min AZN (2017: 18,984 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "Blackrock's EFIV" ilə Almaniyanın Münhen şəhərində yerləşən ofis kompleksinə birgə investisiya etmişdir. Fondun bu investisiya ilə bağlı 12,330 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyasının ədalətli dəyəri 19,906 min AZN (2017: 12,110 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "Walton Street's WSREF VIII" ilə Amerikanın Çikaqo şəhərində yerləşən müxtəlif təyinatlı ofis kompleksinə birgə investisiya etmişdir. Fondun bu investisiya ilə bağlı 42,500 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 37,197 min AZN (2017: 35,204 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "Gaw Capital's GREF V" ilə Çində logistika portfelinə birgə investisiya etmişdir. Fondun bu investisiya ilə bağlı 102,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 18,696 min AZN (2017: 1,478 min AZN) təşkil etmişdir.

Fond "Gaw Capital's GREF V" ilə Honq Konqda riteyl portfelinə "core-plus" strategiyalı birgə investisiya etmişdir. Fondun bu investisiya ilə bağlı 85,000 min AZN məbləğində öhdəliyi var. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun bu birgə investisiyadakı payının ədalətli dəyəri 88,543 min AZN (2017: sıfır) təşkil etmişdir.

Səhmlər. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə səhmlərin balans dəyəri aşağıdakı sektorlara investisiya qoyuluşlarından ibarət olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Maliyyə	1,540,246	1,988,584
İstehlak	1,269,618	1,397,982
Telekommunikasiya və informasiya texnologiyaları	1,180,019	1,230,558
Sənaye	553,239	671,072
Səhiyyə	805,766	797,918
Enerji	333,706	376,354
Materiallar	324,617	416,195
Kommunal xidmətlər	222,541	211,761
Cəmi səhmlər	6,229,752	7,090,424

Bu qiymətli kağızlar həm birbaşa Fond, həm də Fondun xarici menecerləri olan SSGA, UBS Asset Management (UK) LTD, Blackrock Investment Management, Mellon Capital Management Corporation və Sumitomo Mitsui Trust International LTD. tərəfindən idarə olunan portfeldə saxlanılmışdır.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər ədalətli dəyərlə uçota alınır və kredit riski ilə bağlı dəyərsizləşməni özündə əks etdirir. Bu səbəbdən, Fond dəyərsizləşmə əlamətlərini təhlil etmir və ya onlara nəzarət etmir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə ticarət üçün borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	Korporativ istiqrazlar	Suveren istiqrazlar	Pul bazarı alətləri	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş (ədalətli dəyərlə)</i>					
AAA	8,716,172	637,696	771,830	853,296	10,978,994
AA	2,817,198	2,829,308	174,590	674,836	6,495,932
A	1,435,871	11,404,024	905,617	2,445,253	16,190,765
BBB	112,983	7,029,145	465,111	96,846	7,704,085
BB	-	5,450,817	598,500	-	6,049,317
B	-	1,432,592	-	-	1,432,592
D	-	3,377	-	-	3,377
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	13,082,224	28,786,959	2,915,648	4,070,231	48,855,062
Cəmi ticarət üçün borc qiymətli kağızlar	13,082,224	28,786,959	2,915,648	4,070,231	48,855,062

31 dekabr 2017-ci il tarixinə ticarət üçün borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	Korporativ istiqrazlar	Suveren istiqrazlar	Pul bazarı alətləri	Cəmi
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş (ədalətli dəyər)</i>					
AAA	4,935,999	353,303	611,850	542,369	6,443,521
AA	1,398,383	2,205,080	64,420	1,044,726	4,712,609
A	1,524,027	12,138,717	445,794	3,582,828	17,691,366
BBB	198,513	5,980,012	807,987	1,110,405	8,096,917
BB/CCC	-	1,372,418	78,758	-	1,451,176
Reytingiz qiymətli kağızlar	-	6,900	-	-	6,900
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	8,056,922	22,056,430	2,008,809	6,280,328	38,402,489
Cəmi ticarət üçün borc qiymətli kağızlar	8,056,922	22,056,430	2,008,809	6,280,328	38,402,489

Kredit reytingləri Standard & Poor's agentliyinin reytinglərinə (belə reytinglərin mövcud olduğu halda) və ya Standard & Poor's reyting şkalası üzrə ən yaxın ekvivalentə çevrilmiş Moody's və ya Fitch reytinglərinə əsaslanır. Borc qiymətli kağızlar üçün təminat verilmir.

9. QIZIL KÜLÇƏLƏR

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş, 21 dekabr 2001-ci il tarixli 607 nömrəli Fərmanı, 1 mart 2005-ci il tarixli 202 nömrəli Fərmanı, 10 fevral 2010-cu il tarixli 216 nömrəli Fərmanı, 27 oktyabr 2011-ci il tarixli 519 nömrəli Fərmanı ilə əlavə və dəyişikliklər edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi Qaydaları"na uyğun olaraq London Qiymətli Metallar Bazarı Assosiasiyasının tələblərinə uyğun qızıl külçələr Fondun investisiya portfelinə daxil edilə bilər.

Qızıl külçələrin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
1 yanvar tarixinə ilkin qalıq	2,137,212	1,968,469
Əlavələr	1,388,537	-
Qızıl külçələrin ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilməsindən xalis gəlir	32,497	168,743
31 dekabr tarixinə yekun qalıq	3,558,246	2,137,212

10. İNVESTİSİYA MÜLKİYYƏTİ

İnvestisiya mülkiyyətinin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
1 yanvar tarixinə investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri	2,763,757	2,619,625
Əlavələr	6,863	4,412
Ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirmə üzrə gəlir/(zərər)	(108,674)	15,466
Təqdimat valyutasına çevrilmənin təsiri	(77,262)	124,254
31 dekabr tarixinə investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri	2,584,684	2,763,757

İnvestisiya mülkiyyəti Moskvanın biznes mərkəzi "Tverskaya 16" ünvanında yerləşən "Gallery Actor" müxtəlif təyinatlı ofis-ticarət mərkəzi, London, 78 St James Street ünvanında yerləşən ofis kompleksi, Parisin "8 Place Vendome" ünvanında yerləşən ofis, ticarət və yaşayış kompleksi, Seulda yerləşən "Pine Avenue Tower A" kompleksi, Tokioda yerləşən "Kirarito Ginza" ticarət kompleksi və Milanda yerləşən "Palazzo Turati" ofis binasından ibarətdir. Bütün daşınmaz əmlaklar kommersiya şərtləri ilə icarəyə verilmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə investisiya mülkiyyəti səlahiyyət verilmiş müstəqil qiymətləndiricilər olan peşəkar qiymətləndirmə şirkətləri tərəfindən həyata keçirilmiş qiymətləndirmələr əsasında müəyyən edilmiş ədalətli dəyərle uçota alınır. Qiymətləndiricilər bu kateqoriyadan olan investisiya əmlakının qiymətləndirilməsi sahəsində tanınmış mütəxəssislərdir. Ədalətli dəyər aktivlərin qiymətləndirmə tarixində yaxşı məlumatlandırılmış və belə əməliyyatı həyata keçirməkdə maraqlı olan alıcı və satıcı arasında kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlarda mübadilə edilə bilən məbləği nəzərdə tutur. Əmlakın ədalətli dəyəri əsasən müqayisə edilə bilən əmlakın qiyməti, bazar məlumatı, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti metodu (gəlir yanaşması) və cari bazar səviyyələri üzrə məsləhətlər vermiş səlahiyyətli müstəqil qiymətləndiricilərin ekspert rəyindən istifadə etməklə müəyyən olunmuşdur.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 1,681,450 min AZN dəyərində investisiya mülkiyyəti borc ilə əlaqədar olaraq üçüncü tərəflərə girov verilmişdir. Qeyd 13-ə baxın.

Fond icarə alan qismində çıxış etdiyi hallarda, vaxtından əvvəl ləğv oluna bilməyən əməliyyat icarəsi müqavilələrinə əsasən əldə ediləcək gələcək minimal icarə ödənişləri aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
1 il ərzində	78,349	51,310
1 ildən 5 ilə qədər	220,947	243,655
5 ildən artıq	43,363	64,898
31 dekabr tarixinə cəmi əldə ediləcək gələcək minimal icarə ödənişləri	342,659	359,863

İnvestisiya mülkiyyətlərinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər aşağıdakı cədvəllərdə ətraflı təhlil edilir:

İnvestisiya mülkiyyəti	Ədalətli dəyər 2018	Ədalətli dəyərin dəyişməsi	Təqdimat valyutasına çevrilmənin effekti	Əlavələr	Ədalətli dəyər 2017
"78 St James Street", London	258,348	-(162,885)	(17,635)	4,129	434,739
"Gallery Actor", Moskva	80,092	(4,026)	(16,641)	577	100,182
"SCI 8 Place Vendome", Paris	362,328	9,912	(15,481)	1,356	366,541
"Pine Avenue Tower A", Seul	784,076	24,913	(35,339)	-	794,502
"Kirarito Ginza", Tokio	897,373	14,582	16,455	801	865,535
"Palazzo Turati", Milan	202,467	8,830	(8,621)	-	202,258
	2,584,684	(108,674)	(77,262)	6,863	2,763,757

İnvestisiya mülkiyyəti	Ədalətli dəyər 2017	Ədalətli dəyərin dəyişməsi	Təqdimat valyutasına çevrilmənin effekti	Əlavələr	Ədalətli dəyər 2016
"78 St James Street", London	434,739	(699)	21,598	-	413,840
"Gallery Actor", Moskva	100,182	(49,409)	1,018	2,864	145,709
"SCI 8 Place Vendome", Paris	366,541	9,236	29,568	1,468	326,269
"Pine Avenue Tower A", Seul	794,502	4,569	61,256	35	728,642
"Kirarito Ginza", Tokio	865,535	50,601	(5,700)	45	820,589
"Palazzo Turati", Milan	202,258	1,168	16,514	-	184,576
	2,763,757	15,466	124,254	4,412	2,619,625

78 Saint James ünvanında yerləşən Unit Trestinin təsis edilməsi ("Unit Tresti")

Unit Tresti 22 noyabr 2012-ci ildə Trest Sənədinin müddəasına uyğun olaraq təsis edilmişdir. SOFAZ RE Limited, SOFAZ RE UK L.P. müəssisəsinin əsas partnyoru olaraq, Unit Trestində 99%-lik iştirak payına malikdir. SOFAZ RE Min Limited Unit Trestində 1%-lik iştirak payına malikdir. SOFAZ RE Limited, SOFAZ RE UK L.P. və SOFAZ RE Min Limited müəssisələrinin yekun mülkiyyətçisi Azərbaycan Dövlət Neft Fondudur. Unit Tresti Böyük Britaniyada yerləşən daşınmaz əmlak investisiya yatırımları həyata keçirir və 78 Saint James ünvanında yerləşən ofis kompleksinə sahibdir. Unit Trestin təsis edildiyi, rezident olduğu və daim yerləşdiyi yer Cersi, Kanal adalarıdır. 2018-ci il ərzində Unit Tresti ofis kompleksindən əldə edilmiş 93,978 min AZN (2017: 21,419 min AZN) məbləğində icarə gəliri və 72,681 min AZN məbləğində zərər (2017: 17,316 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 162,885 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə azalma (2017: 699 min AZN məbləğində azalma) daxildir).

"Tverskaya 16" JSC-nin alınması

21 dekabr 2012-ci il tarixində ARDNF "Tverskaya 16" JSC-də səsvermə səhmlərinin 100%-ni əldə etmişdir. Onun əsas fəaliyyəti Rusiyada, Moskvanın mərkəzi biznes rayonunda yerləşən "Gallery Actor" ofis-ticarət mərkəzinin idarə edilməsidir. 2018-ci il ərzində "Tverskaya 16" JSC-dən əldə edilmiş 8,764 min AZN (2017: 7,800 min AZN) məbləğində icarə gəliri və 815 min AZN məbləğində mənfəət (2017: 70,582 min AZN məbləğində zərər) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis zərəre 4,027 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə azalma (2017: 49,409 min AZN məbləğində azalma) daxildir).

"SCI 8 Place Vendome" şirkətinin təsis edilməsi

19 mart 2013-cü il tarixində Fond "xüsusi məqsədli müəssisə" vasitəsilə "AXA Real Estate" şirkətindən Parisin Vandom Meydanı 8 ünvanında yerləşən, dəyəri 135,000 min Avro olan "SCI 8 Place Vendome" müxtəlif təyinatlı ofis, ticarət və yaşayış kompleksini satın almışdır. "SCI 8 Place Vendome" şirkəti Fondun Fransada mülki ortaqlıq kimi təsis edilmiş və hüquqi ünvanı "6 place de Madeleine" olan dolaylı törəmə müəssisəsidir. Fond "SCI 8 Place Vendome" şirkətini iki Lüksemburq şirkəti (Luxcos) vasitəsilə idarə edir: SOFAZ RE Fund S.a.r.l. - 100% "SOFAZ RE Europe Holding S.a.r.l." şirkətinin mülkiyyətində olan, nizamnamə kapitalı 12,500 Avro təşkil edən, hüquqi ünvanı Lüksemburqda yerləşən və "SCI 8 Place Vendome" şirkətində 0.1%-lik iştirak payı olan özəl məhdud şirkət və SOFAZ RE Europe S.a.r.l. - 100% "SOFAZ RE Europe Holding S.a.r.l." şirkətinin mülkiyyətində olan, nizamnamə kapitalı 12,500 Avro təşkil edən, hüquqi ünvanı Lüksemburqda yerləşən və "SCI 8 Place Vendome" şirkətində 99.9%-lik iştirak payı olan özəl məhdud şirkət. 2018-ci il ərzində "SCI 8 Place Vendome" şirkətindən əldə edilmiş 10,701 min AZN (2017: 11,254 min AZN) icarə gəliri və 14,645 min AZN (2017: 13,932 min AZN məbləğində mənfəət) məbləğində mənfəət Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 9,912 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə artım (2017: 9,236 min AZN məbləğində artım) daxildir).

"Payn Avenyu A qülləsi" kompleksinin alınması

31 mart 2014-cü il tarixində ARDNF "Mirae Asset Management"-dən Daşınmaz Əmlak Fondu Strukturunda Benefisiar Sertifikatların ("BS") 100%-lik payını əldə etməklə, Cənubi Koreyanın Seul şəhərində dəyəri 469,007 milyon Cənubi Koreya vonu (346,250 min AZN) olan "Payn Avenyu A qülləsi" kompleksinin alışı yekunlaşdırmışdır. 2018-ci il ərzində "Payn Avenyu A qülləsi" kompleksindən əldə edilmiş 20,886 min AZN məbləğində icarə gəliri (2017: 18,239 min AZN) və 38,775 min AZN məbləğində mənfəət (2017: 24,716 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 24,913 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə artım (2017: 4,569 min AZN məbləğində artım) daxildir).

"Kirarito Ginza" ticarət kompleksinin təsis edilməsi

21 avqust 2016-cı il tarixində ARDNF Tokumei Kumiai ("TK") sazişi çərçivəsində fəaliyyət göstərən operator şirkətinə 51,989 milyon Yapon yeni məbləğində (455,736 min AZN) investisiya etmişdir. Bu investisiyanın 98%-i Operator Şirkətinin kapitalı hesabına formalaşır, 2%-i isə Aktivlərin İdarəedilməsi Menecerləri adından çıxış edən PGIM Real Estate (Yaponiya) şirkətinə məxsusdur. ARDNF Operator Şirkətinə yatırılmış bu investisiyanı (pul vəsaitlərindən istifadə hüququnu) istənilən vaxt satmaq hüququna malikdir. Operator Şirkəti investorlardan əldə etdiyi vəsait hesabına Tokio şəhərinin Ginza rayonunda yerləşən ticarət obyektini kimi fəaliyyət göstərən daşınmaz əmlak üçün investisiyanın

alınması ilə bağlı xərclər daxil olmaqla, 52,434 milyon Yapon yeni məbləğində (459,633 min AZN) sərmayə yatırmışdır. Ətraflı məlumat üçün qeyd 25-ə baxın.

2018-ci il ərzində "Kirarito Ginza" ticarət kompleksindən əldə edilmiş 23,081 min AZN (2017: 23,872 min AZN) məbləğində icarə gəliri və 24,498 min AZN məbləğində mənfəət (2017: 63,917 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 14,582 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə artım (2017: 50,601 min AZN məbləğində artım) daxildir).

"Palazzo Turati" ofis binasının təsis edilməsi

2016-cı ilin may ayında Fond Milan şəhərində yerləşən və dəyəri 97 milyon Avro təşkil edən Palazzo Turati ofis binasının satın alınmasına dair razılıq əldə etmişdir. Bu investisiyanı almaq üçün Fond 100% onun nəzarətində olan Daşınmaz Əmlak Investisiya Fondunu (REIF) təsis etmişdir. Fond Lüksemburqda yerləşən törəmə müəssisəsi - SOFAZ RE Europe S.a.r.l. vasitəsilə REIF-ə investisiya etmişdir. 2018-ci il ərzində Palazzo Turati ofis binasından əldə edilmiş 9,827 min AZN (2017: 9,479 min AZN) məbləğində icarə gəliri və 17,203 min AZN məbləğində mənfəət (2017: 9,330 min AZN məbləğində mənfəət) Fondun vergidən əvvəlki xalis mənfəətinə/(zərərinə) yönəldilmişdir (xalis mənfəətə 8,830 min AZN məbləğində ədalətli dəyər üzrə artım (2017: 1,168 min AZN məbləğində artım) daxildir).

11. BİRGƏ MÜƏSSİSƏLƏRƏ İNVESTİSİYALAR

Fondun birgə müəssisələrə investisiyalarının balans dəyərini hərəkəti aşağıdakı cədvəldə göstərilir.

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
1 yanvar tarixinə balans dəyəri	979,598	787,589
Birgə müəssisələrə investisiyalara əlavələr	151,646	193,500
Birgə müəssisələrin vergidən sonrakı maliyyə nəticələrində pay	38,887	(1,491)
Sair məcmu gəlirdə tanınan məzənnə fərqi üzrə zərər	(2,917)	-
31 dekabr tarixinə balans dəyəri	1,167,214	979,598

21 iyun 2013-cü il tarixində Caspian Drilling Company (90% iştirak payı) və SOCAR (10% iştirak payı) birgə "SOCAR Rig Assets" MMC-ni təsis etmişdir. "SOCAR Rig Assets" MMC-nin nizamnamə kapitalı 1,000 AZN həcmində müəyyən edilmişdir (hər bir səhmin nominal dəyəri 10 AZN olmaqla, 100 səhm). Müəssisənin əsas fəaliyyəti Xəzər dənizində əməliyyatların aparılması üçün altıncı nəsil yarım dalma qazma qurğusunun tikintisini səhmdarların müvafiq paylarına proporsional olaraq maliyyələşdirməkdən ibarətdir. 5 iyul 2013-cü il tarixində Fond "SOCAR Rig Assets" MMC-nin bütün səhmlərini "Caspian Drilling" şirkətindən nominal dəyərlə əldə etmişdir. Fond tərəfindən satın alınmazdan əvvəl "SOCAR Rig Assets" MMC hər hansı fəaliyyət həyata keçirməmişdir. Satın alınmadan sonra "SOCAR Rig Assets" MMC-nin adı dəyişilərək "Azerbaijan Rigs" MMC adlandırılmışdır. 2018-ci il ərzində bu müəssisəyə əlavə kapital qoyuluşu yönəldilməmişdir (2017: 193,500 min AZN). Satın alınan müəssisənin fəaliyyəti ilə bağlı bütün strateji maliyyə və əməliyyat qərarları hər iki səhmdarın birgə razılığı ilə qəbul olunur. Bu birgə müəssisənin maliyyə nəticələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən tanınır.

"Capitals Property S.a.r.l." Böyük Lüksemburq Hersoqluğunun qanunvericiliyinə uyğun olaraq özəl məhdud məsuliyyətli cəmiyyət kimi 29 yanvar 2018-ci il tarixində "Capitals Holding S.a.r.l." tərəfindən təsis edilmişdir. Təsis edildiyi zaman "SOFAZ RE Fund S.a.r.l." və "Capitals Holding S.a.r.l." hər biri yeni yaradılan şirkətdə 12,000 Avro dəyərində 50% iştirak payına sahib olmuşdur (səhmlərin hər birinin nominal dəyəri 1 avro olmaqla, 12,000 ədəd səhm). 21 sentyabr 2018-ci il tarixində "Capitals Holding S.a.r.l." 2,400 ədəd, "SOFAZ R.E Fund S.a.r.l." isə 1,200 ədəd səhmi "Mainz International Holdings S.a.r.l."-ə köçürmüşdür. Nəticədə, səhmdarların iştirak payı aşağıdakı kimi olmuşdur: "SOFAZ RE Fund S.a.r.l." - 40% (4,800 ədəd səhm), "Capitals Holding S.a.r.l." - 30% (3,600 ədəd səhm), "Mainz International Holdings S.a.r.l." - 30% (3,600 ədəd səhm). Yeni yaradılan şirkətin əsas fəaliyyəti səhmdarların müvafiq iştirak paylarındakı maliyyələşdirmə və bank krediti hesabına daşınmaz əmlak biznesindən ibarətdir. 2018-ci il ərzində Fond tərəfindən birbaşa olaraq bu müəssisəyə 151,646 min AZN (2017: sıfır) məbləğində kapital qoyuluşu yönəldilmişdir. Satın alınan müəssisənin fəaliyyəti ilə bağlı bütün strateji maliyyə və əməliyyat qərarları hər iki səhmdarın birgə razılığı ilə qəbul olunur. Birgə müəssisənin maliyyə nəticələri hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında pay iştirakı üzrə

uçot metoduna əsasən tanınır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun birgə müəssisələrindəki iştirak payı və həmin müəssisələrin maliyyə göstəriciləri, o cümlədən aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri, mənfəət və ya zərəri haqqında qısa məlumat aşağıda təqdim edilir:

Adı	Qısa- müddətli aktivlər	Uzun- müddətli aktivlər	Qısa- müddətli öhdəliklər	Uzun- müddətli öhdəliklər	Gəlir	Sair gəlirlər	Xərclər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
"Azerbaijan Rigs" MMC	113,803	1,029,247	(7,514)	(7,872)	88,874	537	(50,189)	39,222	90%	Azərbaycan
"Capitals Property SARL" MMC	39,079	993,048	(4,051)	(647,287)	30,785	635	(22,453)	8,967	40%	Lüksemburq

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Fondun birgə müəssisəsindəki iştirak payı və həmin müəssisənin maliyyə göstəriciləri, o cümlədən aktivləri, öhdəlikləri, gəlirləri, mənfəət və ya zərəri haqqında qısa məlumat aşağıda təqdim edilir:

Adı	Qısa- müddətli aktivlər	Uzun- müddətli aktivlər	Qısa- müddətli öhdəliklər	Uzun- müddətli öhdəliklər	Gəlir	Sair gəlirlər	Xərclər	Mənfəət/ (zərər)	İştirak payı (%)	Təsis edildiyi ölkə
"Azerbaijan Rigs" MMC	160,935	935,255	(7,748)	-	-	524	(2,181)	(1,657)	90%	Azərbaycan

Yuxarıda göstərilən ümumiləşdirilmiş maliyyə məlumatlarının birgə müəssisələrdəki iştirak paylarının balans dəyəri ilə üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	"Azerbaijan Rigs" MMC		"Capitals Property SARL" MMC	
	2018	2017	2018	2017
Dövrün əvvəlinə xalis aktivlər	1,088,442	896,599	-	-
Kapital artımı	-	193,500	371,822	-
Dövr üzrə mənfəət/(zərər)	39,222	(1,657)	8,967	-
Dövrün sonuna xalis aktivlər	1,127,664	1,088,442	380,789	-
Fondun payı %-lə	90%	90%	40%	-
Fondun payı	1,014,898	979,598	152,316	-
İnvestisiyanın balans dəyəri	1,014,898	979,598	152,316	-

12. KAPİTAL QOYULUŞLARI

Fonda daxil olmuş vəsaitlərin hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Neftin və qazın satışından əldə olunan vəsaitlər	16,645,569	11,029,989
Bonuslar	765,228	2,408
Boru kəməri tranzit tarifləri	18,103	17,915
Akrhesabı ödənişlər	4,147	3,605
Digər	20	-
Cəmi kapital qoyuluşları	17,433,067	11,053,917

13. UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Müddətli kredit (GK001 - Tokio, Yaponiya)	479,681	469,979
Müddətli kredit (Mirae Asset Securities)	456,300	-
Zəmanət depozitləri	48,414	40,087
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	13,780	16,408
Digər	-	3,375
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər	998,175	529,849

Zəmanət depozitləri Tokio şəhərində yerləşən "Kirarito Ginza" ticarət kompleksi üçün icarədarlar tərəfindən ödənilmiş 20,228 min AZN (2017: 15,627 min AZN), Seul şəhərində yerləşən "Payn Avenyu A qülləsi" kompleksi üçün ödənilmiş 26,434 min AZN (2017: 22,790 min AZN) və Paris şəhərində yerləşən "SCI 8 Vandom Meydanı" kompleksi üçün ödənilmiş 1,751 min AZN (2017: 1,670 min AZN) məbləğində qabaqcadan ödənişlərdən ibarətdir.

Müddətli kreditlər Yapon yeni ilə ifadə olunmuş GK001 krediti (Kirarito Ginza) və Koreya vonu ilə ifadə olunmuş Mirae Asset Securities (Pine Avenue) kreditindən ibarətdir. GK001 kreditinin müddəti 9 sentyabr 2024-cü ilə qədərdir və kupon dərəcəsi illik 0.81% (2017: 0.81%) təşkil edir. Həmin kredit üçün investisiya mülkiyyəti girov qoyulmuşdur. Mirae Asset Securities kreditinin müddəti 2023-cü ilin iyun ayında qədərdir və kupon dərəcəsi illik 3.6% təşkil edir. Bu kredit üçün investisiya mülkiyyəti girov qoyulmuşdur. Qeyd 10-a baxın.

Fond hedcinq uçotu aparmır və xarici valyuta öhdəlikləri və ya faiz dərəcələrinin dəyişməsi riskləri ilə bağlı hər hansı hedcinq əməliyyatı həyata keçirməmişdir.

Cari borcların ədalətli dəyəri diskontlaşdırmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığına görə təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir. Ədalətli dəyər GK001 krediti üçün 0.81% (2017: 0.81%), Mirae Asset Securities krediti üçün isə 3.6% faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış nağd pul axınlarına əsasən müəyyən edilir. Bu kreditlər ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsinə aid edilir.

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin təhlili və təqdim olunan hər bir dövr üzrə Fondun belə öhdəliklərində dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bu öhdəliklər pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində qeydə alınır:

	Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	
	Borclar	
1 yanvar 2017-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	472,007	
Məzənnə fərqi üzrə düzəlişlər	(2,028)	
31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	469,979	
Nağd pul axınları	456,300	
Məzənnə fərqi üzrə düzəlişlər	9,702	
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	935,981	

14. MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HESABLARINDA ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ ÖLÇÜLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİ ÜZRƏ FAİZ GƏLİRİ

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Dövlət istiqrazları	60,193	44,291
Agentlik istiqrazları	233,421	114,278
Korporativ istiqrazlar	546,902	343,745
Cəmi faiz gəliri	840,516	502,314

15. XARİCİ VALYUTA ƏMƏLİYYATLARI ÜZRƏ MƏZƏNNƏ FƏRQİ

Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis məzənnə fərqi aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqiindən reallaşdırılmamış xalis gəlir/(zərər)	(1,375,080)	747,147
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqiindən reallaşdırılmış xalis zərər	(36,157)	(3,114)
Cəmi xarici valyuta əməliyyatları üzrə məzənnə fərqiindən xalis gəlir/(zərər)	(1,411,237)	744,033

16. MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR HESABLARINDA ƏDALƏTLİ DƏYƏRLƏ ÖLÇÜLƏN MALİYYƏ AKTİVLƏRİNİN YENİDƏN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ ÜZRƏ XALIS (ZƏRƏR)/GƏLİR

FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə xalis gəlir/(zərər) aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Ədalətli dəyər düzəlişi üzrə reallaşdırılmamış gəlir/(zərər)	(999,149)	75,740
Ticarət əməliyyatları üzrə reallaşdırılmış gəlir/(zərər)	151,640	(2,077)
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri üzrə xalis gəlir/(zərər)	(847,509)	73,663

17. ƏMƏLİYYAT XƏRCLƏRİ

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Aktivlərin idarə edilməsi haqları	2,887	2,450
Törəmə müəssisələrin əməliyyat xərcləri	54,779	41,512
Əmək haqqı, məvaciblər və işçilərə müavinətlər	6,813	4,914
DSMF-yə ayırmalar	1,423	1,018
Bank komissiyon haqları	2,575	2,088
Amortizasiya xərcləri	8,478	9,020
Qısamüddətli lisenziya haqqı	4,735	4,122
Rabitə xərcləri	86	48
Sair əməliyyat xərcləri	21,737	3,572
Cəmi əməliyyat xərcləri	103,513	68,744

18. FOND TƏRƏFİNDƏN KÖÇÜRMƏLƏR

2018-ci il ərzində Dövlət Büdcəsinə, habelə, dövlət təşkilatlarına, dövlətə məxsus müəssisələrə və şirkətlərə köçürmələr aşağıdakılar əsasında həyata keçirilmişdir:

- "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2018-ci il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 dekabr 2017-ci il tarixli 1770 nömrəli Fərmanı;
- "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2018-ci il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 dekabr 2017-ci il tarixli 1770 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 17 iyul 2018-ci il tarixli 209 nömrəli Fərmanı.

2017-ci il ərzində Dövlət Büdcəsinə, habelə, dövlət təşkilatlarına, dövlətə məxsus müəssisələrə və şirkətlərə köçürmələr aşağıdakılar əsasında həyata keçirilmişdir:

- "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2017-ci il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 yanvar 2017-ci il tarixli 1186 nömrəli Fərmanı;
- "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2017-ci il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 10 yanvar 2017-ci il tarixli 1186 nömrəli Fərmanında dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 oktyabr 2017-ci il tarixli 1612 nömrəli Fərmanı.

19. MƏNFƏƏT VERGİSİ

Fond vergi hesabatlarını Rusiya Federasiyasının, Lüksemburqun və Fransanın vergi qanunvericiliyinin tələbləri əsasında hazırlayır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 509-IVQD sayılı 21 dekabr 2012-ci il tarixli Fərmanına və Milli Məclisin Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişikliklərin edilməsi haqqında 29 dekabr 2012-ci il tarixli qanununa uyğun olaraq, 1 yanvar 2013-cü ildən etibarən ARDNF korporativ mənfəət vergisinin ödənilməsindən azad edilmişdir. ARDNF-nin Cersi adalarında qeydiyyatdan keçmiş bütün şirkətləri "Beynəlxalq Xidmət Şirkətləri" olduğuna görə korporativ mənfəət vergisindən azaddırlar. Nəticə etibarilə ARDNF-nin Azərbaycan və Böyük Britaniyadakı fəaliyyəti ilə bağlı müvəqqəti fərqlər mövcud deyil. Yaponiya hökuməti ilə imzalanmış ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması haqqında sazişə əsasən Tokumei Kumiai ("TK") investisiyalarından əldə edilmiş gəlirlər bu ölkədə vergiyə cəlb edilmir. Cənubi Koreyadakı törəmə müəssisə də aktivləri ilə bağlı əməliyyatlardan yaranan gəlirə görə vergidən azaddır və yalnız payçılara gəlirlərdən ödənişlər edərək ödəmə mənbəyində tutulan vergi ödəməlidir.

Rusiya Federasiyasında fəaliyyət göstərən şirkətlər üçün standart korporativ mənfəət vergisi dərəcələri 2018 və 2017-ci illər üzrə 20% təşkil etmişdir. Lüksemburq və Fransa törəmə müəssisələri 33% (2017: 33%) dərəcəsində mənfəət vergisinə cəlb edilir.

Təxirə salınmış vergilər maliyyə hesabatlarındakı aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri ilə onların vergi bazası arasındakı müvəqqəti fərqlərin xalis vergi effektini əks etdirir. Müvəqqəti fərqlər əsasən gəlir və xərclərin müxtəlif üsullarla tanınmasından, eləcə də müəyyən aktivlərin qeydə alınmış dəyərindən yaranır.

20. ƏDALƏTLİ DƏYƏR HAQQINDA AÇIQLAMALAR

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülhizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

(a) Təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri

Təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda hər bir hesabat dövrünün sonunda mühasibat uçotu standartları ilə tələb edilən və ya icazə verilən qiymətləndirmələrdir. Təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələrinin aid edildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyalarının səviyyəsi aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2018				31 dekabr 2017			
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Cəmi
Aktivlərin ədalətli dəyəri								
Maliyyə aktivləri								
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	49,633,997	5,450,817	2,253,461	57,338,275	45,486,013	6,900	1,440,247	46,933,160
- Agentlik/ Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	13,082,224	-	-	13,082,224	8,056,922	-	-	8,056,922
- Korporativ istiqrazlar	23,336,142	5,450,817	-	28,786,959	22,049,530	6,900	-	22,056,430
- Suveren istiqrazlar	2,915,648	-	-	2,915,648	2,008,809	-	-	2,008,809
- Özəl səhm fondları	-	-	641,363	641,363	-	-	441,542	441,542
- Daşınmaz əmlak fondları	-	-	1,612,098	1,612,098	-	-	998,705	998,705
- Səhmlər	6,229,752	-	-	6,229,752	7,090,424	-	-	7,090,424
- Pul bazarı alətləri	4,070,231	-	-	4,070,231	6,280,328	-	-	6,280,328
Qeyri-maliyyə aktivləri	3,558,246	-	2,584,684	6,142,930	2,137,212	-	2,763,757	4,900,969
- İnvestisiya mülkiyyəti	-	-	2,584,684	2,584,684	-	-	2,763,757	2,763,757
- Qızıl külçələr	3,558,246	-	-	3,558,246	2,137,212	-	-	2,137,212
Cəmi təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirilən aktivlər	53,192,243	5,450,817	4,838,145	63,481,205	47,623,225	6,900	4,204,004	51,834,129

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qiymətləndirmə modeli və ədalətli dəyər qiymətləndirilməsi üzrə 2-ci Səviyyə üçün istifadə edilən ilkin məlumatlar aşağıda təsvir edilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ədalətli dəyər	Qiymətləndirmə modeli	İstifadə edilən ilkin məlumatlar
Aktivlərin ədalətli dəyəri			
Maliyyə aktivləri			
- Korporativ istiqrazlar	5,450,817	Pul axınlarının diskontlaşdırılması modeli	Dövlət istiqrazlarının gəlirlilik əyrisi

31 dekabr 2018-ci il tarixinə 3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər qiymətləndirilməsində istifadə olunan ilkin məlumatlar və qiymətləndirmə modelləri, eləcə də bu qiymətləndirmələrin ilkin məlumatlardakı mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslığı aşağıdakı kimidir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ədalətli dəyər	Qiymətləndirmə modeli	İstifadə edilən ilkin məlumatlar	İlkin məlumatların həcmi (orta çəki)	Əsaslandırılmış dəyişiklik	Ədalətli dəyər qiymətləndirilməsi üzrə həssaslıq
Aktivlərin ədalətli dəyəri						
Maliyyə aktivləri						
İnvestisiya mülkiyyəti						
"78 St James Street", London	258,348	Qalıq qiymətləndirmə yanaşması	Xalis icarə dəyəri	18,137 min AZN	+/- 5%	19,604/(18,623)
"Gallery Actor", Moskva	80,092	Pul axınlarının diskontlaşdırılması	Hədəflənən gəlirlilik norması	12-15%	+/- 1%	(2,889)/3,031
"SCI 8 Place Vendome", Paris	362,328	Gəlirin kapitallaşdırılması, Pul axınlarının diskontlaşdırılması, Birbaşa müqayisə üsulu	Gəlirlilik dərəcəsi	3,5-4,5%	+/- 0,5%	(33,942)/49,596
"Pine Avenue Tower A", Seul	784,076	Pul axınlarının diskontlaşdırılması, Müqayisə üsulu	Hədəflənən gəlirlilik norması / Əqd qiyməti	5-5,3%, AZN 10,951-12,624 m ²	+/- 0,25%, +/- 5%	(14,213)/15,651, 18,764/18,685
"Kirarito Ginza", Tokio	897,373	Gəlirin kapitallaşdırılması	Gəlirlilik dərəcəsi	2,4%	+/- 0,1%	(32,351)/35,432
"Palazzo Turati", Milan	202,467	Pul axınlarının diskontlaşdırılması	Kapitalın orta çəkili dəyəri və GOCR	5,01-4,07%	+/- 0,25%	(389)/389
3-cü Səviyyə üzrə cəmi təkrarlanan ədalətli dəyər qiymətləndirmələri	2,584,684					

Kapital və daşınmaz əmlak fondlarındakı investisiyalar üçün vergi və faiz xərclərindən əvvəlki gəlirlərin (EBITDA) artması hesablanmış dəyərin yüksək olmasına gətirib çıxara bilər. Bundan əlavə, bazarın olmadığı təqdirdə diskontun artması dəyərin azalmasına səbəb ola bilər. Fond tərəfindən 3-cü Səviyyədəki fond investisiyalarının ədalətli dəyərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən müşahidə edilə bilməyən ilkin məlumatlar arasında heç bir əlaqə müəyyən edilməmişdir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatmış il üzrə ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü Səviyyəsi üzrə dəyişikliklərin alətlərin növünə görə üzvləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən qiymətli kağızlar Korporativ səhmlər
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ədalətli dəyər	1,440,247
İl üzrə mənfəət və ya zərər təyin edilmiş gəlir	165,375
Sair məcmu gəlirlərdə tanınmış gəlir	(63,077)
Alışlar	710,916
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ədalətli dəyər	2,253,461

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü Səviyyəsi üzrə dəyişikliklərin alətlərin növünə görə üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən qiymətli kağızlar Korporativ səhmlər
1 yanvar 2017-ci il tarixinə ədalətli dəyər	737,966
İl üzrə mənfəət və ya zərər tədarük edilmiş gəlir	50,686
Sair məcmu gəlirlərdə tanınmış gəlir	35,517
Alışlar	616,078
31 dekabr 2017-ci il tarixinə ədalətli dəyər	1,440,247

b) Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Ədalətli dəyərin ədalətli dəyər iyerarxiyalarının səviyyələri üzrə təhlili və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2018				31 dekabr 2017			
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Balans dəyəri	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə	Balans dəyəri
Aktivlər								
Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri								
- Korporativ istiqrazlar	-	-	-	-	-	5,337,216	-	5,337,216
Sair maliyyə aktivləri								
- Ticarət debitor borcları	-	4,382	-	4,382	-	2,397	-	2,397
Cəmi aktivlər	-	4,382	-	4,382	-	5,339,613	-	5,339,613
Öhdəliklər								
Sair borc öhdəlikləri								
- Müddətli kredit	-	935,981	-	935,981	-	469,979	-	469,979
Sair maliyyə öhdəlikləri								
- Ticarət kreditor borcları	-	16,154	-	16,154	-	15,566	-	15,566
Cəmi öhdəliklər	-	952,135	-	952,135	-	485,545	-	485,545

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi pul vəsaitlərinin diskontlaşdırılması yanaşmasından istifadə etməklə həyata keçirilmişdir. Fəal bazar qiyməti olmayan dəyişkən faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərinə bərabərdir. Fəal bazar qiyməti olmayan sabit faizli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri analogi kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır.

21. MALİYYƏ ALƏTLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRMƏ KATEQORİYALARI ÜZRƏ TƏQDİM EDİLMƏSİ

MHBS 9 "Maliyyə alətləri" standartına uyğun olaraq, Fond maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında ölçülən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada ölçülən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər. Bundan əlavə, maliyyə icarəsi üzrə debitor borcları ayrıca kateqoriyaya aid edilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	FVTPL kateqoriyasında ölçülən (məcburi)	Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən	Cəmi
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			1,264,588
- Qısamüddətli depozitlər	-	4,437	4,437
- Pul bazarı fondları	553,139	-	553,139
- Bank hesabları	-	707,012	707,012
FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər			57,338,275
- Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	13,082,224	-	13,082,224
- Korporativ istiqrazlar	28,786,959	-	28,786,959
- Suveren istiqrazlar	2,915,648	-	2,915,648
- Pul bazarı alətləri	4,070,231	-	4,070,231
- Özəl səhm fondları	641,363	-	641,363
- Daşınmaz əmlak fondları	1,612,098	-	1,612,098
- Səhmlər	6,229,752	-	6,229,752
Sair maliyyə aktivləri			4,382
- Sair	-	4,382	4,382
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	57,891,414	715,831	58,607,245

MUBS 39 "Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi" standartına uyğun olaraq, Fond maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün maliyyə aktivləri. Bundan əlavə, maliyyə icarəsi üzrə debitor borcları ayrıca kateqoriyaya aid edilir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzləşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Kreditlər və debitor borcları	Ticarət üçün aktivlər	FVTPL kateqoriyasında ölçülən aktivlər	Ödəniş tarixinədək saxlanılan	Cəmi
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri					2,747,381
- Qısamüddətli depozitlər	2,134,556	-	-	-	2,134,556
- Pul bazarı fondları	198,518	-	-	-	198,518
- Bank hesabları	414,307	-	-	-	414,307
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri					46,933,160
- Agentlik/Beynəlmiləl qurumların istiqrazları	-	8,056,922	-	-	8,056,922
- Korporativ istiqrazlar	-	22,056,430	-	-	22,056,430
- Suveren istiqrazlar	-	2,008,809	-	-	2,008,809
- Pul bazarı alətləri	-	6,280,328	-	-	6,280,328
- Özəl səhm fondları	-	-	441,542	-	441,542
- Daşınmaz əmlak fondları	-	-	998,705	-	998,705
- Səhmlər	-	7,090,424	-	-	7,090,424
Ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar					5,337,216
- Korporativ istiqrazlar	-	-	-	5,337,216	5,337,216
Sair	2,397	-	-	-	2,397
CƏMİ MALİYYƏ AKTİVLƏRİ	2,749,778	45,492,913	1,440,247	5,337,216	55,020,154

31 dekabr 2018 və 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə Fondun bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınmışdır.

22. MALİYYƏ RİSKLƏRİNİN İDARƏ EDİLMƏSİ

Risklərin idarə edilməsi Fondun əməliyyatlarının mühüm elementidir. Fondun əməliyyatlarına xas olan risklər kredit riskinə, likvidlik, bazar və əməliyyat risklərinə aiddir. Həmin risklərlə bağlı Fondun risklərin idarə edilməsi siyasəti aşağıda icmal edilir.

Kredit riski. Fond kredit riskinə məruzdur ki, bu, maliyyə öhdəliyi olan bir tərəfin öhdəliyini yerinə yetirməməsi və nəticədə digər tərəfin maliyyə zərərinə məruz qalması riskidir. Fondun pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və investisiyaları kredit riskinə məruz qala bilər. Fond kredit risklərini Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 iyun 2001-ci il tarixli 511 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş, 21 dekabr 2001-ci il tarixli 607 nömrəli Fərmanı, 1 mart 2005-ci il tarixli 202 sayılı Fərmanı, 10 fevral 2010-cu il tarixli 216 nömrəli Fərmanı, 27 oktyabr 2011-ci il tarixli 519 nömrəli Fərmanı ilə əlavə və dəyişikliklər edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi Qaydaları"na (bundan sonra birlikdə "Qaydalar") müvafiq olaraq idarə edir.

Kredit riski investisiya aktivlərinin düzgün seçilməsi, investisiya aktivlərinin kredit keyfiyyəti və hər investisiya aktivini üzrə investisiya məbləğinin limitlərinin müəyyən edilməsi ilə idarə olunur və nəzarət altında saxlanılır.

Aşağıdakı cədvəldə Fondun saxladığı qiymətli kağızların kredit reytingi haqqında məlumat təqdim olunmuşdur. Cədvəldə beynəlxalq Standard & Poor's, Fitch və Moody's agentliklərinin reytingləri üzrə təsnifat verilmişdir. Aktiv müxtəlif kredit reytinginə malik olduqda təyin edilən daha aşağı reyting istifadə olunur.

2018	AAA	AA	A	BBB	BB	B	D	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri*	553,139	5,560	151,933	550,050	1,661	1,425	-	1,263,768
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri**	10,978,994	6,495,932	16,190,765	7,704,085	6,049,317	1,432,592	3,377	48,855,062

*Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankında yerləşdirilmiş 820 min AZN məbləğində nağd pul qalıqları Mərkəzi Bankların kredit reytingləri olmadığına görə yuxarıdakı cədvəldə əks etdirilmir.

**6,230 milyon AZN məbləğində səhmlər, eləcə də daşınmaz əmlak və özəl səhm fondlarındakı 2,253 milyon AZN məbləğində investisiya yatırımları yuxarıdakı cədvəldə əks etdirilmir. Fondun daşınmaz əmlak və özəl səhm fondlarındakı investisiyaları üzrə investisiya strategiyaları vardır. Kompleks yoxlama mərhələsində Fond fondların investisiya təcrübələrinin miqyasının, Tam ortağın öncəki investisiyalarında iştirak etmiş pay sahiblərinin rəylərinin, işçi heyətinin təhsil və təcrübəsinin, fondun təşkil və maliyyə axınlarının idarə olunmasında istifadə olunan maliyyə mexanizmləri ilə bağlı təhlillər aparır və onları 10 ballıq şkala üzrə qiymətləndirir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə daşınmaz əmlak və özəl səhm fondları müvafiq olaraq 8-9 və 7-8 bal civarında qiymətləndirilmişdir.

2017	AAA	AA	A	BBB	Qeyri-investisiya reytingi	Reytingsiz qiymətli kağızlar	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	198,518	-	62,606	335,669	2,139,300	11,288	2,747,381
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	6,443,521	4,712,609	17,691,366	8,096,917	1,451,176	8,537,571	46,933,160
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri	-	-	-	-	5,337,216	-	5,337,216

Səhm portfeli Fondun İzləmə Xətası göstəricilərinə əsaslandığı indekslərin (MSCI World, MSCI Europe ex UK, S & P 100) passiv replikasiyasını əks etdirir. İzləmə Xətası həddi illik olaraq 30 baza dərəcəsi həcmində öncədən müəyyən olunmuşdur.

Eyni zamanda, Fond standart kənarlaşma, riskə məruz dəyər (RMD) və Beta kimi bazar riski göstəricilərini daxili hesabatlarında əks etdirir.

Xarici menecerlər. Qaydalara uyğun olaraq, Fondun valyuta vəsaitinin idarə edilməsinə xarici menecer cəlb edildikdə xarici menecerin özünün və ya onun əsas təsisçisinin kredit reytingi investisiya dərəcəli kredit reytingindən (Baa3 (Moody's) və ya BBB- (Standard & Poor's, Fitch)) aşağı olmamalı, və ya onun aktivlərinin idarə edilməsində beş ildən az olmayan müsbət təcrübəsi, və yaxud dəyəri 1 milyard ABŞ dolları məbləğindən az olmayan aktivlərin idarə edilməsi sahəsində səriştəsi olmalıdır.

Valyuta riski. Valyuta riski xarici valyuta məzənnələrinin dəyişməsi nəticəsində maliyyə alətinin dəyərinin dəyişməsi riskidir. Fondun nağd pul axınları və aktivlərinin dəyəri əsas xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsi riskinə məruz qalır. Valyuta riski Investisiya Siyasətinə uyğun olaraq müəyyən valyutalar üçün çəki əmsallarını əks etdirən valyuta yerləşdirilməsinə əsasən idarə olunur. Bundan başqa, Investisiya Siyasətindəki valyuta yerləşdirilməsinə əsasən Fond hedcinq məqsədilə valyuta törəmələrini istifadə etmək hüququna malikdir. Valyutanın yenidən balanslaşdırılması daxili prosedurlara uyğun olaraq rüblük həyata keçirilir. Valyutanın yerləşdirilməsi Fondun çox-aktivli və diversifikasiya edilmiş investisiya portfeli üzrə həyata keçirilir.

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Fondun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

2018	AZN	ABŞ dolları	Avro	İngilis funt sterlinqi	Türk lirası	Avstraliya dolları	Rusiya rublu	Digər	Cəmi
Maliyyə aktivləri									
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	895	946,368	156,640	104,004	1,313	5,899	2,543	46,926	1,264,588
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	-	29,528,796	21,657,260	2,646,222	524,211	380,231	316,871	2,284,684	57,338,275
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-	1,783	-	-	1,379	1,220	4,382
Cəmi maliyyə aktivləri	895	30,475,164	21,813,900	2,752,009	525,524	386,130	320,793	2,332,830	58,607,245
Maliyyə öhdəlikləri									
Borc öhdəlikləri	-	-	-	-	-	-	-	(935,981)	(935,981)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,320)	-	(2,805)	(71)	-	-	(501)	(11,457)	(16,154)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,320)	-	(2,805)	(71)	-	-	(501)	(947,438)	(952,135)
Açıq mövqe	(425)	30,475,164	21,811,095	2,751,938	525,524	386,130	320,292	1,385,392	57,655,110

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Fondun məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

2017	AZN	ABŞ dolları	Avro	İngilis funt sterlinqi	Türk lirası	Avstraliya dolları	Rusiya rublu	Digər	Cəmi
Maliyyə aktivləri									
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,332	358,900	1,592,489	100,240	636,561	1,626	3,352	42,881	2,747,381
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	-	21,451,624	19,573,829	2,589,744	-	423,790	532,002	2,362,171	46,933,160
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri	-	5,337,216	-	-	-	-	-	-	5,337,216
Sair maliyyə aktivləri	-	-	921	50	-	-	681	745	2,397
Cəmi maliyyə aktivləri	11,332	27,147,740	21,167,239	2,690,034	636,561	425,416	536,035	2,405,797	55,020,154
Maliyyə öhdəlikləri									
Borc öhdəlikləri	-	-	-	-	-	-	-	(469,979)	(469,979)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,132)	-	(1,879)	(5,458)	-	-	-	(7,097)	(15,566)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,132)	-	(1,879)	(5,458)	-	-	-	(477,076)	(485,545)
Açıq mövqe	10,200	27,147,740	21,165,360	2,684,576	636,561	425,416	536,035	1,928,721	54,534,609

Valyuta riskinə həssaslıq. Aşağıdakı cədvəldə Fondun 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə monetar aktivləri və proqnozlaşdırılan nağd pul axınları üzrə əhəmiyyətli riskləri göstərilir. Təhlil mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda bütün digər dəyişən göstəricilər sabit qalmaqla, valyuta məzənnəsinin manata qarşı məntiqi baxımdan mümkün dərəcədə hərəkət etməsinin təsirini hesablayır.

	İl üzrə mənfəət/ (zərər) təsir		Kapitala təsir	İl üzrə mənfəət/ (zərər) təsir		Kapitala təsir
	31 dekabr 2018			31 dekabr 2017		
AZN/ABŞ dolları	10.00%	3,047,516	3,047,516	10.00%	2,714,774	2,714,774
	10.00%	(3,047,516)	(3,047,516)	10.00%	(2,714,774)	(2,714,774)
AZN/Avro	10.00%	2,181,110	2,430,770	10.00%	2,116,536	2,278,156
	10.00%	(2,181,110)	(2,430,770)	10.00%	(2,116,536)	(2,278,156)
AZN/İngilis funt sterlinqi	10.00%	275,194	308,827	10.00%	268,458	312,014
	10.00%	(275,194)	(308,827)	10.00%	(268,458)	(312,014)
AZN/Türk lirası	10.00%	52,552	52,552	10.00%	63,656	63,656
	10.00%	(52,552)	(52,552)	10.00%	(63,656)	(63,656)
AZN/Avstraliya dolları	10.00%	38,613	38,613	10.00%	42,542	42,542
	10.00%	(38,613)	(38,613)	10.00%	(42,542)	(42,542)
AZN/Rus rublu	10.00%	32,029	39,250	10.00%	53,605	64,561
	10.00%	(32,029)	(39,250)	10.00%	(53,605)	(64,561)

Əmtəə riski. Qızılın qiymətindəki dəyişikliklər Fonda təsir göstərir. Aşağıdakı cədvəldə qızılın qiymətinin dəyişməsinin təsiri göstərilir:

AZN/XAU	31 dekabr 2018		31 dekabr 2017	
	10%	-10%	10%	-10%
İl üzrə mənfəət/(zərər) təsir	355,825	(355,825)	213,721	(213,721)
Kapitala təsir	355,825	(355,825)	213,721	(213,721)

Coğrafi konsentrasiya. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Fondun maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıda göstərilir:

2018	Azərbaycan	Avropa	Amerika	Asiya	Avstraliya və Okeaniya	Beynəlxalq təşkilatlar	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	933	785,999	436,821	40,835	-	-	1,264,588
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	6,957,699	22,405,476	14,727,172	6,512,370	1,727,172	5,008,386	57,338,275
Sair maliyyə aktivləri	-	3,162	-	1,220	-	-	4,382
Cəmi maliyyə aktivləri	6,958,632	23,194,637	15,163,993	6,554,425	1,727,172	5,008,386	58,607,245
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc öhdəlikləri	-	-	-	(935,981)	-	-	(935,981)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,320)	(3,377)	-	(11,457)	-	-	(16,154)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,320)	(3,377)	-	(947,438)	-	-	(952,135)
Xalis mövqe	6,957,312	23,191,260	15,163,993	5,606,987	1,727,172	5,008,386	57,655,110

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Fondun maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıda göstərilir:

2017	Azərbaycan	Avropa	Amerika	Asiya	Avstraliya və Okeaniya	Beynəlxalq təşkilatlar	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11,339	2,459,785	273,133	3,124	-	-	2,747,381
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	1,451,176	19,865,602	16,709,896	4,321,758	1,650,949	2,933,779	46,933,160
Amortizasiya olunmuş dəyərlər ölçülən maliyyə aktivləri	5,337,216	-	-	-	-	-	5,337,216
Sair maliyyə aktivləri	-	971	1,426	-	-	-	2,397
Cəmi maliyyə aktivləri	6,799,731	22,326,358	16,984,455	4,324,882	1,650,949	2,933,779	55,020,154
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc öhdəlikləri	-	-	-	(469,979)	-	-	(469,979)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(1,132)	(7,337)	-	(7,097)	-	-	(15,566)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(1,132)	(7,337)	-	(477,076)	-	-	(485,545)
Xalis mövqe	6,798,599	22,319,021	16,984,455	3,847,806	1,650,949	2,933,779	54,534,609

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik Fondun portfellerinə dair hesabatlar ilə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təsdiqlənmiş investisiya qaydalarının müqayisəsinə əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və müvafiq məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərində Fondun risklər üzrə əhəmiyyətli konsentrasiyası olmamışdır.

Faiz dərəcəsi riski. Investisiya portfelində sabit gəlirli qiymətli kağızların payının artması səbəbindən Fond bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və nağd pul axınlarına təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Belə dəyişikliklər faiz marjalarının artmasına, lakin gözlənilməz dəyişikliklər baş verdiyi halda itkilərin azalmasına və ya yaranmasına gətirib çıxara bilər. Rəhbərlik portfel üzrə ortaçəkili investisiya müddətini maksimal 48 ay (4 dürəsiyə) müəyyən edir.

Faiz dərəcəsi riskinə həssaslıq. 31 dekabr 2018 və 2017-ci il tarixlərinə depozitlər və borc qiymətli kağızları faiz gəliri gətirən idi və bu səbəbdən də onlar faiz dərəcəsi riskinə məruz qalmışdır. Fond bu riski maliyyə bazarlarındakı vəziyyətdən asılı olaraq, investisiya portfelindəki aktivlərin müddətini tədricən artırmaq və ya azaltmaqla idarə edir. Risklərin gündəlik idarə edilməsi və monitorinqi yuxarıda qeyd edilən limitlərə uyğun olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən həyata keçirilir.

Aşağıdakı cədvəldə faiz dərəcəsi 1% dəyişərkən Fondun maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərindəki dəyişikliyin xalis təsiri göstərilir. Faiz dərəcəsi riskinin həssaslığının təhlili "dəyişkən risk göstəricisində məntiqi baxımdan mümkün dəyişiklik" əsasında həyata keçirilmişdir. Belə dəyişmənin dərəcəsi rəhbərlik tərəfindən təyin edilir və rəhbərliyə təqdim edilən risk hesabatlarında əks etdirilir.

Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərərə) təsir:

	31 dekabr 2018		31 dekabr 2017	
	Faiz dərəcəsi 1%	Faiz dərəcəsi -1%	Faiz dərəcəsi 1%	Faiz dərəcəsi -1%
Aktivlər:				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	15	(15)	64	(64)
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	(334,166)	334,166	(352,622)	352,622
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərərə) xalis təsir	(334,151)	334,151	(352,558)	352,558
Kapitala təsir	(334,151)	334,151	(352,558)	352,558

Likvidlik riski. Rəhbərliyin siyasəti hər bir şəraitdə Fondun öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün likvidliyin lazım olan səviyyədə saxlanılmasından ibarətdir. Likvidlik səviyyəsini təmin etmək üçün 100 milyon ABŞ dollarından az olmayan məbləğdə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri saxlanılır və likvidlik riskinə gündəlik olaraq nəzarət edilir. İl ərzində büdcə transfertlərinə görə likvidlik səviyyəsi Fondun vəsaitlərinin yerləşdirilməsi zamanı nəzərə alınır (yüksək likvidliyə malik borc öhdəlikləri və pul bazarları alətləri sub-portfelinə ən azı 60% investisiya yatırılmalıdır) və bu isə öz növbəsində əlavə olaraq Fondun investisiya portfeli üzrə likvidliyin təmin edilməsinə təkan verir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə öhdəlikləri müqavilə üzrə ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən öhdəliklərin məbləğinə müqavilə üzrə diskontlaşdırılmamış pul axınları daxildir. Belə diskontlaşdırılmamış pul axınları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlərdən fərqlənir, belə ki, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı məbləğlər diskontlaşdırılmamış pul axınlarına əsasən hesablanır.

Maliyyə vəziyyəti haqqındakı hesabatdakı maddələr üzrə Fondun aktivlərinin likvidlik riski üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

2018	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox	Müddətsiz	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	4,437	-	-	-	-	1,260,151	1,264,588
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	3,093,230	2,065,143	7,886,959	28,646,098	9,417,093	6,229,752	57,338,275
Sair maliyyə aktivləri	4,382	-	-	-	-	-	4,382
Cəmi maliyyə aktivləri	3,102,049	2,065,143	7,886,959	28,646,098	9,417,093	7,489,903	58,607,245
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc öhdəlikləri	(327)	(4,760)	(15,261)	(1,014,750)	-	-	(1,035,098)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(16,154)	-	-	-	-	-	(16,154)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(16,481)	(4,760)	(15,261)	(1,014,750)	-	-	(1,051,252)
Likvidlik intervalı	3,085,568	2,060,383	7,871,698	27,631,348	9,417,093	7,489,903	57,555,993

2017	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox	Müddətsiz	Cəmi
Maliyyə aktivləri							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,879,422	255,134	-	-	-	612,825	2,747,381
FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri	2,972,772	3,278,077	5,915,252	24,512,958	3,163,677	7,090,424	46,933,160
Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən maliyyə aktivləri	64,788	-	72,497	-	5,199,931	-	5,337,216
Sair maliyyə aktivləri	2,397	-	-	-	-	-	2,397
Cəmi maliyyə aktivləri	4,919,379	3,533,211	5,987,749	24,512,958	8,363,608	7,703,249	55,020,154
Maliyyə öhdəlikləri							
Borc öhdəlikləri	(327)	(653)	(2,940)	(506,246)	-	-	(510,166)
Sair maliyyə öhdəlikləri	(15,566)	-	-	-	-	-	(15,566)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(15,893)	(653)	(2,940)	(506,246)	-	-	(525,732)
Likvidlik intervalı	4,903,486	3,532,558	5,984,809	24,006,712	8,363,608	7,703,249	54,494,422

Qiymət riski. Qiymət riski hər hansı qiymətli kağıza və ya onun emitentinə və ya ümumiyyətlə bazara təsir göstərən faktorlara görə maliyyə alətinin bazar qiymətinin dəyişməsi riskidir. Fondun aktivləri ümumi və xüsusi bazar faktorlarının təsiri nəticəsində qiymət riskinə məruz qalır.

	31 dekabr 2018		31 dekabr 2017	
	Qiymətli kağızların qiymətində 1% artım	Qiymətli kağızların qiymətində 1% azalma	Qiymətli kağızların qiymətində 1% artım	Qiymətli kağızların qiymətində 1% azalma
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər) təsir	573,383	(573,383)	469,332	(469,332)
Xalis aktivlərə/kapitala təsir	573,383	(573,383)	469,332	(469,332)

Əməliyyat riski. Əməliyyat riski sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Fond bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Fond bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, o cümlədən daxili auditin istifadə edilməsi daxildir.

23. TƏƏHHÜDLƏR VƏ ŞƏRTİ ÖHDƏLİKLƏR

Balansdankənar əməliyyatlar. 11 avqust 2006-cı il tarixində Fond ilə Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi arasında sərbəst (qalıq) büdcə vəsaitlərinin etibarlı idarəetməyə verilməsi haqqında Aktivlərin İdarə Edilməsi Müqaviləsi imzalanmışdır. Bu müqaviləyə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin sərbəst büdcə vəsaitləri Fonda köçürülməli və Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi ilə müqavilədə göstərilmiş aktivlərin idarə edilməsi qaydaları əsasında Fondun idarə edilməsinə verilməlidir. Fond bu aktivləri əvəzsiz olaraq Maliyyə Nazirliyinin adından və Maliyyə Nazirliyinin xeyrinə, onun xərcləri və riskləri hesabına idarə edir. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə bu müqavilə əsasında alınmış vəsait hesablanmış faizlər də daxil olmaqla 577,064 min AZN (31 dekabr 2017: 755,380 min AZN) təşkil etmişdir.

24. ƏLAQƏLİ TƏRƏFLƏRLƏ ƏMƏLİYYATLAR

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Fond və onun əlaqəli tərəfləri hesab olunan törəmə müəssisələr arasında həyata keçirilən əməliyyatlar hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilməmişdir və hazırkı Qeyddə açıqlanmır. Bütün dövlət müəssisələri və onların törəmə müəssisələri Fondun ümumi nəzarəti altında olan müəssisələr hesab olunur. Həmin müəssisələrlə əməliyyatlar aşağıda əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar kimi təqdim edilir:

İllər	Əlaqəli tərəflərdən daxilolmalar	Birgə müəssisələrə investisiyanın balans dəyəri	Əlaqəli tərəflərə köçürmələr	Əlaqəli tərəflərdən alınmış istiqrazların balans dəyəri	Əlaqəli tərəflərdən alınmış istiqrazların üzrə faiz gəliri	Əlaqəli tərəflərlə bank hesabları	Balansdan-kənar hesablar
SOCAR	2018 2017	16,525,824 10,973,191	10,959,000 6,100,000	74,289 78,758	3,917 1,262	577,064 755,380	
Əməliyyat Şirkətləri	2018 2017	907,243 80,726					
Dövlət Büdcəsi	2018 2017						
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	2018 2017						
"Azərbaycan meliorasiya və su təsərrüfatı" ASC	2018 2017		89,999 69,997				
Azərbaycan Respublikası Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi	2018 2017		176,128 20,557				
Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi və Məcburi Köçkünlərin Sosial İnkişaf Fondu	2018 2017		199,979 105,000				
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	2018 2017		3,949,485			820 11,288	
"Star" neft emalı kompleksi (SOCAR)	2018 2017		735,422				
Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi	2018 2017		7,236 17,010				
Azərbaycan Beynəlxalq Bankı	2018 2017			1,432,593 1,372,418	55,571 18,591	112 43	
Cənub Qaz Dəhlizi QSC	2018 2017			4,412,344 4,560,936	147,997 107,923		
Mercury Investments and Holdings Ltd.	2018 2017			260,336 299,218	10,548 8,569		
Azerbaijan (ACG) Ltd	2018 2017			337,452 477,062	13,150 11,323		
SOCAR (Abşeron)	2018 2017			440,686	8,222		
"Azerbaijan Rigs" MMC	2018 2017		1,014,898 979,598				
"Capitals Property S.a.r.l" MMC	2018 2017		152,316				

Əsas idarəedici heyət

Əsas idarəedici heyət Fondun İcraçı Direktorundan və idarə rəhbərlərindən ibarətdir. Əsas idarəedici heyətin üzvlərinin məcmu əmək haqqı və bu kateqoriya daxilində tam məşğulluq ekvivalenti əsasında müəyyən edilən və ödəniş alan rəhbərlərin sayı aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	2018	2017
Qısamüddətli ödənişlər:		
- Əmək haqqı xərcləri	299	126
- DSMF-yə ayırmalar	65	28
Əsas idarəedici heyətin sayı	3	3

25. STRUKTURLAŞDIRILMIŞ MÜƏSSİSƏLƏRDƏ İŞTİRAK PAYLARI

Konsolidasiya edilmiş strukturlaşdırılmış müəssisələr. Tokumei Kumiai ("TK") sazişi çərçivəsində bir və ya daha çox mühüm idarəetmə səlahiyyətinə malik olmayan investor ("TK investor") Yaponiya əməliyyat şirkətinə ("TK operator") həmin şirkət tərəfindən həyata keçirilən biznesdə ("TK biznes") mənfəət/zərər müqabilində investisiya yatırır. TK-nin vergi statusuna uyğun olaraq, Yaponiya rezident şirkəti TK biznesində müstəqil paya sahib olmalıdır. TK-GK qaydalarına uyğunluq məqsədilə ARDNF və "Mitsubishi UFJ Trust and Banking ("MUTB")" şirkəti "Kirarito Ginza"-nın əldə edilməsinə dair TK sazişi imzalamışdır. Həmin sazişə əsasən "MUTB" Yaponiya rezident şirkəti qismində çıxış edir və TK Biznesi (TK operator tərəfindən əmlakın əldə edilməsi) üçün tələb olunan investisiya məbləğinin 2%-i həcmində, yəni 1,100 milyon Yapon yeni (9,643 min AZN) məbləğində sərmayə yatırmışdır. TK-da nəzərdə tutulan mənfəətin ARDNF-yə ötürülməsi məqsədilə Yaponiya ilə keçmiş Sovet İttifaqı arasında bağlanmış vergi sazişinə əsasən 0% dərəcə ilə ödəmə mənbəyində tutulan TK-GK vergi strukturu seçilmişdir. Həmin saziş üzrə ARDNF-nin ümumi investisiya qoyuluşu 51,989 milyon Yapon yeni (455,736 min AZN) təşkil etmişdir. Müvafiq olaraq, ARDNF və "MUTB" TK biznesindəki mənfəət və ya zərərdə proporsional paya sahib olmuşdur. 2016-cı ildə MUTB onun iştirak payını əldə edən və aktivlərin idarəedilməsi meneceri vəzifəsini tutan "PGIM Foreign Investment Inc" tərəfindən əvəzlənmişdir. "PGIM Foreign Investment Inc"-in Aktivlərin İdarəedilməsi Menecərləri adından PGIM Real Estate (Yaponiya) şirkəti çıxış edir.

TK operator investorlardan əldə etdiyi vəsait hesabına Tokio şəhərinin Ginza rayonunda yerləşən ticarət kompleksi üçün 52,300 milyon Yapon yeni məbləğində (458,462 min AZN) sərmayə yatırmışdır. Daşınmaz əmlak MUBS 40-da nəzərdə tutulan investisiya mülkiyyəti

anlayışına cavab verir. ARDNF TK operator ilə investisiya mülkiyyətinin inkişafı və idarə edilməsinə dair Strateji Planı özündə əks etdirən Saziş imzalamışdır. TK operator həmin Sazişə və Strateji Plana uyğun olaraq şirkəti idarə edir.

TK sazişi investisiya mülkiyyətinin idarə edilməsi və inkişafı ilə əlaqədar Fondun hüquqlarını məhdudlaşdırır. Buna görə, MHBS 12-nin tələbinə əsasən TK operator konsolidasiya edilməmiş strukturlaşdırılmış müəssisələr kateqoriyasına aid edilir. MHBS 12-yə uyğun olaraq, strukturlaşdırılmış müəssisə elə müəssisədir ki, onun idarə edilməsi və üzərində nəzarət həyata keçirilərkən səsvermə və ya bənzər hüquqlar üstünlük təşkil edən amil olmur. Bu struktura əsasən yalnız inzibati məsələlərə bağlı səsvermə hüquqları və Şirkətin əhəmiyyətli fəaliyyəti müqavilə vasitəsilə idarə olunur.

TK sazişinin spesifik xüsusiyyətlərinə əsaslanaraq rəhbərlik hesab edir ki, ARDNF və TK operator arasında rəhbər/agent münasibətləri mövcuddur. MHBS 10-a uyğun olaraq investor agentə həvalə edilən qərarın qəbul edilməsi səlahiyyətlərini rəhbər/investorun özü tərəfindən saxlanılan səlahiyyətlər kimi hesab edir. Rəhbərlik MHBS 10-nun B60-cı bəndini və Aktivlərin İdarəedilməsi Menecərlərinin payına düşən məhdudlaşdırılmış 2% investisiyasını nəzərə alaraq hesab edir ki, TK operator ARDNF-nin agentidir və buna görə də ARDNF investisiya obyektini konsolidasiya etməlidir.

26. HESABAT TARİXİNDƏN SONRAKI HADİSƏLƏR

"Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2019-cu il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 dekabr 2018-ci il tarixli Fərmanına uyğun olaraq, Fondun 2019-cu il büdcəsinin gəlirləri və xərcləri müvafiq olaraq 15,450,150 min AZN və 11,595,238 min AZN məbləğində təsdiq edilmişdir.

Fondun 2019-cu il büdcəsinin əsas xərcləri aşağıdakı məqsədlərə yönəldilir:

- Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsinə transfertin yuxarı həddi – 11,364,300 min AZN;
- Məcburi köçkünlərin sosial-məişət və məskunlaşma məsələləri ilə bağlı bəzi tədbirlərin maliyyələşdirilməsi – 200,000 min AZN;
- Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun idarə edilməsi ilə bağlı xərclər – 30,938 min AZN.

27. 1 YANVAR 2018-Cİ İL TARİXİNDƏN ƏVVƏLKİ DÖVRLƏRƏ TƏTBİQ EDİLƏN UÇOT SİYASƏTLƏRİ

31 dekabr 2017-ci il tarixində başa çatan müqayisəli dövrə tətbiq edilən və MHBS 9-a uyğun olaraq dəyişdirilən uçot siyasətləri aşağıda göstərilir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat

formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyərle və ya amortizasiya edilmiş dəyərle qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: **(a)** kreditlər və debitor borcları; **(b)** satıla bilən maliyyə aktivləri; **(c)** ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və **(d)** FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: **(i)** ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və **(ii)** ticarət üçün maliyyə aktivləri.

Kreditlər və debitor borcları Fondun yaxın dövrdə satmaq niyyəti olduğu aktivlərdən başqa, müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə ödənilmək şərtilə sərbəst surətdə alınıb-satıla bilməyən qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir. Fondun kreditləri və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən "pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən" ibarətdir.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan aktivlərə Fondun ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyəti və imkanı olan, müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərə və ödəmə müddətinə malik olan kotirovka edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarını ilkin tanınma zamanı təsnifləşdirir və bu təsnifləşdirmənin uyğunluğunu hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən nəzərdən keçirir.

Ticarət üçün investisiyalar ticarət üçün qiymətli kağızlar qiymətlər və ya ticarət marjasındakı qısamüddətli dəyişikliklərə görə qazanc əldə etmək məqsədilə alınmış maliyyə aktivləri və yaxud qısa müddət dövriyyədə olan qiymətli kağızlar portfelinin bir hissəsidir. Fond qiymətli kağızları aldıqdan sonra onları qısa müddət ərzində (yəni 12 ay ərzində) satmaq niyyətində olarsa, həmin qiymətli kağızları ticarət üçün investisiyalar kimi təsnifləşdirir.

Fond ticarət üçün qeyri-derivativ maliyyə aktivini yaxın dövrdə satmaq məqsədilə saxlamadıqda, həmin aktivni mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərle ölçülən maliyyə aktivləri kateqoriyasından yenidən təsnifləşdirə bilər. Kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına aid olmayan maliyyə aktivləri yalnız qeyri-adi xarakter daşıyan və yaxın gələcəkdə təkrarlanması az ehtimal olunan hadisənin baş verdiyi nadir hallarda mənfəət və ya zərərdə əks olunan ədalətli dəyərle hesablanmış maliyyə aktivləri kateqoriyasından yenidən təsnifləşdirilə bilər. Fond kreditlər və debitor borcları anlayışına cavab verən maliyyə aktivlərini yaxın gələcəkdə və ya ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyətində olduqda, həmin aktivlər yenidən təsnifləşdirilə bilər.

FVTPL kateqoriyasında ölçülən digər maliyyə aktivlərinə

ilkin tanınma zamanı geri çağırılmayan qaydada bu kateqoriyaya aid edilmiş maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik qiymətli kağızları yalnız aşağıdakı hallarda bu kateqoriyaya təsnifləşdirir: **(a)** bu cür təsnifləşdirmə müxtəlif metodlardan istifadə etməklə aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi və ya müvafiq gəlir və xərclərin tanınmasından yarana biləcək uçot uyğunsuzluğunu kənarlaşdırarsa və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldarsa; və ya **(b)** maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri qrupu və ya hər ikisinin idarə edilməsi, eləcə də onların effektivliyinin qiymətləndirilməsi risklərin idarə edilməsi və ya investisiya strategiyalarına uyğun olaraq ədalətli dəyər prinsipinə əsasən həyata keçirilərsə və bu prinsipə uyğun hazırlanmış məlumat müntəzəm olaraq Fondun əsas idarəedici heyətinə təqdim edilərsə və onun tərəfindən təhlil edilərsə. Bu kateqoriyadan olan maliyyə aktivlərinin tanınması və qiymətləndirilməsi ticarət üçün investisiyalar ilə bağlı yuxarıdakı uçot siyasətinə uyğundur.

Bütün digər maliyyə aktivləri *satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri* kateqoriyasına aid edilir. Bu kateqoriyaya Fondun qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlamaq niyyəti olan və likvidliyin saxlanması üzrə tələbləri və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri, habelə qiymətlərin dəyişməsindən asılı olaraq sata biləcəyi investisiya qiymətli kağızları daxildir.

Ticarət üçün investisiyalar. Ticarət üçün investisiyalar ədalətli dəyərde qeydə alınır. Ticarət üçün investisiyalar üzrə effektiv faiz metodu ilə hesablanan faizlər il üzrə mənfəət və ya zərərdə faiz gəliri kimi tanınır. Fondun dividend ödənişlərini almaq hüququ müəyyən edildikdə və dividendlərin əldə edilməsi ehtimalı yüksək olduqda, dividendlər sair gəlirlərin tərkibində göstərilir. Ədalətli dəyərədəki dəyişikliklərin bütün digər elementləri və tanınmanın dayandırılması zamanı yaranan gəlir və ya zərər yarandığı dövrdə ticarət üçün investisiyalar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: **(a)** maliyyə derivativləri daxil olmaqla, ticarət üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri və **(b)** digər maliyyə öhdəlikləri. Ticarət üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər onların yarandığı dövrdə ədalətli dəyərədəki dəyişiklikləri il üzrə mənfəət və ya zərərə (maliyyə gəlirləri və ya maliyyə xərcləri kimi) aid etməklə, ədalətli dəyərle uçota alınır. Digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır. Fondun sair maliyyə öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən "digər kreditör borcları" və "borclardan" ibarətdir.

ƏLAVƏ

Suveren Fondlar

"Santyaqo Prinsipləri"

Ümumi Qəbul olunmuş Prinsip və Normalar (ÜQPN) üzrə qiymətləndirmə

Aprəl, 2019

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>A. Hüquqi Əsaslar, Məqsədlər və Makroiqtisadi Siyasətlə Əlaqələndirmə</p> <p>PRİNSİP 1. SF-nin hüquqi əsasları möhkəm olmalı, onun effektiv fəaliyyətini və məqsədlərinə nail olmasını dəstəkləməlidir.</p> <p>Alt-prinsip 1.1. SF-nin hüquqi əsasları SF-nin və onun əməliyyatlarının hüquqi cəhətdən möhkəmliyini təmin etməlidir.</p> <p>Alt-prinsip 1.2. SF-nin hüquqi bazasının və strukturunun, eləcə də SF ilə digər dövlət orqanları arasında hüquqi əlaqələrin əsas xüsusiyyətləri ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin hüquqi əsasları Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu haqqında Əsasnamə"də (bundan sonra "ARDNF-nin Əsasnaməsi") aydın şəkildə təyin olunmuşdur.</p> <p>ARDNF büdcədənkənar dövlət təsisatı, hüquqi şəxsdir və onun fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və qanunları, Prezidentin fərmanı və sərəncamları və "ARDNF-nin Əsasnaməsi" rəhbər tutulur.</p> <p>ARDNF-nin hüquqi əsasları, strukturu və digər dövlət qurumları ilə əlaqələrinə dair bütün hüquqi sənədlər ictimaiyyətə açıqlanır və ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsindən əldə oluna bilər.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf</p>
<p>PRİNSİP 2. SF-nin fəaliyyətinin məqsədi aydın şəkildə müəyyən olunmalı və ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin yaradılmasının əsas məqsədi neft və qaz sazişlərinin icrasından əldə olunan gəlirlərin toplanmasını və səmərəli idarə olunmasını təmin etməkdir.</p> <p>ARDNF-nin əsas vəzifələri ölkədə makroiqtisadi sabilliyin (valyuta daxilolmalarının mənfi təsirlərinin neytrallaşdırılması) qorunması və vəsaitlərin indiki və gələcək nəsillər üçün toplanıb artırılmasıdır.</p> <p>Yuxarıda qeyd edilən ARDNF-nin yaradılmasının əsas məqsədi, həmçinin ARDNF-nin əsas vəzifələri Fondun rəsmi internet sahifəsinə yerləşdirilmişdir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/qqh59kvix.pdf https://www.oilfund.az/fund/about/mission</p>
<p>PRİNSİP 3. SF-nin fəaliyyətinin ölkədə birbaşa makroiqtisadi təsirləri olarsa, bu fəaliyyətin ümumi makroiqtisadi siyasətin tərkib hissəsi olmasını təmin etmək məqsədi ilə o, yerli maliyyə və pul-kredit orqanları ilə yaxından əlaqələndirilməlidir.</p>	<p>ARDNF-nin qanunvericiliyinə əsasən ARDNF-nin vəsaitləri Azərbaycan Respublikası daxilində investisiya edilə bilməz. ARDNF-nin xərcləri Milli Məclis tərəfindən təsdiq olunan icmal büdcənin tərkib hissəsidir.</p> <p>Büdcə Sistemi Haqqında qanuna əsasən icmal büdcə müvafiq dövlət qurumları ilə (Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi və s.) məsləhətləşmələr və ARDNF-nin iştirakı ilə hazırlanır.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbvbn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>PRİNSİP 4. SF-nin maliyyəlaşmə və vəsaitlərinin xərclənməsinə dair ümumi yanaşmaya uyğun olaraq dəqiq və ictimaiyyət üçün açıq olan siyasət, qaydalar, prosedurlar və ya mexanizmləri olmalıdır.</p> <p>Alt-prinsip 4.1. SF-nin maliyyəlaşmə mənbələri ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p> <p>Alt-prinsip 4.2. SF-nin vəsaitlərinin xərclənməsinə aid ümumi yanaşma ictimaiyyət üçün açıq olmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin maliyyəlaşmə və vəsaitlərinin xərclənməsinə dair prosedur qaydalar "ARDNF-nin Əsasnaməsi" və "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun (büdcə) gəlir və xərclər proqramının tərtibi və icrası qaydaları"nda (bundan sonra "ARDNF-nin büdcəsinə dair qaydalar") aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. Bu qaydalar ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilmişdir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbvbn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf</p>
<p>PRİNSİP 5. SF-ə aid müvafiq statistik məlumatlar Fondun ali idarəedici orqanına və ya lazım olan hallarda makroiqtisadi məlumatlar sistemində daxil edilməsi məqsədi ilə digər lazımı orqanlara vaxtli-vaxtında təqdim olunmalıdır.</p>	<p>ARDNF-yə aid statistik məlumatlar aylıq əsasda Prezident Administrasiyasına və Maliyyə Nazirliyinə, həmçinin rüblük və illik əsasda Dövlət Statistika Komitəsinə göndərilir. ARDNF həmçinin özünün gəlir və xərcləri ilə bağlı məlumatları Hesablama Palatasına və digər müvafiq məlumatları Vergilər Nazirliyinə, Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna və digər əlaqəli dövlət orqanlarına təqdim edir. Əlavə olaraq, ARDNF öz fəaliyyəti ilə bağlı müvafiq məlumatları müntəzəm olaraq Dünya Bankına və Beynəlxalq Valyuta Fonduna təqdim edir.</p> <p>ARDNF-nin fəaliyyəti ilə bağlı bütün məlumatlar (audit olunmuş illik hesabatlar, rüblük hesabatlar və s.) rəsmi internet sahifəsi vasitəsilə ictimaiyyətə çatdırılır.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbvbn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>B. İnstitusional əsaslar və idarəetmə strukturu</p> <p>PRİNSİP 6.</p> <p>SF güclü idarəetmə strukturuna malik olmalı və bu idarəetmə strukturu Fondun məqsədlərini həyata keçirmək üçün hesabatlılıq və əməliyyat müstəqilliyini dəstəkləyən rol və öhdəliklərin aydın və effektiv bölgüsünü təmin etməlidir.</p>	<p>ARDNF-nin üç-pilləli idarəetmə strukturu var və ölkə Prezidenti ali idarəetmə səlahiyyətlərinə malikdir.</p> <p>ARDNF-nin fəaliyyətinə nəzarəti Baş nazirin sədrlik etdiyi Müşahidə Şurası həyata keçirir. Müşahidə Şurasının digər üzvləri Milli Məclis sədrinin müavini, Maliyyə naziri, İqtisadiyyat naziri, Mərkəzi Bankın Sədri və Prezidentin iqtisadi siyasət və sənaye məsələləri üzrə köməkçisidir.</p> <p>ARDNF-nin əməliyyat idarəetməsi İcraçı direktora həvalə olunmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Müşahidə Şurası və İcraçı direktorun hüquq və vəzifələri "ARDNF-nin Əsasnaməsi"ndə aydın şəkildə göstərilmişdir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf</p>
<p>PRİNSİP 7.</p> <p>Ali idarəedici orqan SF-nin məqsədlərini müəyyən etməli, aydın şəkildə müəyyən olunmuş prosedurlara əsasən Fondun idarəetmə orqan(lar)ının üzvlərini təyin etməli və SF-nin əməliyyatları üzərində nəzarəti həyata keçirməlidir.</p>	<p>ARDNF-nin təsis olunmasının məqsədləri Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təsdiq edilmiş "ARDNF-nin Əsasnaməsi"ndə aydın şəkildə müəyyən edilmişdir.</p> <p>5-ci və 6-cı Prinsiplərə verilən rəylərə də bax.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf</p>
<p>PRİNSİP 8.</p> <p>İdarəetmə orqan(lar)ı SF-nin maraqları çərçivəsində fəaliyyət göstərməli və öz funksiyalarını həyata keçirmək üçün aydın şəkildə müəyyən olunmuş mandata, müvafiq səlahiyyət və sərəştəyə malik olmalıdır.</p>	<p>Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin sədrlik etdiyi Müşahidə Şurasının heyət üzvlərini Azərbaycan Respublikası Maliyyə naziri, Mərkəzi Bankın Sədri, İqtisadiyyat naziri, Milli Məclis sədrinin müavini və Prezidentin iqtisadi siyasət və sənaye məsələləri üzrə köməkçisi təşkil edirlər. Müşahidə Şurasının öz funksiyalarını yerinə yetirməsi üçün aşkar təyinatı, müvafiq vəzifə və səlahiyyətləri vardır. Müşahidə Şurasının bütün vəzifə və öhdəlikləri müvafiq normativ qanunvericiliklə tam şəkildə müəyyən olunmuşdur.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://oilfund.az/fund/management/supervisory</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>PRİNSİP 9.</p> <p>SF-nin əməliyyat idarəetməsi onun strategiyalarını müstəqil əsasda və aydın şəkildə müəyyən olunmuş öhdəliklərə uyğun olaraq həyata keçirməlidir.</p>	<p>"ARDNF-nin Əsasnaməsi", "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun valyuta vəsaitinin saxlanması, yerləşdirilməsi və idarə edilməsi haqqında Qaydalar" (bundan sonra "İnvestisiya qaydaları") və "ARDNF-nin büdcəsinə dair qaydalar" İcraçı direktorun rol və öhdəliklərini aydın şəkildə müəyyən edir. Bu rol və öhdəliklərə müvafiq olaraq, İcraçı direktor ARDNF-nin əməliyyat idarəetməsində müstəqilliyə malikdir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/dfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf</p>
<p>PRİNSİP 10.</p> <p>SF-nin əməliyyatlarına dair hesabatlılıq sistemi müvafiq qanunvericilik, nizamnamə, digər təsisat sənədləri və ya idarəetmə razılaşmasında aydın şəkildə müəyyən olunmalıdır.</p>	<p>ARDNF-də hesabatlılıq sistemi "ARDNF-nin Əsasnaməsi", "İnvestisiya qaydaları", "ARDNF-nin büdcəsinə dair qaydalar" və "Büdcə Sistemi Haqqında qanun"da aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. ARDNF-nin fəaliyyətini əks etdirən rüblük hesabatlar və audit olunmuş illik hesabatlar müntəzəm olaraq hazırlanaraq ictimaiyyətə açıqlanır. ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bütün məlumatlar ARDNF-nin daimi yenilənən rəsmi internet sahifəsində mövcuddur. ARDNF həmçinin vaxtaşırı olaraq mətbuat konfransları təşkil edir.</p> <p>5-ci Prinsipə verilən rəylərə də bax.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/dfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/oigo5rbbvn.pdf https://oilfund.az/storage/uploads/f0waqk7ikt.pdf</p>
<p>PRİNSİP 11.</p> <p>SF-nin əməliyyatları və fəaliyyəti üzrə illik hesabatı və onu müşayiət edən maliyyə hesabatları nizamlı şəkildə tanınmış beynəlxalq və ya Milli Mühasibat Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF fəaliyyətə başladığı ildən illik hesabatlar və onu müşayiət edən maliyyə hesabatlarını hazırlamışdır.</p> <p>ARDNF-nin bütün maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatının Beynəlxalq Standartlarına (MHBS) uyğun olaraq hazırlanır. ARDNF-nin bütün illik hesabatları və onu müşayiət edən maliyyə hesabatları ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/report-and-statistics/report-archive</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>PRİNSİP 12.</p> <p>SF-nin əməliyyatları və maliyyə hesabatları beynəlxalq və ya milli audit standartlarına uyğun olaraq ardıcıl surətdə illik audit olunmalıdır.</p>	<p>ARDNF fəaliyyətə başladığı ildən nüfuzlu müstəqil audit şirkətləri tərəfindən audit olunur. Auditorun seçilməsi prosesi Azərbaycan Respublikasının "Dövlət Satınalmaları" haqqında mövcud qanunvericiliyinə müvafiq qaydada təşkil edilmiş açıq tender vasitəsilə müəyyən olunur. 2016-2018-ci illər dövrü üçün ARDNF-nin maliyyə hesabatlarının auditi "Price Waterhouse Coopers" şirkətinə həvalə olunmuşdur.</p> <p>ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bütün illik hesabatlar və onu müşayiət edən maliyyə hesabatları Fondun rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir.</p> <p>ARDNF-də eyni zamanda müntəzəm olaraq daxili audit hesabatlarını hazırlayan daxili auditor fəaliyyət göstərir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf https://www.oilfund.az/report-and-statistics/report-archive http://www.e-qanun.az/framework/1029</p>
<p>PRİNSİP 13.</p> <p>Peşəkar və etik standartlar aydın şəkildə müəyyən olunmalı, SF-nin idarəetmə orqanının, rəhbərliyinin və işçi heyətinin üzvlərinə bildirilməlidir.</p>	<p>Davranış və etik standartlar "İnvestisiya qaydaları"nda aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur.</p> <p>ARDNF-nin vəzifəli şəxsləri və əməkdaşlarının peşə davranışı Beynəlxalq Maliyyə Bazarları Assosiasiyasının (ACI, Paris) Davranış Məcəlləsi ilə təsbit edilmiş etik normalara və davranış qaydalarına, həmçinin "ARDNF-nin əməkdaşlarının etik davranış Qaydaları"na uyğun gəlməlidir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://oilfund.az/fund/management/behavior-rules</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>PRİNSİP 14.</p> <p>SF-nin əməliyyatlarının idarə olunması məqsədi ilə üçüncü tərəflərlə qurulmuş bütün münasibətlər maliyyə və iqtisadi əsaslara söykənməli, eyni zamanda aydın qayda və prosedurlara əsaslanmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin üçüncü tərəflərlə əlaqəli fəaliyyəti maliyyə və iqtisadi əsaslara söykənir. ARDNF-nin "İnvestisiya qaydaları" və "İnvestisiya siyasəti" üçüncü tərəflərlə münasibətlərini tənzimləyir.</p> <p>Xarici menecerlərlə əlaqəli bütün məsələlər ARDNF-nin fəaliyyətinə dair müvafiq sənədlərdə təfərrüatlı və aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur. Xarici menecerlərin təyin olunması "Dövlət Satınalmaları" haqqında Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyinə uyğun olaraq həyata keçirilir. Xarici menecerlər menecerin kredit reytingi, idarə etdiyi aktivlərin həcmi, aktivlərin idarə edilməsi sahəsində təcrübə, təklif olunan gəlirlilik və risk dərəcəsi, təklif olunan ödəniş norması və s. kimi meyarlar əsasında seçilir. Xarici menecerlərin investisiya fəaliyyətinin onların müvafiq mandatına uyğunluğu gündəlik əsasda, portfellerinin gəlirliliyi isə aylıq əsasda yoxlanılır.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfdho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/sda1jw4cq.pdf</p>
<p>PRİNSİP 15.</p> <p>SF fəaliyyət və əməliyyatlarını həyata keçirdiyi ölkələrin bütün normativ qaydalarına və şəffaflıq tələblərinə riayət etməlidir.</p>	<p>ARDNF əməliyyat və fəaliyyətlərini həyata keçirdiyi ölkələrin bütün müvafiq normativ qaydalarına və şəffaflıq tələblərinə riayət edir.</p>
<p>PRİNSİP 16.</p> <p>SF-nin idarəetmə strukturu, məqsədləri, eləcə də SF-nin ali idarəedici orqandan əməliyyat müstəqilliyi ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF idarəetmə strukturu, məqsədləri və əməliyyat müstəqilliyi müvafiq qanunvericilikdə aydın şəkildə müəyyən olunmuşdur.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf</p>
<p>PRİNSİP 17.</p> <p>SF, beynəlxalq maliyyə bazarlarında sabitliyin təmin edilməsinə dəstək vermək, eləcə də investisiya etdiyi ölkələrdə etibarını artırmaq zəminində öz fəaliyyətinin iqtisadi və maliyyə istiqamətlərinə dair müvafiq maliyyə məlumatlarını ictimaiyyətə açıqlamalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin illik olaraq hazırlayıb, ictimaiyyətə açıqladığı hesabatlarda eyni zamanda audit olunmuş maliyyə hesabatları da yer alır. Rüblük hesabatlar və ARDNF-nin fəaliyyətinə dair bütün digər maliyyə məlumatları onun rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir. ARDNF-nin vəsaitinin ümumi məbləği, vəsaitlərinin bölüşdürülməsi, seçilmiş bencmark, illik gəlirlilik səviyyəsi və s. bu kimi maliyyə məlumatlarına daxildir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/report-and-statistics/report-archive https://www.oilfund.az/investments/quarterly-investment-results</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>C. İnvestisiya və Riskin idarə olunmasının Əsasları</p> <p>PRİNSİP 18. SF-nin investisiya siyasəti aydın, eyni zamanda ali idarəedici orqan və ya idarəetmə orqan(lar)ı tərəfindən müəyyən olunan Fondun məqsədlərinə, risk dözümlülüyünə, investisiya strategiyasına uyğun olmalı və fundamental portfel idarəetməsi prinsiplərinə əsaslanmalıdır.</p> <p>Alt-prinsip 18.1. İnvestisiya siyasəti SF-nin maliyyə risklərinin səviyyəsini və borclanmadan mümkün istifadəni müəyyən etməlidir.</p> <p>Alt-prinsip 18.2. İnvestisiya siyasəti daxili və (ya) xarici investisiya menecerlərindən hansı dərəcədə istifadə olunma səviyyəsini, onların fəaliyyət və səlahiyyət çərçivələrini, eyni zamanda onların seçilməsi və icrasına nəzarət prosesini təyin etməlidir.</p> <p>Alt-prinsip 18.3. SF-nin İnvestisiya siyasətinin məzmunu ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsinin əsas istiqamətləri və investisiya qərarlarının şəffaflığının təmin olunması məsələləri "İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" vasitəsi ilə tənzimlənir. Digər məsələlərlə yanaşı, bu sənədlər vəsaitlərin strateji bölgüsü, investisiya portfelinin valyuta tərkibi, bənzər, risk meyarları üzrə limitlər, ARDNF-nin xarici menecerləri üçün müəyyən olunmuş minimal tələblər, investisiya istiqamətləri üzrə tətbiq edilən limitlər, həmçinin ARDNF-nin tərəf müqabillərinin (kastodial bankların, müxbir bankların və s.) kredit göstəriciləri üzrə limitləri müəyyən edir.</p> <p>Derivativlər (svop, forvard, fyüçers və s.) yalnız mümkün riskin minimuma endirilməsi (hedcinq) və ya investisiya portfelinin valyuta tərkibinin və aktivlər strukturunun optimallaşdırılması məqsədi ilə istifadə oluna bilər.</p> <p>ARDNF-nin xarici menecerlərin fəaliyyəti ilə bağlı rəhbər tutduğu qayda və prosedurlar üçün 14-cü Prinsipə verilmiş rəyə baxa bilərsiniz.</p> <p>"İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilmişdir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfidho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/sda1jbw4cq.pdf</p>
<p>PRİNSİP 19. SF-nin investisiya qərarları Fondun investisiya siyasətinə uyğun olaraq risklər nəzərə alınmaqla gəlirlərin maksimumlaşdırılmasına istiqamətlənməli, eləcə də maliyyə və iqtisadi əsaslara söykənməlidir.</p> <p>Alt-prinsip 19.1. Əgər investisiya qərarları iqtisadi və maliyyə əsaslarına malik olmazsa, bu qərarlar investisiya siyasətində aydın şəkildə əks olunmalı və ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p> <p>Alt-prinsip 19.2. SF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsi bu sahədə özünü doğrultmuş, qabaqcıl prinsiplərə əsaslanmalıdır.</p>	<p>"İnvestisiya Siyasəti" nə əsasən ARDNF-nin investisiya qərarları risklər nəzərə alınmaqla gəlirliliyin maksimumlaşdırılması məqsədinə əsaslanır. ARDNF-nin bütün investisiyaları vəsaitlərin idarə olunması sahəsində qabaqcıl təcrübəyə əsasən sırf iqtisadi və maliyyə qərarlarına söykənir.</p> <p>Həmçinin 18-ci Prinsipə verilən rəyə bax.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/sda1jbw4cq.pdf</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>PRİNSİP 20. SF, özəl qurumlarla rəqabət şəraitində ikən hər hansı xüsusi əhəmiyyətli informasiyadan və ya dövlətin təsir vasitələrindən faydalanmamalıdır.</p>	<p>"ARDNF-nin Əsasnaməsi" nə əsasən ARDNF daxili bazarda investisiya edə bilməz. "İnvestisiya Qaydaları" na əsasən ARDNF öz investisiya qərarlarını tam müstəqil şəkildə qəbul edir. ARDNF-nin təşkilati və hüquqi əsasları onun hər hansı xüsusi əhəmiyyətli informasiyadan istifadəsinin qarşısını alır.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfidho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/sswctj9vko.pdf</p>
<p>PRİNSİP 21. SF səhmdar mülkiyyət hüquqlarını onun səhmlərə investisiya dəyərinin əsas elementi hesab edir. SF öz səhmdar hüquqlarından istifadə etdikdə, bunu SF-nin investisiya siyasətinə uyğun şəkildə, investisiyaların maliyyə dəyərinə ziyan vurmadan həyata keçirməlidir. SF, onun səhmdar hüquqlarından istifadəsini müəyyən edən əsas meyarlar da daxil olmaqla, səsvermə hüququna sahib, katirovka olunmuş qurumların səhmlərinə ümumi yanaşmanı ictimaiyyətə açıqlamalıdır.</p>	<p>ARDNF səhm bazarlarında investisiya fəaliyyətinə 2012-ci ildə başlamışdır və hazırkı mərhələdə öz səhmdar mülkiyyət hüququndan istifadə etməmək qənaətinədir.</p>
<p>PRİNSİP 22. SF, onun investisiya fəaliyyəti ilə bağlı riskləri müəyyən edən, qiymətləndirən və idarə edən struktura malik olmalıdır.</p> <p>Alt-prinsip 22.1. Risklərin idarə edilməsi sistemi etibarlı informasiya və müntəzəm hesabatvermə sistemlərinə əsaslanmalı və bunlar da öz növbəsində müvafiq risklərin məqbul hesab olunan ölçü və səviyyələrdə, nəzarət və həvəsləndirmə mexanizmləri, davranış kodeksləri, biznesin davamlı planlaşdırılması və müstəqil audit funksiyası çərçivəsində monitorinqi və idarə edilməsinə imkan verməlidir.</p> <p>Alt-prinsip 22.2. SF-nin risklərin idarə edilməsi sistemində ümumi yanaşması ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin maliyyə əməliyyatları risklərinin müəyyən edilməsi, ölçülməsi və idarə olunması Fondun ümumi idarəetmə sistemində xüsusi yer tutur. Müvafiq normativ sənədlər ("İnvestisiya Qaydaları", "İnvestisiya Siyasəti" və s.), risklərin idarə edilməsi üzrə ixtisaslaşmış bölmə (Risklərin idarə edilməsi departamenti), daxili və xarici audit funksiyaları, eyni zamanda "RiskMetrics" "RiskManager 4" kimi alətlər və daxilə hazırlanmış modellər ARDNF-də risklərin idarə edilməsi sistemini dəstəkləyir.</p> <p>"İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" risklərin idarə edilməsinin əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirir, bazar, kredit, konsentrasiya və likvidlik riskləri üzrə əsas risk limitlərini təyin edir. Bununla yanaşı, risk limitləri gündəlik əsasda gəlirlilik və risk hesabatları vasitəsilə nəzarətdə saxlanılır. "İnvestisiya Qaydaları" və "İnvestisiya Siyasəti" sənədlərində bəhs olunan amillərə əlavə olaraq, bazar riskinin müntəzəm olaraq daha təfəssil təhlili və nəzarəti aparılır. Təhlil prosesində faiz dərəcəsi həssaslıq təhlili (bir ödəmə müddəti üzrə faiz dərəcəsi dürsiyası (key rate duration), PV01 və s.), konsentrasiya riski (qruplar üzrə dürsiyası, qruplar üzrə riskə məruz dəyər (RMD), marjinal RMD və s.), az ehtimallı hadisələr (şerti RMD, stress test) və ssenari üzrə təhlil kimi metodlardan istifadə edilir.</p>

Prinsiplər/Alt-prinsiplər	Cavablar
<p>Alt-prinsip 22.2. SF-nin risklərin idarə edilməsi sisteminə ümumi yanaşması ictimaiyyətə açıqlanmalıdır.</p>	<p>ARDNF-nin əməliyyat riskləri daxili prosedur və qaydalar, eləcə də iş fəaliyyətinin davamlılığı əsasında idarə olunur.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://www.oilfund.az/storage/images/lfidho8sr9y.pdf https://www.oilfund.az/storage/images/sda1jbw4cq.pdf</p>
<p>PRİNSİP 23. SF-nin vəsait və investisiyalarının gəlirliliyi (bençmarkdan istifadə olunduğu təqdirdə, mütləq və bençmarkla nisbətə) aydın müəyyən olunmuş prinsip və standartlara uyğun olaraq hesablanmalı və bu informasiya hesabat şəklində Fondun ali idarəedici orqanına göndərilməlidir.</p>	<p>ARDNF-nin vəsaitləri ilə bağlı ətraflı məlumatlar (investisiya portfelinin xarici valyutalar üzrə bölgüsü, kredit reytingləri, yerləşdirilmə müddəti və coğrafi regionlar üzrə təsnifata dair məlumatlar daxil olmaqla) rüblük pres-revizlər vasitəsi ilə ictimaiyyətə çatdırılır.</p> <p>ARDNF-nin investisiyalarının gəlirliliyi bu sahədə mövcud olan ən yaxşı təcrübə əsasında hesablanır və illik hesabatda daxil edilir. İllik hesabatlar və rüblük məlumatlar ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində yerləşdirilir.</p> <p>Daha ətraflı məlumat üçün bax: https://oilfund.az/report-and-statistics/report-archive</p>
<p>PRİNSİP 24. ÜQPN-nin tətbiqi SF və ya onun verdiyi səlahiyyətlər əsasında başqa bir qurum tərəfindən müntəzəm olaraq nəzarətdə saxlanılmalıdır.</p>	<p>Bu hesabat ilk dəfə ARDNF-nin rəsmi internet sahifəsində 2011-ci ilin aprel ayında yerləşdirilmişdir və illik əsasda nəzərdən keçirilir.</p>